

Grey Scale #13



A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19



72/1

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Kaw. - 3/46

REGULAMIN KAWALERII

JAZDA KONNA I MUSZTRA

CZEŚĆ I

szeregowy, drużyna, pluton



WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY

1 9 4 6



Colour Chart #13



72/1

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Kaw. — 3/46

REGULAMIN KAWALERII

JAZDA KONNA I MUSZTRA

CZĘŚĆ I

szeregowy, drużyna, pluton



WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY

1 9 4 6

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Kauv. — 3/46

REGULAMIN KAWALERII

JAZDA KONNA I MUSZTRA

CZĘŚĆ I

szeregowy, drużyna, pluton



Wyższa Szkoła Oficerów
Politycznych



Nr. 4.

16 r.

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY

1 9 4 6

355.6 R

NACZELNE DOWODZTWO W. P.

Warszawa, dnia 11 września 1946 r.

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY

Zatwierdzam do użytku służbowego „Regulamin kawalerii – Jazda konna i musztra – Część I – szeregowcy, drużyna, pluton”.

Jednocześnie unieważniam regulaminy i instrukcje dotychczas używane jako sprzeczne z zasadami nowoczesnego szkolenia kawalerii.

NACZELNY DOWÓDCA W. P.

(-) M. ŻYMIERSKI

Marszałek Polski

SZEF SZTABU W. P.

(-) W. KORCZYC

generał broni

13855/1

1673/1


D O W O D Z E N I E

ROZKAZY I KOMENDY

§ 1. Dowódca wyraża swą wolę za pomocą rozkazów podawanych:

- ustnie,
- znakami,
- sygnałami,
- pisemnie,
- technicznymi środkami łączności.

Rozkaz ustny o ściśle określonym przez regulamin brzmieniu nazywamy komendą. Komenda składa się z zawołania, zapowiedzi i hasła.

Zawołanie — określa oddział, który ma komendę wykonać, zwracając uwagę na dowódcę.

Zapowiedź — wskazuje istotę wykonania.

Hasło — nakazuje natychmiastowe wykonanie zapowiedzi.

Komendę należy wymawiać głośno, wyraźnie, tonem stanowczym i silnym, dostosowanym do odległości i wielkości oddziału, który ma ją wykonać.

Zawołanie wymawia się krótko, zapowiedź — przeciągając ostatnią zgłoskę.

Hasło w szyku konnym wymawia się przeciągle, w szyku pieszym krótko i energicznie z wyjątkiem chwytu bronią wykonywanego w postawie swobodnej.

Komendy wykonuje się w postawie zasadniczej z wyjątkiem tych, których wykonanie regulamin nakazuje inaczej.

Forma rozkazu, który nie jest komendą, zależy od treści i okoliczności. Rozkaz taki winien być jednak krótki, jasny i treściwy.

Wykonanie rozkazów ustnych, nieobjętych niniejszym regulaminem, następuje na hasło „wykonać”. Wykonawca otrzymujący rozkaz ustny, którego brzmienie nie jest ustalone w niniejszym regulaminie, powinien go powtórzyć natychmiast.

ROZDZIAŁ A

NAUKA JAZDY KONNEJ

CEL I METODY

Jeździec.

§ 2. Nauka jazdy konnej ma na celu wyrobienie jeźdźców odważnych i wytrzymałych, zdolnych do prowadzenia i używania konia w terenie oraz do walki z konia przy umiejętnym wykorzystaniu jego sił fizycznych i zdolności.

Szeregowiec w pierwszym roku służby musi nauczyć się wszystkiego, co obejmuje nauka jazdy konnej w niniejszym regulaminie; szeregowcy starszego rocznika powinni doskonalić się w niej.

Cele tego szkolenia są następujące:

a) wyrobienie w jeźdźcach prawidłowego dośiadu, giętkości, pewności siebie, swobody i śmiałości na koniu;

b) nauczenie prowadzenia konia w każdym terenie i chodzie, pojedynczo i w szykach, przy oszczędzaniu jego sił;

c) nauczenie władania bronią na koniu.

Instruktor.

§ 3. Instruktor powinien uczyć za pomocą udzielania objaśnień, umiejętnego stosowania ćwiczeń i osobistego przykładu. Powinien doskonale znać wykładany przedmiot, być stanowczym, konsekwentnym i cierpliwym.

Każdy nowowymagany szczegół trzeba wytłumaczyć.

Należy sobie zdać sprawę z błędów każdego jeźdźca oddzielnie. Błędy należy poprawiać, objaśniając każdemu jeźdźcowi z osobna, co ma robić, aby ich uniknąć i podając środki oraz kolejność ich zastosowania.

Instruktor winien unikać zwracania uwag ogólnie, a błędy poprawiać, wywołując nazwiska jeźdźców przed zwracaniem uwagi, nie zaś potem.

Uwagi należy robić bez krzyku.

Jeżeli chodzi o dłuższe wyjaśnienie, zaleca się przywołać jeźdźca lub cały zastęp do siebie.

Instruktor stosuje ćwiczenia stopniowo, aby jeździec był przygotowany do każdego nowego ćwiczenia przez poprzednie.

Nie należy zniechęcać się tym, że postępy są powolne, ani też poddawać się rozdrażnieniu, gdyż błędy jeźdźca, które należy poprawiać, wynikają prawie zawsze z jego stanu fizycznego lub psychicznego, a nie ze złej woli.

Czuwając nad tym, aby jeździec skupiał całą uwagę i wysiłki na zamierzonym celu, należy nieustannie i z niezłomną stanowczością kierować nim za pomocą ciągłego powtarzania uwag.

Instruktor powinien zwracać szczególną uwagę na słabszych, nie zaniedbując jednak innych.

Na otwartej ujeżdżalni instruktor stoi przeważnie po zewnętrznej stronie.

Zaleca się instruktorowi dosiadać często konia, aby mógł pokazać to, czego uczy.

Cwiczenia rozpoczynać i kończyć w stępie, unikając powracania do stajen z końmi spocynymi.

We wszystkich ćwiczeniach instruktor powinien starać się urozmaicać chody, aby nie męczyć jeźdźców ani koni.

Należy zarządzać często wypoczynek, zwłaszcza w początkach szkolenia.

Dla rekrutów należy dobierać, o ile możności, konie spokojne i dobrze ujeżdżone.

Podział na okresy.

§ 4. Nauka jazdy konnej szeregowca rocznika młodszego dzieli się na 3 okresy.

Ścisłych granic między okresami nie można zaznaczyć, gdyż celem ich jest tylko wskazanie instruktorowi, w jakim porządku i kiedy ma stosować swoje wymagania. Wobec tego wiele rzeczy będzie wspólnych we wszystkich trzech okresach.

Okres I.

§ 5. Czas trwania wynosi około 2 miesięcy.

Celem tego okresu jest wzbudzenie w szeregowcu zaufania do konia, wyrobienie w nim pewności siebie na koniu, wpojenie zasad prawidłowego dosiadu oraz zasadniczych pojęć o prowadzeniu konia.

Jeźdźcy — bez ostróg, konie — na wędzidle, siodła — nie stroczone.

Jeśli jazda odbywa się na ujeżdżalni, jeźdźcy wprowadzają konie w rękę, aby instruktor mógł sprawdzić dokładność wykonania wsiadania i zsiadania oraz dla uniknięcia wypadków.

Gdy szeregowcy są już obyci z końmi, udają się na ujeżdżalnię konno i wracają konno.

Zastęp jedzie za podoficerem lub wyznaczonym starszym szeregowcem, łącząc na ogony lub luzem.

Zaleca się tworzenie niewielkich zastępów (12—15 jeźdźców). W razie konieczności prowadzenia jazdy w większym zastępie, należy, dla ułatwienia nauki, podzielić go na 2 mniejsze i w nich łączyć na ogony. Zastępy takie będą posuwały się systematycznie w jednym kierunku po obydwóch stronach ujeżdżalni. W ten sposób zapobiega się zderzeniom, nieuniknionym w zbyt wielkich zastępach.

Nauka jazdy konnej odbywa się zawsze ze strzemionami.

Gdy jeźdźcy oswoją się z koniem, stosować na ujeżdżalni (nigdy w terenie) krótkotrwałe ćwiczenia giętkości, które należy uważać za ćwiczenia wyłącznie gimnastyczne, a nie za cel wyszkolenia (§§ 17 i 18).

Pierwsze dostosowanie strzemion w większości wypadków będzie ulegało zmianom w miarę wyrabiania dosiadu. Obowiązkiem instruktora jest uważać na odpowiednie dostosowanie strzemion podczas całego trwania nauki jazdy (§ 16).

Co dotyczy samego prowadzenia konia, instruktor powinien ograniczać się do wyłożenia jedynie niezbędnych zasad, aby jeźdźcy umieli ruszyć z miejsca, zatrzymać się i zwrócić konia w bok.

Z początku czas jazdy klusem należy stosować w bardzo krótkich nawrotach (2—3 minut), szybkość może być mniejsza niż 1 km na 5 minut. Czas trwania nawrotów zwiększa się stopniowo w miarę postępów, nie przekraczając jednak 10 minut, a szybkość wówczas powinna wynosić 1 km na 5 minut.

Ponieważ galop jest najodpowiedniejszym chodem do usadowienia jeźdźca w siodle, należy go rozpoczynać z chwilą, gdy tylko na to pozwolą postępy jeźdźców, co powinno nastąpić między 3 a 4 tygodniem szkolenia. Aby ułatwić przejście w galop, zaczyna się go na kole, po czym przechodzi się do galopu na wprost.

Gdy szeregowcy zaczynają czuć się pewniej na koniu, powinno się jak najprędzej i jak najczęściej prowadzić zastępy na przejażdżki w terenie, które, będąc rozrywką dla jeźdźców, wyrabiają jednocześnie niewymuszony dosiad.

Jeżeli pozwalają na to warunki miejscowe, pożądane jest kończenie każdej lekcji jazdy na ujeżdżalni choćby krótką przejażdżką w terenie, ewentualnie — jazdą rojem na placu ćwiczeń.

Aby wyrobić w jeźdźcach zręczność i śmiałość, należy ćwiczyć ich w ciągu trwania całego szkolenia we wskakiwaniu i zeskakiwaniu z konia, zarówno w miejscu jak i w ruchu.

Naukę skakania przez przeszkody należy rozpoczynać po pierwszych lekcjach galopu. Doskonalenie jeźdźców w skakaniu trwa podczas całej służby kawalerzysty.

Gdy jeźdźcy oswoili się już z ruchem konia we wszystkich chodach, przechodzi się do drugiego okresu szkolenia.

Okres II.

§ 6. Czas trwania wynosi około 3 miesięcy.

Celem tego okresu jest zupełne wyrobienie w jeźdźcu pewności siebie, giętkości i prawidłowego dosiadu, nauczenie go używania pomocy oraz zapewnienie zupełnego opanowania konia.

W miarę postępów instruktor każe poszczególnym jeźdźcom przypinać ostrogi.

Siodłanie i kielznanie — jak w okresie 1.

Od czasu do czasu stosować siodłanie stroczone jako przygotowanie do zimowych ćwiczeń w terenie.

Jazdę prowadzi się luzem, dowolnie, wreszcie ze stałymi odległościami.

Jazdę dowolnie należy stosować jak najczęściej w celu wyrobienia samodzielności i umożliwienia ćwiczenia się w używaniu pomocy.

Podczas jazdy „dowolnie“ uwaga instruktora musi być w najwyższym stopniu wytężona, aby mógł zauważyć wszystkie błędy popełniane przez jeźdźców i aby nie uważali oni tego sposobu jazdy za ułatwiający wymykanie się spod oka instruktora.

Jazdę ze stałymi odległościami stosować w celu kontrolowania stopnia opanowania konia i karności zastępu.

Jazdę w terenie prowadzić jak najczęściej, wybierając teren coraz trudniejszy. Jazdy w terenie używać również jako zaprawy marszowej.

Uczyć utrzymywania kierunku, wykorzystując do tego jazdę w terenie w szykach luźnych, wyjeżdżanie z szeregu i skakanie przez przeszkody. We wszystkich tych ćwiczeniach trzeba bacznie obserwować rozwijanie w rekrutach poczucia tempa.

Jako ćwiczenie zaleca się podczas lekcji przesiadanie się jeźdźców chwilowo na inne konie.

Pod koniec tego okresu jeździec musi zapoznać się ze wszystkimi ruchami i chodami podanymi w niniejszym rozdziale.

Okres III.

§ 7. Czas trwania wynosi około 3 miesięcy. Celem tego okresu jest udoskonalenie wyników poprzedniego okresu. Konie prowadzi się na munsztukach.

W końcu okresu — jeźdźcy w pełnym oporządzeniu polowym, na siodłach stroczonych. Wreszcie stosować prowadzenie konia lewą ręką z jednoczesnym trzymaniem broni w prawej.

Po ukończeniu okresu III w dalszym ciągu doskonali się szeregowca w jeździe konnej aż do końca jego służby.

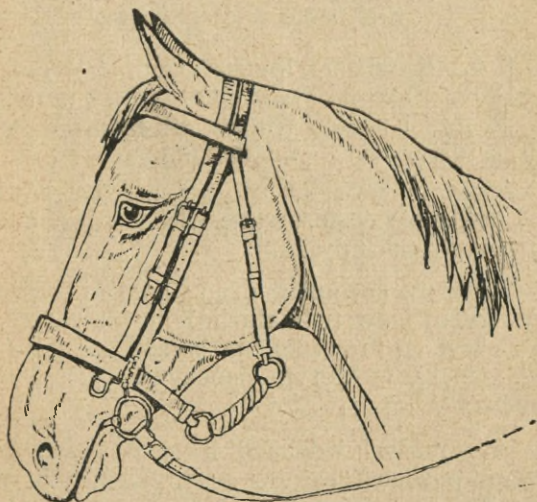
ĆWICZENIA WSTĘPNE

Kiełznanie wędzidłem.

§ 8. W celu okiełznania konia bierze się uzdę do lewej ręki, ostrożnie przekłada wodze przez głowę konia, żeby zwisały na szyi, i spokojnie zdejmuje kantar. Prawą ręką bierze się nagłówek, a kciukiem lewej ręki — wędzidło.

Prawą rękę podnosi się przed środkiem głowy o tyle, żeby policzki były lekko napięte, a wędzidło znalazło się tuż przy zębach lecz nie dotykało ich. Średni palec lewej ręki naciska z prawej strony górną wargę w tym miejscu, gdzie jest

bezzębna krawędź. Gdy koń pod wpływem tego naciśnięcia otworzy pysk, prawa ręka podciąga do góry uzdę, a kciuk i palec wskazujący lewej ręki nadają wędzidłu taki kierunek, ażeby weszło do pyska, nie dotykając zębów. Nagłówek przeciąga się na potylicę przez lewe ucho konia a potem — przez prawe.



Rys. 1.

Podgardle zapina się luźno tak, żeby pięść zmieściła się między podgardlem a gardłem konia.

Wędzidło powinno być tak dostosowane, aby leżało równomiernie po obu stronach pyska, tuż przy kątach i nie uwierało ich (rys. 1).

Po okiełznaniu przerzuca się wodze z powrotem przez głowę konia i zachowuje się, jak w §.11.

Kiełznanie munsztukiem.

§ 9. Kiełznanie munsztukiem odbywa się zasadniczo tak jak wędzidłem (§ 8), z tą różnicą, że do pyska konia wkłada się najpierw wędzidło a tuż za nim — munsztuk.

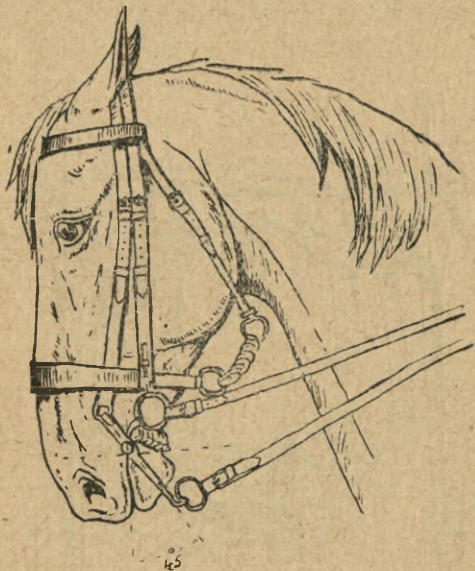
Zarówno wędzidło jak i munsztuk powinny być dokładnie dostosowane i leżeć równomiernie po obu stronach pyska.

Ścięgierz powinien leżeć poniżej wędzidła, a powyżej kłów (u wałacha) nie dotykając ich, na bezzębnej krawędzi, na wysokości dolka dolnej szczęki, w którym spoczywa łańcuszek od munsztuka (np. rys. 2 i 3).

Przy luźnych wodzach kierunek czanek munsztuka powinien być w przedłużeniu kierunku rzemieni policzkowych.

Łańcuszek przypina się do haczyka z prawej strony munsztuka, po czym, obracając go w prawo — należy wyrównać ogniwa łańcuszka tak, aby leżały płasko; następnie przypina się do le-

wego haczyka tak, aby leżał pod pierścieniami wodzowymi wędzidła.

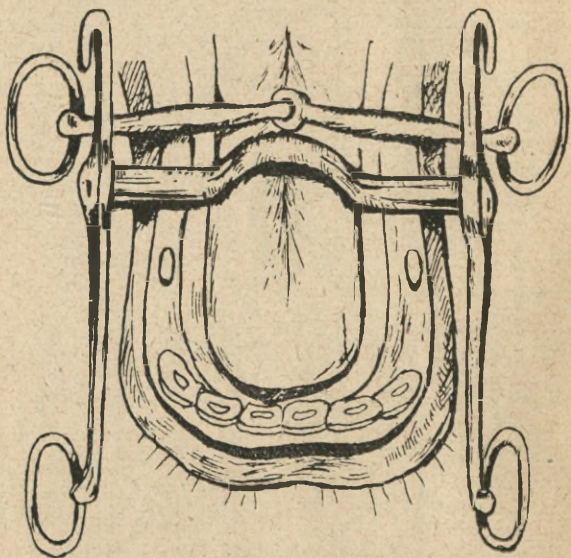


Rys. 2.

Łańcuszek powinien być tak dostosowany, aby przy lekkim naciągnięciu wodzy munsztukowych, aż do wsparcia go o dołek łańcuszkowy dolnej szczęki, nachylenie czanek munsztuka w stosunku do linii dolnej szczęki wynosiło 45° (rys. 2).



Jeżeli nachylenie czanek munsztuka do linii dolnej szczęki tworzy kąt większy niż 45° , wówczas mówi się, że munsztuk przepada.



Rys. 3.

Jeśli zaś nachylenie czanek tworzy kąt mniejszy niż 45° , wówczas mówi się, że munsztuk sprzeciwia się (sztorcuje).

Jeżeli łańcuszek jest zbyt długi, należy go przypinać do haczyków munsztuka w taki sposób, aby z każdej strony była jednakowa liczba luźnych ogniw. Jeżeli liczba luźnych ogniw jest nieparzysta, większa ich ilość powinna być z lewej strony pyska.

Siodłanie.

§ 10. Przed siodłaniem powinno się wytrzeć grzbiet koński, w kierunku na włos, szczotką lub też przesunąć po grzbiecie derką. Następnie złożyć poczwórnie derkę, unikając wszelkich fałd tak, by wszystkie brzegi i rogi były wyrównane.

Złożoną w taki sposób derkę umieszcza się na grzbiecie konia, układając ją bliżej przodu, aby następnie można było przesunąć ją wraz z siodłem w kierunku włosa na właściwe miejsce. Obrębione brzegi derki powinny znajdować się z lewej strony i z tyłu.

Następnie bierze się siodło z podciągniętymi strzemionami, założonymi na siedzisko poprzęgiem i napierśnikiem, lewą ręką pod przedni, a prawą pod tylny łęk (jeżeli jest czaprak, wówczas chwytają się w tych miejscach pod czaprakiem); podchodzi się z lewej strony konia i nakłada spokojnie siodło na derkę w taki sposób, aby przednia część ławek była o 4 palce od jej brzegu (jeżeli jest czaprak, kładzie się go tak, by brzeg czapraka był równo z brzegiem derki).

W celu umożliwienia dostępu powietrza do grzbietu konia, jak również w celu uniknięcia zbytowego naprężenia i ucisku derki na grzbiet, co może spowodować odparzenie, podciąga się derkę cokolwiek do góry, biorąc ją oburącz pod obu łękami, następnie zapina się napierśnik i przesuwa całość (derkę z siodłem) ku tyłowi, naciskając na nie obydwoma rękami z góry. Jeśli ręce wyczują, że siodło weszło we wklęsnięcie grzbietu konia, a dalsze przesuwanie siodła ku tyłowi wymagałoby większego wysiłku rąk, oznacza to, że siodło jest na właściwym miejscu.

Siodło na grzbiecie konia musi leżeć poziomo; nie powinno krępować ruchów łopatki, tzn. nie powinno być wysunięte zbyt daleko ku przodowi; nie powinno też obciążać i uciskać łądźwi (okolicę nerek), a więc nie powinno być zbyt przesunięte w tył.

Gdy siodło jest na właściwym miejscu, zrzuca się popręg, prawa ręka chwyta go pod brzuchem konia, a lewa wkłada nań pętlę napierśnika. Następnie lewą ręką podnosi się lewą tybinkę i przytrzymuje ją głową, aby nie opadła; zapina się popręg, poczynając od pierwszej przystulki, po czym podciąga się go równomiernie z obu stron siodła, przechodząc stopniowo z jednej przystulki na drugą, przy czym należy uważać, aby sprzączki nie uciskały bezpośrednio boku konia.

Z powodu częstego nadymania się konia przy siodłaniu, jeździec, dosiadłszy konia, powinien jeszcze raz sprawdzić i, w razie potrzeby, podciągnąć popręg.

Stopień napięcia (naciągnięcia poprzęgu) powinien być taki, aby między popręg i konia (żebra) w okolicy stawu łokciowego można było wsunąć palce dłoni złożone na płask oraz aby przy wsiadaniu siodło nie przesunęło się na bok.

Koń prawidłowo osiodłany powinien mieć popręg w odległości dłoni od stawu łokciowego.

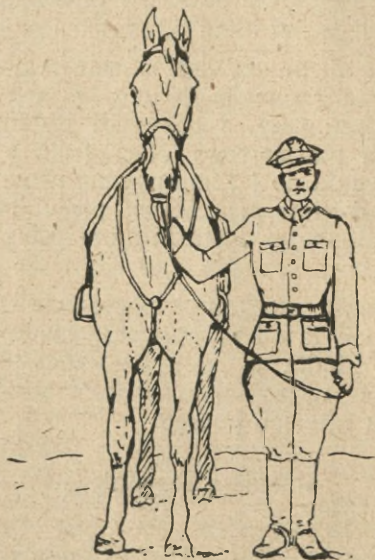
Napiersnik należy dostosować tak, by jarzmo znajdowało się między szyją a kłębem w najniższym miejscu szyi, a różyczka była na wprost zagłębienia piersiowego. Naciągnięcie napierśnika od różyczki do jarzma powinno być takie, aby mogła swobodnie przechodzić pięść. Należy unikać zbyt ciasnego dostosowania, gdyż przeszkadza to ruchom przednich kończyn konia.

Napiersnik utrzymuje siodło w miejscu, powstrzymując je od przesuwania się w tył. Trzymanie się siodła w miejscu zapewnia nie tyle górna część napierśnika, ile nabrzusznik, utrzymujący na miejscu popręg.

Postawa zasadnicza.

§ 11. Na komendę „Baczność“ (rys. 4) szeregowiec przybiera postawę zasadniczą wg § 167, stojąc na wysokości głowy i linii uszu konia.

Prawa ręka, ustawiona na wysokości prawego stawu barkowego, trzyma wodze wędzidłowe pod pyskiem końskim i na szerokość dłoni od niego; paznokcie skierowane w dół i ku sobie; palec wskazujący między wodzami; ręka trzymana pewnie, aby przeszkodzić koniowi w susach; koniec wodzy wędzidłowych w lewej ręce, przy czym kciuk rozdziela wodze; lewa ręka opuszczona swobodnie, wewnętrzną stroną pięści do tyka uda.



Rys. 4.

Jeżeli koń jest okiełznany munsztukiem, wodze munsztukowe zwisają zarzucone na szyć.

Zasadnicze prowadzenie konia w rękę.

§ 12. Postawa — jak w poprzednim paragrafie, tylko w ruchu; lewa ręka porusza się swobodnie. Przed rozpoczęciem ruchu, strzemiona należy podciągnąć.

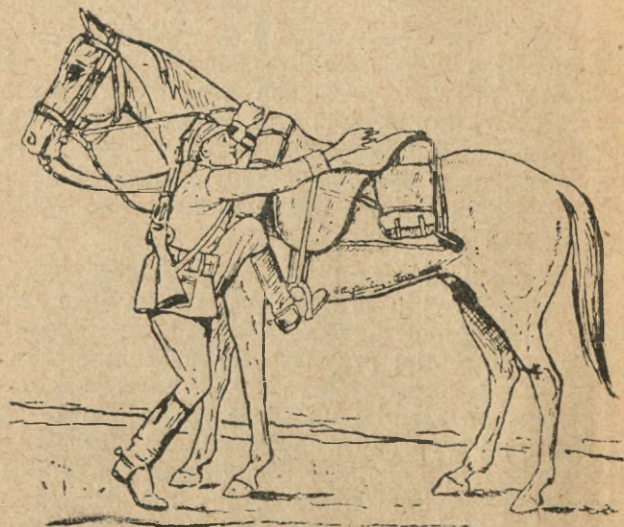
Dosiadanie konia.

§ 13. Na zapowiedź „Do wsiadania“ jeździec, stojąc w postawie opisanej w § 11, robi zwrot w prawo, przekłada wodze wędzidłowe przez głowę konia, robi krok w prawo tak, aby stanąć przed łopatką konia, przesuwa prawą rękę wzdłuż aż do końca wodzy, naciągając je bardzo lekko, a lewą dłonią ujmuje obie wodze oraz garść grzywy.

Na hasło „Na koń“ wykonuje ćwierć obrotu w prawo, chwytą prawą ręką za puśliko tuż przy strzemieniu, po czym wkłada lewą stopę głęboko w strzemię; przybliży się do konia; prawą rękę kładzie na tylny łąk (rys. 5), odbija się prawą nogą od ziemi i unosi się, przechodząc do podporu na wyprostowanych rękach, mając lewe kolano oparte o siodło, a górną część tułowia cokolwiek pochyloną naprzód, aby nie dać siodłu przesunąć się; przystawia prawą nogę do lewej; przekłada prawą dłoń na prawą stronę przednie-

go łęku; przenosi wyprostowaną prawą nogę nad tylnym łękiem i miękko opuszcza się w siodło; bierze wodze i wkłada prawą nogę w strzemię.

Należy wystrzegać się dotykania końcem buta lewej nogi boku konia przy unoszeniu się w strzemieniu, starając się trzymać palec stopy ku dołowi.



Rys. 5.

Zsiadanie z konia.

§ 14. Na zapowiedź „Do zsiadania“ jeździec przekłada prawą wodzę w lewą rękę (jeśli koń jest osiodłany munsztukiem, wypuszcza wodze munsztukowe z ręki i kładzie na szyję konia), ujmuje tą ręką garść grzywy jak w § 13; kładzie prawą dłoń na prawą stronę przedniego łęku i wyjmuje nogę z prawego strzemienia.

Na hasło „Z koni“ podnosi się na lewym strzemieniu, prostuje lewe kolano, przenosi wyprostowaną prawą nogę nad tylnym łękiem, przystawia prawą nogę do lewej, mając lewe kolano oparte o siodło, a górną część tułowia nieco pochyloną naprzód; prawą rękę przenosi na tylny łęk; wyjmuje lewą stopę ze strzemienia; zeskakuje na ziemię; przerzuca wodze wędzidłowe przez głowę konia i przybiera postawę zasadniczą z koniem — jak w § 11.

Jeźdźców należy ćwiczyć także we wsiadaniu i zsiadaniu z prawej strony.

Dosiad.

§ 15. Ciało jeźdźca dzieli się na trzy części: jedną — mało ruchomą — od bioder do kolan i dwie ruchome: jedna — od bioder w górę, druga — od kolan w dół.

Jeździec siedzi w najgłębszym miejscu siodła na dwóch kościach siedzeniowych tak, aby kość

ogonowa znajdowała się nad linią pomyślaną, łączącą środki przedniego i tylnego łęku.

Tułów — pionowo, spoczywa na 2 kościach siedzeniowych.

Krzyż — prosty (rys. 6 a).

Łopatki — lekko dążą do zbliżenia się (klatka piersiowa otwarta) — (rys. 6 b i c). Barki — jednakowo swobodnie opuszczone.

Ramiona — opuszczone swobodnie w dół (rys. 6 a).

Łokcie — w lekkiej styczności z bokami (rys. 6 b).

Przedramiona, ręce i wodze widziane z boku stanowią zawsze linie proste od wędzidła do łokcia.

Przeguby — nie naprężone (rys. 7).

Dłonie — zamknięte bez wysiłku, ustawione na wskos tak, aby kciuki były bardziej zbliżone do siebie, niż małe palce, a odległość między zgiętymi stawami kciuków równała się mniej więcej szerokości dłoni (rys. 7).

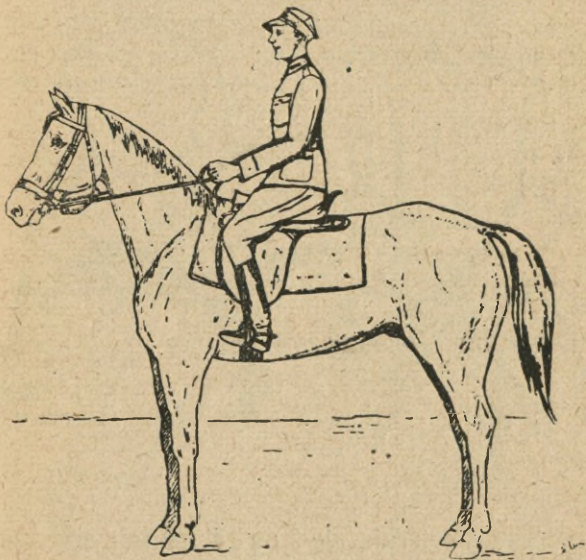
Głowa — prosto, swobodnie i nie wciśnięta w ramiona.

Broda — nie wysunięta naprzód ani też zbyt cofnięta w tył.

Uda — ukośnie skierowane ku przodowi, zwrócone wewnętrzną częścią do siodła.

Kolana — dobrze przylegające do siodła, bez wysiłku jednak ze strony jeźdźca, lecz tylko za pomocą prawidłowej postawy krzyża, ud i stóp.

Łydki — w styczności z koniem na tylnej krawędzi popręgu.



Rys. 6 a.

Stopy — włożone w strzemię tak, aby przednia część kabłąka strzemięcia była zwróco-

na na zewnątrz, a przednia krawędź stopnia była na najszerszej części stopy i prostopadle do niej.



Rys. 6 b.



Rys. 6 c.

Stopy opierają się na stopniach strzemion przeważnie stroną wewnętrzną.

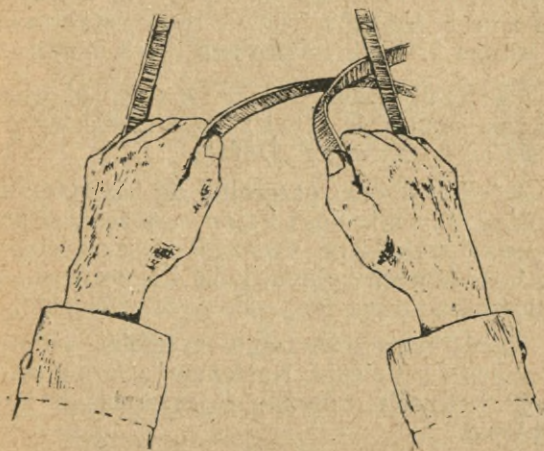
Noga — w kostce (stawie skokowym) giętka.

Pięty — opuszczone jak najniżej.

Palce u nóg — odchylone lekko od konia.

§ 16. Przy swobodnie opuszczonych nogach stopnie strzemion powinny zwisać mniej więcej o 1 — 2 palce poniżej kostek.

Strzemiona za krótkie przesadzają jeźdźca bardziej na tylny łęk, krępują łydki i wysuwają kolana poza tybinki; strzemiona za długie wywołują ciągle pochylanie się jeźdźca naprzód, osłabiają przyleg i łydki oraz utrudniają podążanie tułowia za ruchem konia.



Rys. 7.

ĆWICZENIA WYRABIAJĄCE GIĘTKOŚĆ

Cel ćwiczeń.

§ 17. Ćwiczenia wyrabiające giętkość mają na celu stopniowe usuwanie u każdego jeźdźca sztywności i osiągnięcie swobody wszystkich części ciała; nie należy ich jednak uważać za cel szkolenia.

Stosowanie ćwiczeń.

§ 18. Ćwiczenia wyrabiające giętkość wykonuje się zarówno na koniu stojącym w miejscu, jak i na będącym w ruchu, przy czym zawsze w bardzo krótkich nawrotach (2—3 minut).

Ćwiczenia należy rozpoczynać po określeniu ich i po komendzie „Ćwicz“. Ćwiczenia wykonuje się aż do komendy „Dość“.

Jeżeli ćwiczenia przerabia się bez strzemion, jeźdźcy trzymają nogi i stopy swobodnie opuszczone z wyjątkiem ćwiczeń wskazanych pod g i h, w których kolana, łydki i stopy muszą być umieszczone normalnie, jak ze strzemionami.

Każde nowe ćwiczenie przerobić najpierw w miejscu lub stępie. Następnie, zależnie od rodzaju ćwiczenia, można je przerobić w klusie i galopie.

Na początku szkolenia nie należy wymagać wykonania wszystkich ćwiczeń od razu, lecz po

oswojeniu się z łatwiejszymi, przechodzić do trudniejszych.

Do wykonania ćwiczeń, przy których są zajęte obie ręce, należy łączyć wodze w węzeł.

a) Wznoszenie jednoczesne (lub kolejne) ramion.

Cel: WYROBIE NIEZALEŻNOŚCI RAMION OD DOSIADU I NADANIE IM SWOBODY NIEZBĘDNEJ DO DOBREGO PROWADZENIA KONIA.

Wykonanie: Wznosić jednocześnie (lub kolejno) ramiona, nie wyprostowując ich zupełnie, i miękko opuszczać.

b) Kołowanie prawą, lewą lub obiema rękami.

Cel: Ten sam co i w poprzednim ćwiczeniu. Jeżeli kołuje się obiema rękami jednocześnie, rozwija się klatkę piersiową i wyprostowuje jeźdźca.

Wykonanie: Zakreślić wyciągniętą ręką (rękami) ruchem równomiernym koła z dołu w przód do góry, trzymając głowę prosto. Ruchy powyższe mogą być wykonane szybko lub powoli, zależnie od rozkazu instruktora.

c) Pogłaskać prawy (lewy) bok konia.

Cel: WYGIMNASTYKOWANIE JEŹDZCÓW W PASIE.

Wykonanie: Głaskać kolejno, jak najniżej, prawy (lewy) bok konia tuż za łydką, nie garbiąc się i nie odchyłając w tył.

d) Obróty krzyża.

Cel: WYROBIENIE GIĘTKOŚCI W PASIE.

Wykonanie: Głaskać kolejno prawą ręką lewe biodro konia, a lewą — prawe, pozostawiając dolną część ciała od bioder nieruchomą.

e) Wahadłowe poruszanie łydek.

Cel: WYROBIENIE NIEZALEŻNOŚCI ŁYDEK OD DOSIADU.

Wykonanie: Poruszać kolejno lub jednocześnie łydkami, wysuwając je jak najwięcej do przodu i w tył, jednak tak, aby kolana pozostawały na miejscu. W miarę postępów żądać szybkiego wykonania.

f) Krążenie stopami.

Cel: WYROBIENIE GIĘTKOŚCI W KOSTCE.

Wykonanie: Zakreślać końcem buta koła z dołu do góry i z zewnątrz do wewnątrz, nie zmieniając postawy nogi i starając się zakreślić koła o ile możności jak najszersze.

g) Pochylenie tułowia w przód.

Cel: WYROBIENIE GIĘTKOŚCI STAWÓW BIODROWYCH.

Wykonanie: Nie zmieniając przepisowego położenia nóg, a zwłaszcza unikając przesuwania łydek w tył, nie garbiąc się i pozostawiając siedzenie w siodle, pochylać się naprzód i wracać do pionowej postawy tułowia. Należy wymagać nie przesadnego lecz szybkiego pochylenia tułowia tak, aby jeździec mógł wykonać to w jed-

nym skoku galopu. Do uchwycenia chwili pochylenia tułowia, pożądané jest, aby na każdy skok galopu, jednocześnie z pochyleniem tułowia, głaskać konia po wewnętrznej łopatce, unikając opierania się drugą ręką o jego szyję. Stosuje się to w stępie i galopie.

h) Normalny klus bez strzemion.

Cel: Wyrobienie przylegu.

Wykonanie: Tak jak ze strzemionami, tylko w krótkich nawrotach.

Pomoce.

§ 19. Pomocami nazywamy środki, których jeździec używa w celu przekazania swej woli koniowi; są nimi łydki i wodze.

Łydki i ostrogi.

§ 20. Łydki służą do pchnięcia konia na przód i przesunięcia jego zadu na bok.

Działając naciskiem, zaczynać od górnej części łydki do dołu, jeżeli zaś to nie wystarcza — pchnięciem.

Ostrogi służą do wzmocnienia działania łydek.

Łydki powinny być w nieustannej styczności z bokami konia.

Przy zmianie kierunku (tzn. przy wszystkich zakrętach), łydki działaniem równomiernym zapobiegają, w razie potrzeby, skracaniu szybkości.

Wodze.

§ 21. Wodze służą do nadawania kierunku, zmniejszania szybkości, zatrzymywania i cofania.

Ręce jeźdźca powinny być nieustannie w styczności z pyskiem konia, tzn., że koń musi mieć lekką łączność, przez wodze, z ręką jeźdźca.

Ręce podążają za ruchami głowy konia. Długość wodzy jest ograniczona ustawieniem rąk (§ 15) i stałą łącznością z pyskiem konia. Położenie ręki powinno być takie, żeby wodze wraz z przedramieniem, widziane z boku, stanowiły linię prostą. A więc ustawienie ręki nie może być stałe, jednak jedna ręka nie powinna być wyżej niż druga. Linia prosta od wędzidła do łokcia powinna być zachowana we wszystkich wypadkach prowadzenia konia.

Jeździec działa wodzami przez stopniowe wzmocnione ściąganie ich ku tyłowi.

Dla zmiany kierunku jeździec ściąga wodzę wewnętrzną, aby ustawić głowę konia w stronę zakrętu o tyle, ażeby, nie zmieniając normalnej postawy w siodle, móc widzieć połowę wewnętrznego oka konia. Przy tym wodzą wewnętrzną utrzymuje łączność z pyskiem konia, ograniczając ustawienie głowy do wewnątrz. Jednocześnie uważa, żeby szyja konia pozostała prosta, a głowa w nasadzie nie została skrzywiona. Dla zmniejszenia szybkości zatrzymania

i cofnięcia, jeździec równomiernie ściąga obydwie wodze.

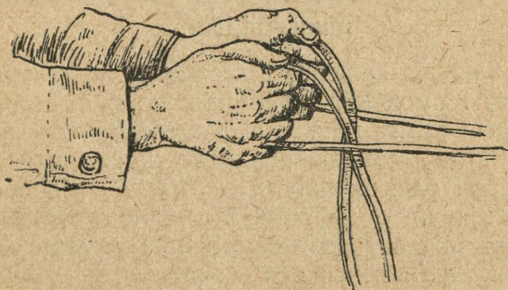
Po osiągnięciu skutku jeździec przywraca normalną łączność z pyskiem konia.

Trzymanie wodzy, gdy koń jest okielznany wędzidłem.

§ 22. Na komendę „Wodze — w obje“ bierze się je, nakładając dłonie z góry tak, aby wodze wewnętrzną stroną zwrócone były do szyi konia, przy czym w każdej ręce przechodzą one między palcem serdecznym a małym, wychodzą zaś między palcem wskazującym a kciukiem; poduszka kciuka przyciska wodze do drugiego stawu palca wskazującego.

Koniec wodzy, opuszczony między rękami, zwisa z prawej strony szyi konia.

Ręce ustawione jak w § 15 (rys. 7 i 8).



Rys. 8.

Na komendę „Wodze — w lewą rękę“ przemieścić lewą rękę przed środek ciała, nie zmieniając wysokości jej ustawienia; przełożyć prawą wodzę między palec wskazujący a kciuk, koniec zaś lewej wodzy również między palec wskazujący a kciuk w taki sposób, aby obie wodze krzyżowały się na dłoni, a końce lewej i prawej wodzy były rozdzielone kciukiem.

Pięść prawej ręki oprzeć na środku prawego uda tak, aby pierwszymi stawami 4 palców i poduszką kciuka dotykać uda (rys. 9).

Na komendę „Wodze — w prawą rękę“ postępuje się odwrotnie.

Na komendę „Baczność“ ujmuje się wodze, jak na komendę „Wodze — w lewą rękę“.

Trzymanie wodzy, gdy koń jest okiełznany munsztukiem.

§ 23. Na komendę „Baczność“ lub, gdy jest podany inny sposób trzymania wodzy, bierze się najpierw prawą ręką wodze wędzidłowe i wkłada do lewej ręki tak, aby lewa wodza przechodziła pod palcem małym, a prawa — między wskazującym a środkowym. Obie wodze ująć w dłoń tak, aby poduszką kciuka przyciskać je do drugiego stawu palca wskazującego. Następnie, również prawą ręką, ujmuje się wodze munsztukowe i wkłada je do lewej dłoni tak, aby

lewa wodza przechodziła między palcem małym a serdecznym, prawa zaś — między serdecznym a środkowym. Obie wodze ująć w dłoń między wodze wędzidłowe tak, aby poduszką kciuka przyciskać wszystkie wodze do drugiego stawu palca wskazującego.

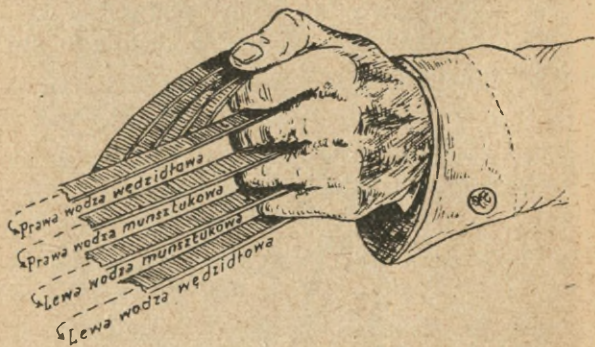


Rys. 9

Końce wodzy zwisają w przód i w prawo.

Wszystkie 4 wodze zwrócone są wewnętrzną stroną do szyi konia (rys. 9).

Dłoń zamknięta, ustawiona ukośnie przed środkiem ciała (rys. 10).



Rys. 10.

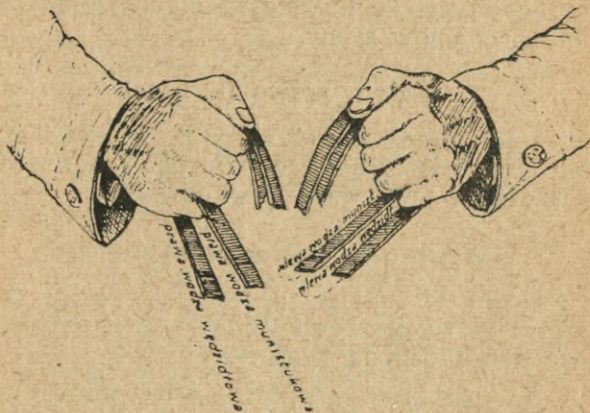
Położenie prawej ręki — jak w § 22 (rys. 9).

Na komendę „Wodze — w obie“ lewa ręka wypuszcza prawą wodzę wędzidłową i munsztukową, prawa ujmuje je tak, żeby wodza wędzidłowa przechodziła pod małym palcem, munsztukowa — między małym palcem a serdecznym oraz aby obie wodze były przyciśnięte poduszką kciuka do drugiego stawu palca wskazującego (rys. 11).

Końce wodzy, opuszczone między rękami, zwisają z prawej strony szyi konia.

Dłonie ustawione jak w §§ 15 i 21.

Na komendę „Wodze — w lewą rękę“ jeździec ujmuje wodze, jak na komendę „Baczność“ (rys. 9).



Rys. 11.

Wyrównywanie wodzy.

§ 24. Wodze skraca się ręką wolną za ręką trzymającą wodze, a podłuża się przed ręką trzymającą wodze.

Jeżeli wodze są ujęte w obie ręce, wówczas lewe wodze wyrównuje się prawą ręką, a prawe — lewą.

NAUKA NA UJEŹDZALNI

Ujeżdżalnia.

§ 25. W razie braku ujeżdżalni ogrodzonej, jazda odbywa się na prostokącie, oznaczonym w rogach wysokimi i widocznymi chorągiewkami lub wiechami ze słomy.

Jazda w prawo (w lewo).

§ 26. Jazda odbywa się w prawo, jeżeli prawa strona jeźdźca jest zwrócona do wnętrza ujeżdżalni, a w lewo — jeśli odwrotnie.

Wewnętrzna (zewnątrzna) strona.

§ 27. W stosunku do kierunku jazdy (zakrętu) mówi się: wewnętrzna (zewnątrzna) wódza, łydka, ostroga, noga itd.

Na przykład, przy jeździe w prawo, wewnętrzne będą: prawa wódza, prawa łydka, prawa ostroga itd., a zewnętrzne — lewa wódza, lewa łydka itd.

Przy jeździe w lewo — odwrotnie.

„Spocznij“.

§ 28. Aby dać odpocząć, podaje się komendę „Spocznij“, na którą jeźdźcy popuszczają wodze tak, ażeby jednakowo długie, zwisały swobodnie po obu stronach szyi konia; nie przybiera-

ją przy tym postawy nieprawidłowej i lekko klepią konie po szyi, nie pozwalając im zmniejszać chodu.

Na zapowiedź.

§ 29. Po „Spocznij“, na zapowiedź każdej komendy, nawet bez poprzedniej komendy „Baczność“, jeździec ujmuje przepisowo wodze „w lewą rękę“.

Podając komendę, należy robić stosowną przerwę między zapowiedzią a hasłem, aby jeźdźcy mieli czas przygotować się do jednoczesnego wykonania.

Chody wyższe i niższe.

§ 30. Stęp w stosunku do kłusa, kłus w stosunku do skróconego galopu, skrócony galop w stosunku do galopu lub galop w stosunku do wyciągniętego galopu — nazywają się chodem niższym.

Kłus w stosunku do stępa, skrócony galop w stosunku do kłusa, galop w stosunku do skróconego galopu lub wyciągnięty galop w stosunku do galopu — nazywają się chodem wyższym.

Komendy do zmiany chodów.

§ 31. Podając komendę do przejścia z chodu niższego do wyższego, wymienia się w zapowiedzi nowy chód, a w hasle słowo „Marsz“, wyma-

wiając je nieco przeciągle, np. do przejścia ze stępa w skrócony galop podaje się komendę „Skróconym galopem — marsz“.

Podając komendę do przejścia z chodu wyższego do niższego, wymienia się tylko chód, np. aby przejść ze skróconego galopu w stęp, podaje się komendę „Stępem“, wymawiając ją przeciągle.

Jeżeli zachodzi potrzeba uregulowania przez instruktora szybkości jazdy bez zmian zasadniczego chodu, podaje on odpowiednią komendę „Dodaj“ albo „Skróć“.

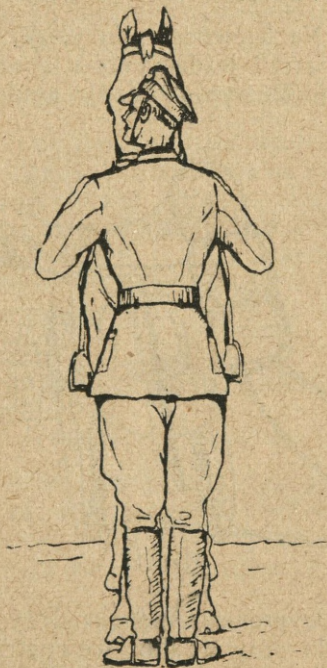
Wprowadzenie zastępu na ujeżdżalnię.

§ 32. Na komendę „Za ułanem X na ujeżdżalnię — marsz“, jeźdźcy prowadzą swoje konie na ujeżdżalnię po jednym — jak w § 12, zachowując odległość jednej długości konia (3 kroki), licząc od ogona jednego konia do głowy następnego. Następnie za czołowym posuwają się w lewo, tzn. zwróciwszy się od wejścia w prawo wzdłuż ściany.

Gdy ostatni jeździec znalazł się w linii długiej ściany, instruktor podaje komendę „W lewo — marsz“, a gdy zastęp zbliżył się do środka ujeżdżalni, podaje komendę „Stój“, po czym jeźdźcy ściągają strzemiona i przybierają postawę jak w § 11.

Na komendę „Równaj“ każdy z jeźdźców, trzymając konia prawą ręką za lewą wodzę wę-

dzidłową tuż przy pysku i pozostawiając go na miejscu, staje przed nim, ujmuje lewą ręką prawą wodzę wędzidłową tuż przy pysku i równa go według środkowego konia (rys. 12).



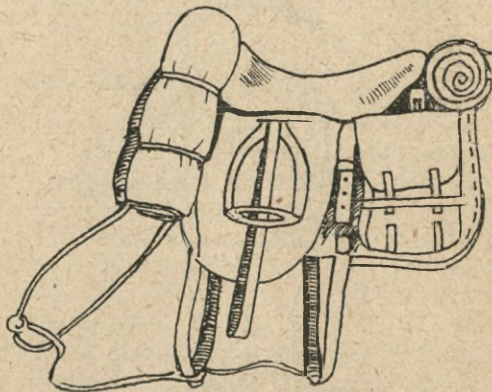
Rys. 12.

Na komendę „Bacność“ jeźdźcy szybko wracają na swoje miejsca, przybierając postawę jak w § 11.

Dosiadanie odbywa się jak w § 13.

Wyprowadzenie zastępu z ujeżdżalni.

§ 33. Na komendę „Za ułanem X z ujeżdżalni — marsz“ jeźdźcy, stosując się do porządku jak w § 32, wyprowadzają konie drogą najkrótszą.



Rys. 13.

Przed wyprowadzeniem należy strzemiona podsunąć do góry wzdłuż wewnętrznej połowy puślik, które przeciąga się przez strzemiona (rys. 13).

Wjeżdżanie zastępu na ujeżdżalnię.

§ 34. Jeżeli jeźdźcy wsiedli na konie poza obrębem ujeżdżalni, wówczas na komendę „Za ulanem X na ujeżdżalnię (chód) — marsz“ wjeżdżają, zachowując szyk i kierunek jak w § 32 z tą różnicą, że instruktor nie podaje komendy „W lewo — marsz“.

Wyjeżdżanie zastępu z ujeżdżalni.

§ 35. Jeżeli jeźdźcy mają zsiadać z koni poza obrębem ujeżdżalni, wówczas na komendę „Za ulanem X z ujeżdżalni (chód) — marsz“ wymieniony podnosi rękę do góry i najkrótszą drogą wyjeżdża z ujeżdżalni, a reszta, zachowując odległość jednej długości konia (3 kroki), jedzie po jednym za czołowym.

RODZAJE JAZDY W ZASTĘPIE

Jazda łącząc na ogony.

§ 36. Jeźdźcy jadą, łącząc na ogony, jeden za drugim za wyznaczonym czołowym, wykonując za nim wszelkie figury w kierunku i chodzie nakazanym przez instruktora.

Jazda luzem.

§ 37. Jeźdźcy jadą w kierunku i chodzie nakazanym przez instruktora dokoła całej ujeżdżalni.

ni, rozsiani jak najrównomierniej wzdłuż ścian, bez przestrzegania stałych odległości.

W celu równomiernego wykorzystania przez jeźdźców wolnego miejsca, zamiast skracania lub dodawania szybkości, każdy z nich zwraca swego konia w prawo (lewo) i przejeżdża prostopadle do przeciwległej długiej ściany ujeżdżalni, gdzie wykorzystuje wolniejsze miejsce.

Jazda dowolnie.

§ 38. Jeźdźcy jeżdżą we wszystkich kierunkach, rozsiani jak najrównomierniej po całej przestrzeni ujeżdżalni, w chodzie nakazanym przez instruktora, unikając jazdy pod ścianami.

Przy spotkaniu wzajemnym przy ścianie mijają się, trzymając się każdy lewej strony.

Jazda ze stałymi odległościami.

§ 39. Jeźdźcy jadą jeden za drugim w odległości 6 kroków (jeżeli nie była nakazana odległość), licząc od ogona jednego konia do głowy następnego.

Wszystkie figury wykonują wszyscy jeźdźcy jednocześnie tam, gdzie zastała ich odnośna komenda. Wyjątek stanowi zmiana kierunku (§ 54) oraz jeśli w komendzie było podane „Za czołowym“. Wówczas wszyscy wykonują to, co jest nakazane po dojściu do miejsca, gdzie czołowy zaczął wykonywać ruch.

Ruszanie zastępu z miejsca.

§ 40. Do przejścia zastępu, stojącego w jednym szeregu na środku ujeżdżalni w szyku zwartym, bądź luźnym:

a) **do jazdy łącząc na ogony** podaje się komendę „Za ułanem X w prawo (lewo) na ogony (chód) — marsz“.

Wymieniony (który zawsze powinien być skrzydłowym) jedzie na wprost i dochodząc do ściany zwraca konia w prawo (lewo), a reszta jeźdźców drogą najkrótszą łączy kolejno za nim na ogony.

b) **do jazdy luzem** podaje się komendę „Luzem w prawo (lewo) — (chód) marsz“.

Wówczas jeźdźcy rozjeżdżają się we wskazanym kierunku i chodzie wzdłuż ścian ujeżdżalni i postępują jak w § 37.

c) **do jazdy dowolnie** podaje się komendę „Dowolnie (chód) — marsz“.

Wówczas jeźdźcy rozjeżdżają się po całej ujeżdżalni i postępują jak w § 38.

d) **do jazdy ze stałymi odległościami** podaje się komendę „Za ułanem X w prawo (lewo) (chód) — marsz“.

Wymieniony (który zawsze powinien być skrzydłowym) jedzie na wprost chodem nakazanym i po dojściu do ściany zwraca konia w prawo (lewo). Reszta jeźdźców kolejno zwraca ko-

nie, dojeżdża do miejsca, skąd kolejno zwraca konie w prawo (lewo). Reszta jeźdźców kolejno zwraca konie, dojeżdża do miejsca, skąd czołowy zaczął ruch, ponownie zwraca konie i tym samym śladem łączy się za czołowym na odległość 6 kroków i dalej postępuje jak w § 39. •

Jeżeli instruktor ma prowadzić zastęp z odległościami innymi niż 6 kroków, wówczas podaje komendę „Za ułanem X w prawo (lewo), odległość X kroków — (chód) marsz“.

Wówczas jeźdźcy postępują jak wyżej z tą różnicą, że łączą się za czołowym na nakazaną odległość kroków.

Przejście od jazdy łącząc na ogony do innych jazd.

§ 41. Do przejścia od jazdy łącząc na ogony do:

a) **jazdy luzem** podaje się komendę „Luzem (chód) — marsz“.

Wówczas jeźdźcy rozjeżdżają się jak w § 37, chodem poprzednim lub nakazanym.

b) **jazdy dowolnie** podaje się komendę „Dowolnie (chód) — marsz“.

Wówczas jeźdźcy rozjeżdżają się jak w § 38, chodem poprzednim lub nakazanym.

c) **jazdy ze stałymi odległościami** podaje się komendę „Za ułanem X (odległość X kroków) — marsz“.

Wówczas wymieniony przechodzi do wyższego chodu i z chwilą, gdy wszyscy pozostali jeźdźcy zajęli za nim miejsca w odległości 6 kroków jeden od drugiego (lub w innej nakazanej odległości), przechodzi do poprzedniego chodu. Jeżeli wymieniony jeździec przechodzi do wyższego chodu, następnii kolejno, w miarę uzyskiwania nakazanej odległości, przechodzą również do chodu wyższego. Z chwilą, gdy wymieniony jeździec przejdzie do poprzedniego chodu, pozostali robią to samo.

Przejście od jazdy luzem do innych jazd.

§ 42. Do przejścia od jazdy luzem do:

a) **jazdy łączącej na ogony** podaje się komendę „Za ułanem X na ogony (chód) — marsz“.

Wówczas wymieniony jeździec podnosi rękę do góry, jedzie poprzednim chodem, a reszta, jadąc chodem poprzednim lub nakazanym, najkrótszą drogą dołącza za nim na ogony. Gdy za czołowym stanęło 2 — 3 jeźdźców, opuszcza on rękę.

b) **jazdy dowolnie** podaje się komendę „Dowolnie (chód) — marsz“.

Jeźdźcy rozjeżdżają się wówczas po całej ujeżdżalni jak w § 38, chodem poprzednim lub nakazanym.

c) **jazdy ze stałymi odległościami** podaje się komendę „Za ułanem X (odległość X kroków) — chód, marsz“.

Wówczas wymieniony jeździec podnosi rękę do góry, jedzie poprzednim chodem, a reszta jeźdźców, jadąc chodem poprzednim lub nakazanym, najkrótszą drogą łączy się za nim na odległość 6 kroków jeden od drugiego (lub na inną nakazaną odległość).

Gdy za czołowym stanie 2 — 3 jeźdźców, opuszcza on rękę.

Przejście od jazdy dowolnie do innych jazd.

§ 43. Do przejścia od jazdy dowolnie do:

a) **jazdy łącząc na ogony** podaje się komendę „Za ułanem X w prawo (lewo) na ogony (chód) — marsz“.

Wymieniony jeździec podnosi rękę do góry, dojeżdża najbliższą drogą do ściany, porusza się dalej w nakazanym kierunku, a reszta, jadąc chodem poprzednim lub nakazanym, łączy się za nim najkrótszą drogą na ogony.

b) **jazdy luzem** podaje się komendę „Luzem w prawo (lewo) — (chód) marsz“.

Wówczas jeźdźcy jadą do ściany i następnie w nakazanym kierunku jak w § 37, w chodzie poprzednim lub nakazanym.

c) jazdy ze stałymi odległościami podaje się komendę „Za ułanem X w prawo (lewo) (odległość X kroków — chód) — marsz“.

Wówczas wymieniony jeździec podnosi rękę do góry, skierowuje się najbliższą drogą do sciany i porusza się dalej w nakazanym kierunku, a reszta, jadąc chodem poprzednim lub nakazanym, najkrótszą drogą łączy za nim na odległość 6 kroków jeden od drugiego (lub inną nakazaną odległość). Gdy za czołowym stanie 2—3 jeźdźców, opuszcza on rękę.

Przejście od jazdy ze stałymi odległościami do innych jazd.

§ 44. Do przejścia od jazdy ze stałymi odległościami do:

a) jazdy łączącej na ogony podaje się komendę „Za ułanem X na ogony (chód) — marsz“.

Wykonanie jak w § 42.

b) jazdy luzem podaje się komendę „Luzem (chód) — marsz“.

Wówczas jeźdźcy, jadąc chodem poprzednim lub nakazanym, przestają przestrzegać stałych odległości jak w § 37.

c) jazdy dowolnie podaje się komendę „Dowolnie (chód) — marsz“.

Wówczas wykonanie jak w § 42b.

„Do mnie“.

§ 45. Dla objaśnienia czegokolwiek wszystkim jeźdźcom razem, instruktor podaje komendę „Do mnie“.

Wówczas jeźdźcy, nie zmieniając chodu, najkrótszą drogą podjeżdżają do instruktora i ustawiają się przed nim w półkole na odległości 9 kroków.

„Zbiórka“.

§ 46. Na komendę „W jeden szereg (chód) — zbiórka“ jeźdźcy kierują się najkrótszą drogą, chodem poprzednim lub nakazanym i ustawiają się w szereg w odległości 2 kroków za instruktorem.

Gdy wszyscy ustawią się w jeden szereg, a nie podano osobnej komendy, jeźdźcy równają się z jeźdźcem, który zatrzymał się, kryjąc instruktora.

Wyjeżdżanie z szeregu.

§ 47. Ćwiczenie to ma na celu, aby każdy jeździec, który otrzymał samodzielne zadanie, mógł się natychmiast odłączyć od szeregu.

Po zebraniu zastępu w jeden szereg, instruktor rozkazuje kolejno jeźdźcom wyjeżdżać z szeregu, podając im punkt kierunkowy.

Wymieniony jeździec wyjeżdża naprzód, prostopadle do szeregu, unikając niepokojenia konia gwałtownym ruchem i jedzie w nakazanym kierunku.

Ćwiczenie to może odbywać się z miejsca i w ruchu we wszystkich chodach.

Jeździec wywołany z miejsca wyjeżdża zawsze stępem, a w ruchu — chodem wyższym. Gdy koń wysunął się zupełnie z szeregu, jeździec przeprowadza go w nakazany chód.

Jeźdźcy powinni być przyzwyczajeni do przejeżdżania przez szeregi w kierunku marszu i w kierunku przeciwnym.

PROWADZENIE KONIA NA WĘDZIDLE

Stęp marszowy.

§ 48. Stęp marszowy jest chodem, w którym koń kolejno podnosi nogi i stawia je w tym samym porządku.

Jeżeli chód rozpoczyna prawa noga tylna, reszta nóg podnosi się w następującym porządku: prawa noga przednia, lewa tylna, lewa przednia, prawa tylna itd.

W stępie marszowym koń pomaga sobie szyją, należy więc dać mu możliwość wyciągnięcia jej nie tracąc łączności z pyskiem. Wykrok powinien być swobodny, pewny i żywy.

Stępem marszowym jeździ się stale z wyjątkiem wypadków podanych w § 49.

Przepisowa szybkość stępa marszowego wynosi 1 km w 10 min. (100 m na minutę).

Stęp skrócony.

§ 49. W stopie skróconym koń unosi nieco wyżej szyję i cofa nieco głowę wstecz, robiąc krótsze wykroki.

Prowadząc konia stopem skróconym, jeździec lekko przytrzymuje go wodzami, a jednocześnie łydkami nie pozwala na utratę pewności i żywości wykroków. Poza tym sposoby prowadzenia stopem marszowym i stopem skróconym są jednakowe.

Stopem skróconym jeździ się w wyjątkowych wypadkach, gdy trzeba chwilowo zmniejszyć szybkość stępa lub gdy trzeba na koniu wykonać w stopie ostry zakręt.

Ruszanie z miejsca stopem.

§ 50. Jeżeli jeździec stoi w miejscu, rusza stopem na komendę „Stopem — marsz“ równomiernie, naciskając łydkami, działając mniej lub więcej energicznie, stosownie do wrażliwości konia, a jednocześnie wodzami pozwala na ruch naprzód.

Zatrzymanie.

§ 51. Jeździec jadący stępem, na komendę „Zastęp — stój“, pozostawiając tydki w normalnej styczności, naciąga wodze, dopóki koń nie stanie.

Przy tym ruchu koń powinien zatrzymać się płynnie i giętko oraz, nie cofając się ani przesu- wając w bok, stanąć od razu równo na 4 nogach, nie zadzierając ani opuszczając głowy.

Od chwili wypowiedzenia hasła „Stój“ koń powinien zatrzymać się na przestrzeni 1—2 kro- ków.

Cofanie.

§ 52. Na komendę „Cofaj — marsz“, która może być podana tylko po komendzie „Zastęp — stój“, jeździec naciąga wodze aż koń zacznie co- fać się, a przestaje działać wodzami, gdy koń cofnął się na żądanej przestrzeni. Cofanie należy wykorzystać w nawrotach 3—4 kroków aż do komendy „Stój“, robiąc między nawrotami krót- kie przerwy.

Koń powinien cofać się krok za krokiem po linii prostej. Nie powinien ani zatrzymywać się, ani śpieszyć, ani też zarzucać zadem w bok.

Jeżeli koń zatrzymuje się, należy wzmocnić działanie wodzy.

Jeżeli koń śpieszy się, należy zmniejszyć napięcie wodzy, a jeżeli to nie pomoże, należy przeciwdziałać łydkami.

Jeżeli koń zbacza z prostej linii w prawo, należy przeciwdziałać temu naciągnięciem prawej wodzy i naciskiem prawej łydki, jeżeli w lewo — odwrotnie.

Cofając konia w rogu, w celu wykonania zakrętu, naciąga się silniej wodzę zewnętrzną i naciska łydką zewnętrzną.

Zakręt i wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni.

§ 53. Na komendę „W prawo (w lewo) — marsz“ jeździec zmienia kierunek o 90°, zwracając konia po łuku o promieniu 4—5 kroków, pozostając w tej samej szybkości; po wykonaniu zakrętu jedzie na wprost (rys. 14).

Wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni wykonuje się jak wyżej (rys. 14).

Zmiana kierunku.

§ 54. Na komendę „Zmiana kierunku — marsz“, po przebyciu 9 kroków od kąta wzdłuż długiej ściany ujeżdżalni, jedzie się po przekątnej w ten sposób, aby dojść do przeciwległej ściany na 9 kroków od kąta, po czym jedzie się w przeciwnym kierunku (rys. 15).

Podczas jazdy luzem na komendę:

a) „Zmiana kierunku — marsz“ jeźdźcy, których komenda zastała przed przeje-

ściem 9 kroków od kąta ujeżdżalni, zmieniają kierunek, a spotykając się, zawsze trzymają się lewej strony.

b) „Za ułanem X zmiana kierunku — marsz“ wymieniony jeździec postępuje jak wyżej, a reszta jeźdźców posuwa się śladem czołowego.

Zmiana kierunku przez ujeżdżalnię.

§ 55. Na komendę „Zmiana kierunku przez ujeżdżalnię — marsz“ jeździec kieruje konia jak w § 53, jedzie prostopadle do przeciwległej ściany, a dochodząc do niej, tak samo zwraca konia, lecz w przeciwną stronę (rys. 15).

Jeżeli jazda odbywa się luzem, jeźdźcy, których komenda zastała przy krótkiej ścianie czworoboku, wykonują zmianę kierunku przez ujeżdżalnię po dojechaniu do linii długiej czworoboku.

Zmianę kierunku przez ujeżdżalnię na komendę „Za ułanem X zmiana kierunku przez ujeżdżalnię — marsz“, można też wykonać od krótkiej ściany ujeżdżalni.

Jazda po kole.

§ 56. Na komendę „Za ułanem X koło — marsz“ wymieniony jeździec jedzie po kole między 2 torami (ścianami), a reszta jedzie jego śladem.

Jazda po 2 kołach.

§ 57. Na komendę „Dwa koła — marsz“ jeźdźcy, których komenda zastała przed przejściem 9 kroków od kąta ujeżdżalni, tworzą koła na przeciwległych końcach ujeżdżalni między 3 torami (ścianami), a reszta postępuje jak w § 56 (rys. 16).

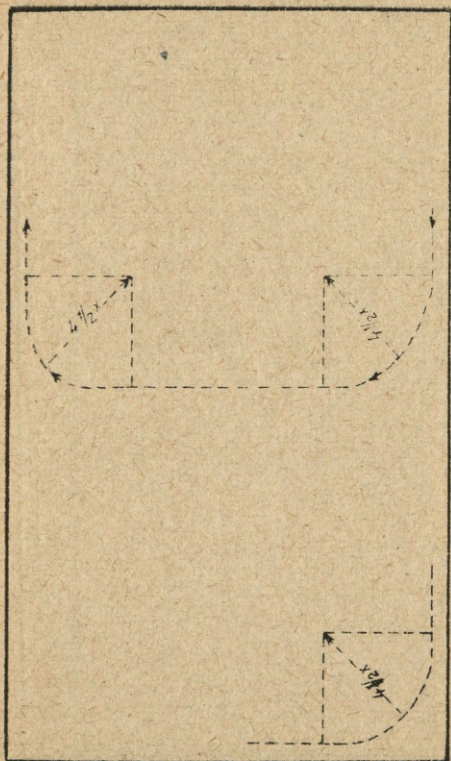
Na komendę „Na wprost“ jeźdźcy rozjeżdżają się z koła lub z kół w taki sposób, że znajdujący się, po minięciu krótkich ścian, na stycznych koła (kół) z długimi ścianami, pierwsi rozpoczynają jazdę na wprost (rys. 16).

Zmiana kierunku w kole.

§ 58. Na komendę „Za ułanem X zmiana kierunku w kole — marsz“, wymieniony jeździec jedzie po linii krzywej, składającej się z 2 łuków w kształcie litery S, przez środek koła (rys. 16). Przy tym w środku koła, przed przejściem na przeciwny łuk, prowadzi konia 2—3 kroki na wprost. Reszta jeźdźców prowadzi konie dokładnie śladem czołowego, po czym wszyscy jadą po kole w przeciwnym kierunku.

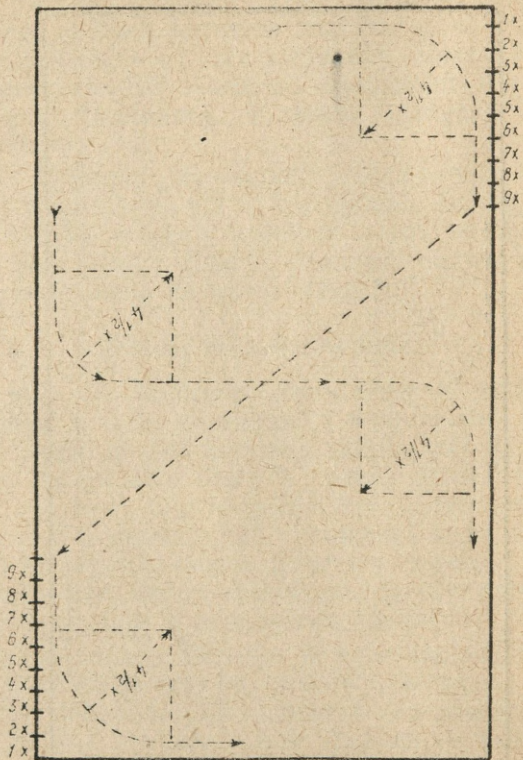
Jeżeli zmiana kierunku w kole (kołach) ma się odbyć kilka razy bez przerwy, wówczas podaje się komendę „Za ułanem X (za ułanami X i Y) zmiana kierunku w kole (kołach) — ćwicz“.

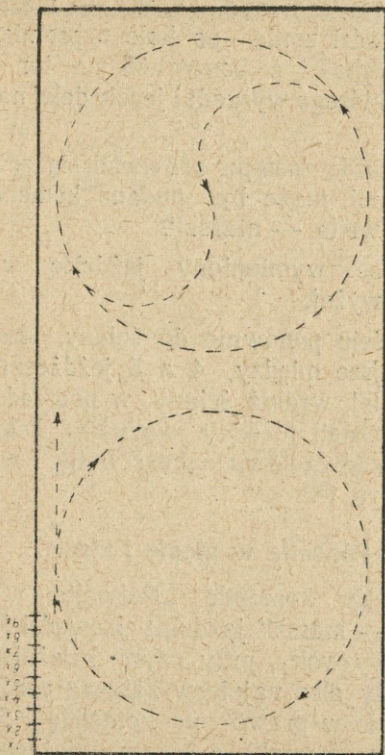
Do zaprzestania tego ćwiczenia podaje się komendę „Dość“.



Rys. 14.

Rys 15.





Rys. 16.

Wolta.

§ 59. Na komendę „Wolta — marsz“ jeździec prowadzi konia po kole o promieniu $4\frac{1}{2}$ kroków, wchodzi z powrotem na tor w tym punkcie, z którego wyszedł i jedzie dalej na wprost (rys. 17).

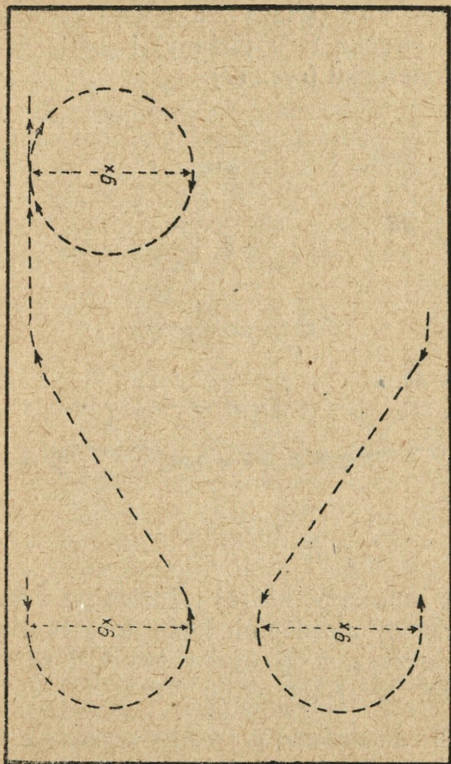
Jeżeli jazdę zastępu prowadzi się ze stałymi odległościami, może być podana komenda „Za łańcem X wolta — marsz“.

Wówczas wymieniony jeździec wykonuje woltę jak wyżej.

Po dojściu ponownie do ściany, trafia na wolne miejsce między 4 a 5 jeźdźcem z kolei i jedzie dalej, wzdłuż ściany, w poprzednim kierunku; pozostali jeźdźcy dochodzą kolejno do miejsca, skąd czołowy zaczął woltę i wykonują to samo (rys. 18).

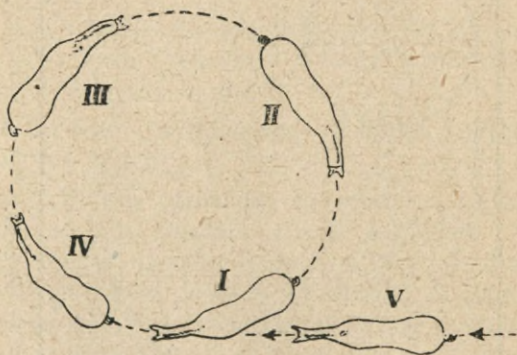
Półwolta w stępie i kłusie.

§ 60. Na komendę „Półwolta w prawo (w lewo) — marsz“ jeździec prowadzi konia po łuku połowy woltę, przy czym, zależnie od kierunku jazdy albo najpierw zatacza pół koła (np. przy jeździe w prawo na komendę „Półwolta w prawo — marsz“), a potem dojeżdża po linii skośnej do toru (ściany) i rozpoczyna jazdę w kierunku przeciwnym, albo na odwrót



Rys. 17.

(np. przy jeździe w prawo na komendę „Półwolta w lewo — marsz“) najpierw odjeżdża po linii skośnej od toru (ściany), a potem zatacza półkoła w kierunku toru (ściany) i jedzie w przeciwnym kierunku (rys. 17).



Rys. 18.

Linia skośna, po której jeździec prowadzi konia do ściany ujeżdżalni, kończąc półwoltę czy też rozpoczynając, powinna tworzyć ze ścianą ujeżdżalni (toru) kąt około 30° .

Jeżeli zakończenie półwoltę, wykonanej z odchodzeniem po łuku od ściany, wypada w kącie ujeżdżalni, wówczas kąt powinien być ścięty.

Zwrot na przodzie.

§ 61. Na komendę „Na przodzie w prawo (lewo) w tył — marsz“, która może być podana tylko po komendzie „Zastęp — stój“, jeździec, nie pozwalając koniowi na posunięcie się w przód lub w tył, utrzymuje wodzami jego głowę prosto, przesuwa lewą (prawą) łydkę nieco w tył i, naciskając nią, przestawia zad konia w prawo (lewo) o 90° , w prawo (lewo) w tył o 180° , przy czym oś zwrotu powinna przechodzić przez przednią, wewnętrzną nogę konia.

Zwrot na zadzie.

§ 61 a. W czasie zwrotu na zadzie, oś zwrotu przechodzi przez wewnętrzną tylną nogę.

Na komendę „Na zadzie w prawo (lewo) w tył — marsz“, która może być podana tylko po komendzie „Zastęp — stój“, jeździec, nie pozwalając koniowi na posunięcie się w przód lub w tył, naciąga wewnętrzną wodzę, nadając koniowi ustawienie w stronę zwrotu. Następnie, skłonem tułowia lekko w stronę zwrotu, działaniem zewnętrznej wodzy na szyję konia, zmusza jego przód do podania się w stronę zwrotu, przy czym zewnętrzną łydką utrzymuje tył konia na miejscu, wewnętrzną, działającą przez nacisk przed popręgiem, zmusza konia do zgięcia się w boku.

Współdziałanie tułowia, łydek i wodzy zmusza przód konia do zwrócenia się w stronę zwrotu, przy tym koń posuwa się, przestępując zewnętrzną nogą przez wewnętrzną; w tym momencie nie należy dopuścić do cofania się konia.

W końcu zwrotu należy zatrzymać ruch konia wewnętrzną łydką, a zewnętrzną wodzą utrzymać w postawie na wprost.

Zwrot zwykły.

§ 62. Na komendę „W prawo (w lewo) zwrot — marsz“ jeździec, wzmacniając działanie łydek i wodzy, naciąga jednocześnie prawą (lewą) wodzę i, naciskając prawą (lewą) łydką, przesuniętą nieco w tył, zwraca konia o 90° w ten sposób, że środek konia porusza się po łuku o promieniu jednego kroku, przy czym przód konia posuwa się o tyle w prawo (w lewo), o ile zad posuwa się w odwrotną stronę (rys. 19).

Na komendę „W prawo (w lewo) w tył — marsz“ jeździec postępuje jak wyżej, łącząc odpowiednio zwroty w prawo (w lewo) — (rys. 20).

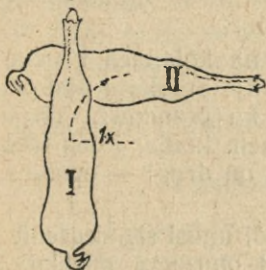
Wyżej wymieniony zwrot wykonuje się tylko w stępie i w miejscu.

Przy zwrotach w miejscu należy ruszyć o krok naprzód i, nie zatrzymując się, wykonać zwrot. Po wykonaniu zwrotu w miejscu jeździec zatrzymuje konia aż do komendy „Chód — marsz“.

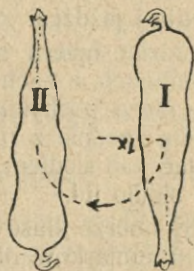
Kłus.

§ 63. Kłus jest chodem, w którym koń odbija takty, wykonane przez każdą parę nóg na przekątnej, w równomiernych odstępach czasu.

Przepisowa szybkość kłusa wynosi 1 km w 5 minut (200 m na minutę).



Rys. 19.



Rys. 20.

Ze względu na zachowanie się jeźdźca, różni się 2 rodzaje kłusa:

- a) normalny,
- b) ćwiczebny.

Ze względu na szybkość chodu, rozróżnia się 3 rodzaje kłusa:

- a) kłus,
- b) dodany kłus,
- c) wyciągnięty kłus (tylko dla kadry zawodowej).

Aby jeździec jadący klusem normalnymi przeszedł w klus ćwiczebny, podaje się komendę „Ćwiczebnym klusem“, a jeżeli odwrotnie — „Klusem“.

Normalny klus.

§ 64. Normalny klus jest klusem ogólnie stosowanym, jako sposób jazdy najmniej męczący konia i jeźdźca.

Jeździec opiera się na kolanach i lekko na strzemionach, a zachowuje przyleg i postawę tułowia nieco pochyloną ku przodowi; unosi się w siodle zgodnie z ruchem konia, jeden takt pozostając nad siodłem, a na drugi — opuszczając się w siodło itd.

Aby dobrze klusować, unosi się siedzenie nad siodłem umiarkowanie i opuszcza miękko, bez uderzenia.

Określa się, że jeździec klusuje na prawą (lewą) nogę, gdy siada w siodle w tym czasie, kiedy koń stawia na ziemię prawą (lewą) nogę przednią.

Zmiany nogi w klusie.

§ 65. Jeździec powinien umieć klusować na jedną i na drugą nogę. W ten sposób wszystkie nogi konia pracują równomiernie.

W marszach oszczędza się siły konia i jeźdźca, dzięki czemu zmniejsza się możliwość odśednienia.

Instruktor powinien nauczyć jeźdźców zdawania sobie sprawy z tego, na którą nogę kłusują.

Zmienia się nogę, pozostając w siodle o jeden takt dłużej.

Przy jeździe w prawo kłusuje się na prawą nogę przednią; przy jeździe w lewo — na lewą nogę przednią.

Podczas jazdy dowolnie, przy najmniejszych nawet zakrętach, jeździec kłusuje na przednią nogę wewnętrzną.

W marszach zmienia się nogę co kilometr.

Cwiczebny kłus.

§ 66. Cwiczebnym kłusem jeździ się tylko na komendę, podczas nauki jazdy konnej w krótkich nawrotach, a prócz tego, gdy jest niezbędne chwilowe wzmocnienie działania łydek.

W ćwiczebnym kłusie jeździec utrzymuje swój tułów prosto i bezwzględnie pionowo, stara się jak najmniej oddzielać od siodła, pozostając w nim swobodnie na rozluźnionych mięśniach siadu.

Ruszanie z miejsca kłusem.

§ 67. Na komendę „Kłusem — marsz“ jeździec postępuje jak przy ruszaniu stępem (§ 50) z tą różnicą, że silniej działa łydkami.

Przejdźcie w stęp.

§ 68. Na komendę „Stępem“ jeździec stosuje pomoce jak w § 1, aż do osiągnięcia żadanego chodu.

Zatrzymanie w klusie.

§ 69. Na komendę „Zastęp — stój“ jeździec postępuje jak przy zatrzymaniu ze stępa (§ 51); z tą różnicą, że od chwili wypowiedzenia hasła „Stój“ koń powinien zatrzymać się na przestrzeni 2- 3 kroków.

Figury w klusie.

§ 70. Zakręty, wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni, zmiana kierunku, zmiana kierunku przez ujeżdżalnię, koła, zmiany kierunku w kole, wołty i półwołty — wykonuje się jak w stępie (§§ 53—60).

Dodany klus.

§ 71. Na komendę „Dodany klusem — marsz“ jeździec używa sposobów przepisanych do ruszania z miejsca (§ 50), zwiększając szybkość klusa do 225 m na minutę.

Na komendę „Klusem“ jeździec używa sposobów do przejścia w stęp, aż do osiągnięcia poprzedniej szybkości (§ 68).

Dodany klus można stosować w krótkich nawrotach wyłącznie jako ćwiczenie na ujeżdżalni.

Dlatego wzbronione jest posuwanie się w tym chodzie w innych wypadkach używania konia.

Galop.

§ 72. Każdy skok galopu odbywa się na 3 takty. Koń może galopować z prawej lub lewej nogi. Galop z prawej nogi: I takt — lewa tylna, II takt — prawa tylna, lewa przednia, III takt — prawa przednia.

Określenie „Koń fałszuje“ oznacza, że koń przy jeździe w prawo, mimo woli jeźdźca, galopuje z lewej nogi, a przy jeździe w lewo — z prawej.

Określenie „Koń krzyżuje“ oznacza, że koń galopuje przodem z prawej nogi, tyłem zaś — z lewej lub odwrotnie.

Przepisowa szybkość galopu wynosi 1 km w 3 minutach 20 sekundach (300 m na minutę).

W tym chodzie jeździec stara się nie oddzielać od siodła, pozostawiając tułów pionowo.

W galopie należy unikać ostrych zakrętów.

Przejście z kłusa w galop.

§ 73. Na zapowiedź „Galopem“ jeździec przechodzi w ćwiczebny kłus i lekko wzmacnia pomoce. Na hasło „Marsz“ jeździec, działając obiema łydkami (przy czym zewnętrzna przesunięta nieco w tył), a wewnętrzną wodzą ustawia-

jąc głowę konia tak, aby bez zmiany normalnej postawy w siodle móc widzieć połowę wewnętrznego oka konia, zmusza go do galopu.

Ustawienie głowy konia i postawy łydek, nadane przy rozpoczynaniu galopu, jeździec zachowuje przez cały czas trwania tego chodu.

Przejście ze stępa w galop.

§ 74. Na zapowiedź „Galopem“ jeździec lekko wzmacnia pomoce. Na hasło „Marsz“ jeździec, działając obiema łydkami (przy czym zewnętrzna przesunięta nieco w tył), a wewnętrzną wodzą ustawiając głowę konia tak, aby bez zmiany normalnej postawy w siodle móc widzieć połowę wewnętrznego oka konia, zmusza go do galopu.

Zachowanie się jeźdźca, jeżeli koń fałszuje lub krzyżuje.

§ 75. Jeżeli koń fałszuje lub krzyżuje (w galopie lub skróconym galopie), jeździec przeprowadza go w kłus lub stęp, po czym zaczyna galop (skrócony galop) ponownie.

Przy jeździe zastępu ze stałymi odległościami, jeździec, którego koń fałszuje lub krzyżuje, dojeżdża na ogon poprzednika, przeprowadza konia w kłus, po czym zaczyna galop (skrócony galop) ponownie, biorąc nakazaną odległość.

Dodawanie lub skracanie tempa w galopie i skróconym galopie.

§ 76. W galopie i skróconym galopie na komendę „Dodaj“ jeździec wzmacnia działanie obu łydek, na co jednocześnie zezwalają ręce jeźdźca, ustępując nieco pyskowi konia.

Na komendę „Skróć“ jeździec, nie zmieniając ustawienia głowy konia, działa wodzami równomiernie, aż do osiągnięcia potrzebnej szybkości.

Przejście z galopu w klus.

§ 77. Na komendę „Kłusem“ jeździec lekko naciąga wewnętrzną wodzę — działając prawie jednocześnie zewnętrzną wodzą — i, ustawiając równo łydki, odbiera koniowi możliwość dalszego galopowania.

Przejście z galopu w stęp i zatrzymanie.

§ 78. Na komendę „Stępem“ i „Zastęp — stój“ jeździec w pierw przeprowadza konia w klus jak w § 77, a następnie postępuje jak w §§ 68 i 69, przy czym, od chwili wypowiedzenia hasła, koń powinien zatrzymać się na przestrzeni 7 — 9 kroków.

Zakręt i wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni; koło, 2 koła.

§ 79. Wykonuje się na komendę jak §§ 53, 56 i 57, przy czym, w miarę potrzeby, jeździec wzmacnia działanie łydek, aby nie pozwolić koniowi zwalniać szybkości.

Zmiana kierunku.

§ 80. Na komendę „Zmiana kierunku — marsz“ jeździec, po przebyciu 9 kroków wzdłuż długiej ściany ujeżdżalni, jedzie po przekątnej i, nie dojeżdżając 6 kroków do punktu na przeciwległej ścianie odległego od kąta o 9 kroków, przechodzi w kłus, po czym przy ścianie rozpoczyna galop z przeciwnej nogi i jedzie w odwrotnym kierunku (rys. 21).

Skrócony galop.

§ 81. Ilość taktów i porządek ustawiania nóg przez konia oraz dosiad jeźdźca — jak w § 72.

Przepisowa szybkość skróconego galopu wynosi 1 km w 4 minutach 26 sekundach (225 m na minutę).

Przejście z kłusa w skrócony galop.

§ 82. Na komendę „Skróconym galopem — marsz“ jeździec postępuje w myśl § 73 z tą różnicą, że, odpowiednio stosując pomoce, prowadzi konia z szybkością nakazaną w § 81.

Przejście ze stępa w skrócony galop.

§ 83. Na komendę „Skróconym galopem — marsz“, jeździec postępuje w myśl § 74 z tą różnicą, że, odpowiednio stosując pomoce, prowadzi konia z szybkością nakazaną w § 81.

Przejście ze skróconego galopu w klus i stęp.

§ 84. Na komendę „Kłusem“, „Stępem“ jeździec lekko naciąga wewnętrzną wodzę, a prawie jednocześnie działając zewnętrzną wodzą i ustawiając równo lądki, odbiera koniowi możliwość dalszego galopowania.

Siła działania zewnętrznej wodzy wskazuje koniowi czy jeździec wymaga przejścia w klus, czy też w stęp.

Przejście ze skróconego galopu w galop.

§ 85. Do przejścia ze skróconego galopu w galop, jeździec używa sposobów — jak na komendę „Dodaj“ (§ 76).

Przejście z galopu w skrócony galop.

§ 86. Na komendę „Skróconym galopem“ jeździec postępuje tak, jak na komendę „Skróć“ (§ 76).

Zatrzymanie w skróconym galopie.

§ 87. Na komendę „Zastęp — stój“ jeździec wykonuje to samo, co w § 84 z tą różnicą, że działa silniej wodzami tak, aby zatrzymać konia na przestrzeni 6 — 7 kroków.

Zakręt i wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni; koło, 2 koła, wolta.

§ 88. Wykonuje się na komendę, jak w §§ 53, 56, 57 i 59, przy czym jeździec; w miarę potrzeby, wzmacnia działanie łydek, aby nie pozwolić koniowi zwalniać szybkości.

Zmiana kierunku.

§ 89. Na komendę „Zmiana kierunku — marsz“ jeździec postępuje w myśl § 80.

Zmiana kierunku przez ujeżdżalnię.

§ 90. Na komendę „Zmiana kierunku przez ujeżdżalnię — marsz“ jeździec skierowuje konia jak w § 53 i jedzie prostopadle do przeciwległej ściany; nie dochodząc do niej o 6 kroków, przechodzi w kłus, a doszedłszy do niej, tak samo zwraca konia, lecz w przeciwną stronę, rozpoczynając jednocześnie skrócony galop z innej nogi (rys. 21).

Jeżeli jazda odbywa się luzem, jeźdźcy, których komenda zastała na krótkiej ścianie czworoboku, zachowują się jak w § 55.

Półwolta.

§ 91. Na komendę „Półwolta — marsz“ jeździec skierowuje konia do wewnątrz ujeżdżalni po łuku połowy wolty, następnie jedzie po linii skośnej do ściany i, nie dojeżdżając do niej o 6 kroków, przechodzi w kłus; przy ścianie rozpo-

czyzna skrócony galop z przeciwnej nogi, po czym jedzie w odwrotnym kierunku.

Linia skośna, po której jeździec prowadzi konia do ścian ujeżdżalni, kończąc półwolte, powinna tworzyć z ścianą ujeżdżalni (toru) kąt około 30°.

Wyciągnięty galop.

§ 92. Porządek ustawiania nóg — jak § 72. Przepisowa szybkość wyciągniętego galopu wynosi 1 km na 2 minuty 30 sekund (400 m na minutę).



Rys. 22.

Jeździec, unosząc nieco siedzenie nad siodełmem i wzmacniając przyleg kolan, pochyla się cokolwiek naprzód (rys. 22).

Wyciągnięty galop wykonuje się na komendę „Wyciągniętym galopem — marsz”.

W razie potrzeby silniejszego działania tydkami, przy skokach przez przeszkody w wyciągniętym galopie, jeździec, nie dochodząc kilkunastu kroków do przeszkody, opuszcza siedzenie w siodło, przy czym nie zmienia pochylenia tułowia.

Przejście do wyciągniętego galopu z chodu wyższego i odwrotnie.

§ 93. Przy przejściu do wyciągniętego galopu lub z wyciągniętego galopu do niższego chodu, jeździec przeprowadza konia w pierw w galop, stosując pomoce jak na komendę „Skróć” (§ 76), a potem postępuje, jak w § 86 lub 77 czy 78, zależnie od podanej komendy.

Cwał.

§ 94. Cwał jest chodem o największej szybkości, jaką koń może osiągnąć.

Dosiad jeźdźca — jak w § 92, tylko z nieco większym pochyleniem się naprzód.

Cwał stosuje się tylko na liniach prostych na komendę „Marsz — marsz”.

Przejście w cwał z chodu niższego i odwrotnie.

§ 95. Przejście w cwał lub z cwału może nastąpić tylko po przejściu do wyciągniętego galopu lub z wyciągniętego galopu (§ 93).

W cwałie daje się koniowi swobodę niezbędną do wyciągnięcia szyi. Do zatrzymania lub przejścia w stęp czy też w klus z cwału trzeba mieć do 50 m wolnej przestrzeni.

Tabela chodów.

§ 96.

Chody :	Stęp marszowy	Kłus	Dodany kłus	Skrócony galop	Galop	Wyciągnięty galop	Cwał
Czas potrzebny do przebycia 1 km	10 minut	5 minut	w terenie nie używają sę	4 min. 26 sek.	3 min. 20 sek.	2 min. 30 sek.	Zależy od właściwości konia.
Droga przebyta w ciągu jednej minuty.	około 100 m	około 200 m	225 m	300 m	około 400 m		

PROWADZENIE KONIA NA MUNSZTUKU

Działanie wędzidła i munsztuka.

§ 97. Wędzidło działa na kąty pyska, język i, przy prawidłowym ustawieniu głowy, na bezzębną krawędź dolnej szczęki.

Munsztuk działa na bezzębną krawędź dolnej szczęki i częściowo — język.

Jazda z munsztukiem.

§ 98. Ćwicząc początkowo w jeździe z munsztukiem, każe się trzymać wodze jak na komen-
dę „Wodze w obie“, a następnie — jak na ko-
mendę „Wodze w lewą rękę“.

**Prowadzenie konia przy trzymaniu wodzy, jak na
komendę „Wodze w lewą rękę“.**

§ 99. Aby zatrzymać konia lub skrócić chód,
naciąga się wodze, przesuwając ręką wstecz aż
do osiągnięcia skutku.

Do naciągnięcia lewych wodzy zgina się rękę
w przegubie tak, aby mały palec zbliżał się do
tułowia.

NAUKA POKONYWANIA PRZESZKÓD

Cel nauki.

§ 100. Celem skoków przez przeszkody jest
przygotowanie jeźdźca do pokonywania wszel-
kiego rodzaju przeszkód, jakie spotyka się w róż-
nym terenie, wyrobienie śmiałości, wzmocnienie
dosiadu, wyrobienie wyczucia podążania za ru-
chem konia, udoskonalenie prowadzenia konia.

Naukę skakania dzieli się na 2 części:

- a) wyrobienie techniki skoku,
- b) prowadzenie konia przez przeszkody.

Wyrobienie techniki skoku.

§ 101. Nauka skakania odbywa się zawsze ze strzemionami. Gdy jeźdźcy czują się w skoku zupełnie pewni, zaleca się kilkakrotny skok bez strzemion, aby nie stracili pewności siebie w razie zgubienia strzemienia lub urwania puśliska.

Należy zacząć od przyzwyczajania jeźdźców do przechodzenia w stępie i kłusie przez drągi leżące na ziemi, a później — przez kozły wysokości 30 — 40 cm (rys. 40). Jeżeli, w tym wypadku, konie nie będą przez drągi i kozły przechodziły lecz skakały, jeźdźcy zachowując postawę bez zmiany, muszą starać się podążać rękami za ruchem głowy konia w taki sposób, aby jej nie przeszkadzać i nie tracić łączności z pyskiem.

Gdy jeźdźcy już oswoili się z tym, każe się im skakać w galopie przez drągi podniesione do 50 cm i przez rowy szerokości 1 m.

Przy tych ćwiczeniach należy przyzwyczajając jeźdźców do podążania tułowiem za ruchem całego konia i uważania, aby kolana i łydki ich pozostawały ciągle na tym samym miejscu, a krzyż był zawsze prosty.

Przy początkowym nauczaniu skakania przez przeszkody przenośne, a więc o stosunkowo krótkim froncie, należy dostawiać odkosy (rys. 41).

Instruktor uważa, aby od samego początku jeźdźcy zrozumieli, że podczas skoku tułów nie

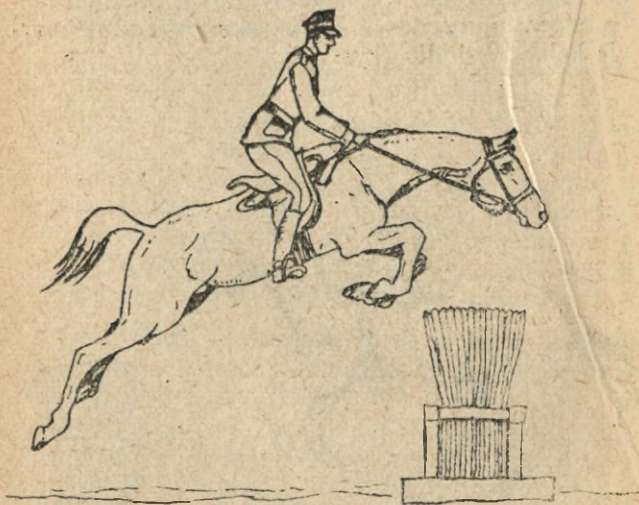
wykonuje żadnych szczególnych ruchów i, że podążanie za ruchem konia w skoku, polega na przybraniu przez jeźdźca odpowiedniej postawy w odległości kilkunastu kroków przed przeszkodą. Na tej odległości jeździec, jeżeli jedzie chodem niższym niż wyciągnięty galop, pochyla nieco tułów ku przodowi, aby uzyskać wyraźne oparcie kolan o siodło (rys. 23).



Rys. 23.

W tym celu nakazuje się początkowo jeźdźcom trzymać jedną ręką za grzywę, mniej więcej pośrodku szyi konia.

Przy doskoku (rys. 25) trzeba tułów pozosta-
wić biernym, gdyż stopniowo, w miarę wyprosto-
wywania się konia, powraca on sam do postawy
prostopadłej.

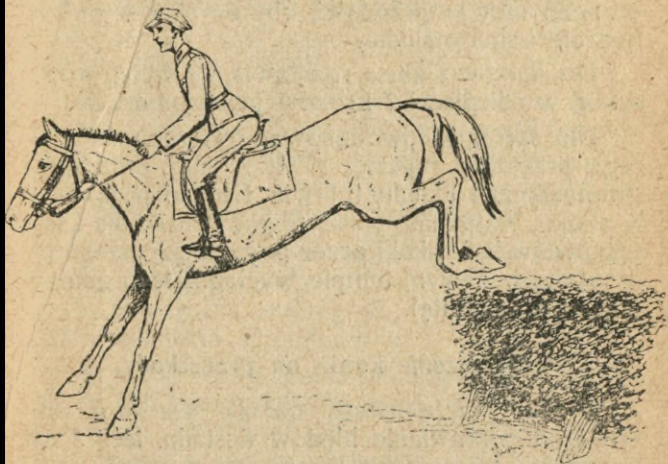


Rys. 24.

Gdy jeźdźcy nabrali pewności przy skakaniu
przez pojedyncze przeszkody, należy rozpocząć
skoki przez szereg przeszkód (2 — 3), rozstawi-
onych w odległości 8 kroków jedna od drugiej.

Dzięki równej odległości między przeszkodami, ułatwia się jeźdźcom uchwycenie chwili skoku.

Zaleca się przed każdą przeszkodą, a zwłaszcza przed pierwszą — kładzenie na ziemi drąga jako wskazówki. Wskazówkę kładzie się mniej więcej między przeszkodą a przypuszczalnym miejscem odskoku lub lepiej na klockach, umyślnie w tym celu przymocowanych do stojaków.



Rys. 25.

W miarę opanowywania przez jeźdźców nauki podążania tułowia za ruchem konia w skoku

należy żądać, aby jeźdźcy umieli podążać rękami za ruchem głowy konia bez opierania się o jego szyję, a nawet bez dotykania jej z jednoczesnym zachowaniem łączności z pyskiem.

Gdy jeźdźcy opanowali skoki z galopu, należy ćwiczyć ich również w skakaniu z klusa.

Przy skakaniu z klusa jeźdźcy przechodzą w ćwiczebny klus nie dojeżdżając do przeszkody na 6 — 8 kroków, przy czym trzymają tułów nieco pochylony ku przodowi, aby uzyskać wyraźne oparcie kolan o siodło.

Do skoków z klusa rozstawia się szereg przeszkód w odległości 7 kroków jedna od drugiej.

Dla szeregowców stosować ćwiczenia na szeregu przeszkód rzadziej i tylko jako ćwiczenia gimnastyczne układu tułowia i nauki podążania w skoku. Natomiast bardziej pożyteczne dla szeregowców będą skoki przez pojedyncze przeszkody stałe, w żywym tempie wyciągniętego galopu (400 m na minutę).

Prowadzenie konia na przeszkody.

§ 102. Dalszą uwagę należy skierować nie tylko na poprawianie błędów dosiada, lecz i na nauczenie prowadzenia konia na przeszkody.

Należy wpoić w jeźdźców, że konia prowadzi się na sam środek przeszkody prostopadle, nie dodając ani nie skracając szybkości. Wzrok jeźdźca powinien być skierowany na najwyższy

punkt przeszkody w tym miejscu, gdzie koń ma przeskoczyć. Kierunek po przeszkodzie powinien być zachowany ten sam, co przed przeszkodą, najmniej na przestrzeni 30 — 40 kroków. Wyjątek stanowi konieczność skierowania konia na następną przeszkodę lub zmiana kierunku.

Od kadry zawodowej należy od czasu do czasu wymagać wykonania skoku na ukos, dbając o utrzymanie raz obranego kierunku. Dla uniknięcia wyłamań linia kierunkowa, po której prowadzi się konia, i przeszkoda powinna tworzyć kąt nie mniejszy od 45°.

Dla osiągnięcia dodatnich wyników w nauce prowadzenia konia na przeszkody, należy tak wyznaczać porządek skakania, aby jeźdźcy skakali pojedynczo, a ich konie nie były pociągane na przeszkody przez konie poprzedników.

Równoległe z prowadzeniem nauki skakania przez szereg przeszkód należy stosować skoki przez pojedyncze przeszkody, co jest właściwym celem szkolenia w skokach.

W miarę doskonalenia się jeźdźców wymaga się od nich przechodzenia przez kilka rozmaitych przeszkód, rozstawianych, o ile możliwości, za każdym razem w innym porządku i innym miejscu.

Przy tym należy zwracać uwagę na to, aby jeźdźcy prowadzili konie w równej szybkości, tzn. jeżeli przeszkoda wymaga krótszego lub szerszego chodu, należy na ten chód postawić

konia jak najdalej od przeszkody, aby nie zmieniać szybkości przed samym skokiem.

Na przeszkody szerokie prowadzi się konia w chodzie bardziej wyciągniętym, niż na przeszkody wysokie.

Zawsze należy pamiętać o tym, że celem nauki skakania nie są przeszkody umyślnie w tym celu zbudowane, lecz spotykane w terenie. Powinno się więc częściej wyprowadzać jeźdźców w teren i tam pokonywać napotykaną przeszkodę, stosując do tego jazdę „rojem“ lub jazdę zastępu ze stałymi odległościami (10 — 20 kroków).

Dzięki temu staje się jasne dla jeźdźcy, w jakim celu ćwiczone go w skakaniu na ujeżdżalni lub na placu i wyrabia się w nim orientację w prowadzeniu konia na przeszkody poprzednio mu nie znane. Za skoki przez przeszkody należy uważać nie tylko skoki wzwyż lecz i na szerokość, skok na przeszkodę i z przeszkody (np. wały, urwiska itp.), strome zjazdy i wjazdy, przejścia przez mokradła, zasy py śnieżne itp.

Przy zjeżdżaniu z góry jeździec nadaje i utrzymuje kierunek wodzami, dając szyi konia możliwą swobodę w granicach utrzymania potrzebnej szybkości. Unikać zjeżdżania na ukos. Jeździec trzyma tułów prostopadle do grzbietu końskiego, aby ulżyć zadowi. Przy bardzo stromych zjazdach wolno opierać się o szyję konia, dotykając jej pięściami od strony kciuków tak,

aby jednak nie utracić możności nadawania wodzami należytego kierunku.

Na długie, łagodne pochyłości należy wjeżdżać spokojnie i na ukos, pochylając tułów naprzód stosownie do pochyłości; tydki pozostają przy tym na miejscu. Przy bardzo stromych i krótkich wjazdach wykorzystuje się rozpęd, jedzie się na wprost, przy czym jedną ręką należy trzymać się grzywy, ujmując ją pośrodku szyi.

Jeżeli ma się do przebycia teren bagnisty, należy jechać wolniej i nie śladem poprzednika, oddając koniowi długie zwisające wodze.

Jeżeli ma się do przebycia głębokie zaspysnieżne, należy również jechać wolniej lecz śladami poprzednika, oddając koniowi długie zwisające wodze.

Jeżeli koń zapada się, niepokoi i stara wyjść susami, należy zejść i prowadzić go w rękę.

Przy jeździe po lodzie nie jechać zwarciem i unikać ostrych zakrętów, a jeżeli ostrość haceli nie jest skuteczna, prowadzić konia w rękę. Jazdąc po lodzie kłusem, stosować ćwiczebny kłus na długiej wodzy przy lekkiej łączności z pyskiem konia.

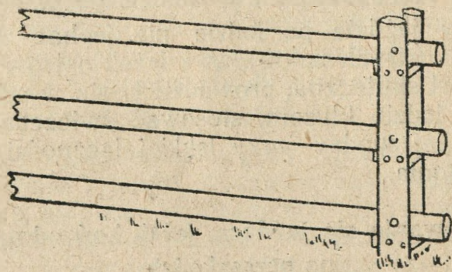
Zachowanie się jeźdźca, jeżeli koń odmawia na przeszkodzie.

§ 103. Przy wyłamywaniu konia, jeździec przytrzymuje konia wodzami, jednocześnie zwracając się do przodu.

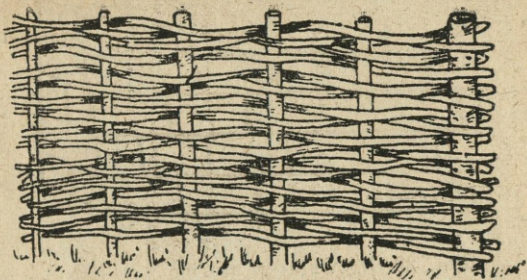
ca go wodzą przeciwną niż strona, w którą wylamuje. Jeśli nie ma miejsca do wykonania skoku, zwraca konia w stronę przeciwną wylamania i najeżdża na przeszkodę.

Jeżeli koń nagle staje przed przeszkodą, należy błyskawicznie ukarać go ostrogami, cofnąć o kilka kroków i wypchnąć łydkami (ostrogami) na przeszkodę lub po cofnięciu odjechać na potrzebną odległość i skoczyć ponownie.

Jeżeli koń wylamuje ponosząc, należy go zatrzymać, zwrócić w stronę przeciwną wylamania i ponownie skierować na przeszkodę.



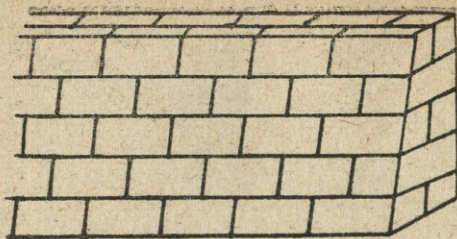
Rys. 26. Płot z dragów.



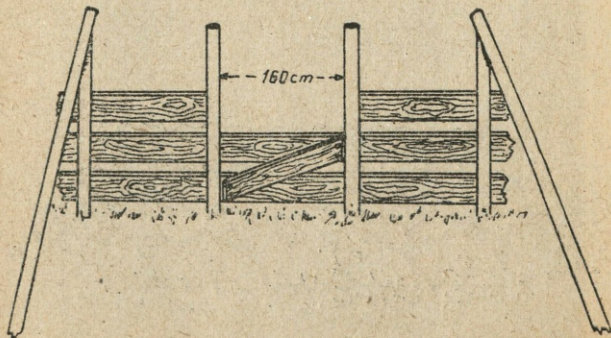
Rys. 27. Płot pleciony.



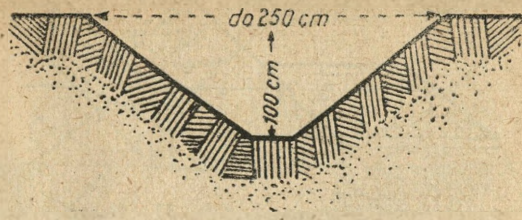
Rys. 28. Mur z kamieni.



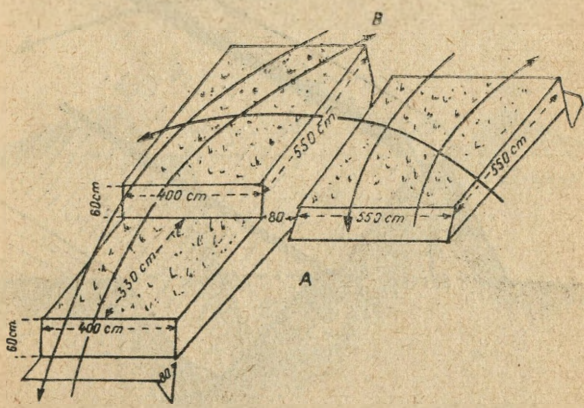
Rys. 29. Drewniany murek przenośny
lub murowany stały.



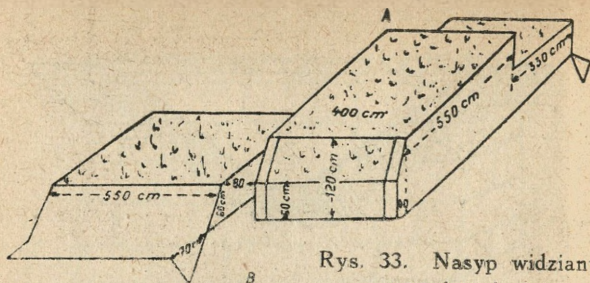
Rys. 30. Bramka.



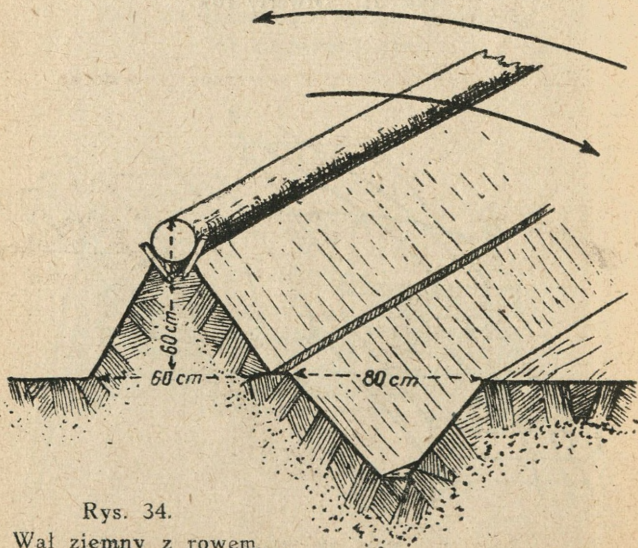
Rys. 31. Otwarty rów.



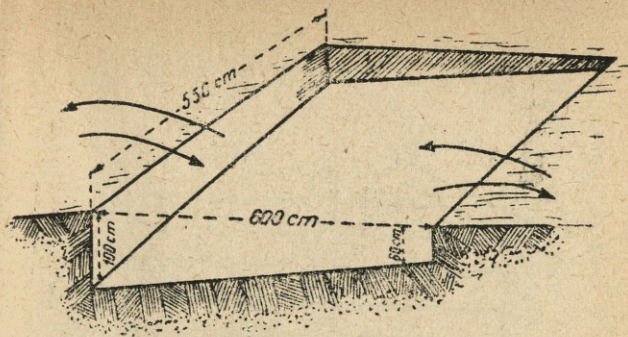
Rys. 32. Nasyp



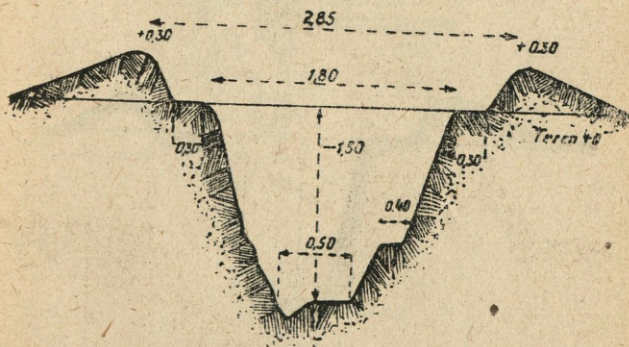
Rys. 33. Nasyp widziany z przeciwnej strony.



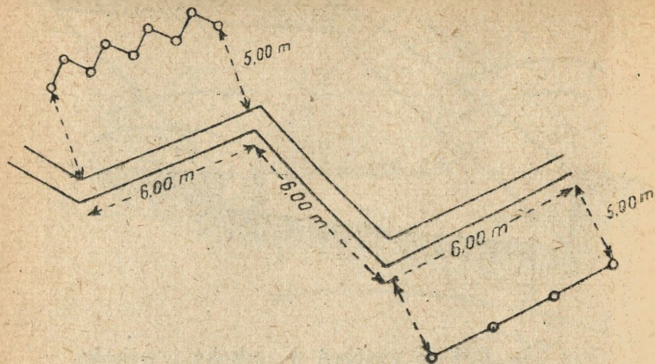
Rys. 34.
Wał ziemny z rowem.



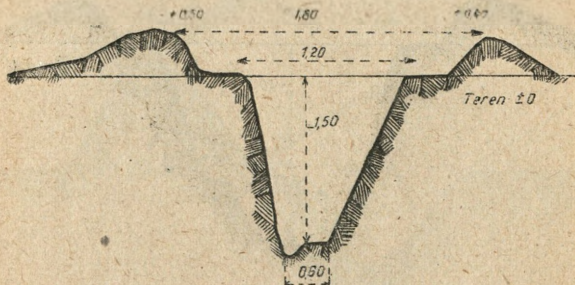
Rys. 35. Dół do ćwiczeń w zeskoku i wskoku.



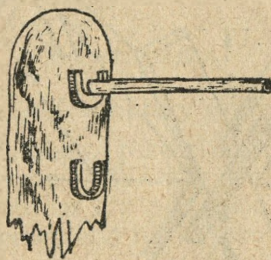
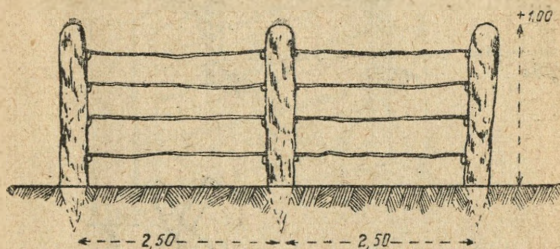
Rys. 36. Rów strzelecki (przekrój).



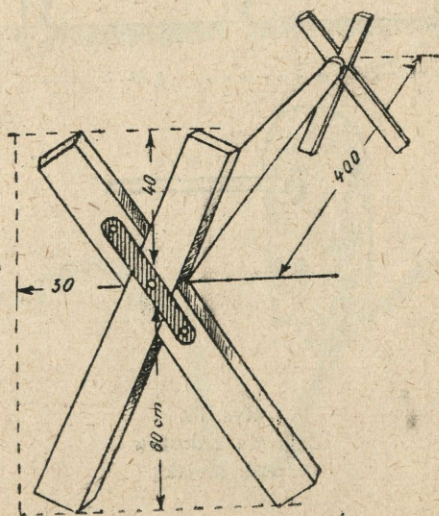
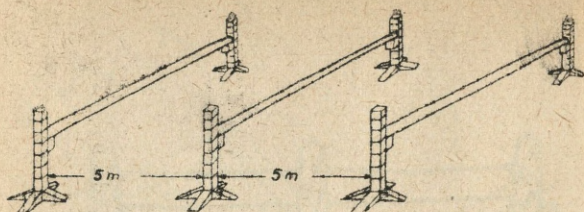
Rys. 37. Rów strzelecki
widziany z góry.



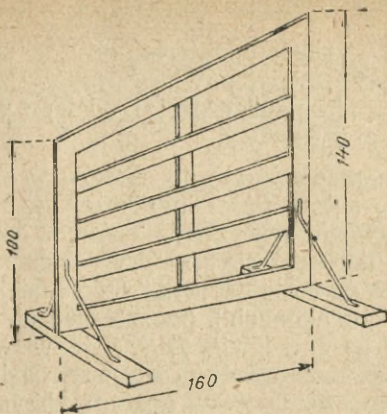
Rys. 38.
Rów łącznikowy.



Rys. 39.
Zagroda z drutów
i wzór stojaka.



Rys. 40. Kozioł.



Rys. 41. Odkos.

Rodzaje i wymiary przeszkód.

§ 104. Wymiary przeszkód powiększa się w miarę postępów jeźdźców; mogą one dochodzić do 2 m 50 cm dla przeszkód na szerokość i do 1 m dla przeszkód na wysokość.

Przeszkody sztuczne powinny zawsze mieć dostateczną rozciągłość (długość frontu), aby nie wystawiać na próbę zaufania konia (najmniej 5 m 50 cm).

Prócz tego na placach ćwiczeń powinno być kilka stałych przeszkód dostatecznej rozciągłości, aby mogło przez nie skakać co najmniej 6 jeźdźców ustawionych w jeden szereg (rys. 26 — 41).

Skoki w szyku.

§ 105. Oddziały zwarte, gotując się do pokonania przeszkody, powinny między szeregami zwiększyć nieco odległości i odstępy w porównaniu do przepisowych.

Zanim przejdzie się do skoków w oddziałach zwartych, należy uprzednio przerobić ćwiczenia w przebywaniu przeszkód „rojem“. Do skoków „rojem“ dochodzi się po przerobieniu skoków w zastępie na odległościach coraz mniejszych aż do jazdy „na ogonach“, początkowo po jednemu, następnie po 2, 3 i więcej jeźdźców w jednym szeregu, zależnie od długości przeszkody; potem skacze się przez kozły w gęstym, zbitym „roju“.

Do ćwiczeń tego rodzaju należy zbudować przeszkody-stałe od 70 do 100 cm wysokości i rowy od 1 — 2,5 m szerokości na przykoszarowym placu ćwiczeń oraz trasy z przeszkodami stałymi w pobliskim terenie.

JAZDA W TERENIE

Cel jazdy w terenie.

§ 106. Jazda w terenie ma na celu:

a) **przyzwyczajenie** jeźdźców do prowadzenia koni w każdym terenie;

b) **oswojenie** ich z pokonywaniem przeszkód, które można tam napotkać;

c) **nauczenie** ich normowania chodów w celu oszczędzania koni.

Jazdę w terenie stosuje się podczas całego szkolenia kawalerzysty, zwiększając trudności odpowiednio do postępów jeźdźców.

Wybór i organizacja terenu.

§ 107. Dla ułatwienia instruktorom prowadzenia jazdy w terenie, należy zawczasu w formacji przygotować kilka tras. Trasy te, stopniowo od łatwiejszych do trudniejszych powinny wynosić od 5 do 12 km.

Wybór tras powinien uwzględniać jak najróżnorodniejszy teren i przeszkody terenowe.

W razie braku naturalnych przeszkód należy zrobić pewną ilość sztucznych lecz typu wybitnie terenowego i najczęściej spotykanego. Przeszkody powinny być stałe.

Organizacja takich tras zapewnia formacji jednolitość wyszkolenia w jeździe konnej i pokonywania przeszkód terenowych.

Nie powinno to jednak krępować instruktorów i zwalniać ich od wyboru innych terenów, nadających się do prowadzenia jeźdźców terenowych.

Prowadzenie jazdy w terenie.

§ 108. Instruktor dzieli jeźdźców na, o ile to możliwe, nieduże grupy. Każda grupa, jest pod dowództwem podoficera. W każdej grupie jeźdź

cy są rozmieszczeni dowolnie, lecz w taki sposób, aby podoficer mógł łatwo zwracać na nich uwagę.

Jeźdźcy nie powinni jechać zanadto zwanicie, aby nie przeszkadzać jeden drugiemu. Nie powinni się wyprzedzać i przecinać sobie wzajemnie drogi, lecz zachowywać kierunek i chód nadany przez prowadzących grupy.

Prowadzący grupy stosują się do kierunku i chodu nadanego przez instruktora i prowadzą swe grupy w taki sposób, aby on widział cały zastęp.

Zastęp w taki sposób ugrupowany prowadzi instruktor drogami, ścieżkami, po polach, lasach, przez łąki, słowem — po terenie najróżnorodniejszym jaki ma do dyspozycji.

Stosuje chody odpowiednie do terenu, pory roku, wyszkolenia jeźdźców i stanu koni.

Zastęp rozjeżdża się w wyżej opisany sposób na komendę „Za mną — rojem“.

Jeżeli ma się do przebycia ciaśniny, gdzie nie wystarcza miejsca na jazdę „rojem“, wówczas środkowi jeźdźcy jadą tym samym chodem za prowadzącym zastęp, po jednym lub dwóch, zależnie od miejsca, reszta przytrzymuje konie i dołącza się w ślad w odległościach umożliwiających dostateczne widzenie przebywanego terenu, lecz w żadnym wypadku nie może rozciągnąć się więcej, niż na odległość 3 koni jeden od drugiego;

po przebyciu ciałnin, jeźdźcy ponownie jadą „rojem“.

Zjazdy.

§ 109. Przy zjazdach z pochyłości łagodnych jeździec może używać rozmaitych chodów.

Przy pokonywaniu zjazdów bardzo spadzistych należy zawsze zjeżdżać stępem. Do pokonywania zjazdów spadzistych należy przygotować konia stopniowo przez przyzwyczajanie go do pokonywania coraz to trudniejszych zjazdów z większych pochyłości. Ponieważ każdy młody i nie ujeżdżony koń przy zjeżdżaniu z większych pochyłości zrywa się do galopu, jeździec nie powinien w żadnym wypadku do tego dopuścić, zmuszając konia do zjeżdżania z dużych pochyłości tylko stępem.

Przy zjazdach stromych koń przerzuca ciężar swego tułowia do przodu i pracuje przeważnie przednimi nogami, przy czym tylne nogi stara się przysunąć jak najbliżej do przednich.

Jeździec swoim dosiadem powinien dopomóc koniowi, przerzucając cokolwiek ciężar ciała do przodu, przez pochylenie górnej części tułowia, z pozostawieniem dolnej części tułowia w pozycji normalnego dosiadu.

Przy bardzo stromych zjazdach jeździec krzyżuje wodze wędzidłowe i lekko opiera się nimi o szyję konia, przytrzymując i prowadząc jednocześnie konia.

Wjazdy.

§ 110. Przy wjazdach stromych należy górną część tułowia podać do przodu, prawą ręką chwycić się za grzywę konia, oddając jednocześnie wodze na tyle, aby koń mógł swobodnie wyciągnąć szyję.

Strome wjazdy, nie bardzo wysokie, należy pokonywać zawsze w klusie lub galopie.

Jazda w trudnym terenie.

§ 111. Przy zjazdach i wjazdach w terenie trudnym należy dać koniowi możliwość wybrania drogi. Przy jeździe w terenie bagnistym lub piaszczystym należy konia prowadzić stępem (a nawet w rękę), będąc przygotowanym do natychmiastowego spieszenia się, gdyby koń zaczął grzęznąć lub zapadać.

Przy jeździe po lodzie prowadzić konia stępem, trzymając go mocno w łydkach i na wodzach, unikając przy tym gwałtownych zwrotów.

Odbywanie dłuższych przemarszów.

§ 112. Dla zaoszczędzenia sił konia przy odbywaniu dłuższych przemarszów, należy przestrzegać następujących zasad:

- a) z miejsca jechać przynajmniej 1 km stępem;

- b) zmieniać chody, przechodząc z jednego w drugi co pewien czas, zależnie od pory dnia i drogi;
- c) robić 10-minutowe odpoczynki co 1½ godziny; pierwszy odpoczynek po 2 — 3 km marszu dla dociągnięcia popręgów;
- d) przy marszach wykonywanych wyłącznie w stępie wskazane jest po każdej godzinie zsiąść z konia i prowadzić go w rękę przynajmniej 1 km; podczas marszów chodami zmiennymi, w stępie, unikać pozostawania na siodle, lecz prowadzić konia w rękę.

Przed dłuższym odpoczynkiem powinno się ostatni kilometr prowadzić konia w rękę.

Nawroty klusa nie powinny trwać dłużej, niż 10 minut.

W małych oddziałach można stosować i galop w nawrotach do 1 km, jeżeli na to pozwala stan dróg i inne warunki.

We wszystkich okolicznościach wyszukiwać teren miękki, niegrząski (jak np. piaski), oszczędzający konia i trzymać się boków, a nie środka szos.

Przemarsz kończyć stępem tym dłuższym, im dłuższy i cięższy był przemarsz.

Koń powinien wracać do stajni suchy i z normalnym oddechem.

Marsze z szybkością 9 i 10 km na godzinę są dla koni, zwłaszcza w większych oddziałach, uciążliwe, a więc należy je stosować nader oględnie, aby nie rujnowały koni.

Do tych ogólnych zasad, które należy pokazywać praktycznie, instruktor dodaje uwagi powodowane rodzajem, stanem terenu i dróg oraz rady dyktowane mu przez doświadczenie.

Wpław z koniem.

§ 113. Jeżeli ma się ruszyć wpław z koniem osiodłanym, należy odjąć munsztuk; wodze zwisające pod szyją okręcić 2—3 razy jedną około drugiej; przez jedną z nich przeciągnąć podgardle, które zapina się jak zwykle; przesunąć po puśliskach strzemiona do góry i o jedną dziurkę popuścić popręgi.

Gdy jeździec wjedzie do wody i nada koniowi kierunek, zupełnie zwalnia wodze i ujmuje grzywę w pobliżu kłębu nie dalej, niż na szerokość 2 dłoni od niego.

Gdy koń traci grunt pod nogami, jeździec zsuwa się do wody od strony prądu i płynie obok konia.

Nie powinien przy tym za pomocą rąk robić wysiłków, aby unosić się jak najwyżej, przeciwnie — zagłębia się w wodę po samą brodę, gdyż w ten sposób ułatwi koniowi utrzymanie się na powierzchni (rys. 42).

Przy prądzie z prawej strony jeździec trzyma się prawej strony konia, ujmując lewą ręką grzywę, prawą zaś w razie potrzeby kieruje koniem za pomocą klepania go po policzkach z odpowiedniej strony.



Rys. 42.

Przy prądzie z lewej strony jeździec postępuje odwrotnie.

Wodzą należy kierować tylko w razie potrzeby i bardzo oględnie, gdyż nieostrożne pociągnięcie wodzy może spowodować zadarcie łba i przewrócenie się konia.



Rys. 43.

Gdy koń osiągnie na przeciwległym brzegu grunt pod nogami, jeździec znów dosiada go.

Można również stosować następujący sposób: jeździec zsuwa się w tył, na zad konia i płynie, trzymając się za tylną część siodła (rys. 43).

Przy przebywaniu wpływ niewielkich przestrzeni, mniej więcej do 10 m, jeździec pozostaje w siodle.

JAZDA KADRY ZAWODOWEJ

Zakres wymagań.

§ 114. Od oficerów i podoficerów zawodowych należy wymagać ciągłego doskonalenia się we wszystkim, co dotyczy szkolenia szeregowca konno, dążąc do osiągnięcia jak najdokładniejszego wykonania, wyczucia oraz ujeżdżania koni służbowych.

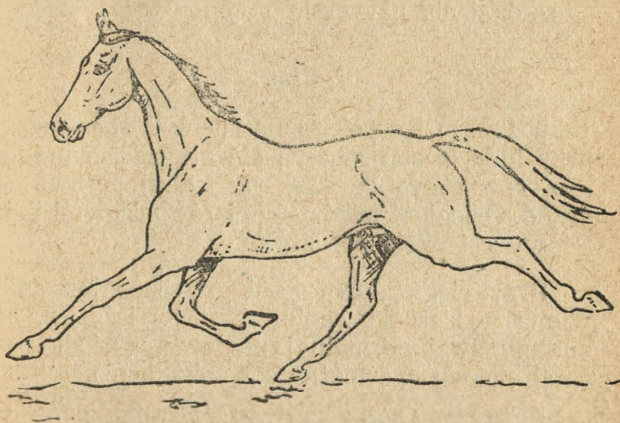
Prócz tego oficerowie i podoficerowie na swych koniach służbowych powinni umieć wykonywać wyciągnięty kłus, ciąg i kontrgalop.

Wyciągnięty kłus.

§ 115. Wyciągnięty kłus nie polega na uzyskaniu największej szybkości w tym chodzie, lecz na zmuszeniu konia do najdłuższych wykroków. W wyciągniętym kłusie koń wyciąga naprzód przednie nogi sprężysto, całym ruchem łopatki, i robi każdy takt kłusa stosownie do swej budowy, wykonując najdłuższe wykroki (rys. 44). Należy dać koniowi pewną swobodę w pracy szy-

ją, lecz przy dokładnej i czujnej łączności rąk z pyskiem, aby w każdej chwili móc regulować szybkość i przeszkodzić przyspieszeniu taktu.

Przy rozpoczynaniu wyciągniętego kłusa łydki działają równomiernym naciskiem i z taką siłą, aby wzbudzić całą energię zadu. Gdy koń już rozpoczął wyciągnięty kłus, łydki pozostają w dość silnej, zależnie od potrzeby, styczności z bokami konia, aby w każdej chwili móc przeciwdziałać zmniejszeniu pracy zadu.



Rys. 44.

Ponieważ chód ten jest bardzo trudnym i uciążliwym ćwiczeniem gimnastycznym, należy stosować go w krótkotrwałych nawrotach po roz-

prężeniu konia i nie powtarzać ponad jeden raz podczas każdej lekcji.

Wyciągnięty kłus rozpoczyna się z kłusa i dodanego kłusa; kończy się go w tychże chodach. Przejście z wyciągniętego kłusa lub do tego chodu odbywa się na przestrzeni kilku kroków.

Wyciągniętego kłusa nigdy nie wolno stosować w terenie oraz przy prowadzeniu zastępu ze stałymi odległościami, służy on wyłącznie jako ćwiczenie gimnastyczne dla konia oraz w celu udoskonalenia używania pomocy przez jeźdźca.

Ciąg.

§ 116. Ciąg polega na ruchu konia naprzód, przy którym zad posuwa się nie śladem przodu, lecz równolegle do linii, po której posuwa się przód. Odległość między tymi równoległymi liniami wynosi około pół kroku.

Przy ciągu głowa konia powinna być ustawiona w kierunku ruchu tak, aby jeździec, bez zmiany swej normalnej postawy w siodle, widział połowę wewnętrznego oka konia.

Przy ciągu koń przestępuje zewnętrznymi nogami przez wewnętrzne, posuwając się bardziej naprzód niż w bok.

Na komendę „Zmiana kierunku (połwołta w prawo, w lewo), ciąg — marsz“ jeździec na-

daje koniowi wodzami należyte ustawienie głowy w kierunku bocznego ruchu, wzmacnia działanie obu łydek, przy czym zewnętrzną łydkę trzyma nieco bardziej w tyle niż przy rozpoczynaniu galopu.

Wewnętrzna łydka służy do wysyłania konia naprzód, zewnętrzna zaś do przesuwania zadu konia w bok.

Po zakończeniu zmiany kierunku (półwołty) lub na komendę „Dość“ jeździec ustawia głowę konia prosto, a równym działaniem łydek ustawia zad na śladzie przodu.

Ciąg wykonuje się w stępie skróconym i w klusie. Przy ciągu w klusie jeździec jedzie klusem ćwiczebnym.

Jeżeli koń zanadto wypada zadem do wewnątrz, jeździec osłabia działanie zewnętrznej łydki, wzmacniając jednocześnie działanie wewnętrznej.

Jeżeli koń zanadto wypada przodem do wewnątrz, jeździec powstrzymuje go wodzą zewnętrzną.

Rozpoczynając ciąg bądź po przekątnej, bądź przy zakończeniu półwołty, należy początkowo prowadzić konia na wprost w obranym kierunku na przestrzeni kilku kroków, a dopiero potem rozpocząć ciąg (rys. 45 i 46).

Kontrgalop.

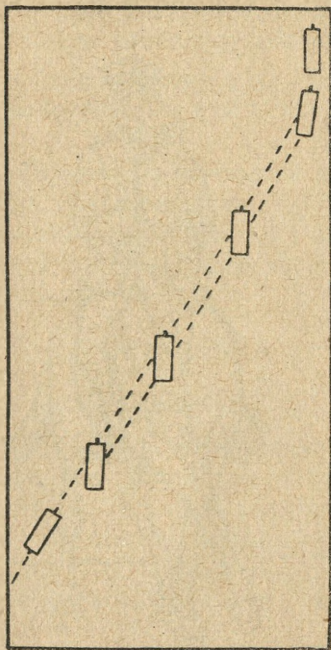
§ 117. Kontrgalop polega na tym, że koń według woli jeźdźca, podczas jazdy w prawo galopuje z lewej nogi, a podczas jazdy w lewo — z prawej.

Jako specjalne ćwiczenie kontrgalop wykonuje się tylko w tempie skróconego galopu.

Kontrgalop jest prawidłowy tylko wówczas, gdy głowa konia jest ustawiona tak, jak w zwykłym skróconym galopie, tzn. jeżeli koń galopuje z prawej nogi, jeździec bez zmiany swej normalnej postawy w siodle powinien widzieć połowę prawego oka konia (przy galopie z lewej nogi — połowę lewego oka), a zad posuwa się śladem przodu. W kontrgalopie wewnętrzną jest wodza (łydka), będąca po stronie nogi, z której koń galopuje, chociaż w stosunku do kierunku jazdy wodza ta (łydka) jest zewnętrzna. Np. koń posuwa się po kole w prawo w kontrgalopie. W tym wypadku prawa wodza i łydka są zewnętrzne, a lewa wodza i łydka — wewnętrzne.

Przy prowadzeniu konia w kontrgalopie pomoce powinny działać z jak największą dokładnością, tj. w taki sposób, aby koń najwyraźniej odczuwał różnicę w napięciu wewnętrznej i zewnętrznej wodzy oraz w ustawieniu wewnętrznej i zewnętrznej łydki. W stosunku do nogi,

z której koń ma zagalopować, pomoce działają w taki sam sposób, jak przy przejściu w skrócony galop, tj. jak w §§ 82 i 83.



Rys. 45.

Jeżeli koń podczas każdego skoku galopu nie odczuwa stosownego prowadzenia wodzami i lędźkami, łatwo przejdzie w kłus lub zmieni nogę.

Na zakrętach jeździec, nie zmieniając ustawienia łydek i utrzymując wewnętrzną wodzą ustawienie głowy konia, naciąga zewnętrzną wodzę nieco silniej, wskazując nią potrzebny kierunek.



Rys. 46.

Kontrgalop rozpoczyna się zmianą kierunku, półwoltą i zmianą kierunku przez ujeżdżalnię.

Np. jeździec prowadzi swego konia, jadąc w prawo skróconym galopem z prawej nogi, zmienia kierunek jednym z wyżej podanych sposobów, lecz nie przechodząc w kłus i nie zmieniając nogi posuwa się dalej w przeciwnym kierunku.

W kontrgalopie wykonuje się jazdę dookoła ujeżdżalni, jazdę po kole, wolty, wszystkie zmiany itp.

Zastępy oficerów i podoficerów zawodowych powinny być o tyle wyszkolone, aby można było prowadzić z nimi jazdę dowolnie (§ 38) w tempie skróconego galopu, tzn. jeżdżąc skróconym galopem i kontrgalopem.

WOLTYŻERKA

Cel woltyżerki.

§ 118. Woltyżerka jest gimnastyką rozwijającą i utrzymującą w jeźdźcu pewność siebie, śmiałość, energię, zwinność i giętkość ruchów. Służy ona do wyrobienia szybkości i sprawności we wskakiwaniu i zeskakiwaniu z konia, ruchów często potrzebnych kawalerzyście w warunkach bojowych.

Zakres wymagań.

§ 119. Przy ćwiczeniach w woltyżerce należy wymagać od szeregowca umiejętności

wskoku i zeskoku z konia w kłusie i galopie, zarówno z lewej, jak z prawej strony; z ludźmi szczególnie uzdolnionymi przerabiać: nożyce, skok przez konia, wskok odwrotny, wskok młyńcem, stanie na siodle.

We wszystkich tych ćwiczeniach należy wymagać dokładnego wykonania, gdyż tylko takie ćwiczenie jest celowe.

Ćwiczenia przygotowawcze na koniu drewnianym.

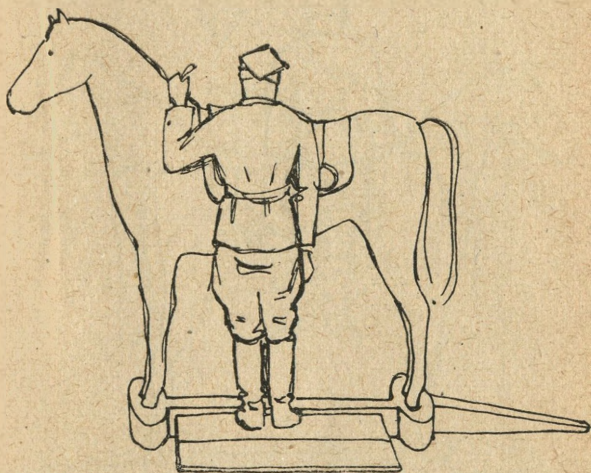
§ 120. Koń drewniany powinien posiadać wygląd zewnętrzny konia żywego. Wysokość konia 150 — 100 cm.

Początkowo siodła się konia drewnianego siodłem wołyżerskim. Wszystkie podane poniżej ćwiczenia przeprowadza się początkowo za pomocą odskoczni (trampoliny), ustawionej tuż przy koniu drewnianym, z lewej lub prawej strony.

Po osiągnięciu przez szeregowych pewnej wprawy, te same ćwiczenia przeprowadza się bez odskoczni.

Wskok na konia.

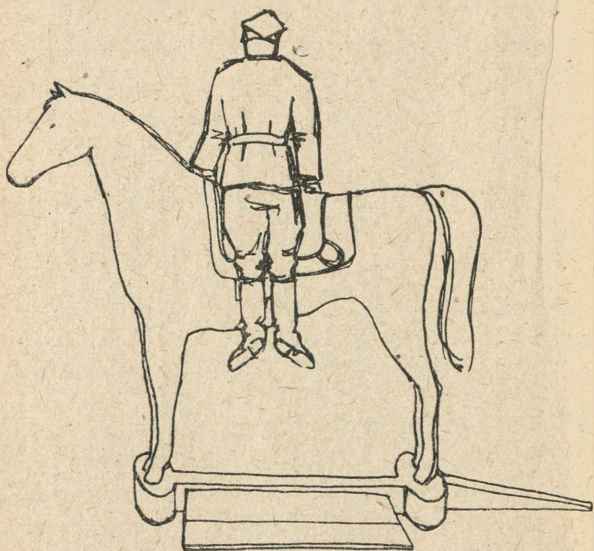
§ 121. Wskoki na konia mogą być następujące: z boku, z boku naprzeciwko szyi, z rozmachu.



Rys. 47.

Wskok na konia z boku: stanąć na odskoczni z lewej (z prawej) strony pół kroku od konia, frontem do konia; jedną ręką (lewą lub prawą) wziąć za grzywę w pośrodku szyi, drugą rękę

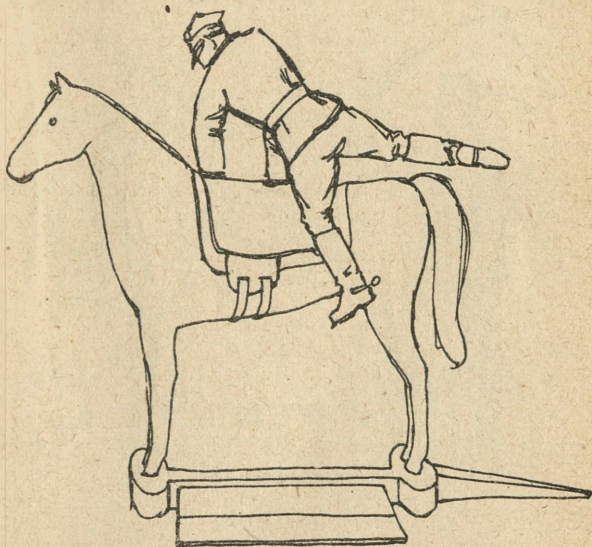
położyć na siodło bliżej przedniego łęku, zrobić lekki półprzysiad i odbijając się jednocześnie obiema nogami skoczyć w górę tak, aby oprzeć się i zawisnąć z boku na wyprostowanych rękach,



Rys. 48.

kach, następnie przenieść prawą (lewą) nogę przez zad konia, siadając płynnie i miękko w siodło z twarzą zwróconą w kierunku szyi konia.

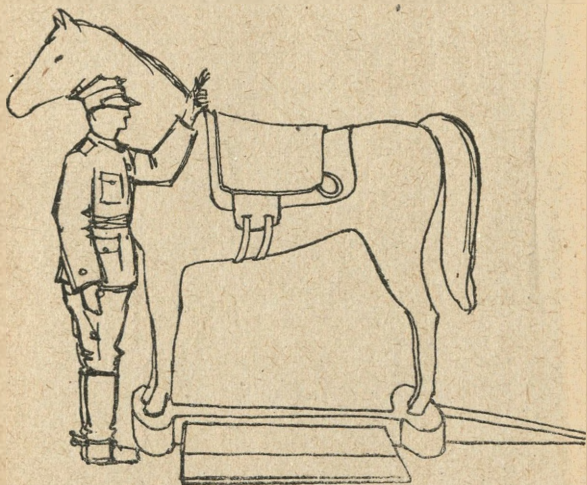
Wskok na konia z boku naprzeciwko szyi: sta-
nąć z lewej strony konia, lewym ramieniem w kie-
runku szyi końskiej, lewą ręką uchwycić za



Rys. 49.

grzywę i odbić się o odskocznię dwiema nogami,
wskakując w ten sposób w siodło, pomagać so-

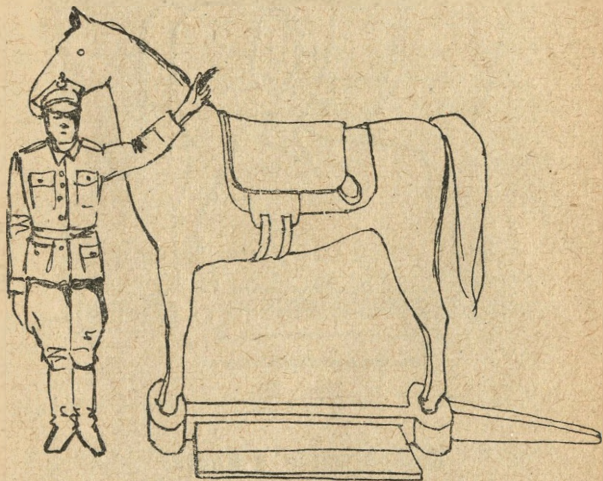
bie prawą ręką, opartą płasko o siodło bliżej przedniego łęku.



Rys. 50.

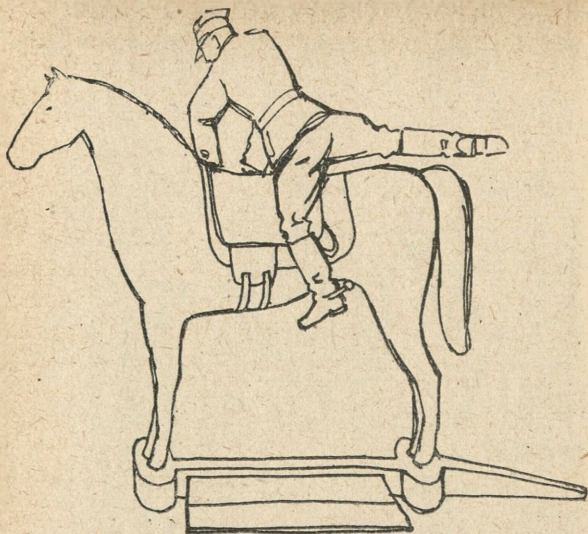
Wskok z rozmachu: stojąc plecami do głowy konia, wyciągniętą lewą ręką uchwycić za grzywę pośrodku szyi konia, zrobić krok na odskocznię, odbić się w górę z jednoczesnym po-

ciągnięciem lewą ręką za grzywę i podparciem się prawej ręki o przedni łęk, przenieść w tejże



Rys. 51.

chwili prawą nogę przez zad koński, siadając miękko w siodle.



Rys. 52.

Zeskakiwanie z konia.

§ 122. Zeskakiwanie z konia można wykonywać: z przeniesieniem nogi przez szyję konia, z przeniesieniem nogi przez zad konia, w tył przez zad konia.

Zeskok z przeniesieniem nogi przez szyję konia: przytrzymując lewą (prawą) ręką lewą (prawą) rączkę siodła, a prawą (lewą) ręką za tylną

rączkę, przenieść wyprostowaną prawą (lewą) nogę przez szyję konia, zeskakując w ten sposób z lewej (z prawej) strony, twarzą do głowy końskiej z lekkim półprzysiadem przytrzymując prawą (lewą) ręką przedni bok siodła.

Zeskok z przeniesieniem nogi przez zad konia: uchwycić się za przednie rączki siodła wołyżerskiego, oprzeć się o te rączki obiema rękami, wyrzucając jednocześnie wyprostowane nogi w tył i do góry równolegle do grzbietu konia, następnie przenieść prawą (lewą) nogę przez zad koński zeskakując lekko na ziemię z półprzysiadem, przytrzymując prawą (lewą) ręką przedni łęk siodła.

Zeskok w tył przez zad konia: siąść w siodło twarzą do ogona, odbić się obiema rękami o zad konia i zeskoczyć z konia z lekkim półprzysiadem.

Sposoby prowadzenia ćwiczeń na koniu żywym.

§ 123. Ćwiczenia odbywają się na kole, po którym koń chodzi opędzany na lince.

Przy lewostronnych ćwiczeniach wołyżerki na koniu opędzanym na lince, należy opędzać go w lewą stronę; przy prawostronnych — odwrotnie.

Opędzanie konia wykonuje 2 ludzi. Trzymający linkę stoi w miejscu, obracając się w miarę posuwania się konia tak, aby zawsze być zwró-

conym twarzą do głowy konia. Uważa przy tym, aby długość linki była niezmienna. Linkę trzyma w tej dłoni, w którą stronę posuwa się koń. Uważa, aby szybkość posuwania się konia zawsze była jednakowa. Dla zmniejszenia szybkości nadaje pionowym poruszaniem ręki trzymającej linkę pionowy ruch falisty, dopóki koń nie osiągnie żądanej szybkości. Trzymający bat posuwa się wewnątrz koła, nieco z tyłu zadu końskiego i na takiej odległości, żeby w każdej chwili mógł go dosięgnąć batem i nie pozwolić zmniejszyć szybkości. Bat trzyma się w zewnętrznej ręce, cienkim końcem zwróconym w tył.

Wodze upinające powinny być tak dostosowane, aby koń nie miał zbytnej swobody szyi. W ten sposób zmusza się go do równego i krótkiego tempa. W celu utrudnienia koniowi wyrzucania zadu na zewnątrz, zewnętrzna wodza upinająca powinna być nieco krótsza od wewnętrznej.

Szeregowców mających się ćwiczyć w woltyżerze ustawia się dokoła, na zewnątrz śladu, po którym będzie się posuwać koń.

W czasie przerabiania woltyżerki z jednym ćwiczącym się, następny powinien stać przy trzymającym linkę, aby móc po ukończeniu ćwiczenia przez poprzednika natychmiast zbliżyć się do konia. Unika się w ten sposób przerw podczas ćwiczenia i oszczędza siły konia.

Podbiegając do konia należy stosować się do jego chodu. Instruktor uważa, aby podczas zbli-

żania się do konia ćwiczący się miał swobodne ręce i posuwając się wzdłuż linki nie chwycił za nią rękami.

Koniowi należy od czasu do czasu pozwolić odpocząć, przeprowadzając go po kole stępem w odwrotnym kierunku z odpiętymi wodzami upinającymi.

Rodzaje woltyżerki.

§ 124. Rozróżniamy woltyżerkę:

- a) na siodle w o l t y ż e r s k i m;
- b) na siodle w o j s k o w y m.

Woltyżerka na siodle woltyżerskim.

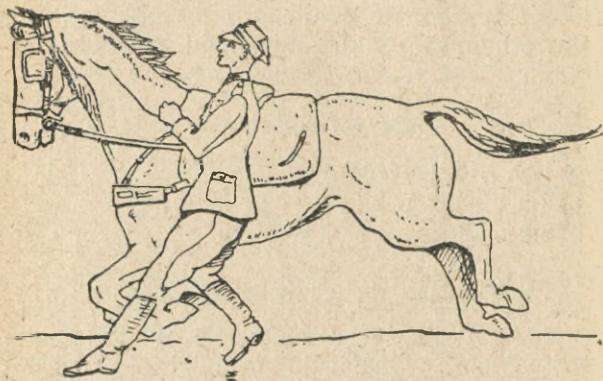
§ 125. Woltyżerka na siodle woltyżerskim jest środkiem wyrobienia techniki skoku, potrzebnej do wskakiwania na siodło wojskowe. Wykonuje się ją z początku na drewnianym koniu, a następnie na żywym koniu, bez pasa, broni i ostróg.

Wskok na konia.

§ 126. Aby wskoczyć na konia, należy do niego podbiec, chwycić prawą ręką za prawą rączkę siodła z góry i kciukiem do dołu, a lewą za lewą rączkę siodła z dołu i kciukiem do góry.

Podczas biegu obok konia należy cofnąć lewe ramię, co daje możliwość posuwania się prosto w kierunku ruchu. Biec należy na palcach, ma-

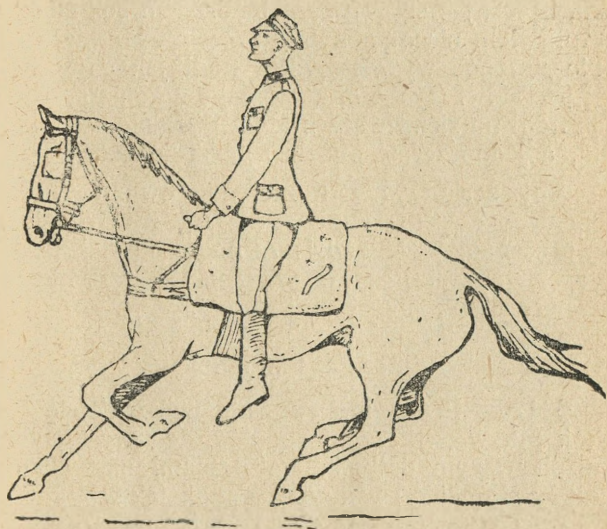
jąc nogi lekko naprężone, wysunięte przed własny tułów na wysokość przednich nóg końskich (rys. 53).



Rys. 53.

Przebiegłszy tak kilka kroków należy silnie odbić się obiema złączonymi nogami od ziemi w takt z zewnętrzną przednią nogą konia i o $\frac{1}{2}$ kroku od niego do wewnątrz i do przodu jednocześnie; mocno opierając się i przyciągając rękami wykorzystać podrzut, szybko podrzucić swój tułów, prostując w tej chwili ręce; następnie przenieść przez zad konia wyprostowaną prawą nogę i miękko opuścić się w siodło, jak najbliżej jego przodu. Dosiad w siodle powinien być

widłowy, z jak najbardziej rozwartymi stawami biodrowymi — nogi naprężone, palce skierowane w dół na zewnątrz (rys. 54).



Rys. 54.

Zeskok z konia.

§ 127. Aby zeskoczyć z konia do wnętrza koła, należy chwycić rękami z góry za przednie rączki siodła i wyrzucić prawą nogę od biodra silnym ruchem wstecz, przerzucić ją przez zad

koński, jednocześnie pochylając tułów do przodu na jak najbardziej wyprostowanych rękach. Prawą nogę, po przerzuceniu przez zad, dołączyć natychmiast do lewej, która pozostaje na miejscu, opierając się prawym biodrem o bok siodła, z tułowiem nieco pochylonym w prawo, kierując obie złożone wyprostowane nogi jak najwięcej ku przodowi (rys. 55), zeskoczyć z konia stawiając nogi na ziemi wraz z lewą przednią nogą konia, a jednocześnie puścić rączki siodła.

Aby zeskoczyć z konia na zewnątrz koła, jeździec postępuje jak wyżej, lecz z tą różnicą, że przerzuca przez zad lewą nogę, dołącza ją do prawej, pozostającej w miejscu itd., tzn. stosując wszystko z przeciwnej strony.

Zeskok i wskok.

§ 128. Przy tym ćwiczeniu wykonuje się zeskok jak w § 127 z tą różnicą, że natychmiast, za pierwszym dotknięciem palcami nóg ziemi, należy się odbić i wykonać wskok jak w § 126.

Ruchy wyszczególnione w §§ 126 i 127 powinny zlać się w jedną całość, co czyni wykonanie ciągłym i sprężystym.

Nożyce.

§ 129. Siedząc na koniu należy chwycić rękami za przednie rączki siodła i pochylając tułów nieco do przodu na jak najbardziej wypro-

stowanych rękach szybko, w takt galopu, silnie od bioder wyrzucić wyprostowane nogi wstecz i do góry. Krzyżując nogi w górze trzeba jednocześnie pomóc sobie energicznym ruchem bioder w odpowiednią stronę i natychmiast wypuścić rączki siodła, aby móc usiąść twarzą do zadu końskiego.

Trzeba uważać, aby skrzyżowanie nóg odbywało się stosunkowo wysoko nad siodłem, ponieważ, w przeciwnym razie, nogi zawadzając o siodło nie pozwolą wykonać tego ćwiczenia. Dosiad pozostaje widłowy.

Aby sięść twarzą do przodu, trzeba chwycić za tylne pętle w ten sposób, żeby 4 palce były wewnątrz, a kciuk na zewnątrz tych pętli, po czym nachylając się naprzód w chwili podniesienia przez konia przodu wykonać wszystko jak wyżej.

Dla ułatwienia nauki robi się na początku nożyce na drewnianym koniu, po czym na koniu żywym w miejscu, w stępie i galopie. W klusie tego ćwiczenia nie wykonuje się.

Skok przez konia.

§ 130. Wykonuje się tak, jak przy wskakiwaniu na konia, z tą różnicą, że po odbiciu się nogami od ziemi należy wykonać energiczny zwrot w biodrach w prawo mając nogi złożone; jednocześnie przyciągając się mocno do siodła rękami wzniesć nogi wysoko w górę na jak naj-

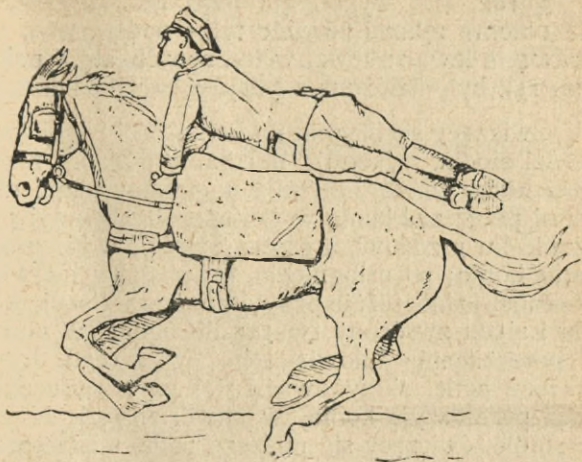
bardziej wyprostowanych rękach z całym tułowiem nad zadem końskim (rys. 56), po czym przerzucić się na prawą stronę konia i zeskoczyć obok jego zewnętrznej łopatki twarzą w kierunku ruchu.



Rys. 55.

Dla ułatwienia wykonania tego ćwiczenia można z początku żądać, aby uczeń wskakiwał na konia zatrzymując się na lewym biodrze z pra-

wej strony siodła. Skok przez konia należy stosować jako zakończenie ćwiczenia.



Rys. 56.

Wskok odwrotny.

§ 131. Odskok wykonuje się tak, jak przy zwykłym wskakiwaniu, lecz z tą różnicą, że w chwili odbicia silnym ruchem bioder ciało obraca się w lewo w tył; jeździec siada twarzą do ogona przenosząc jednocześnie lewą nogę przez zad konia i puszczając rączki siodła; następnie chwyta za tylne pętle, wykonuje nożyce jak § 129 i siada normalnie.

Wskok młyńcem.

§ 132. Do wykonania tego wskoku chwytą się obiema rękami za obie tylne pętle, prawą za prawą, a lewą za lewą, w ten sposób, aby 4 palce obu rąk były nałożone z góry, a kciuki od dołu.

Ćwiczący się biegnie na wysokości tylnej krawędzi siodła, wykonuje normalny odskok i przenosi tułów ze złączonymi i wyprostowanymi nogami przez zad konia w ten sposób, aby nogi zarzucić ku przodowi, a głowę zwrócić w kierunku zadu konia; po osiągnięciu tej postawy tułowia, przenosi jednocześnie prawą nogę przez szyję konia i siada zwrócony twarzą do ogona. W chwili przerzucania tułowia ręce ćwiczącego, trzymające pętlę, skrzyżowują się; po przerzuceniu nogi przez szyję konia, w chwili znalezienia się w siodle, ćwiczący się puszcza pętlę, a następnie chwytą je normalnie i wykonuje nożyce jak wskazuje § 129.

Stawanie na siodle.

§ 133. Aby stanąć na siodle, należy obiema rękami chwycić za przednie rączki siodła z góry, pochylając tułów ku przodowi; wyrzucić jednocześnie nogi do tyłu, po czym zgiąć je w kolanach i opuścić się na palce nóg na środku siodła przysiadem, a następnie stanąć na siodle, wypuszczając z rąk rączki siodła.

Podczas stania nogi nie powinny być naprężone, całe ciało skierowane ku przodowi i do wewnątrz koła.

Aby opuścić się w siodło, należy zrobić przysiad, chwycić za rączki siodła i obejmując konia udami miękko opuścić się w siodło.

Woltyżerka na siodle wojskowym na kole.

§ 134. Woltyżerkę na siodle wojskowym przeprowadza się na kole, wykonując tylko wskok i zeskok z konia.

Ćwiczenia przeprowadza się stopniowo, najpierw na siodle nie stroczonym, a następnie na stroczonym; ćwiczący się występuje początkowo bez broni, potem z bronią i w pełnym oporządzeniu.

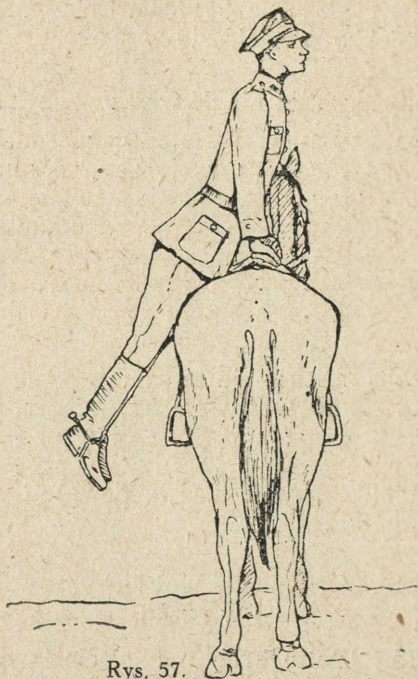
Sposoby stosuje się te same, co przy ćwiczeniach na siodle woltyżerskim, z tą różnicą, że przy opędzaniu konia w lewo (w prawo) lewa (prawa) ręka chwyta za grzywę pośrodku szyi przy samej skórze, a prawa (lewa) trzyma za przedni łęk.

Woltyżerka na siodle wojskowym w miejscu i w ruchu.

§ 135. Woltyżerkę na siodle wojskowym w miejscu i w ruchu wykonuje się na ujeżdżalni. w terenie, w czasie ćwiczeń lub po ukończonych ćwiczeniach nauki konnej jazdy.

Wskok zwykły na konia w miejscu.

§ 136. Jeździec stojący w postawie zasadniczej z koniem na komendę „Bez strzemion —



na koń“, robi zwrot w prawo, przerzuca wodze wędzidłowe przez głowę konia, robi cały krok

w prawo, staje na wysokości siodła i twarzą do niego; lewą rękę z wodzami kładzie na przednim łuku, a prawą — na tylnym; robi półprzysiad i odbiwszy się nogami od ziemi wznosi się silnie na rękach tak, aby mieć górną część ciała na wyciągniętych rękach nad siodłem, po czym nie wciągając szyi w ramiona, aby łatwiej zachować równowagę, lekko pochyła się ku przodowi (ku prawej stronie konia); ciało pozostaje naprężone, głowa prosto i cokolwiek do góry, nogi wyprostowane, palce w dół; pozostaje chwilę w tej postawie (rys. 57), a jednocześnie, przekładając prawą rękę na prawą stronę przedniego łuku, przenosi wyprostowaną prawą nogę nad zadem konia, ściska siodło kolanami i opuszcza się miękko w siodło, opierając się na obu rękach.

„Wskokiem na koń“.

§ 137. Jeździec stojący w postawie zasadniczej z koniem na komendę „Wskokiem na koń“—robi zwrot w prawo, przerzuca wodze jak w §136, następnie staje w półobrocie plecami do głowy konia, na wysokości jego szyi, stawiając lewą nogę obok lewej przedniej nogi konia; ujmuje lewą ręką garść grzywy wraz z wodzami wędzidłowymi, a wyprostowaną prawą rękę zarzuca w tył; następnie robi silny wymach wyprostowaną prawą nogą i ręką (rys. 58) oraz odbijając się od ziemi lewą nogą, przenosząc prawą przez tylny łuk, po czym, podciągając się na lewej ręce

siada na siodło, pomagając sobie jednocześnie prawą ręką opartą o siodło ze strony zewnętrznej przy przednim łuku.



Rys. 58.

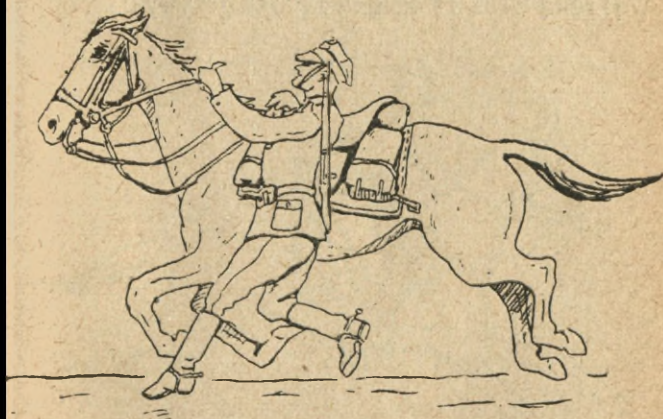
Zeskok z konia w miejscu.

§ 138. Na komendę „Bez strzemion — z koni“ jeździec przekłada wodze wędziłowe w lewą rękę (jeżeli są wodze munsztukowe, puszcza je na szyję konia), wyjmuje nogi ze strzemion,

opiera się oburącz o przedni łęk, pochylając jednocześnie wyprostowany tułów ku przodowi, pomagając sobie silnym wymachem wyprostowanej prawej nogi, przerzuca ją nad zadem konia; złączywszy prawą nogę z lewą opuszcza się lekko na ziemię, po czym przybiera postawę zasadniczą z koniem.

Wskok na konia w ruchu na linii prostej.

§ 139. Jeździec trzyma lewą (prawą) ręką wodze i garść grzywy, o ile możliwości, pośrodku



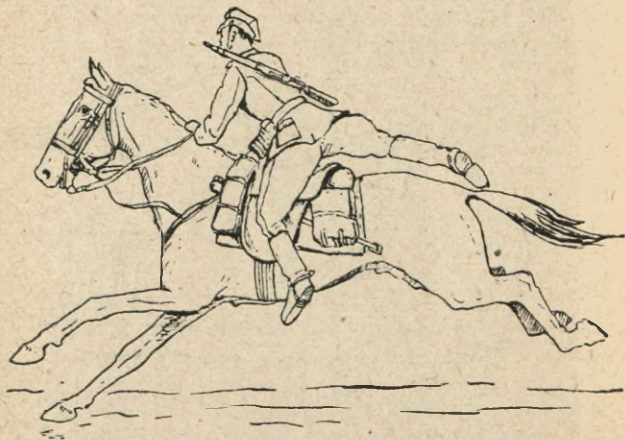
Rys. 59.

szyi konia, a prawą (lewą) za przedni łęk palcami wewnątrz, mając lewe ramię ustawione w tył,

aby być zwróconym twarzą w kierunku ruchu; biegnąc z koniem „w nogę“ odbija się na palcach oboma nogami jednocześnie z wewnętrzną przednią nogą konia (rys. 9) i wskakuje na niego, przenosząc prawą (lewą) wyprostowaną nogę przez zad konia.

Zeskok z konia w ruchu na linii prostej.

§ 140. Jeździec postępuje tak, jak powiedziano w § 138, z tą różnicą, że ujmuje lewą (prawą) ręką wraz z wodzami i garść grzywy (rys. 60).



Rys. 60.

Zakres woltyżerki na siodle stroczonym na linii prostej.

§ 141. Ćwiczenie w woltyżerce na siodle stroczonym, w pełnym oporządzeniu jeźdźca, należy przerabiać z tymi szeregowcami, którzy już dobrze opanowali woltyżerkę na siodle nie stroczonym i stroczonym bez oporządzenia i broni.

Przy ćwiczeniu w woltyżerce na linii prostej, należy mieć na uwadze istotne potrzeby bojowe i nie wymagać od szeregowców sztuk cyrkowych.

Przy tym ćwiczeniu nie stosować zbyt często cwałów, gdyż niszczy to materiał koński.

ROZDZIAŁ B

MUSZTRA PIESZA

ZASADY OGÓLNE

Szereg.

§ 142. Szeregowi stoją jeden obok drugiego, w jednej linii.

Dwuszereg.

§ 143. Jeden szereg stoi za drugim w odległości jednego kroku, szeregowi kryją poprzedników.

Rząd.

§ 144. Szeregowi stoją jeden za drugim w odległości jednego kroku.

Odległość.

§ 145. Oddalenie między pododdziałami (szeregowcami) w głąb.

Odstęp.

§ 146. Oddalenie między szeregowymi w szyku, a oddziałami i pododdziałami wzdłuż frontu.

Front.

§ 147. Kierunek szyku, w którym* szeregowi zwróceni są twarzami.

Szerokość frontu.

§ 148. Rozpiętość między skrzydłami.

Kierunkowy.

§ 149. Szeregowiec lub pododdział posuwający się w wyznaczonym kierunku. Pozostali szeregowi, pododdziały dostosowują ruch do kierunkowego.

Zamykający.

§ 150. Szeregowiec, dowódca lub pododdział posuwający się w ognie kolumny.

Skrzydło.

§ 151. Boczne zakończenie szyku (prawe skrzydło, lewe skrzydło). Nazwy skrzydeł przy zwrotach nie zmieniają się.

Szyk.

§ 152. Jest to każde celowe ustawienie szeregowych lub pododdziałów dla ich rozmieszczenia, wykonania ruchu lub innych czynności.

Głębokość szyku.

§ 153. Oddalenie od czoła do tyłu szyku.

Szyk zwarty.

§ 154. Jest to szyk, w którym szeregowi są rozmieszczeni w szeregach obok siebie w odstępach szerokości dłoni, a w rzędach w odległości jednego kroku.

Szyk luźny.

§ 155. Jest to szyk, w którym odstęp i odległość między poszczególnymi szeregowcami i pododdziałami są zwiększone.

Rodzaje szyków.

§ 156. Ze względu na przeznaczenie, zaliczamy do szyków zwartych: szyk rozwinięty i kolumny marszowe, a do szyków luźnych: szyk rozczłonkowany i bojowy. W szykach zwartych wymaga się krycia i równania, w szykach luźnych wystarczy zachowanie kierunku i łączności.

Szyk zbiórki.

§ 157. Jest szykiem rozwiniętym.

Szyk rozwinięty.

§ 158. Jest to szyk, w którym szeregowi (pododdziały) rozmieszczani są na jednej linii wzdłuż frontu (szeregu, dwuszeregu lub kolumny).

Szyk rozczłonkowany.

§ 159. Jest to szyk luźny, w którym pododdziały albo ich części są w odległościach albo w odstępach większych, aniżeli w szyku zwartym. Służy do zmniejszenia strat od ognia moździerzy, c.k.m., lotnictwa i artylerii, a także — dla lepszego maskowania się.

Kolumna.

§ 160. Szyk, którego głębokość jest większa niż szerokość lub jej równa.

Czoło kolumny — ogon.

§ 161. Przednia część kolumny — tylna część kolumny.

Dowodzenie szykiem.

§ 162. Wykonuje się za pomocą komend i rozkazów dowódcy, podanych głosem, sygnałami i znakami umówionymi.

W szykach rozczłonkowanych dowódcy znajdują się tam, skąd mogą najlepiej dowodzić swoimi pododdziałami.

We wszystkich pozostałych szykach (rozwinętych i marszowych) wszyscy dowódcy znajdują się na miejscach, ustalonych niniejszym regulaminem.

Wyjście dowódcy z szyku jest dozwolone tylko dla podania komendy lub sprawdzenia wykonania.

Powtarzanie rozkazów.

§ 163. Każdy rozkaz wydany przez przełożonego lub starszego należy powtórzyć dla pewności czy został zrozumiany. Np. „Pójdziecie po Regulamin służby wewnętrznej cz. I“ — powtórzenie „Mam pójść po Regulamin służby wewnętrznej cz. I“.

O wykonaniu rozkazu należy zameldować wydającemu rozkaz. Np. „Obywatelu poruczniku, melduję: rozkaz wykonałem — regulamin przyniosłem“.

O BOWIĄZKI DOWÓDCÓW I SZEREGOWYCH

Obowiązki ogólne.

§ 164. a) W szyku zawsze zachowywać bezwzględną ciszę i skupić uwagę;

b) nie wychodzić z szyku bez pozwolenia;

c) w szyku zwartym patrzeć na wprost przed siebie, stać nieruchomo bez naprężenia. Maszerować w nogę, równać w szeregach i kryć w rzędach;

d) zawsze być przepisowo ubranym;

e) znać swoją broń, pielęgnować ją w każdej sytuacji i dbać, aby zawsze była gotowa do użycia;

f) wszędzie i zawsze przestrzegać tajemnic wojskowych i zabraniać rozgłaszania ich innym.

Obowiązki dowódcy.

§ 165. a) Sprawdzić stan swego pododdziału, stan broni, amunicji i środków obrony przeciwgazowej oraz sprzętu saperskiego;

b) sprawdzić stan umundurowania i oporządzenia;

c) dawać przykład podwładnym przez wzorowe wykonywanie wymagań regulaminów;

d) pilnować i sprawdzać dokładnie wykonywanie obowiązków przez swoich podwładnych.

Obowiązki szeregowego.

§ 166. a) Sprawdzić stan swej broni, amunicji, środków obrony przeciwgazowej, sprzętu saperskiego, umundurowania i oporządzenia;

b) znać swoje miejsce, umieć szybko odnaleźć je;

c) uważać na rozkazy, komendy i sygnały swego dowódcy, umiejętnie je wykonywać, nie przeszkadzając innym;

d) przekazywać sygnały i rozkazy dokładnie, głośno i zwięźle (w nocy półgłosem);

e) w miejscu rozlokowania oddziałów i poza jego obrębem (na ulicach i wszystkich miejscach publicznych), być zawsze ubranym przepisowo;

f) we wszystkich wypadkach wykazywać wojskową dyscyplinę i karność.

WYSZKOLENIE POJEDYNCZEGO SZEREGOWEGO

MUSZTRA BEZ BRONI

Postawa zasadnicza.

§ 167. Postawą wystąpień służbowych szeregowca jest postawa zasadnicza. W postawie zasadniczej szeregowy stoi nieruchomo, ciężar ciała spoczywa równomiernie na piętach i przednich częściach stóp. Pięty złączone, stopy tworzą taki kąt, że oddalenie dużych palców u nóg równa się długości stopki karabina, kolana zbliżone do siebie, lekko wyprężone. Tułów wyprostowany, brzuch lekko wciągnięty, pierś podana naprzód. Ramiona na równej wysokości, cofnięte nieco w tył. Ręce opuszczone swobodnie, nasadą dłoni i końcami palców dotykają uda, palce zwarte i wyprostowane, palec średni dotyka szwów spodni. Szyja swobodnie wyciągnięta, głowa podniesiona, broda cofnięta nieco ku szyi, wzrok skierowany wprost przed siebie.

Postawę zasadniczą przybiera szeregowiec na komendę „Baczność“ oraz na zapowiedź każdej komendy nie poprzedzonej komendą „Baczność“.

Wykonanie każdej komendy w szykach zwartych następuje w postawie zasadniczej, a po wykonaniu — jeżeli komenda nie nakazuje inaczej,

np. „Rozejść się“ lub „Spocznij“ — szeregowiec pozostaje w postawie zasadniczej tak długo, aż zostanie podana inna komenda lub rozkaz.

Postawa swobodna.

§ 168. Postawa swobodna jest formą chwilowego wypoczynku szeregowego w toku wykonywania przezeń czynności służbowych. W postawie tej ciężar ciała spoczywa na prawej nodze, która przez cały czas pozostaje w miejscu, lewa noga wysunięta swobodnie w przód, mniej więcej o połowę długości stopy w kierunku, który wskazują palce tej nogi. Poza tym ma szeregowiec zupełną swobodę ruchów, ale nie wolno mu rozmawiać. Gdy zachodzi potrzeba, poprawia sobie umundurowanie i oporządzenie. Znajdując się w szyku zwartym, poprawia równanie i krycie. Jeżeli szeregowiec pozostaje dłuższy czas w postawie swobodnej, może zmienić położenie nóg w ten sposób, że dostawia lewą nogę do prawej, a następnie wysuwa prawą i odwrotnie. Postawę swobodną przybiera strzelec na komendę „Spocznij“.

Zwroty w miejscu.

§ 169. Komenda — „W prawo — zwrot“. Szeregowiec wykonuje na prawej pięcie sprężysty obrót o 90° w prawo. W tym celu podnosi nieco palce prawej i piętę lewej nogi, odbija się pal-

cami lewej nogi w prawo, a wykonawszy nakazany zwrot, dostawia szybko lewą nogę do prawej.

Komenda — „W lewo — zwrot“. Szeregowiec wykonuje na lewej pięcie sprężysty obrót o 90° w lewo. W tym celu podnosi nieco palce lewej nogi i piętę prawej, odbija się palcami prawej nogi w lewo, a wykonawszy nakazany zwrot szybko dostawia prawą nogę do lewej.

Komenda — „W tył — zwrot“. Hasło należy podać na lewą nogę. Na tę komendę strzelec robi jeszcze pół kroku prawą nogą i obracając się w lewo o 180° wykonuje energiczny i sprężysty wykrok lewą nogą.

W czasie wykonywania zwrotów, górna część ciała szeregowca pozostaje w postawie zasadniczej.

Zwroty wykonuje się po wydaniu komendy na dwa tempa; na pierwsze wykonuje się zwrot w podaną stronę, na drugą — dostawia się energicznie nogę pozostawioną w tyle.

Marsz.

§ 170. Marsz rozpoczyna się lewą nogą i wykonuje się krokiem lub biegiem, na komendę „Szwadron — kierunek, szyk, krok — marsz“.

Krok defiladowy.

§ 171. Długość kroku defiladowego wynosi 75 cm. Ruszając z miejsca względnie w marszu,

na komendę „Bacność“, szeregowiec podaje ciężar ciała lekko do przodu, robi wykrok lewą nogą, podnosi ją z ziemi, poczynając od pięty z równoczesnym ugięciem nogi w kolanie o tyle, aby stopę skierowaną palcami ku ziemi i nieco na zewnątrz można było przesunąć tuż nad ziemią.

Wysuwając w ten sposób nogę do przodu na regulaminową długość kroku, prostuje ją w kolanie i stawia ją sprężysto na ziemi całą stopą. Jednocześnie podnosi prawą nogę, poczynając od pięty i przenosi ciężar ciała na lewą nogę, zachowując przez cały czas pochylenie tułowia do przodu. Następnie robi wykrok prawą nogą w taki sam sposób jak lewą nogą, maszerując przez cały czas sprężystym krokiem. Głowa i tułów pozostają w postawie zasadniczej. Kierunek marszu prostopadły do linii ramion. Tempo marszu wynosi 120 kroków na minutę. Ruch rąk w czasie marszu miarowy, do przodu na wysokość pasa, w tył swobodnie.

Krok defiladowy stosuje się także przy oddawaniu honorów w marszu, przy rozpoczęciu i zakończeniu marszu, a także przy podejściu i odejściu od przełożonego.

Równy krok.

§ 172. Równy krok stosuje się zawsze, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 171. Przy równym kroku szeregowiec zachowuje tem-

po i długość kroku, jak przy kroku defiladowym lecz przybiera swobodną postawę ciała przez zwolnienie mięśni, naprężonych w czasie marszu krokiem defiladowym.

Dowolny krok.

§ 173. Dowolny krok jest dostosowany pod względem długości i tempa marszu do budowy ciała szeregowego i warunków terenowych. Szeregowiec przyjmuje go na komendę „Dowolny krok“. W marszu krokiem dowolnym szeregowiec utrzymuje górną część ciała i ruch rąk swobodnie, zachowując jednak dobrą postawę. Można również stosować szybki dowolny krok.

Krótki krok.

§ 174. Jest to krok długości odpowiadającej mniej więcej połowie równego kroku, stosowanego przy przejściu do szyków luźnych, przy zachowaniu tempa marszu. Krok ten nie jest przedmiotem ćwiczeń.

Długi krok.

§ 175. Jest to wydłużony równy krok, który stosuje się celem zwiększenia szybkości marszu przy utrzymaniu normalnego tempa. Krok ten nie jest przedmiotem ćwiczeń.

Bieg.

§ 176. Bieg z miejsca i w marszu wykonuje się na komendę „Biegiem — marsz“. Jeżeli kie-

runek nie został podany, wykonuje się bieg na wprost. Zaprzymanie biegu następuje przez przejście w krok dowolny, równy lub przez zatrzymanie. Na komendę „Dowolny (równy) krok“, szeregowiec zwalnia bieg w ciągu trzech kroków, po czym przechodzi w odpowiedni krok. Na komendę „Stój“ szeregowiec robi w biegu, stopniowo zwolnionym, jeszcze trzy kroki, zatrzymuje się i przybiera postawę swobodną.

Jeżeli cel, który ma być osiągnięty biegiem względnie przestrzeń, która ma być przebyta biegiem były z góry oznaczone w rozkazie, np. „Do lasu biegiem — marsz“ lub „Przez łąkę biegiem — marsz“, wówczas szeregowiec po wykonaniu rozkazu przestaje biec i zachowuje się następnie tak, jak przed rozpoczęciem biegu, tj. jeżeli stał — staje, jeżeli leżał — pada, a jeżeli maszerował — maszeruje.

Padnij i powstań.

§ 177. Padnij i powstań bez broni wykonuje się tak, jak z bronią, z tą różnicą, że prawa ręka wykonuje ruchy pomocnicze.

Zwroty w marszu.

§ 178. Zwroty w marszu wykonuje się na komendy „W prawo — zwrot“, „W lewo — zwrot“ i „W tył — zwrot“.

Komenda „W prawo — zwrot“.

Hasło komendy należy podać na prawą nogę. Szeregowiec po usłyszeniu hasła robi jeszcze pół kroku lewą nogą, po czym obraca się o 90° w prawo, z jednoczesnym wyrzuceniem prawej nogi w nowym kierunku.

Komenda „W lewo — zwrot“.

Hasło należy podać na lewą nogę. Po usłyszeniu hasła szeregowiec wykonuje te same czynności co przy zwrocie w prawo z tym, że czynności prawej nogi wykonuje lewą, a czynności lewej nogi wykonuje prawą.

Komenda „W tył — zwrot“.

Hasło należy podać na lewą nogę. Na tę komendę szeregowiec robi jeszcze pół kroku prawą nogą i obracając się w lewo o 180° wykonuje energiczny i sprężysty wykrok lewą nogą.

„Stój“.

§ 179. Na komendę „Stój“ szeregowiec robi jeszcze jeden krok i przystawia szybko pozostającą w tyle nogę do tej, która wykonała ostatni wykrok. „Stój“ można podawać na prawą i lewą nogę.

Salutowanie.

§ 180. Salutowanie wykonuje szeregowiec w postawie zasadniczej (w marszu — na baczność). Szybko zwraca głowę w kierunku przeło-

żonego (starszego), patrząc mu w oczy. Jednocześnie podnosi prawą rękę krótkim ruchem do daszka czapki (helmu). Ręka ułożona jest tak, aby palce: wskazujący i średni były wyprostowane i złączone, pozostałe zaś palce złożone na dłoni i przyciągnięte kciukiem. Zewnętrzna strona pierwszego człona palca wskazującego przyłożona do brzegu daszka, nad prawym kątem prawego oka, dłoń zwrócona ku przodowi, łokieć skierowany w dół i na prawo wskos. Po salutowaniu szeregowiec opuszcza krótkim ruchem rękę w dół, z jednoczesnym zwrotem głowy na wprost.

W marszu lewa ręka pozostaje w czasie salutowania nieruchoma, przyłożona lekko nasadą dłoni i końcami palców do spodni — środkowy palec na szwie. Szeregowiec musi przybrać postawę i ukończyć ruchy ręką na 6 kroków przed przełożonym (starszym), a powrót do poprzedniej postawy rozpocząć 3 kroki za przełożonym. Przy salutowaniu w miejscu przełożonemu (starszemu), stojącemu również w miejscu (np. przy meldowaniu się), przytrzymuje się rękę przy nakryciu głowy przez jedną sekundę.

Szeregowiec, oddając honory bez nakrycia głowy, przybiera postawę zasadniczą i szybkim ruchem zwraca głowę w kierunku przełożonego (starszego), trzymając obie ręce w postawie zasadniczej; zachowuje się poza tym tak samo, jak przy salutowaniu.

Mając prawą rękę zajęłą i nie mogąc jej na czas uwolnić, szeregowiec oddaje honory jak bez nakrycia głowy.

Wywoływanie szeregowca z szyku.

§ 181. Szeregowiec wywołany po nazwisku staje w postawie zasadniczej i odpowiada głośno „Jestem“. Na rozkaz „Wystąp“, wywołany szeregowiec występuje z szeregu (dwuszeregu) i staje na trzy kroki przed pierwszym szeregiem w postawie zasadniczej, frontem jak oddział. Szeregowiec z tylnego szeregu występuje przez lukę, którą zrobił mu jego poprzednik. W tym celu wywołany lekko trąca ręką swego poprzednika w plecy, ten robi prawą nogą krok w kierunku w prawo wskos; po przejściu wywołanego, wraca krokiem lewej nogi w tył na swoje miejsce. Tak samo zachowuje się poprzednik przy powrocie zaplecznika na miejsce. W lukę powstałą wskutek wystąpienia szeregowca pierwszego szeregu, wstępuje natychmiast dwoma krokami jego zaplecznik; po powrocie wywołanego, gdy ten zbliży się na trzy kroki do swego miejsca, zaplecznik robi w tył zwrot, dwoma krokami wraca na swoje miejsce i ponownie robi w tył zwrot.

Szeregowiec wywołany z kolumny występuje na tę stronę kolumny, po której znajduje się przełożony względnie na stronę, wskazaną przez

dowódcę, przechodząc poza plecami swej dwójki (czwórki) i staje na jej wysokości w tym samym kierunku w postawie zasadniczej w odstępnie jednego kroku od skrzydłowego. Szeregowiec, chcąc wystąpić z szyku z własnej inicjatywy (np. do zameldowania o czymś), postępuje tak samo, jak wywołany. Na rozkaz „Wstąp“, szeregowiec saltuje, a po opuszczeniu prawej ręki robi zwrot w kierunku, w którym ma odejść, wraca szybkim krokiem na swoje miejsce, wykonuje zwrot do frontu oddziału i przybiera postawę jak oddział.

Szeregowiec wywołany z jakiegokolwiek szyku na rozkaz „Do mnie“ względnie na rozkaz „Do obywatela porucznika X“, postępuje w wyżej wskazany sposób i podąża szybkim krokiem najkrótszą drogą do wzywającego, zatrzymując się na trzy kroki przed nim w postawie zasadniczej, oddaje honory i melduje się, np. „Obywatelu rotmistrzu — ułan X melduje się na rozkaz“. Po ukończonej rozmowie na rozkaz „Wstąpić“ oddaje honory, robi zwrot w kierunku, w którym ma odejść i wraca szybkim krokiem na miejsce.

Szeregowy wywołany z oddziału będącego w marszu, podchodzi do przełożonego z lewej strony i jeżeli przełożony nie zatrzyma się, maszeruje obok niego o pół kroku i po oddaniu honorów melduje się w marszu.

Zwroty głowy.

§ 182. Na komendę „Na prawo (na lewo) — patrz“, szeregowiec szybkim ruchem zwraca głowę w prawo (w lewo) tak, aby oko lewe (prawe) znalazło się w środkowej linii ciała. Głowa lekko podniesiona, oczy zwrócone w kierunku zwrotu głowy. Powrót głowy na wprost wykonuje się na komendę „Baczność“.

Do modlitwy.

§ 183. Na zapowiedź „Do“ szeregowiec przybiera postawę zasadniczą, na hasło „Modlitwy“ szeregowiec przybiera postawę swobodną, jednocześnie prawą ręką zdejmuje czapkę na wysokości biodra, orzełkiem do przodu, chwytając całą dłońią za otok w okolicy wszycia lewej części daszka.

Kciuk wyciągnięty wzdłuż daszka. Podszewka czapki zwrócona ku ziemi. Furażerkę trzyma szeregowiec złożoną, a kciuk wzdłuż niej wyciągnięty. W ten sam sposób wykonuje się komendę „Do roty“.

ROZDZIAŁ C

**WŁADANIE BRONIĄ
SZABLA**

Wstęp.

§ 184. Broń biała — szabla — ta tradycyjna broń kawalerii wyraża ducha zaczepnego, który zawsze cechował i nadal powinien cechować kawalerię polską.

W walce wręcz w jak najjaskrawszy sposób występuje bezpośrednie współdziałanie jednostki oddziałów, ta naczelna zasada działania na polu bitwy.

Tylko ta kawaleria spełni swoje zadanie, która będzie miała pełne zaufanie do swojej broni i będzie umiała jej użyć.

W walce wręcz kawaleria polska musi być panią pola walki.

Dosiad przy władaniu szablą i prowadzenie konia.

§ 185. Do władania szablą jeździec:

a) skierowuje wzrok na oczy przeciwnika (przy pozorach — na cel);

b) skraca wodze tak, aby lewa pięść oparła się z góry o szyję końską w połowie jej długości, a ruch jeźdźca podczas władania bronią nie odbijał się ujemnie na pysku konia; jednocześnie unosi kości siedzeniowe z siodła;

c) silniej opiera się na strzemieniu z tej strony, z której chce walczyć, jednocześnie pochylając w tym kierunku nieco wyprostowany tułów.

W klusie wszystko to powinno następować z klusa ćwiczebnego.

W galopie i cwale jeździec już cały czas jeździe w półdosiadzie i ze skróconymi wodzami, wobec czego opiera się tylko silniej na jednym (z tej strony, z której chce walczyć) ze strzemion, tułów natomiast podnosi w miarę potrzeby.

Metody szkolenia.

§ 186. Instruktor nie powinien nigdy wychodzić z wprawy we władaniu bronią.

Uczyć należy przede wszystkim własnym przykładem. Ucząc pieszych, instruktor jest pieszo; ucząc konnych — występuje konno.

Zapoznanie z władaniem szablą jest początkiem szkolenia; doskonałość można osiągnąć tylko przez stałą systematyczną zaprawę.

Całe szkolenie powinno mieć charakter nauczenia indywidualnego i być traktowane jako sport.

Szkolenie zbiorowe można stosować tylko jako krótkie, pomocnicze lekcje zaprawy.

Ćwiczeń „Na komendę“ należy używać tylko wyjątkowo. Instruktor musi zwrócić szczególną uwagę na to, aby przez zbyt długą przerwę między zapowiedzią a hasłem komendy nie popsuć mechaniki wykonania.

Podział na okresy szkolenia.

§ 187. Podział na okresy zależy między innymi od warunków klimatycznych i z małymi wahaniem będzie następujący:

Okres I — 2 miesiące — szkolenie pieszo i na drewnianym koniu.

Okres II — 4 miesiące — szkolenie na koniu; opanowanie pracy w galopie.

Okres III — od 7. miesiąca — praca w galopie i w cwale; w 9. miesiącu całkowite opanowanie pracy w cwale.

Ćwiczenia pieszo.

§ 188. Nie należy czekać z rozpoczęciem ćwiczeń we władaniu bronią białą aż do opanowania przez rekrutów znajomości musztry formalnej.

Ćwiczenie z szablą należy rozpocząć najpóźniej w 2 tygodnie po przybyciu rekruta do oddziału.

Ćwiczenia należy prowadzić swobodnie, szkoląc indywidualnie i traktując je jako sport.

Do ćwiczenia ustawia się rekrutów początkowo w jeden szereg w półkole, w odstępach równych 5 krokom. Po oswojeniu się rekrutów z władaniem szablą, można ich ćwiczyć w dwuszeregu (odstęp i odległość 5 kroków) w półkolu.

Oddział do ćwiczeń we władaniu szablą pieczo ustawia się na komendę „Od środkowego do władania szablą na 5 kroków biegiem — odstęp“.

Instruktor zajmuje miejsce wewnętrzne półkola, stopniowo osobiście pokazuje wszystkie chwytty szabla, dotyczące musztry formalnej oraz władanie bojowe.

Po dokładnym zaznajomieniu rekruta z chwytami szabla, należy niezwłocznie (pożądane jak najwcześniej) przejść do szkolenia we władaniu szablą z użyciem pozorników.

W tym celu ustawia się rekruta w odległości od pozornika (z łożą, gliną lub chochołem) trochę (około 20 cm) mniejszej od długości ręki z szablą (rekrut w postawie do cięcia lub do pchnięcia).

Rekrut, wzorując się na instruktorze wykonuje cięcia lub pchnięcia samodzielnie; wykonanie na komendę należy stosować wyjątkowo, tylko w odniesieniu do rekrutów wybitnie mało pojętych.

Do szkolenia w cięciu z góry, rekrut musi stać w rozkroku na podwyższeniu, aby móc użyć pełny wymach szablą (aby nie ciąć szablą w ziemię i nie zginać prawej ręki).

Nie wolno uczyć cięcia słomianego warkocza pieszo.

Ćwiczenia na drewnianym koniu.

§ 189. Równolegle z władaniem szablą pieszo z użyciem pozorników, należy szkolić rekrutów we władaniu szablą na osiodłanym drewnianym koniu.

Celem tego szkolenia jest nie tylko wykonanie poprawnych cięć, pchnięć i zasłon, lecz również nauczenie rekruta odpowiedniego dosiadu z bronią w ręku.

Pozorniki należy ustawiać w takiej odległości i odstępnie od konia, aby w chwili wykonywania cięcia lub pchnięcia była (odległość) naturalna, tj. taka, z jakiej można skutecznie i swobodnie dosięgnąć bronią przeciwnika.

Po wejściu na koń, w myśl rozdziału A, jeździec do ćwiczeń we władaniu bronią białą przybiera dosiad opisany w § 185.

Nie wolno na drewnianym koniu udawać jazdy cwałem (stosować dosiadu do cwału).

Ćwiczenia na drewnianym koniu należy uważać za ćwiczenia przygotowawcze, których ce-

lem jest zapoznanie rekruta z techniką władania szablą na koniu oraz nauka oceny odległości do przeciwnika.

Nauka władania szablą na ruchomych pozornikach.

§ 190. Jeździec na drewnianym koniu.

Nauczanie władania szablą w ruchu polega na działaniu jeźdźca szablą na pozornik, umieszczony na saneczkach lub wózku, ciągniętych przez pieszego (-ych) za pomocą długiej linki.

Cel okresu II i sposoby szkolenia.

§ 191. Celem okresu II jest wyrobienie silnego i pewnego cięcia, pchnięcia lub zasłony oraz uspokojenia i przyzwyczajenia koni do chwytów bronią białą i do pozorników.

Po rozpoczęciu nauki prowadzenia konia, należy niezwłocznie rozpocząć szkolenie we władaniu bronią białą na koniu.

Konie — kielznane wędzidłem, siodłanie — ćwiczebne.

Chody końskie należy stosować stopniowo.

Pierwsze lekcje polegają na tym, że szeregowcy uszykowani na bardzo dużym kole, ćwiczą się we wszystkich chwytach szablą, bez użycia pozorników.

Celem tych ćwiczeń jest przyzwyczajenie szeregowców do jazdy konno z bronią w ręku oraz oswojenie ich z użyciem broni białej na koniu.

Szczególną uwagę należy zwrócić na spokojne prowadzenie konia lewą ręką oraz na poprawne naturalne władanie szablą.

Następnym etapem szkolenia będą lekcje z użyciem pozorników na liniach prostych. Początkowo należy uczyć tylko na pojedynczym pozorniku. Właściwym chodem końskim do władania szablą jest galop, jednak ze względu na nieprzygotowanie jeszcze szeregowców do pracy na koniu w galopie, dopuszczalne jest szkolenie początkowo w kłusie (zawsze ćwiczebnym), a nawet w stępie.

Wszelkimi siłami należy dążyć do jak najwcześniejszego rozpoczęcia szkolenia w galopie, nie czekając na użycie przez szeregowców munsztuka.

Stopniowo ilość pozorników należy zwiększać, a jakość ich urozmaicać.

Odległości między pozornikami wynoszące początkowo 50 kroków należy z czasem zmniejszać aż do 15 kroków.

Pozorniki należy umieszczać na:

a) dużym czworoboku, a jazda wtedy odbywa się na jednej ścieżce i można wówczas szkolić jednocześnie kilku jeźdźców lub tylko jednego;

b) kilku prostych liniach, przy czym na jednej linii ćwiczy się w chwili jego szkolenia tylko

jeden jeździec; jednocześnie wolno ćwiczyć na kilku prostych liniach tylko w jednym i tym samym kierunku.

Cel okresu III i sposoby szkolenia.

§ 192. Celem tego okresu jest nauczenie władania szablą w natarciu i w pościgu, a więc osiągnięcie doskonałości pracy w cwale na liniach prostych oraz w galopie na liniach krzywych, w różnorodnym terenie, z pełnym uzbrojeniem i oporządzeniem oraz z siodłaniem połowym.

Wymagania stopniować, a więc stosować kolejno:

- a) skoki z bronią w ręku przez rowy i płoty;
- b) pracę z użyciem pozorników w galopie i w cwale na linii prostej w równym terenie;
- c) jak w b), ale w terenie poprzerywanym rowami bez obsady ludzkiej;
- d) jak w c), nadto płoty;
- e) jak w c), z obsadą rowów przez ludzi zachowujących się spokojnie;
- f) jak w d), z obsadą przez ludzi zachowujących się spokojnie;
- g) jak w b), nadto obok każdego pozornika stoi strzelec, który w chwili zbliżania się jeźdźca daje strzał z karabina;
- h) jak b), z tą jednak różnicą, że ćwiczy się jednocześnie kilku jeźdźców na tej samej ilości

linij prostych, przy czym na każdej linii tylko jeden pozorNIK i jeden jeździec, a na linii (szeregu) wszystkich tych pozorNIKów, leżąca nieprzyjacielska tyraliera, która w chwili zbliżania się do nich szarżujących jeźdźców strzela z karabinków;

i) jak w e), obsada rowów strzeleckich strzela;

j) jak w i), nadto ogień broni maszynowej. Przez częstą zmianę miejsca ustawiania pozorNIKów i ich kolejności osiąga się wielką różnorodność.

Ćwiczenie na linii krzywej (np. serpentynie) wolno stosować tylko w galopie i tylko jako sprawdzian panowania jeźdźca nad koniem.

Szabla.

§ 193. Szabla (rys. 61a) dzieli się na głownię i rękojeść. W głowni rozróżniamy: ostrze, grzbiet i pióro. Część głowni ($\frac{1}{3}$) przy rękojeści nazywa się zastawą szabli.

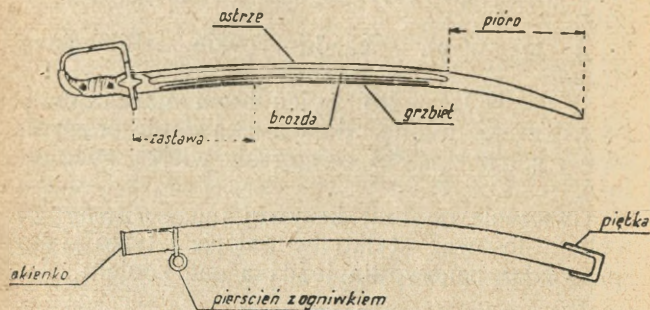
Rękojeść składa się z: jelca, kabłąka, oprawy rękojeści, kapturka i głowicy (rys. 61b).

Pochwa zakończona jest piętką; ma wstawione w wyłom okienko, a nieco niżej — pierścień z ogniwkami.

Postawa zasadnicza z szablą w pochwie.

§ 194. Pochwa z szablą jest przypięta na żabce do pasa głównego i wisi przy lewym boku; szabla skierowana ostrzem do przodu.

Lewa ręka, swobodnie opuszczona w dół, obejmuje pochwę szabli kciukiem od przodu (kciuk wyprostowany), reszta zaś palców (złączonych) od tyłu.



Rys. 61a.

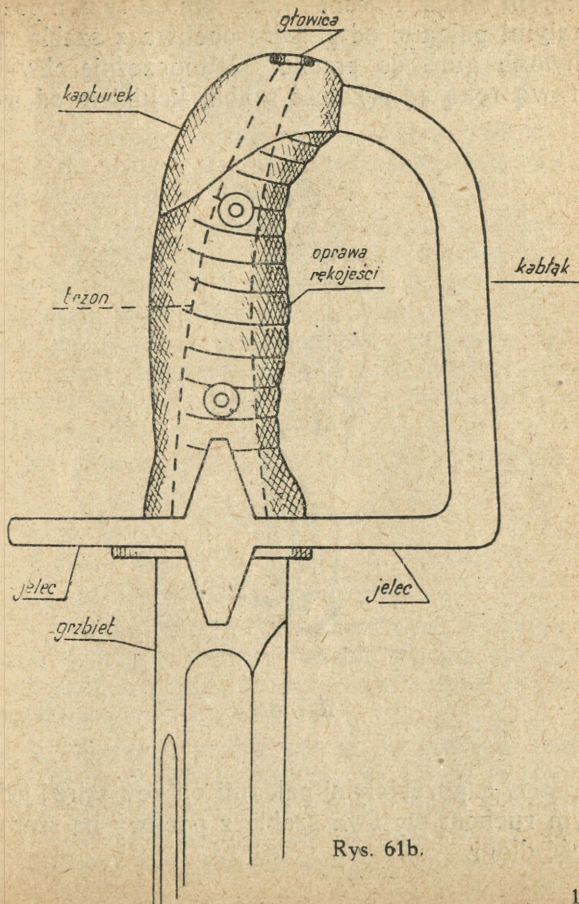
Żabka jest tak długa, aby piętka pochwy wznosiła się na dłoń nad ziemią. Prawa ręka i reszta ciała — jak w postawie zasadniczej bez broni.

Na komendę „Spocznij“ szeregowiec przybiera postawę swobodną — jak bez broni.

Dobycie szabli i postawa zasadnicza z szablą dobytą.

§ 195. Komenda „Szable — w dłoń“.

a) Na zapowiedź „Szable“ szeregowiec wypuszcza pochwę z lewej ręki i ujmuje ją w tym



Rys. 61b.

samym miejscu, jednak kciukiem od tyłu, a pozostałymi palcami od przodu; pochwa z szablą nachylona górną do przodu. Jednocześnie chwytą prawą ręką za rękojeść szabli, kciukiem od we-



Rys. 62.

wnątrz, a pozostałymi palcami od zewnątrz i jednym ruchem wysuwa szablę z pochwy na szerokość dłoni.

b) Na hasło „W dłoń“:

1. Energicznie dobywa szablę z pochwy, unosi ją na wysokość wyprostowanego prawego ramienia piórem do góry, a ostrzem w przód;

2. Opuszcza prawą rękę z szablą najkrótszą drogą do prawego uda, jednocześnie lewą chwytając pochwę jak w § 194.

Prawą ręką swobodnie opuszczoną, obejmuje rękojeść kciukiem, palcem wskazującym i środkowym; pozostałe 2 palce lekko zgięte — poza rękojeścią szabli, przy czym palec serdeczny naciska rękojeść od tyłu; głownia grzbietem oparta o ramię na szwie rękawa, ostrze skierowane w przód. Jest to postawa zasadnicza z szablą dobytą (rys. 62).

Na „Spocznij“ trzymanie szabli jest dowolne.

„Szable schron“.

§ 196. Komenda „Szable — schron“.

a) Na zapowiedź „Szable“:

1. Szeregowiec unosi prawą rękę z szablą do góry, prostując ramię; szabla piórem do góry i ostrzem w przód; jednocześnie ujmuje pochwę szabli lewą ręką jak w § 194.

2. Opuszcza szablę piórem w lewo w przód i w dół ku pochwie; prawa ręka zgięta w stawie łokciowym tak, aby pióro szabli można było wsunąć w okienko pochwy; głowa zwrócona w lewo w dół, wzrok skierowany w stronę okienka po-

chwy; następnie wsuwa szablę do pochwy tak, aby szabla wystawała z pochwy na szerokość dłoni i zwraca głowę na wprost.

b) Na hasło „Schroń“ szeregowiec energicznie wsuwa szablę do pochwy i przybiera postawę zasadniczą jak w § 194.

„Prezentuj broń“.

§ 197. Broń prezentują podoficerowie i szeregowcy w szyku pieszym i konnym tylko stojąc w miejscu.

Chwył wykonuje się tylko z postawy zasadniczej z szablą dobytą (na ramieniu).

Komenda „Prezentuj — broń“.

Na hasło „Broń“ szeregowiec przenosi szybkim ruchem szablę z ramienia najkrótszą drogą przed pierś, obejmując jednocześnie rękojeść szabli całą dłonią; prawa pięść oddalona od piersi na szerokość dłoni, ustawiona tak, aby jelec był na wysokości wszycia kołnierza, prawy łokieć swobodnie opuszczony; prawe ramię lekko przylega do boku tułowia, głownia szabli pionowo przed środkiem twarzy i ostrzem w lewo, a piórem do góry (rys. 64); lewa ręka pozostaje w postawie zasadniczej.

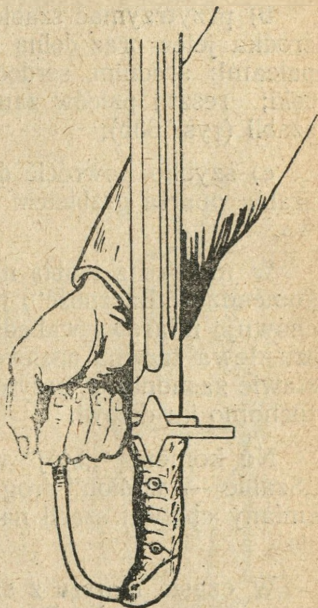
Powrót z postawy „Prezentuj — broń“ do postawy zasadniczej z szablą dobytą następuje na hasło komendy „Na ramię — broń“. Wykonanie najkrótszą drogą.

Poruszenia z szablą.

§ 198. Na zapowiedź komendy do marszu z szablą dobytą, zmienia się chwyt szabli.



Rys. 63a.



Rys. 63b.

Wykonanie na 3 tempa:

a) lewą ręką (nie zginając jej) wysunąć w przód i przed środek ciała, dłonią do góry; jed-

nocześniej wysunąć prawą rękę z szablą (grzbiet szabli oparty o ramię na szwie rękawa) tak, aby oprzeć kapturek szabli na lewej dłoni (rys. 63a);

b) przytrzymać szablę lewą dłonią i ująć od środka jelec oraz dolną część kabłąka rękojeści palcami: średnim, serdecznym i małym prawej ręki; reszta palców zamknięta poza kabłąkiem szabli (rys. 63b);

c) szybko powrócić do postawy zasadniczej; szabla oparta grzbietem o ramię na szwie rękawa.

W marszu z szablą na ramieniu (również po komendzie „Baczność“) prawa ręka z szablą zachowuje miarowy wahadłowy ruch w takt marszu, lewa trzyma pochwę szabli tak, jak w postawie zasadniczej, przy czym pochwa zwisa nieruchomo ku dołowi.

Na komendę „Stój“ wraca się do postawy „Szable — w dłoń“ drogą odwrotną; wykonanie zmiany chwytu szabli następuje po zatrzymaniu się.

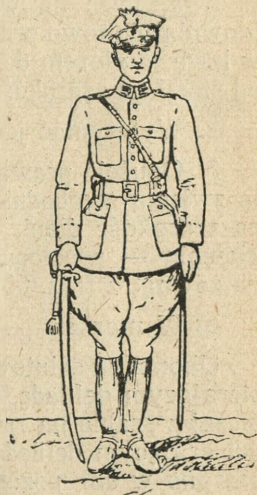
W czasie marszu z szablą w pochwie (również po komendzie „Baczność“), szeregowiec porusza prawą ręką jak bez broni, a lewą trzyma pochwę szabli jak w postawie zasadniczej. Podczas zwrotów szeregowiec przytrzymuje pochwę szabli lewą ręką jak w postawie zasadniczej.

Salutowanie szablą w miejscu i marszu.

§ 199. Prawo salutowania szablą przysługuje jedynie oficerom. Oficer salutuje szablą



Rys. 64.



Rys. 65.

w szyku pieszym tak w ruchu, jak i stojąc w miejscu.

Na hasło komendy „Prezentuj — broń“, wszyscy oficerowie salutują na 3 tempa.

a) Stojąc w miejscu:

1. Przenieść prawą pięść z szablą najkrótszą drogą przed pierś, a jednocześnie objąć rękojeść szabli całą dłonią; prawy łokieć swobodnie opuszczony, prawe ramię swobodnie przylega do boku tułowia, jelec na wysokości wszycia kołnierza, głownia pionowo przed środkiem twarzy ostrzem w lewo, a piórem do góry, prawą pięść oddalona od piersi na szerokość dłoni (rys. 54).

2. Wytrzymać jedno tempo.

3. Opuścić prawą rękę z szablą tak, aby ręka ta zwisała swobodnie, pióro szabli było od ziemi na szerokość dłoni, jelec — przy szwie spodni, głownia — prostopadle do linii frontu ostrzem na zewnątrz (rys. 65).

b) W marszu:

Ukończyć salutowanie na 6 kroków przed odbierającym defiladę, a powrót do postawy zasadniczej z szablą na ramieniu rozpocząć 3 kroki za odbierającym defiladę. Prawa ręka z szablą opuszczona w dół pozostaje nieruchomo. Salutowanie szablą wykonuje się tylko z postawy zasadniczej z szablą dobytą („Szable — w dłoń“) Powrót z salutowaniem szablą do postawy „Szable — w dłoń“ wykonuje się również na 3 tempa, drogą odwrotną niż salutowanie.

Poszczególne tempa należy wykonywać w takt marszu. Salutowanie należy rozpocząć na 9 kroków przed odbierającym defiladę.

Pierwsze tempo — przy stawianiu lewej nogi;
drugie tempo (wytrzymanie) — wykrok prawą nogą;

trzecie tempo — znowu jednocześnie z wykrokiem lewą nogą.

U w a g a. W wypadku, gdy obowiązuje trzykrotne salutowanie szablą, drugie i trzecie salutowanie następuje bezpośrednio po pierwszym. Rozpocząć więc trzeba salutowanie o 6 kroków wcześniej, czyli na 15 kroków przed odbierającym defiladę.

„Do boju szablę“.

§ 200. Komenda „Do boju — szablę“.

Na hasło „Szablę“ zrobić prawą nogą krok w prawo i ugiąć obie nogi lekko w kolanach, jak na koniu; wysunąć lewą pięść przed siebie, jak do trzymania wodzy i pomagając sobie lewą ręką, włożyć prawą po przegub w temblak szabli; oprzeć prawą rękę z szablą na lewej pięści, głownia oparta grzbietem o prawe ramię na szwie rękawa.

Powrót do postawy zasadniczej — drogą odwrotną, na komendę „Bacność“.

Władanie szablą konno.

§ 201. Postawa zasadnicza z szablą w pochwie. Postawa jeźdźca — jak w § 115 (rys. 8a):

szabla przytroczona do siodła z lewej strony pod tybinką.

**Dobycie szabli i postawa zasadnicza z szablą
dobytą na koniu.**

§ 202. Komenda „Szable — w dłoń“..

a) Na zapowiedź „Szable“ przenieść prawą rękę nad wodzami i pochylając, w miarę potrzeby, wyprostowany tułów do przodu, ująć nią rę-



Rys. 66.

kojeść szabli, po czym wysunąć szablę z pochwy na szerokość dłoni.

b) Na hasło „W dłoń“:

1. Energicznie dobyć szablę z pochwy, wznieść ją na wysokość wyprostowanego ramienia pionowo, piórem do góry, a ostrzem w przód.

2. Prawą rękę z szablą w dół.

Prawa ręka trzyma szablę jak w szyku pieszym (§ 195), ręka zgięta w stawie łokciowym tak, aby nasada dłoni i 2 ostatnie palce opierały się z góry na górnej części prawego uda na 2 dłoń poniżej stawu biodrowego (rys. 66).

„Szable schroń“.

Komenda „Szable — schroń“.

§ 203. Wykonanie — podobnie jak w szyku pieszym, lecz drogą odwrotną niż przy „Szable w dłoń“ konno. Szable chroni się do pochwy tylko stojąc w miejscu lub jadąc stępem.

Prezentowanie i salutowanie szablą.

§ 204. Komenda „Prezentuj broń“.

Wykonanie — „Broń“:

a) szeregowi i podoficerowie — jak w szyku pieszym (§ 199 rys. 64);

b) oficerowie — jak w szyku pieszym (§ 199), tylko w 3. tempie szabla ze swobodnie wyprostowaną ręką opuszczona pionowo w dół, ostrze szabli na zewnątrz (rys. 67).

W marszu należy ukończyć 3. tempo na 12 kroków przed osobą (sztandarem, chorągwią), odbierającą defiladę, a rozpocząć powrót do po-



Rys. 67.

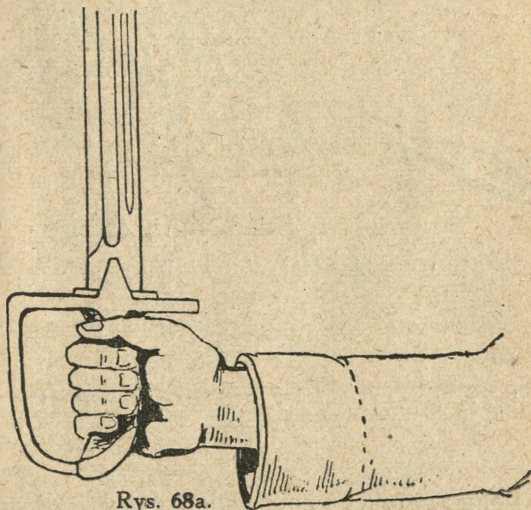
stawy zasadniczej 6 kroków za odbierającym defiladę.

„Do boju szable“.

§ 205. Komenda „Do boju — szable“.

Wykonanie na hasło „Szable“.

Włożyć prawą rękę po przegub w temblak szabli, oprzeć tę rękę na lewej pięści tak, aby móc palcami (prawej ręki) pomagać w prowadzeniu konia; głównia oparta grzbietem o prawe ramię na szwie rękawa.



Rys. 68a.

Złożenie szablą.

§ 206. a) Złożenie do cięć i zastów. Prawa dłoń silnie (przez co następuje usztywnienie ca-

łej ręki) chwytają rękojeść szabli 4 palcami z jednej strony, kciukiem — z przeciwnej strony (rys. 68a).



Rys. 68b.

Ręka w łokciu naturalnie zgięta (tyle tylko, ile nakazują mięśnie ramienia), pięść z rękojeścią na wysokości czoła, dłoń i przedramię tworzą jedną prostą; głownia skośnie w tył piórem do góry w tył, a ostrzem w przód (rys. 68b).

b) Złożenie do pchnięć. Prawa dłoń chwytą rękonożę, jak przy złożeniu do cięć, głownia ostrzem w prawo, szabla skierowana piórem w kierunku celu, prawa pięść wysunięta w przód na wysokości biodra jeźdźca.

U w a g a. Do cięć i pchnięć szabla i ręka (pięść, przedramię i ramię jeźdźca) są zawsze w jednej płaszczyźnie.

Cięcia.

§ 207. Szeregowca należy uczyć tylko następujących cięć:

- a) z góry,
- b) w prawo,
- c) z dołu.

Kadra zawodowa może również uprawiać cięcie z góry w lewo w dół.

Cięcie musi być wykonane pełnym wymachem całej ręki, z całej siły, poparte bardzo małym, lecz bardzo energicznym obrotem prostego tułowia początkowo w kierunku zamachu, a następnie w kierunku cięcia.

Tułów z szyją i głową jeźdźca zawsze wyprostowane („Piers do przodu, nos do góry“), jeździec pochylony lekko w przód podczas cięcia tak, aby nie pozostać w tyle za ruchem konia. Nie wolno „popierać“ cięcia pochyleniem tułowia wraz z głową. Przed cięciem i podczas cięcia wzrok jeźdźca utkwiony w oczy przeciwnika.

Podczas nauki złożenia do cięcia wykonuje się z postawy „Do boju — szable“.

Cięcie musi nastąpić bezpośrednio, natychmiast po zamachu.

Po wykonaniu cięcia należy powrócić do:

a) postawy „Do boju — szable“, jeśli bezpośrednio po tym cięciu nie trzeba wykonać pchnięcia lub cięcia;

b) złożenia do cięcia lub pchnięcia, jeżeli zachodzi potrzeba wykonania ich natychmiast.

Cięcie zadaje się w szyję, rękę lub twarz przeciwnika albo w głowę jego konia.

Cięcie z góry.

§ 208. Komenda „Z góry — tnij“.

Wykonanie:

a) „Z góry“ przybrać złożenie, jak w § 206a (rys. 68b);

b) „Tnij“:

1. unieść szablę w górę nie zmieniając przy tym jej chwytów, a jednocześnie wykonać bardzo mały obrót tułowia w lewo; w najwyższym punkcie zamachu pióro szabli będzie skierowane w tył i trochę w górę (rys. 69);

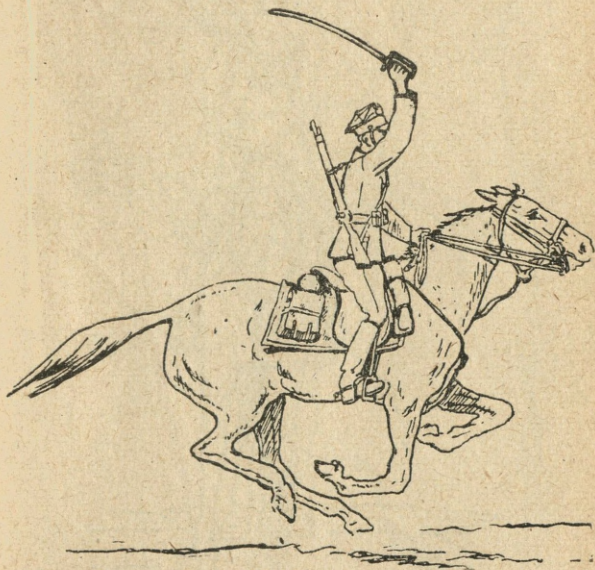
2. błyskawicznie ciąć w dół.

Poza tym — jak w § 207.

Cięcie w prawo.

§ 209. Wykonanie.

a) „Od ucha“ przybrać złożenie, jak w § 206a (rys. 68b);

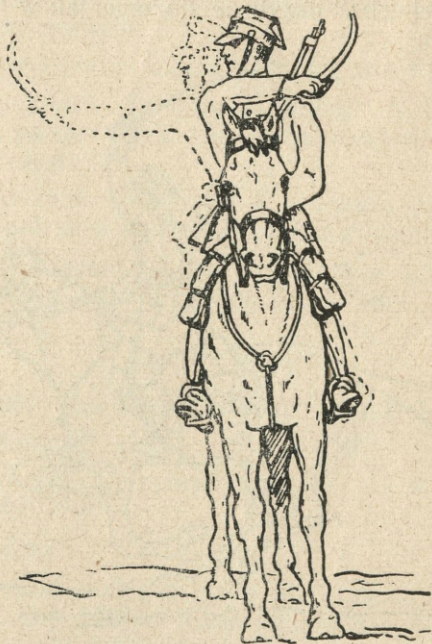


Rys. 69.

b) „Tnij“:

1. energicznie zamachnąć się w lewo, prawa pięść na wysokości własnej szyi, szabla skiero-

wana ostrzem na zewnątrz, głównia poziomo
i piórem w tył (rys. 70);



Rys. 70.

2. błyskawicznie ciąć w prawo.
Poza tym — jak w § 207.



Rys. 71.

Cięcie z dołu.

§ 210. Komenda „Z dołu — tnij“.

Wykonanie:

- a) „Z dołu“ przybrać złożenie, jak w § 206;
- b) „Tnij“:

1. energicznie zamachnąć się dołem w prawo w tył; w najdalszym punkcie zamachu szabla będzie skierowana piórem do góry, ostrzem w tył (rys. 71);

2. błyskawicznie ciąć dołem w przód tak, jak na to pozwolą mięśnie prawego ramienia. Poza tym — jak w § 207.

Cięcie to wykonuje się na przeciwnika piesze-
go, mającego na głowie hełm lub zasłaniającego
głowę karabinem.

Pchnięcia.

§ 211. Szeregowca należy uczyć tylko na-
stępujących pchnięć:

- a) w przód (w prawo w przód, w lewo w przód);

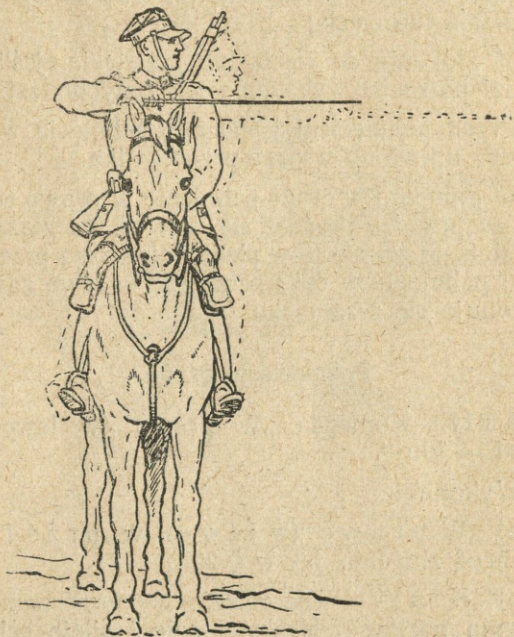
- b) w lewo;

- c) z prawej (z lewej) strony konia w dół.

Złożenie do pchnięcia wykonuje się z postawy
„Do boju — szable“ i jeżeli czas na to pozwala—
z zamachu.

Zamach do pchnięcia uzyskuje przez prze-
niesienie prawej pięści na wysokość dolnego skra-
ju własnego kołnierza i niedaleko prawego po-
liczka, przy czym prawe przedramię, o ile można-

ści w prostym przedłużeniu głównej (rys. 72). Pchnięcie powinno być wykonane błyskawicznie i z całej siły, poparte energicznym pochyleniem



Rys. 72.

prostego tułowia w kierunku pchnięcia. Pchnięcie należy kierować w pierś przeciwnika lub w jego plecy.

Po wykonaniu pchnięcia należy powrócić do:

a) postawy „Do boju — szable“, jeśli bezpośrednio po tym pchnięciu nie trzeba wykonać pchnięcia lub cięcia;

b) złożenia do cięcia lub pchnięcia, jeśli zachodzi potrzeba wykonania ich natychmiast.

Przed pchnięciem i podczas pchnięcia wzrok zawsze utkwiony w oczy przeciwnika.

W galopie i w cwale pchnięcie w prawo (w lewo) w przód wykonuje się wprost ze złożenia; wyjątek — pchnięcie w plecy ściganego przeciwnika; pchnięcie w dół i pchnięcie w lewo zawsze wykonuje się z zamachu.

Pchnięcie w przód.

§ 212. Komenda „W prawo (w lewo) w przód — kłuj“.

Wykonanie:

a) „W prawo (w lewo) w przód“ — przybrać złożenie, jak w § 206;

b) „Kłuj“ — energicznie wykonać zamach; głównie poziomo; błyskawicznie i silnie pchnąć (rys. 73).

Poza tym — jak w § 211.

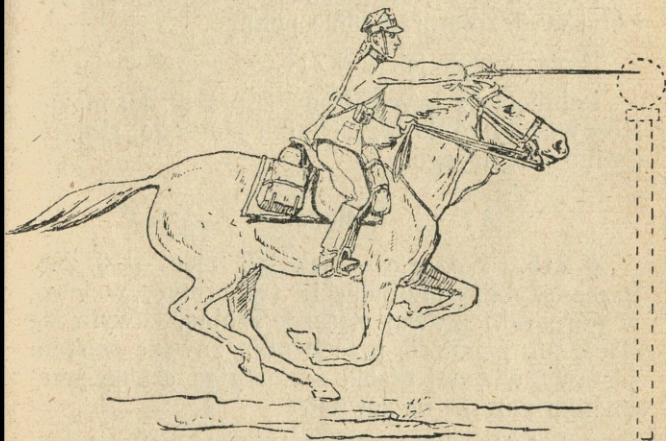
U w a g a. Pchnięcie w przód może być wykonane z zamachem lub wprost ze złożenia.

Pchnięcie w lewo.

§ 213. Komenda „W lewo — kłuj“.

Wykonanie:

a) „W lewo“ — przybrać złożenie, jak w § 206;



Rys. 73.

b) „K ł u j“ — energicznie wykonać zamach; głównia poziomo; błyskawicznie i silnie pchnąć.

Poza tym — jak w § 211.

Pchnięcie w dół.

§ 214. Komenda „Z prawej (z lewej) w dół—
kłuj“.

Wykonanie:

a) „Z prawej (z lewej) w dół“: przybrać złożenie, jak w § 206;

b) „Kłuj“: energicznie wykonać zamach i błyskawicznie oraz silnie pchnąć.

Poza tym — jak w § 211.

Pchnięcie z lewej strony konia w dół można stosować tylko do przeciwnika pieszego, stojącego lub biegnącego.

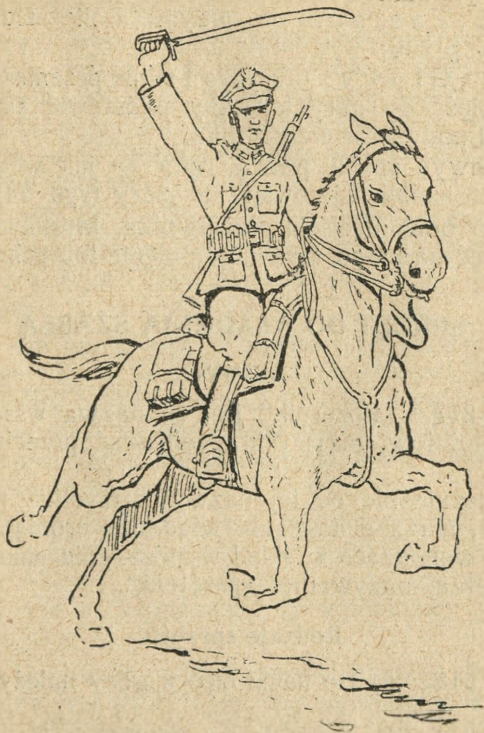
Zastona.

§ 215. Złożenie — jak do cięć — § 206. Przez szybkie przesunięcie (w prawo, w lewo, w górę itd.) prawej pięści z szablą, chwytą się cięcie lub pchnięcie przeciwnika zawsze ostrzem zastawy własnej szabli, odrzucając szablę przeciwnika zawsze na zewnątrz.

Pchnięcie przeciwnika należy chwycić jak najbliżej pióra jego szabli.

Jednocześnie z chwyceniem cięcia lub pchnięcia przeciwnika, należy jak najszybciej i jak najbardziej zdecydowanie natrzeć na przeciwnika, wykonując pchnięcie lub cięcie. Wzrok zawsze skierowany na oczy przeciwnika.

W ten sposób odbija się wszystkie pchnięcia oraz cięcia przeciwnika, z wyjątkiem cięcia z góry.



Rys. 74.

Zasłona głowy.

§ 216. Komenda „Zasłona głowy“.

Wykonanie:

a) „Zasłona“ — przybiera się złożenie, jak w § 206;

b) „Głowy“ — szybko i silnie przenieść prawą pięść do góry tak, aby podstawić zastawę szabli pod cięcie przeciwnika.

Chwył szabli prawą ręką — jak w § 206. Ostrze szabli skierowane do góry (rys. 74).

Po odbiciu cięcia przeciwnika, błyskawicznie natrzeć na niego, wykonując cięcie lub pchnięcie.

SPRZĘT DO WŁADANIA SZABLĄ

Nazwy.

§ 217. „Pozornik“ jest to nazwa wszelkich przedmiotów, mających wyobrażać przeciwnika (cel).

Niezależnie od tej nazwy, wszystkie przedmioty, służące do nauki władania bronią białą, a nie wchodzące w skład wyposażenia polowego żołnierza, nazywamy „sprzętem“.

Rodzaje sprzętu.

§ 218. a) Do nauki cięć z góry należy używać:

1. Prostej, świeżej łoży wierzbowej albo leszczynowej czy olchowej, ustawionej prawie pio-

nowo (nieznaczne odchylenie na zewnątrz w stosunku do ćwiczącego), wstawionej do stojaków wysokości 40 cm.

Wyżej wymieniony stojak jest to drewniany drążek z otworem w górze, w który wkłada się grubszy koniec łoży. Stojak ten jest osadzony na krzyżaku (rys. 78a) albo wbija się go w ziemię. Aby osiągnąć pełny wymach, należy ciąć łożę tuż przy stojaku.

2. Mocno splecionego ze słomy warkocza, nieco wymoczonego w wodzie, napiętego na kołowrotek (rys. 75), lekko odchyłonego na zewnątrz.

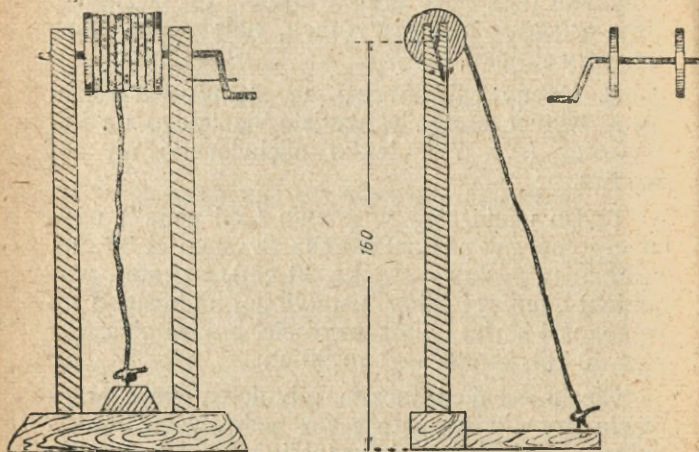
b) Do nauki cięć w prawo („od ucha“) używać gomóły w postaci stożka (wysokości 30 cm, o średnicy postawy stożka 20 cm), z gęstej, wyrobionej, mokrej gliny, ustawionej na stojaku na wysokości barku ćwiczącego się, a więc pieszo — 1 m 40 cm, konno — 1 m 90 cm.

Cięcie jest dostateczne, gdy dolna część przecięcia gomóły pozostaje na podstawie; bardzo dobre — gdy głównia szabli przetnie gomółę w połowie jej wysokości, nie zrzuciwszy górnej części.

c) Do nauki pchnięć pieszo należy używać chochoła (manekin, opleciony słomianym warkoczem), odpowiednio ustawionego lub zawieszono-ego czy też położonego na ziemi.

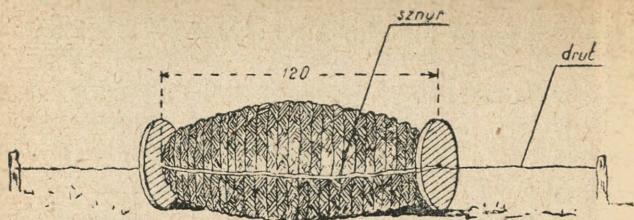
d) Do nauki pchnięć konno należy używać:

1. Pierścieni druczanych o średnicy 20 i 10 cm, cienko oplecionych słomą, luźno zawieszonych na wysokości piersi konnego przeciwnika, a więc na wysokości 1 m 80 cm (rys. 76).

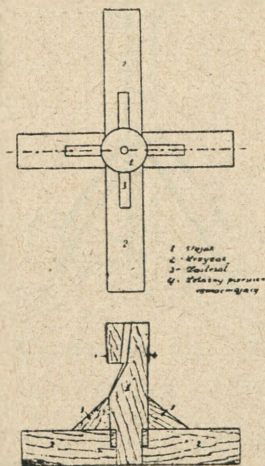


Rys. 75.

2. Kuli (średnica 30 cm) z plecionego słomianego warkocza, ustawionej na podstawie na wysokości 1 m 60 cm.



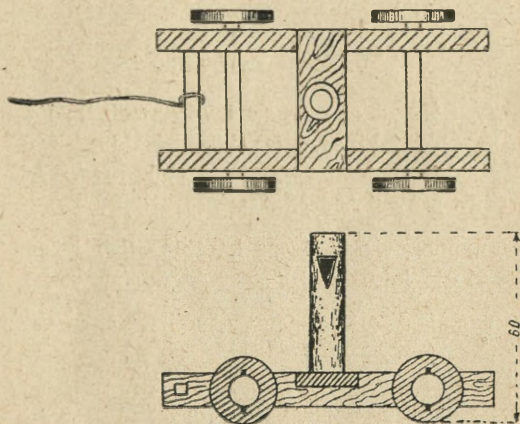
Rys. 77.



Rys. 78a.

4. Drewnianej szpuli, oplecionej słomianym warkoczem (rys. 77).

e) Sanki lub wózek muszą być drewniane, nie-duże i lekkie do przesuwania pozorników obok ćwiczącego. Przesuwanie odbywa się za pomocą liny (rys. 78b).



Rys. 78b.

f) Konia drewnianego naturalnej wielkości, o ile możliwości obszytego skórą końską. Do ćwiczenia należy go kiełznać i siodłać.

ROZDZIAŁ D

MUSZTRA Z KARABINEM

Postawa swobodna.

§ 219. Układ ciała w postawie swobodnej z karabinem u nogi taki sam, jak bez karabina, z tą różnicą, że szeregowiec trzyma swobodnie prawą ręką karabin przy prawej nodze.

Nie wolno opierać się na karabinie lub trzymać go przy wylocie lufy.

Przy zmianie położenia nóg, położenie karabina pozostaje bez zmiany.

Postawa zasadnicza.

§ 220. W postawie zasadniczej z bronią u nogi, szeregowiec trzyma karabin oparty o ziemię pionowo przy prawej nodze, językiem spustowym w przód; koniec stopki kolby na linii szpica buta; prawa ręka o tyle wyciągnięta, że łokcie obu rąk znajdują się na równej wysokości; kciuk obejmuje karabin od strony

lufy, reszta palców zwarta na łożu; karabin lekko przy-
ciśnięty do biodra: lewa ręka i reszta ciała jak w po-
stawie zasadniczej bez broni.

U w a g i o c h w y t a c h b r o n i ą.

Chwyty na komendę wykonuje się tylko rękami, reszta ciała pozostaje w postawie zasadniczej. Pojedyncze ruchy składowe każdego chwytu, wykonane krótko i stanowczo, powinny łączyć się płynnie w jedną całość.

Uderzanie kolbą o ziemię dla zaznaczenia chwytów jest wzbronione.

„Na pas — broń“.

§ 221. Tempo 1. Prawa ręka podnosi karabin przed prawą nogę, oddalając go od ciała z jednoczesnym skręceniem go pasem w lewo tak, aby górne przymocowanie pasa znalazło się na wysokości podbródka; lewa ręka chwytą karabin za łożę w miejscu wyżłobienia.

Tempo 2. Prawa ręka chwytą pas między duży palec i pozostałe palce w miejscu górnego przy-
mocowania pasa.

Tempo 3. Energicznie zarzuca się karabin na ramię, lewą rękę opuszcza, prawą trzyma pas na wysokości piersi, przyciskając z lewą karabin łokciem do tułowia.

„Do nogi — broń“.

§ 222. Tempo 1. Prawą ręką za pomocą pasa podać karabin kolbą do przodu, lewą uchwyc-

cić karabin pod pas w miejscu wyźłobienia łoża i lekko unieść karabin w górę i w tył.

Tempo 2. Zrzucić pas z prawego ramienia, przenieść karabin lewą ręką zza pleców przed prawą część ciała, uchwycić go prawą ręką ponad bączkiem tylnym.

Tempo 3. Lewą rękę energicznie opuścić, a prawą przenieść karabin na ziemię w położenie „Do nogi broń“.

„Przez plecy — broń“.

§ 223. Na komendę „Przez plecy — broń“ szeregowiec z karabinem u nogi wykonuje zwrot na prawo w skos, odstawiając jednocześnie prawą nogę na pół kroku w prawo, po czym zawiesza karabinek przez lewe ramię w najprostszym sposobie tak, aby wylot lufy był skierowany na lewo w skos w górę, kolba pod łokciem prawej ręki. Po wykonaniu tych czynności przybiera poprzednią postawę i staje w postawie swobodnej.

Powrót z postawy „Przez plecy — broń“ do postawy „Do nogi — broń“ wykonuje szeregowiec w sposób odwrotny jak wyżej.

Wszystkie te chwytły szeregowiec wykonuje w postawie swobodnej.

„Za szyjkę — broń“.

§ 224. Chwyt wykonuje się z postawy z bronią u nogi. Szeregowiec unosi karabin prawą ręką pionowo do góry i chwytą lewą ręką tuż pod prawą;

prawą ręką chwytą szyjkę kolby od strony rączki zamkowej, obejmując szyjkę kciukiem z przodu tuż pod kabłąkiem, a pozostałymi palcami od tyłu pod kurkiem. Tak ujęty karabin przenosi prawą ręką do prawego boku, a jednocześnie lewa ręka wraca do poprzedniego położenia. Karabin spoczywa pionowo w prawej ręce, wyciągniętej na całą długość, lekko przyciśnięty do biodra i ramienia w okolicy pachy.

Z postawy „Za szyjkę — broń“ przechodzi szeregowiec do postawy z bronią u nogi na komendę „Do nogi — broń.“ Na tę komendę szeregowiec chwytą karabin lewą ręką tuż nad celownikiem, po czym, ujmując karabin prawą ręką tuż pod lewą, stawia go przy nodze, jednocześnie lewa ręka wraca do poprzedniego położenia.

Do przejrzania — broń.

§ 225. Dowódca zarządza przejrzanie broni w wypadkach, gdy chodzi o stwierdzenie, czy szeregowi nie posiadają bezprawnie amunicji oraz czy karabiny są rozładowane, a przewody przetarte. Jeżeli przejrzanie broni ma być przeprowadzone w dwus szeregu, dowódca zarządza odpowiednimi komendami potrzebne zwiększenie odległości pomiędzy szeregami.

Na komendę „Do przejrzania broń“ — szeregowiec otwiera lewą ręką ładownicę, przenosi kb do lewej ręki, otwiera zamek, kładzie karabin na lewym ramieniu wylotem lufy do tyłu, prawie poziomo, trzymając lewą ręką za kolbę tak samo, jak w postawie „Na ramie — broń“.

Po przejrzeniu broni szeregowiec bez rozkazu zdejmuje karabin z ramienia, zamyka zamek, zwalniając jednocześnie iglicę, po czym bierze broń do nogi i zapina ładownicę.

Poruszenia z karabinem.

§ 226. Zwroty na miejscu i w marszu z bronią wykonuje się według tych samych zasad i komend, co i bez broni.

Przy zwrotach z bronią u nogi, na zapowiedź, szeregowiec podnosi lekko karabin od ziemi, przyciąga lufę do ramienia i po wykonaniu zwrotu, jednocześnie z ustawieniem nogi, stawia broń na ziemię.

Podczas marszu z bronią na ramieniu, na pasie lub przez plecy, ręka względnie ręce wolne poruszają się jak w marszu bez broni.

Podczas biegu z bronią u nogi szeregowiec trzyma karabin prawą ręką tuż pod celownikiem. Wylot lufy skierowany w górę i nieco do przodu. Przy biegu w szyku zwartym karabin podaje się na siebie.

Jeżeli w chwili nakazania biegu szeregowiec ma broń na ramieniu lub na pasie, bierze ją do nogi bez specjalnego rozkazu. Po skończeniu biegu bierze broń do takiej postawy, w jakiej miał ją przed rozpoczęciem biegu. Karabina przewieszzonego przez plecy nie zdejmuje się do biegu.

Przy wywoływaniu szeregowca z karabinem z szyku, obowiązują te same zasady, co bez broni, z tą różnicą, że szeregowiec występuje z szyku w takim położeniu karabina, w jakim go miał w chwili wywołania; jeżeli

miał go na pasie lub „Za szyjkę — broń”, bierze go do nogi dopiero po wystąpieniu na przepisową odległość. Szeregowiec, wywołany w marszu, zachowuje broń w takim położeniu, w jakim ją miał w chwili wywołania. Szeregowiec z bronią przez plecy nie zdejmując karabina przy wystąpieniu.

Na rozkaz „Do mnie” względnie „Do obywatela porucznika X”, szeregowiec maszeruje z bronią w rękę do wzywającego (jak do biegu). Po przybyciu na przepisową odległość, staje frontem do niego, bierze broń do nogi, oddaje honory przez przybranie postawy zasadniczej oraz skierowanie wzroku na wzywającego i melduje się. Szeregowiec z karabinem przewieszonym przez plecy, wezwany do przełożonego, zachowuje się tak, jak szeregowiec bez broni.

Oddawanie honorów z bronią.

§ 227. Szeregowiec, stojący w miejscu z bronią na pasie, przy nodze, za szyjkę lub w innym położeniu, z wyjątkiem postawy z bronią przez plecy, przybiera dla oddania honorów postawę zasadniczą z bronią u nogi, frontem do przechodzącego przełożonego (starszego) i wykonuje zwrot głowy w kierunku przełożonego, zachowując się poza tym tak samo, jak szeregowiec oddający honory bez nakrycia głowy.

W marszu szeregowiec z bronią, bez względu na to, w jakim położeniu ma karabin (z wyjątkiem postawy — przez plecy broń) dla oddania honorów przybiera sprężysty krok, jak na komendę „bacność” i trzyma karabin, jak w odpowiedniej postawie zasadniczej, zwrac-

cając głowę w stronę przelozonego (starszego) na odległość i czas, jak przy salutowaniu. W czasie oddawania honorów ręka wolna porusza się tak, jak w marszu na „Baczność“.

Szeregowiec z bronią przez plecy oddaje honory zarówno w miejscu, jak i w marszu przez salutowanie.

Na samochodzie, wozie (prócz szofera i woźnicy), oddają honory przez salutowanie tylko oficerowie, pozostali — przez zwrot głowy.

Padanie.

§ 228. Na komendę „Padnij“, energicznie wyrzucić prawą nogę w prawo w skos z jednoczesnym oparciem lewej ręki (palcami do wewnątrz) o ziemię, dotykając palcami prawej stopy. Następnie, nie zginając łokcia lewej ręki, upaść na lewy bok i na udo, po czym położyć się na brzuch, wyprostować nogi i przygotować się do strzelania.

Powstawanie.

§ 229. Na komendę „Powstań“, podciągnąć ręce na wysokość piersi i jednocześnie złączyć nogi, następnie unieść się na rękach, zgąć prawą nogę i powstać.

Przy trzymaniu broni należy opierać się prawą ręką o ziemię zewnętrzną stroną dłoni.

Skoki.

§ 230. Skoki wykonuje szeregowiec biegiem i na komendę (na wprost, do rowu) „Skok — naprzód“.

Na komendę „Skok“ szeregowiec, jeśli strzelał i ma karabin nie naładowany, ładuje i zabezpiecza go, zapina

ładownicę i po wybraniu miejsca przygotowuje się do poderwania (jak przy komendzie „Powstań“).

Na komendę „Naprzód“ szeregowiec zrywa się sprężysto i lekko, szybko przebiega do uprzednio wybranego ukrytego miejsca, pada i czołgając się, dla zmylenia nieprzyjaciela, przesuwa się kilka kroków w bok.

Długość skoku zależy od terenu i ognia nieprzyjaciela i waha się od 15 — 40 m.

Jeżeli wybrane miejsce jest za daleko, aby je osiągnąć jednym skokiem, szeregowiec stosuje samodzielnie konieczne przerwy w biegu (przerwy oddechowe).

Czołganie się.

§ 231. Szeregowiec leży płasko na ziemi nie podnosząc głowy. Prawą ręką trzyma karabin za pas u samego łoża. Karabin leży na przedramieniu zamkiem do góry.

Na komendę (na wysokość tego drzewa) „Czołgaj się“, szeregowiec podciąga lewą (prawą) nogę zgiętą w kolanie pod kątem prostym, jak można najdalej w przód; stopę zwraca palcami na zewnątrz, prawą (lewą) nogę wyprostowuje i zwraca palcami do tyłu.

Jednocześnie z podciągnięciem nogi, wyciąga prawą (lewą) rękę w przód dłońią zwróconą do ziemi; podciąga się wyciągniętą ręką i odpycha się zgiętą nogą, przesuując ciało jak można najdalej w przód, nie podnosząc się prawie z ziemi. Przy odpychaniu się noga opierać się nie na czubie buta, lecz na wewnętrznej stronie całej stopy zgiętej nogi.

W momencie pełnego wyprostowania prawej (lewej) nogi, zgiąć i podciągnąć prawą (lewą) nogę w przód, wyciągając przy tym lewą (prawą) rękę w tym samym kierunku.

W warunkach, kiedy teren na to pozwala, można stosować czołganie się na czworakach.

Z położenia leżącego, zginając prawą (lewą) nogę, przyklęknąć możliwie najdalej, oprzeć się na kiściach albo na przedramionach rąk, prawą (lewą) rękę wyciągnąć możliwie najdalej w przód, palce obu nóg, nie naprężając, wyciągnąć do tyłu. Przesunąć ciało do przodu, do pełnego wyprostowania lewej (prawej) nogi, podciągnąć pod siebie kolano prawej (lewej) nogi i wyciągnąć w przód lewą (prawą) rękę. Wykonywać ruchy w tym samym porządku. Karabin trzymać tak, jak przy czołganiu płaskim.

Przy czołganiu się przez piasek lub przez wodę, karabin trzymać w obu rękach, opierając się na łokciach: kiście rąk wznosić wyżej.

Czołganie się w tył wykonuje się w ten sam sposób: nie wolno jednak odwracać się tyłem do nieprzyjaciela.

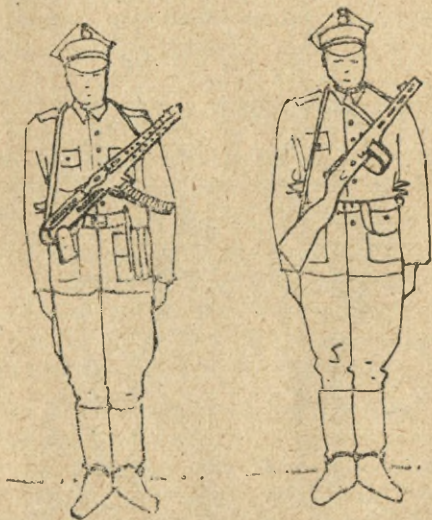
Czołganie się w bok wykonuje się na przedramionach rąk i palcach nóg, tułów unosi się nad ziemią, by nie zaczepiał rynsztunkiem.

„Kryj się“.

§ 232. Szeregowiec szybko wyszukuje w pobliżu miejsce dla dobrego ukrycia się, gdzie pada i leży nieruchomo. Komenda ta może być uzupełniona wskazaniem miejsca ukrycia się.

MUSZTRA Z PISTOLETEM MASZYNOWYM

§ 233. „Zbiórka“. Na zbiórkę fizylier staje w postawie zasadniczej z pistoletem maszynowym przewieszonym przez szyję (rys. 79a).

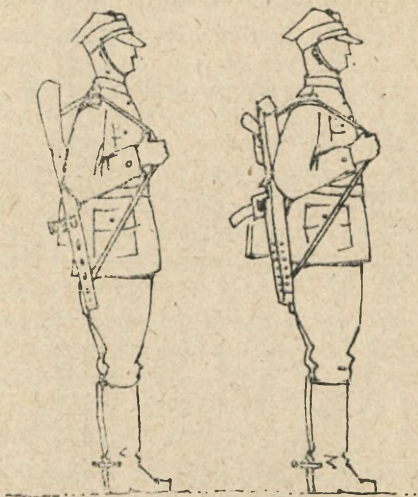


Rys. 79a

„Postawa zasadnicza“. W postawie zasadniczej fizylier stoi z pistoletem maszynowym przewieszonym przez szyję, trzymając prawą ręką za szyjkę pistoletu (przy pistolecie maszynowym wzór 1943 prawa ręka obejmuje rękojeść).

„Spocznij“. Na tę komendę fizylier spoczywa, nie zmieniając położenia rąk.

„Prezentuj — broń“. Na tę komendę prawa ręka pozostaje na szyjce pistoletu, lewa chwytą za ochraniacz tuż przed magazynkiem.



Rys. 79b.

„Marsz“. W marszu równym krokiem i na baczność fizylier trzyma prawą ręką za szyjkę (za rękojeść pistoletu), lewa ręka wykonuje ruchy w takt marszu. W marszu defiladowym na komendę „Na prawo — patrz“, fizylier chwytą lewa ręka za ochraniacz (jak na „Prezentuj — broń“).

„Na pas — broń“. Na tę komendę fizylier przekłada pistolet maszynowy sposobem najdogodniejszym na prawe ramię; lufą w dół, trzymając prawą ręką za pas na wysokości piersi (rys. 79b).

Na komendę „Przez plecy — broń“ fizylier przewiesza pistolet maszynowy przez lewe ramię lufą w dół.

MUSZTRA Z RUSZNICĄ

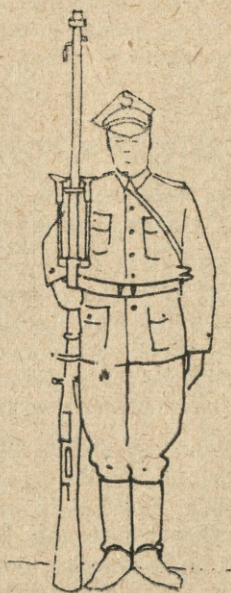
§ 234. Ruznnicę trzymać prawą ręką według zasad podanych dla postawy ze zwykłym karabinem (rys. 80).

Obsługa ruzznicy. W szyku z ruznnicą obsługa ustawia się: celowniczy z ruznnicą u nogi, a jego pomocnik w odległości jednego kroku za celowniczym z karabinem przez plecy. Na ogólną komendę „Na pas — broń“ obsługa bierze ruznnicę na ramię na dwa tempa.

Tempo 1: Celowniczy kładzie kiść lewej ręki z góry za lufę ruzznicy, nieco niżej nasady muszki i naciskając na przednią część lufy podnosi kolbę do góry. Pomocnik celowniczego robi krok prawą nogą w tył, podchwytuje kolbę ruzznicy, prawą ręką za zewnętrzną rurę, a lewą ręką magazynek.

Tempo 2: Celowniczy z pomocnikiem celowniczego kładą ruznnicę na prawe ramiona jednocześnie, pomocnik dostawia lewą nogę do prawej. W położeniu „Na ramię“ celowniczy podtrzymuje ruznnicę prawą ręką za lufę poniżej nasady muszki, a pomocnik za rączkę zamkowa.

Rusznice bierze się „Do nogi” z położenia „Na ramię” na trzy tempa na komendę: „Do nogi — broń”.



Rys. 80.

Tempo 1: Celowniczy chwytą lewą ręką lufę rusznicy z góry przed kciścią prawej ręki, a pomocnik podchwytuje rusznicę lewą ręką za magazynek z dołu.

Tempo 2: Celowniczy i pomocnik opuszczają rusznicę w dół, jednocześnie pomocnik robi krok lewą nogą w przód, a celowniczy przesuwa prawą rękę po lufie do pierścienia nóżek (rys. 79).

Tempo 3: Pomocnik celowniczego opuszcza kolbę rusznicy; dostawia lewą nogę do prawej; celowniczy stawia rusznicę do nogi.

Na komendę: „Na stanowiska“ z położenia „Na ramie“ rusznicę bierze się na dwa tempa.

Tempo 1: Celowniczy ze zwrotem w prawo odstawia nogę na krok w bok, chwytą rusznicę lewą ręką z dołu, a prawą odpina zatrzask nóżek, pomocnik celowniczego lewą ręką rozstawia nóżki.

Tempo 2: Celowniczy i pomocnik podają rusznicę do przodu (przy tym pomocnik robi krok prawą nogą w przód, trochę w prawo), stawia ją na nóżki tak, ażeby stopki nóżek były nieco z przodu lewej nogi celowniczego. Po postawieniu rusznicy na nóżki obслуга szybko przybiera postawę do strzelania.

MUSZTRA Z RĘCZNYM KARABINEM MASZYNOWYM

Postawy.

§ 235. Zarówno w postawie swobodnej, jak i zasadniczej z bronią u nogi, celowniczy trzyma ręczny karabin maszynowy wg zasad podanych dla postawy ze zwykłym karabinem.

Prawa ręka trzyma ręczny karabin maszynowy, objęty kciukiem od tyłu za lufę, pozostałymi palcami zwartymi od przodu, za rurę gazową, lewa ręka i reszta ciała, jak w postawie zasadniczej bez broni.

Chwyty.

§ 236. Chwyty na komendę „Na pas — broń“ i „Do nogi — broń“, wykonuje celowniczy w taki sam sposób, jak ze zwykłym kb. To samo dotyczy chwytów na komendę „Przez plecy — broń“.

Komendy te wykonuje się w postawie swobodnej.

„Do przejrzania — broń“. Na tę komendę celowniczy zawiesza k.m. pasem na szyi, kolbą w lewo w dół, wylotem lufy w prawo w górę. Skoro przeglądający znajdzie się przy celowniczym ten odciąga zaimek do tyłu i po przejrzaniu podaje go do przodu.

Gdy przeglądający przechodzi do następnego szeregowca, celowniczy wraca do pierwotnej postawy.

Poruszanie się z r. k. m.

§ 237. Podczas zwrotu w miejscu i w marszu, jak również w czasie marszu z r.k.m., celowniczy postępuje wg zasad podanych dla strzelca ze zwykłym kb.

Do biegu celowniczy chwytą r.k.m. prawą ręką w środku ciężkości lub obiema rękami, ujmując go ręką za ochraniacz, a prawą za szyjkę kolby. Niosąc r.k.m. w obu rękach, trzyma go wylotem w lewo w górę.

Padanie.

§ 238. Padanie wykonuje celowniczy podobnie jak z karabinem trzymając r.k.m. prawą ręką pod chwytem za ochraniacz, chroniąc go przed uszkodzeniem i zanieczyszczeniem.



Rys. 81.

U w a g a. R.k.m. nosi się w pokrowcu, wyjmuje się dopiero bezpośrednio przed ładowaniem lub gdy warunki taktyczne tego wymagają.

SZTANDAR

CHWYTY SZTANDAREM PIESZO

Postawy ze sztandarem.

§ 239. W postawie zasadniczej ze sztandarem u nogi, chorąży sztandarowy trzyma sztandar postawiony przy prawej nodze na trzewiku drzewca na wysokości palców prawej nogi.

Drzewce przytrzymuje prawa ręka, dłonią powyżej pasa głównego; łokieć prawej ręki lekko przyciśnięty do ciała.

W postawie swobodnej sztandar pozostaje przy prawej nodze.

Chwyty sztandarem.

§ 240. Gdy oddział wykonuje komendę „Szable — w dłoń“, chorąży kładzie sztandar prawą ręką, pomagając sobie lewą, na prawe ramię.

Płat sztandaru musi być oddalony co najmniej na szerokość dłoni od barków.

Gdy oddział wykonuje chwyt „Szable — schroń“, chorąży przenosi sztandar prawą ręką, pomagając sobie lewą, do postawy u nogi. W dłuższym marszu chorąży nosi sztandar na prawym lub lewym ramieniu.

W marszu i podczas słoty na rozkaz dowódcy układa się na sztandar pokrowiec.

Prezentowanie.

§ 241. Na komendę „Prezentuj — broń“, stawia się sztandar drzewcem pionowo przy prawym ramieniu, prawą ręką obejmuje trzewik, a lewa przytrzymuje drzewce na wysokości ramienia. W tym położeniu pozostaje sztandar, dopóki nie padnie komenda „Na ramię — broń“, na którą przenosi się sztandar w położenie jak w § 240.

Salutowanie.

§ 242. Salutowanie w miejscu wykonuje chorąży z postawy „Prezentuj — broń“ w chwili, gdy przełożony, któremu saltuje się sztandarem, zbliży się na 6 kroków.

Przy salutowaniu przed Prezydentem Rzeczypospolitej i Naczelnym Dowódcą, chorąży sztandarowy wykonuje zwrot na prawo w skos i pochyla sztandar obracając w przód tak, aby drzewce sztandaru było poziomo, a płat sztandaru — na wysokości 2 dłoni od ziemi. W tej postawie pozostaje on, dopóki przełożony nie minie trzeciego żołnierza, stojącego na lewo od sztandaru, po czym bez specjalnej komendy przenosi sztandar z powrotem do postawy prezentowania.

Przy salutowaniu przed innymi przełożonymi, którym saltuje sztandarem, chorąży sztandarowy postępuje jak wyżej, z tą różnicą, że opuszcza sztandar tak, aby drzewce było pochylone o 45° od ziemi.

W marszu (podczas defilady) salutowanie sztandarem odbywa się w ten sam sposób. Chorąży pochyla sztan-

dar na 6 kroków przed przelożonym, a bierze go bez specjalnej komendy na ramie trzy kroki za nim.

WŁADANIE KARABINEM KONNO

„Do boju — broń“. „Przez plecy — broń“.

§ 243. Na komendę „Do boju — broń“, a w razie potrzeby samorzutnie, jeździec zdejmuje na koniu karabin



Rys. 82.

z postawy „Przez plecy — broń“ w następujący sposób:

Odpina prawą ręką troczek, ujmuje prawą ręką szyjkę karabina i wysuwa kolbę w przód tak, aby można było następnie przesunąć całą prawą rękę między karabinem a tułowiem; chwyta karabin prawą ręką za szyjkę i podnosi go do góry tak, aby następnie móc przerzucić pas kb przez głowę; opiera prawą pięść (trzymając kb) na prawym udzie w odległości 2 dłoni od stanu biodrowego; kb skierowany wylotem lufy ukośnie w lewo, w przód i do góry (w razie potrzeby oparte o lewe przedramię). Rys. 82.

Przewieszenie kb przez plecy jeździec wykonuje na komendę „Przez plecy — broń“, w odwrotnej kolejności niż przy zdejmowaniu.

ROZDZIAŁ E

MUSZTRA PODODDZIAŁÓW PUŁKU KAWALERII

WSKAZÓWKI OGÓLNE

Odliczanie, wsiadanie i zsiadanie z konia.

§ 244. Przy sprawianiu szyku, o ile nie było specjalnego rozkazu, pododdziały zajmują miejsca w szyku w kolejności numeracji od prawego w lewo lub od czoła kolumny w głąb.

§ 245. Celem wyrównania pododdziałów lub pułku podaje się komendę „Oddział (pluton, szwadron, pułk) w prawo (w lewo lub do środka) na taki pododdział—równaj“.

Na komendę „Równaj“ wykonanie przeprowadza się w myśl § 32.

§ 246. Dla odliczenia pododdziału podaje się następującą komendę: „Kolejno (do dwóch, sekcjami) — odlicz“.

Na hasło „Odlicz“ wszyscy jeźdźcy pierwszego szeregu zwracają jednocześnie głowy w prawo, a prawo-

skrzydłowy w lewo. Każdy jeździec pierwszego szeregu, podając głosem swój kolejny numer, szybko zwraca głowę w kierunku sąsiedniego jeźdźcy z lewej strony, po czym zwraca głowę na wprost. Lewoskrzydłowy głowy w lewo nie zwraca. Jeźdźcy drugiego szeregu nie odliczają — przyjmują oni numery swych jeźdźców, których kryją. Po ukończeniu odliczenia lewoskrzydłowy drugiego szeregu podaje „Pełna“ lub „Ślepa“.

§ 247. Wsiadanie (zsiadanie) wykonuje się na komendę „Oddział (pluton, szwadron, pułk) do wsiadania — na koń“ lub „Do zsiadania — z koni“.

Przed podaniem komendy należy odliczyć do dwóch, o ile przed tym nie odliczało się.

§ 248. Na komendę „Do wsiadania — na koń“ („Do zsiadania — z koni“) pierwszy szereg wychodzi naprzód 6 kroków, a następnie numery pierwsze obu szeregów wychodzą jeszcze na 3 kroki naprzód i przygotowują się do wsiadania. Na komendę wykonawczą „Na koń“ (z koni), wsiadają (lub zsiadają).

§ 249. Na komendę „Równaj“ drugie numery obu szeregów wchodzi na linię swoich pierwszych numerów, a następnie cały drugi szereg podchodzi na odległość 2 kroków do pierwszego szeregu i oba szeregi wyrównują się.

§ 250. Przy szyku luźnym szeregowi zsiadają i wsiadają na konia każdy ze swego miejsca. W kolumnie dwójkowej wsiadanie i zsiadanie wykonuje się po zewnętrznych stronach. W kolumnie sekcji pierwsze i trzecie numery luzują przez wykonanie półobrotu na

prawo i na lewo i wsiadają. W kolumnie szóstkami szeregi (trójki) sekcji odchodzą na zewnętrzne strony półobrotom i zatrzymują się, po czym pierwsze i trzecie numery stawiają swe konie półobrotom na prawo i na lewo i zsiadają.

Marsz, zatrzymywanie się, pokonywanie przeszkód, zmiany kierunku i zwroty.

§ 251. Początek marszu i przejście z jednego chodu w drugi wykonuje się za pomocą komend, znaków (sygnałów) i wg osobistego przykładu dowódcy.

§ 252. Aby przerwać marsz w jakimkolwiek szyku, podaje się komendę „Stój“. Szyk stopniowo przechodzi z większych chodów do stępa i staje; po zatrzymaniu się dowódcy plutonów wysuwają się na 12 kroków i wyrównują na kierunkowego dowódcę plutonu. Na komendę „Równaj“ szyk płynnie podchodzi na przepisana odległość i wyrównuje.

§ 253. Celem utrzymania nakazanego kierunku pododdziału (szyku) i jego zwartości w marszu, wyznacza się pododdział kierunkowy (jeźdźca), wg którego pozostałe pododdziały (szyk) dostosowują swój ruch. Wyrównanie szyku w miejscu przeprowadza się zwykle na pododdział kierunkowy (jeździec, c.k.m., moździerz) na komendę „Na taki to pododdział — równaj“.

§ 254. Równanie w miejscu i w marszu wykonać można w dowolną stronę szyku na komendę „W prawo (w lewo, do środka)—równaj“ albo „Równaj na taki pododdział“.

§ 255. Pluton liniowy w rozwiniętym szyku zwartym tak w miejscu, jak i w ruchu utrzymuje kierunek i równanie wg jeźdźca kierunkowego (dowódcy drugiej drużyny). Ten ostatni utrzymuje kierunek, kryjąc dę swego plutonu.

W plutonie c.k.m. lub moździerzy i w plutonie rusznic kierunek i równanie utrzymuje drugi z prawego skrzydła karabin maszynowy, moździerz (drużyna).

§ 256. Pododdziałem kierunkowym w kolumnach jest zawsze pododdział czołowy.

Kolumny szóstkami, sekcjami, dwójkami i po jednym utrzymują kierunek i równanie wg swoich dców.

§ 257. Przy rozwinięciu w szykach zwartych „linii kolumn sekcjami“ i „linii plutonów“ w miejscu, jak i w marszu kierunek i równanie utrzymuje pluton drugi z prawego skrzydła; jeżeli konieczne jest utrzymanie kierunku lub równania na jeden ze skrzydłowych plutonów, podaje się wówczas odpowiednią komendę.

Dca plutonu kierunkowego winien znajdować się na ustalonej odległości i kryć dę szwadronu. Pozostałe plutony równają na pluton kierunkowy.

§ 258. Oddzielnie występujący pułk w szyku zwartym w miejscu i marszu utrzymuje równanie na jeden ze szwadronów liniowych, wyznaczonych przez dę pułku. Jeżeli szwadron kierunkowy nie jest wyznaczony, to równanie przeprowadza się na drugi prawoskrzydłowy szwadron (kierunkowy).

Jeżeli szwadrony liniowe znajdują się w linii plutonów, dcy czołowych plutonów równają na dcę plutonu kierunkowego szwadronu.

§ 259. Cołanie pododdziałów nie większych od szwadronu, (na odległość do 6 kroków) wykonuje się na komendę „Oddział (pluton, szwadron) cofaj—marsz“. Przesunięcie szyku w kierunku bocznym wykonuje się na komendę „Wodze w prawo (w lewo) — marsz“.

§ 260. Celem zakończenia przesuwania się lub cofania podaje się komendę „Stój“, na którą jeźdźcy zatrzymują się. Na komendę „Równaj“ jeźdźcy wyrównują.

§ 261. Marsz w szyku skosem na niewielkich odległościach pododdziałami, nie wyżej szwadronu, przeprowadza się na komendę „Skosem w prawo (w lewo) — marsz“. Na tę komendę jeźdźcy zwracają swoje konie we wskazanym kierunku i posuwają się w nowym kierunku, kolano za kolaniem. Każdy jeździec przy posuwaniu się w prawą stronę winien mieć prawe kolano za lewym kolaniem w przód posuwającego się przed nim jeźdźca, a przy przesuwaniu się w lewą stronę — odwrotnie. Linia frontu winna zostać równoległa do poprzedniej linii frontu. Dla ruchów w poprzednim kierunku podaje się komendę „Na wprost“.

§ 262. O ile w czasie ruchu następuje rozluźnienie lub przerwa w szyku, to powstałe błędy jeźdźcy poprawiają stopniowo, ruchem skośnym. Ruch z miejsca i przechodzenie z jednego chodu do drugiego przeprowadza się płynnie.

§ 263. Dla obejścia lub pokonania przeszkody terenowej, każdy z pododdziałów może przyjąć szyk według uznania swojego dcy, zachowując jednak obrany kierunek i swoje miejsce w stosunku do pozostałych pododdziałów. Po pokonaniu przeszkody, pododdziały przyjmują poprzedni szyk.

§ 264. Dla uprzedzenia o niewielkiej przeszkodzie podaje się komendę „Uwaga — pod nogi“ (na wprost, na prawo, na lewo).

Przy pokonywaniu przeszkód w szyku rozwiniętym, drugi szereg zwiększa odległość do 9 kroków. Po pokonaniu przeszkody zmniejsza się odległość i przeprowadza równanie w marszu.

§ 265. Zmiany kierunku szyków przeprowadza się za pomocą zajazdów i zwrotów.

§ 266. Zajazd — stopniowa zmiana kierunku całym szykiem, przy czym szyk (kierunkowy jeździec, pluton) idzie po łuku, tym bardziej łagodząc krzywiznę, im większa jest długość frontu i wyższy chód oddziału. Wewnętrzne skrzydło skraca chód, opisując mniejszy łuk, a zewnętrzne skrzydło zwiększa chód i opisuje większy łuk. Równanie przeprowadza się na zachodzące skrzydło.

Zajazd frontem rozwiniętym można wykonać na dowolną ilość stopni, ale jedynie pododdziałami, nie więcej szwadronu liniowego.

§ 267. Przy zmianie kierunku kolumną, pododdziały zajeżdżają ściśle w tym miejscu, w którym zmienił kierunek pododdział czołowy.

Jeżeli chód nie jest wskazany, to zajazd wykonuje zachodzące skrzydło z miejsca klusem, a w marszu chodem wyższym.

§ 268. Zajazd trwa tak długo, dopóki nie zostanie podana komenda „Stój“ lub „Na wprost“. Aby zmienić chód na komendę „Na wprost“ podaje się nazwę całego chodu.

§ 269. Zwrot — zmiana kierunku szyku o określony kąt, w którym jedno skrzydło opisuje łuk, a drugie zwraca się na miejscu, stając się osią zwrotu.

§ 270. Zwroty wykonuje się w pododdziałach liniowych plutonami, sekcjami, trójkami każdego szeregu sekcji, oddzielnymi jeźdźcami; w pododdziałach c.k.m., moździerzy i rusznic — plutonami i drużynami.

§ 271. Zwroty wykonuje się na ćwierć koła i na pół koła (na prawo, na lewo, na prawo w tył, na lewo w tył).

Zwroty sekcjami wykonuje się w kolumnie sekcji, zwrot każdego szeregu sekcji — tylko w kolumnie szóstkowej.

Zwroty oddzielnymi jeźdźcami w pododdziałach liniowych wykonuje się w kolumnach dwójkami i po jednym.

§ 272. Zwroty plutonem, jeżeli chód nie jest podany, wykonuje się z miejsca skrzydłem zachodzącym klusem, w marszu — wyższym chodem.

Zwroty sekcjami i trójkami tak w miejscu, jak i w ruchu, niezależnie od chodu, wykonuje się zawsze stepem.

Oddzielni jeźdźcy wykonują zwroty tylko w miejscu.

§ 273. Po wykonaniu zwrotu, szyk zatrzymuje się i dopiero na komendę „Na wprost“ kontynuuje dalszy marsz w nowym kierunku; jeżeli zwrot wykonuje się w miejscu — to stępem, a jeżeli w ruchu — to tym chodem, którym szyk posuwał się do zwrotu.

Zmiany szyków.

§ 274. Pluton liniowy wyciąga się w kolumnę z jednego ze skrzydeł. plutony c.k.m., moździerzy i pluton rusznic tworzą kolumnę marszową według kierunkowego lub skrzydłowego c.k.m. (moździerza, druzyny).

Szwadron liniowy, a także pułk, tworzą kolumnę na dowolny pododdział na komendę „Szwadron (pułk) na taki pluton (szwadron), taka kolumna (chód) — marsz“.

Zmiany szyków rozpoczyna pododdział, wskazany komendą, po nim zmianę szyku wykonuje pododdział, znajdujący się w prawo od niego, po czym znajdujący się w lewo od niego; jeżeli nakazano utworzenie kolumny z jednego ze skrzydeł, to zmianę szyków wykonuje się w kolejności numerów pododdziałów.

§ 275. Przy formowaniu kolumny z oddziału rozwiniętego w szyku zwartym, podany przez dowódcę chód odnosi się do oddziału czołowego, rozpoczynającego marsz; jeżeli chód nie jest podany, to czołowy pododdział maszeruje z miejsca — stępem, a w marszu — wyższym chodem.

§ 276. W czasie rozczłonkowania dla wykonania manewru lub szarży, wysyła się szperaczy naprzód, na skrzydła i w tył. Wysyłanie szperaczy wykonuje się na rozkaz dcy, dowodzącego oddziałem (pododdziałem).

Jeżeli nie ma rozkazu dowódcy, to szperaczy wysyłają dowódcy pododdziałów skrzydłowych (od dcy plutonu wzwyż) w kierunku swoich skrzydeł.

§ 277. Jeżeli rozwinięcie oddziału w szyku zwartym wykonuje się w miejscu, to pododdział, na który wskazany jest kierunek, wyjeżdża naprzód stępem na odległość, równą szerokości swego frontu rozwinięcia w szyku zwartym (w kolumnach marszowych plutonów—na odległość równą połowie głębokości kolumny plutonu, a w kolumnie pododdziałów c.k.m., moździerzy i rusznic — na głębokość taczanki — wózka), po czym zatrzymuje się. W marszu pododdział ten maszeruje dalej, nie zmieniając chodu.

Szyki luźne i rozczłonkowane.

§ 278. Szyki luźne wykonuje się z szyków rozwiniętych, jak również i z kolumn marszowych.

§ 279. Rozczłonkowanie wykonuje się w jedną lub w dwie linie. Wielkość odstępów między jeźdźcami nie powinna być mniejsza od 6 — 8 kroków.

§ 280. Przejście do szyków luźnych (rozcłonkowanie) wykonuje się z miejsca — kłusem, w marszu — wyższym chodem, po czym szyk w dalszym ciągu kontynuuje posuwanie się takim chodem, w jakim posuwał się do czasu przejścia do szyków luźnych (rozcłonkowania).

§ 281. Zwijanie (zbiórka) szyków luźnych (rozczłonkowanych) wykonuje się wyższym chodem na pododdział kierunkowy (jeźdźca, taczankę—wózek) lub na prawo (na lewo).

Spieszanie do walki.

§ 282. Spieszanie do walki wykonuje się po uprzednim odliczeniu, ze wszystkich szyków i z dowolnego chodu.

§ 283. Spieszanie do walki bywa zwykle i pełne. W czasie spieszania zwykłego, w każdej sekcji spieszą się 1. i 3. numery, drugie numery zostają jako koniowodzi w obu szeregach.

W czasie pełnego spieszania — spieszą się wszyscy jeźdźcy prócz numeru 2. drugiego szeregu sekcji, którzy pozostają jako koniowodzi całej sekcji. Koniowodzi przy spieszaniu zwykłym mogą posuwać się wszystkimi chodami, natomiast przy spieszaniu pełnym — tylko stępem.

§ 284. W wyjątkowych wypadkach stosuje się spieszanie całkowite (w ostatniej wojnie prawie nie stosowano go ze względu na działania lotnictwa), z pozostawieniem jednego jeźdźcy na pluton do pilnowania koni. Konie przy takim spieszaniu należy przywiązać. W tym wypadku koniowodzi są unieruchomieni i przesuwać się nie mogą.

§ 285. Spieszanie do walki przeprowadza się na komendę (sygnał) „Oddział (pluton, szwadron, pułk) do walki pieszej — z koni.” Przy pełnym spieszeniu —

na komendę „Oddział do walki pieszej, wszyscy — z koni“.

§ 286. Na zapowiedź „Do walki pieszej“, spieszący się jeźdźcy podają koniowodom wodze swoich koni; na hasło „Z koni“ jeźdźcy szybko zeskakują, zdejmują karabiny, nakładają bagnety i przyjmują szyk zgodnie z rozkazem swego dowódcy.

§ 287. Starszymi koniowodami będą: w oddzielnie występującej drużynie — jeden z jeźdźców wyznaczony przez dowódcę drużyny; w plutonie — jeden z jeźdźców lub zastępca dowódcy plutonu; w szwadronie — wachmistrz.

Po wykonaniu zwykłego spieszenia koniowodzi odchodzą na komendę „Koniowodzi za mną“ (z prawa, z lewa) sekcjami (chód) — marsz.”

§ 288. Wsiadanie szeregowych w wypadku zwykłego spieszenia wykonuje się po podejściu koniowodów. W wypadku pełnego spieszenia szeregowi maszerują do koniowodów.

Do wsiadania na konie podaje się komendę „Oddział (pluton, szwadron) do koni — na koni“! Jeżeli trzeba to daje się „Biegiem“. Na tę komendę szeregowi w marszu zdejmują bagnety, zakładają przez plecy karabiny, idą lub biegną do koniowodów i wsiadają na konie.

Dowodzenie.

§ 289. Środkami dowodzenia są: komendy i rozkazy podawane głosem, osobisty przykład dcy, sygnały trąbką, umówione znaki szabla, czapka.

§ 290. W szykach w czasie zbiórek i przygotowania do marszu dcy znajdują się w wyznaczonych miejscach, ustalonych regulaminami, a w szykach rozczłonkowanych (luźnych) tam, skąd wygodniej im dowodzić całością pododdziałów.

§ 291. Jeżeli dca oddziału opuszcza swoje miejsce, to porucza prowadzenie oddziału następnemu dcy wg starszeństwa, lub wskazuje kierunek i czołowy pododdział.

Dowódca samodzielnie działającego oddziału lub pododdziału wybiera według swego uznania sposób dowodzenia. Podwładni dowódcy nie używają samodzielnie sygnałów trąbką, z wyjątkiem przewidzianych wypadków, np. w czasie niespodziewanego uderzenia broni motorowej, nalotu lotnictwa i napadu gazowego.

§ 292. Jeżeli dowództwo oddziału (pododdziału) obejmuje nowy dowódca, wówczas dla oznajmienia tego oddziałowi (pododdziałowi) podaje się komendę „Na moją komendę“.

§ 293. Hasła komend starszego dowódcy odnoszą się bezpośrednio do podwładnych mu dców; pododdziały wykonują komendy wg osobistego przykładu dowódcy lub znaków swoich dców plutonów (a w czasie rozczłonkowania — dców drużyn).

Każdy dca podaje tylko te komendy, które odnoszą się wyłącznie do jego pododdziału.

§ 294. Sygnał trąbką, podawany przy ogólnym alarmie lotniczym lub czołgowym powinien być powtórzony obowiązkowo przez wszystkich trębaczy i żołnierzy, posiadających inne środki sygnałowe.

§ 295. Znaki w szyku konnym podaje się dobytą szablą lub czapką. Podwładni dcy, jeżeli zachodzi potrzeba, powtarzają te znaki.

Szyk pieszy.

§ 296. Przy przejściu do szyku pieszego (bez koni lub po spieszeniu się do walki) zasady odliczania pozostają te same co i w szyku konnym. Pododdziały spieszone do walki zachowują zasadnicze odliczenie na sekcje i drużyny. Zmianę szyku i zwroty (plutonami w tył zwrot) w szyku pieszym wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla szyku konnego. Pozostałe zwroty wykonuje się wg przepisów wyszkolenia pojedynczego szeregowego w szyku pieszym.

SZYKI DRUŻYNY LINIOWEJ

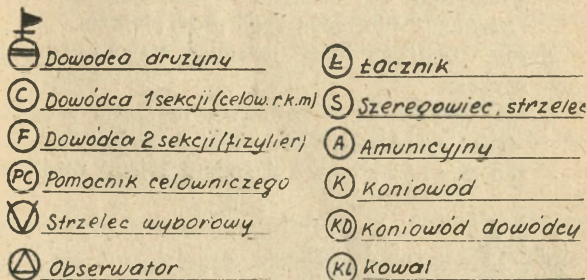
Skład drużyny. Obowiązki poszczególnych szeregowych wchodzących w skład drużyny. Szyki konne.

§ 297. Drużyna składa się z 2 — 3 sekcji. Każda sekcja w pełnym składzie posiada 3 roty czyli 6 jeźdźców. Roty sekcji wg kolejności nazywają się: pierwsza, druga i trzecia.

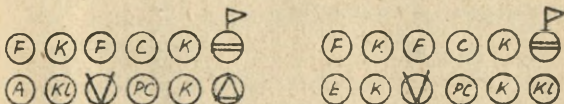
Przy niepełnym składzie drużyny tworzy się ślepe rotę. Drużyna ustawia się w ten sposób, aby szeregowi zajmowali w niej miejsce zgodnie z ich czynnościami w czasie walki (rys. 83 i 84).

1. Dca 1. sekcji — pierwszy zastępca dcy drużyny: w walce pieszej — celowniczy r.k.m. W mar-

szu przewozi r.k.m. na zmianę ze swoim pomocnikiem.



Rys. 83.



Rys. 84.

2. Dca 2. sekcji — drugi zca dcy drużyny, w walce pieszej — fizylier.
3. Pomocnik celowniczego r.k.m. wozi przy sobie zapas magazynków, w walce pieszej obsługuje r.k.m. z celowniczym, a w czasie nieobecności celowniczego — zastępuje go automatycznie.
4. Szeregowi — kawalerzyści, prócz ogólnych obowiązków szeregowych w walce, pełnią obo-

wiązki amunicyjnego, łącznika, obserwatora, koniowoda.

5. Koniowód decy plutonu — szeregowiec, który trzyma i oporządza konia decy plutonu.

§ 298. Drużyna może ustawiać się w następujących szykach:

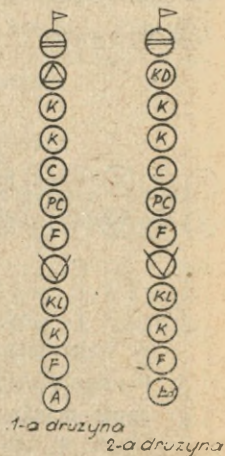
- do zbiórki — w zwartym szyku rozwiniętym, w kolumnie — sekcjami (rys. 84 i 85);
- do marszu — w kolumnie sekcjami, dwójkami.



Rys. 85.



Rys. 86.



Rys. 87.

po jednym (tylko w czasie przemarszu przez wąskie miejsca (rys. 86 — 87):

- do przegrupowań (manewrowania) — w szyku luźnym w jednym szeregu, w jednej z kolumn marszowych;
- do natarcia na oddziały konne nieprzyjaciela w rozwiniętym szyku zwartym;
- do natarcia na grupy nieprzyjaciela i jego środki ogniowe — w luźnym szyku w jednym szeregu.

Wyciąganie kolumn z rozwiniętego szyku zwartego.

§ 299. Wyciąganie kolumny sekcjami z rozwiniętego szyku zwartego wykonuje się na komendę „Drużyna sekcjami (od prawego, lewego) — (chód) — marsz“.

Na hasło — prawoskrzydłowa (lewoskrzydłowa) sekcja rusza naprzód.

Za sekcją prawoskrzydłową (lewoskrzydłową), w miarę zwalniania się miejsca, rusza z półobrotu następna sekcja.

§ 300. Wyciąganie kolumny dwójkami wykonuje się na komendę „Drużyna od prawego (lewego) dwójkami (chód) — marsz“.

Na hasło:

— dea drużyny nakazanym chodem rusza naprzód:

— pierwszy numer drugiego szeregu prawoskrzydłowej sekcji występuje po prawej stronie dowódcy drużyny; przy wyciąganiu kolumny w lewo — trzeci numer pierwszego szeregu ru-

sza naprzód, trzeci numer drugiego szeregu występuje po lewej stronie trzeciego numeru pierwszego szeregu; gdy pierwsza dwójka wyruszy, drugie i trzecie numery pierwszej sekcji (a przy wyciąganiu kolumny w lewo — drugie i pierwsze numery drugiej sekcji) półobrotom ruszają jako zaplecznicy maszerujących na przód jeźdźców swego szeregu; następne sekcje maszerują w ten sam sposób.

§ 301. Wyciąganie kolumny po jednym wykonuje się na komendę „Drużyna od prawego (od lewego) po jednym (chód) — marsz“.

Na tę komendę:

— przy wyciąganiu od prawego, pierwsza rota (przy wyciąganiu od lewego — trzecia rota) rusza prosto; drugie i trzecie roty (przy wyciąganiu od lewego — drugie i pierwsze roty) ruszają półobrotom w prawo (w lewo) i maszerują za pierwszą (trzecią) rotą.

Zwroty i zajazdy.

§ 302. Drużyna w kolumnie sekcjami wykonuje zwrot w tył na komendę „Drużyna sekcjami w prawo (lewo) w tył — marsz“.

Na tę komendę drużyna przechodzi w stęp (jeżeli maszerowała innym chodem) i każda sekcja zawraca w tył w nakazaną stronę. Przy zwrocie drugi szereg sekcji zajężdża półobrotom, kryjąc na pierwszy szereg.

§ 303. Kolumna dwójkami wykonuje zwrot w tył na komendę „Drużyna w tył — marsz.“

Jeźdźcy obu szeregów zatrzymują się i wykonują, każdy samodzielnie, zwrot na miejscu na zewnątrz.

§ 304. Zwrot w tył w kolumnie po jednym wykonuje się na komendę „Drużyna w prawo (w lewo) tył — marsz“. Zwrot wykonuje się w miejscu, każdy jeździec wykonuje go samodzielnie.

§ 305. Zajazd wykonuje się zgodnie z ogólnymi wytycznymi. Do zajazdu podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) zajeżdżaj (chód) — marsz“.

Na tę komendę jeździec zajeżdżającego skrzydła zajeżdża po łuku w nakazanym kierunku, aż do podania komendy lub znaku „Na wprost“.

Wyciąganie i skracanie kolumn marszowych.

§ 306. Kolumny marszowe drużyny mogą przechodzić z większych w mniejsze i na odwrót.

Przejście kolumn z większych w mniejsze wykonuje się stopniowo, w miarę zwalniania miejsca. Przejście kolumn z mniejszych w większe wykonują wszyscy jeźdźcy jednocześnie z miejsca stępem, a w marszu — wyższym chodem.

Jeżeli przejście wykonuje się z miejsca, jeźdźcy, na których wykonuje się przejście, ruszają naprzód na odległość rozwiniętego zwartego frontu drużyny i zatrzymują się, a w marszu posuwają się poprzednim chodem.

§ 307. Dla przejścia z kolumny dwójkami w kolumnę sekcjami podaje się komendę „Drużyna sekcjami — marsz“.

— Na tę komendę z kolumny wyciągniętej od prawego:
— pierwszy numer pierwszego szeregu rusza na wprost;
— pierwszy numer drugiego szeregu kryje go; — następne numery szeregów, zajeżdżając skosem w lewo, stają po lewej stronie pierwszych numerów swego szeregu.

Równocześnie z pierwszą sekcją inne robią to samo, po czym dojeżdżają na przepisana odległość.

Z kolumny wyciągniętej od lewego:

— trzeci numer pierwszego szeregu rusza na wprost:

- trzeci numer drugiego szeregu kryje go;
- następne numery obu szeregów, zajeżdżając skosem w prawo, stają po prawej stronie trzecich numerów swego szeregu.

§ 308. Dla przejścia w kolumnę sekcjami z kolumny po jednemu podaje się komendę „Drużyna sekcjami (chód) — marsz“.

Na tę komendę, z kolumny wyciągniętej od prawego, pierwsze numery obu szeregów ruszają na wprost, drugie i trzecie numery obu szeregów, zajeżdżając skosem w lewo, stają po lewej stronie swoich pierwszych numerów.

Z kolumny wyciągniętej od lewego, trzecie numery obu szeregów ruszają na wprost, drugie i pierwsze numery obu szeregów, zajeżdżając skosem w prawo, stają po prawej stronie swoich trzecich numerów. To samo wykonują następne sekcje.

Dla przejścia z kolumny po jednym w kolumnę dwójkami podaje się komendę „Drużyna dwójkami (chód) — marsz.”

Na tę komendę:

- numery pierwszego szeregu ruszają na wprost;
- numery drugiego szeregu posuwają się skosem i stają po prawej stronie swoich numerów pierwszego szeregu: dwójki dojeżdżają na przepisową odległość.

Jeżeli kolumna jest wyciągnięta od lewego, to numery drugiego szeregu zajeżdżają wtedy w lewo od swoich numerów pierwszego szeregu.

Przejścia w kolumnę dwójkami i po jednym z kolumny sekcjami przeprowadza się identycznie w myśl § 300 i 301.

§ 309. Dla przejścia w kolumnę po jednym z kolumny dwójkami podaje się komendę „Drużyna po jednym — marsz.”

- pierwszy numer pierwszego szeregu rusza na wprost;
- pierwszy numer drugiego szeregu posuwa się skosem w lewo, kryjąc pierwszy numer pierwszego szeregu;
- pozostałe numery drugiego szeregu, w miarę posuwania się naprzód jeźdźców pierwszego szeregu, stają za swoimi numerami pierwszego szeregu.

Jeżeli kolumna wyciągnięta jest od lewego, to przy przejściu w kolumnę po jednym, trzeci numer pierw-

szego szeregu posuwa się skosem w prawo, kryjąc go: pozostałe — posuwają się, jak wskazano wyżej.

Szyki luźne.

§ 310. Dla rozsypania się w szyk luźny, w jeden szereg, z rozwiniętego szyku zwartego, podaje się komendę „Drużyna harcownikami w lewo (w prawo) od środka na tyle kroków (chód) — marsz“ albo „Drużyna harcownikami w lewo (w prawo) od środka — (chód) marsz“.

Przy rozsytywaniu się drużyn od środka na tę samą komendę:

- środkowy jeździec rusza na wprost;
- pozostali jeźdźcy drużyny nakazaniem chodeni rozjeżdżają się od środka skosem w obie strony, przy czym jeźdźcy drugiego szeregu zajeżdżają na lewą stronę swoich numerów pierwszego szeregu w odstępach 6 — 8 kroków, jeżeli nie był wskazany inny odstęp.

Jeżeli rozsytywanie się wykonuje się w jedną ze stron, to prawoskrzydłowy (lewoskrzydłowy) jeździec rusza na wprost, pozostali jeźdźcy rozsypują się skosem w nakazaną stronę.

§ 311. Dla rozsypania się harcownikami z jakiegokolwiek kolumny marszowej drużyny, należy przejść do szyku rozwiniętego, a następnie rozsypać się w myśl § 310. Przy rozsytywaniu się od środka należy wskazywać jeźdźca środkowego.

§. 312. Dla zbiórki drużyny rozwiniętego szyku harcownikami, podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) do środka zbiórka — marsz“.

Na tę komendę środkowy jeździec (prawoskrzydłowy, lewoskrzydłowy) posuwa się poprzednim chodem, a przy zwijaniu w miejscu — wysuwa się naprzód na odległość rozwiniętego szyku zwartego: pozostali jeźdźcy drużyny dołączają zdwojonym chodem. Jeżeli drużyna zbiera się w dwuszeregu, to jeźdźcy drugiego szeregu dołączają tak samo, jak pierwszy szereg.

Rozwinięcia w szykach zwartych.

§ 313. W rozwiniętym szyku zwartym drużyna ustawia się na komendę „Drużyna — zbiórka w rozwiniętym — marsz“.

- Pierwsza sekcja rusza na wprost;
- druga sekcja zdwojonym chodem dołącza w lewo do pierwszej sekcji: jeżeli kolumna była wyciągnięta od lewego, to druga sekcja rusza na wprost, pierwsza zaś dołącza w prawo do drugiej sekcji.

§ 314. Dla przejścia drużyny z kolumny dwójkami do rozwiniętego szyku zwartego:

- dowódca drużyny rusza na wprost;
- pierwszy numer drugiego szeregu pierwszej sekcji, posuwając się skosem w lewo, kryje go;
- pozostali jeźdźcy drużyny posuwają się zdwojonym chodem skosem w lewo i wychodząc na linię szyku rozwiniętego, dołączają do jeźdźców swego szeregu z lewej strony.

Jeżeli kolumna była wyciągnięta od lewego, to łączenie wykonuje się w prawo.

§ 315. Do przejścia z drużyny do rozwiniętego szyku zwartego w szyku zwartym:

- czołowa rota czołowej sekcji rusza na wprost;
- wszystkie numery pierwszego szeregu zdwojonym chodem dołączają skosem (w stronę formowania) na linię rozwijania się;
- wszystkie numery drugiego szeregu kryją swoje numery pierwszego szeregu.

§ 316. Przejście drużyny do rozwiniętego szyku zwartego z kolumny sekcjami, z równoczesnym zwrotem w stronę skrzydła, wykonuje się na komendę „Drużyna sekcjami w prawo (w lewo) — marsz“.

Sekcje robią zwrot w nakazanym kierunku i zatrzymują się. Na komendę „Na wprost“ sekcje w marszu łączą do środka.

§ 317. Dla przejścia drużyny do rozwiniętego szyku zwartego z kolumny dwójkami lub po jednym w stronę skrzydła podaje się komendę „W prawo (w lewo) — marsz“.

Na tę komendę wszyscy jeźdźcy robią równocześnie zwrot w nakazaną stronę i zatrzymują się; na komendę „Na wprost“ rozpoczynają marsz w nowym kierunku i łączą. W kolumnie dwójkami jeźdźcy drugiego szeregu robią zwrot w miarę oswobodzenia miejsca przez jeźdźców pierwszego szeregu.

§ 318. Utworzenie rozwiniętego szyku zwartego drużyny z szyku luźnego odbywa się w myśl § 312.

Szyki piesze.

§ 319. W szyku pieszym stosuje się te same szyki i zmiany szyków, co w szyku konnym.

§ 320. Rozwinięte szyki drużyny: szereg i dwusereg.

Do ustawienia drużyny w szeregu (w dwuszeregu) podaje się komendę „Drużyna w szeregu (w dwuszeregu) — zbiórka“.

Podając komendę, dowódca drużyny staje w postawie zasadniczej, frontem formowanego szyku, drużyna ustawia się w jednym szeregu frontem do dowódcy; odstępy między szeregowymi — szerokość dłoni (łokciem wyczuwać sąsiada): palce u nóg u wszystkich na jednej linii prostej.

Dla ustawienia drużyny w dwuszeregu, drugi szereg ustawia się w odległości jednego kroku za pierwszym.

§ 321. Dla wyrównania drużyny podaje się komendę „Drużyna — równaj“ („Drużyna w lewo — równaj“).

Na komendę „Równaj“ wszyscy szeregowi, prócz prawoskrzydłowego, przyciskają bagnety do ramienia, zwracają głowy w prawo (prawe ucho trzymać wyżej lewego, podbródek podnieść) i wyrównują tak, by każdy widział pierś czwartego, licząc siebie jako pierwszego.

Na komendę „Drużyna w lewo — równaj“, wszyscy szeregowi, prócz lewoskrzydłowego, przyciskają bagnety do ramienia, a głowy zwracają w lewo (lewe ucho trzymać wyżej prawego, podbródek podnieść).

Przy zwrocie w tył na komendę „Równaj“, wyrównanie wykonuje się w stronę prawego skrzydła (w lewo). Komendy „Baczność“, „Spocznij“ — jak dla pojedynczego szeregowca, lecz dodaje się słowo „Drużyna“.

Na komendę „Drużyna — rozejść się“, szeregowi rozchodzą się.

Odliczanie drużyny w szyku pieszym wykonuje się na tej samej podstawie jak dla szyku konnego — patrz § 246.

§ 322. Dla sprawdzenia należytego ustawienia się w szyku (do walki) dca drużyny wywołuje szeregowych wg ich specjalności, a każdy z nich w odpowiedzi podaje swe nazwisko. Np.: Dowódca drużyny wywołuje „Obserwator“; odpowiedni szeregowy odpowiada „szeregowy Jakubiak“.

§ 323. Zwroty drużyną wykonuje się na te same komendy, jak dla pojedynczego szeregowca lecz z dodaniem słowa „Drużyna“. Zwroty wszyscy szeregowi wykonują jednocześnie, zachowując równanie.

§ 324. Dla przesunięcia drużyny w bok (w prawo, w lewo) na kilka kroków podaje się komendę „Drużyna tyle kroków w prawo (w lewo) — marsz“.

Na tę komendę szeregowi drużyny wykonują równocześnie nakazaną komendą ilość kroków.

Dla przesunięcia drużyny na kilkanaście lub więcej kroków szeregowi wykonują zwrot w prawo (w lewo), maszerują na nakazaną odległość i po zatrzymaniu się wykonują zwrot w lewo (**prawo**).

§ 325. Dla rozwinięcia drużyny w miejscu podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) od szeregowego X — odstęp“ lub „Drużyna w prawo (w lewo) od szeregowego X na X kroków — odstęp“. Każdy szeregowy, z wyjątkiem tego, od którego zaczyna się odstępowanie wykonuje zwrot i maszeruje przyśpieszonym krokiem prosto przed siebie, patrząc przez ramię (nie zwracając tułowia) na idącego za nim i nie odrywając się od niego; po jego zatrzymaniu się robi jeszcze jeden krok lub tyle kroków, ile nakazano komendą, staje i robi zwrot w stronę frontu. Jeżeli wielkość odstepu nie była nakazana komendą, odstępowanie wykonuje się na jeden krok.

Na komendę „Drużyna równaj“, drużyna wyrównuje w stronę skrzydła (lub szeregowego), od którego rozpoczęło się odstępowanie, zachowując nakazany odstęp.

Przy odstępowaniu (łączeniu) biegiem, przed komendą „Odstap“ (łącz) należy dodać „Biegiem“.

§ 326. Dla łączenia podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) do szeregowego X—łącz“. Wszyscy prócz szeregowego, do którego wyznaczono łączenie, robią zwrot i szybkim krokiem podchodzą na nakazany dla zwartego szyku odstęp, zatrzymują się i robią zwrot w stronę poprzedniego frontu drużyny.

§ 327. Dla rozpoczęcia marszu drużyny podaje się komendę „Drużyna — równy krok (biegiem) — marsz“.

Dla wskazania kierunku równania (jeśli potrzeba) podaje się komendę „W lewo równaj“.

Celem utrzymania w marszu kierunku podaje się komendę „Na taki przedmiot (wzdłuż takiego przedmiotu“.

Kierunkowy maszeruje w nakazanym kierunku, pozostali szeregowi maszerują, utrzymując równy krok i równanie na kierunkowego (wzrokiem bez zwrotu głowy), zachowując odstępy i odległości.

Na komendę „Spocznij“ maszerują swobodnym krokiem, zachowując równanie, wspólną nogę i przepisowe położenie broni.

Na komendę „Odrąbiono“ pozwala się: rozluźnić oporządzenie, nieść broń tak, by nie przeszkadzać sąsiadom — maszerować dowolnym krokiem, zwracać się bezpośrednio do dowódcy, palić i śpiewać.

W razie konieczności maszerowania nie w nogę, np. przez mosty, na złych drogach, podaje się komendę „Dowolny krok“: dla marszu równym krokiem — „Równy krok“.

Na komendę „Bacność“ podaną w czasie marszu, należy równym krokiem maszerować wg kierunkowego z zachowaniem przepisów marszowych.

Przy przechodzeniu krokiem defiladowym, oddawaniu honorów w marszu, rozpoczęciu i zakończeniu marszu nogę należy stawiać twardo i przybijać.

§ 328. Celem zmiany kierunku w szyku rozwiniętym podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) lub prawo (w lewo) skos—marsz“, a ruszając z miejsca „Drużyna w prawo (w lewo) lub w prawo (w lewo) w skos równy krok — marsz“.

Na tę komendę drużyna zaczyna zachodzić w prawo (lewo); skrzydłowy zachodzącego skrzydła, zwróciwszy głowę wzdłuż frontu, maszeruje pełnym krokiem tak, aby nie ścieśniać szeregowych w kierunku nieruchomego skrzydła, skrzydłowy zaś nieruchomego skrzydła przy zachodzeniu z miejsca oznacza krok na miejscu, a przy zachodzeniu w marszu — opisuje niewielki łuk i w tym czasie zwraca się w lewo (prawo), harmonizując z ruchem zachodzącego skrzydła tak, aby drużyna przez cały czas przedstawiała linię prostą; pozostali szeregowi, zachowując równanie wzdłuż frontu, wzrokiem bez zwrotu głowy i utrzymując czucie łokciem od strony nieruchomego skrzydła, robią krok tym mniejszy, im bliżej znajdują się nieruchomego skrzydła.

§ 329. Dla zmiany kierunku drużyny w stronę skrzydła należy wykonać drużyną zwrot w prawo lub w lewo, a następnie podać komendę „Drużyna rozwinięty w lewo (w prawo) (biegiem) — marsz“.

Przy rozwijaniu z miejsca na komendę „Biegiem — marsz“ wszyscy szeregowi prócz prawoskrzydłowego (lewoskrzydłowego) zwracają się półobrotem w stronę rozwijania, następnie wychodzą lub wybiegają najkrótszą drogą na nową linię frontu i zatrzymują się.

W dwuszeregu prawoskrzydłowy drugiego szeregu kryje skrzydłowego pierwszego szeregu.

W marszu (lub w biegu) rozwijanie się na komendę „Marsz“ wykonuje się tak samo, jak i z miejsca, lecz skrzydłowy, na którego wykonuje się rozwijanie i reszta szeregowych, w miarę wysuwania się na linię szyku, zachowują krok (bieg) w miejscu do podania komendy „Na wprost“ lub „Stój“.

W marszu przy rozwijaniu się na komendę „Biegiem — marsz“ skrzydłowy w dalszym ciągu maszeruje pełnym krokiem, pozostali szeregowi wybiegają na nakazaną linię frontu, po czym przyjmują krok skrzydłowego.

§ 330. Dla przejścia z szeregu w dwuszereg należy odliczyć (jeżeli to nie było wykonane przedtem) do dwóch, sformować dwójki na komendę „W dwójki w prawo — zwrot, następnie podać komendę „W lewo — zwrot“. Jedyński, robią zwrot w prawo, a dwójki wykonują na prawej pięcie pierwsze tempo zwrotu w prawo, po czym lewą nogą zaskakują w przód na lewo do swego sąsiada. Po sformowaniu dwójek na komendę „W lewo zwrot“ — wszyscy szeregowi robią jednoczesny zwrot w lewo.

Dla przejścia drużyny z dwuszeregu w szereg należy podać komendę „W prawo — zwrot“ po czym komendę „W szereg w lewo — front“.

Na komendę „W dwójki w prawo — zwrot“ wszyscy szeregowi wykonują jednocześnie zwrot w prawo. Po sformowaniu dwójek na komendę „W szereg

w lewo — front“ — dwójki robią zwrot w lewo, a jedynki wykonują na lewej pięcie pierwsze tempo zwrotu w lewo, po czym każdy prawą nogą szybko zaskakuje w przód na prawo od swego sąsiada.

Po wykonaniu tej komendy szereg powinien być wyrównany.

Przejście z dwójek w rząd i na odwrót można wykonać w miejscu i w marszu na komendę „Rząd w tył“ i „Dwójki — w przód“.

„Rząd— w tył“ z dwójek wykonuje się w ten sposób, że lewy szeregowy każdej dwójki przesuwa się w tył za swego prawego sąsiada, biorąc przepisową odległość.

„Dwójki w przód“ z rzędu wykonuje się w ten sposób, że szeregowi, którzy poprzednio przesunęli się w tył, występują w przód, na lewo od poprzedników. Siormowane w ten sposób dwójki dołączają i kryją dwójkę czołową. W marszu czoło skraca krok bez specjalnego rozkazu i przyjmuje krok normalnej długości na rozkaz dowódcy „Równy krok“, podany w chwili osiągnięcia przez oddział odległości regulaminowych.

§ 331. Karabiny ustawia się w kozły tylko z sztyku dwuszerowego (po odliczeniu do dwóch). Ustawienie kozłów odbywa się na komendę „W kozły — broń“.

Na zapowiedź „W kozły“ pierwszy szereg robi w tył zwrot, na hasło „Broń“ — każdy szeregowy ustawia prawą ręką karabin kolbą przy wewnętrznej, środkowej części stopy, językiem spustowym w lewo; następnie jedynki pochylają karabiny, zaczepiają je wza-

jemnie kozłikami (wyciorami), dwójki zaś drugiego szeregu zcepiają swe karabiny z karabinami swych jedynek, tworząc w ten sposób kozioł z trzech karabinów. Dwójki z pierwszego szeregu dostawiają swe karabiny do kozłów jako czwarte. Po ustawieniu kozłów wszyscy szeregowi wykonują krok w tył i stają zwróceni do kozłów w postawie swobodnej.

Jeżeli na karabinach wz. 1891/30 znajdują się bagnety, wówczas kozły ustawia się w ten sposób, że jedynki obu szeregów i dwójki z drugiego szeregu nakładają na swe bagnety kółka skórzane lub ze sznurka, przez co powstaje kozioł z trzech karabinów, a dwójki z pierwszego szeregu dostawiają swe karabiny do kozłów.

Ręczny k.m. w pokrowcu kładzie się na ziemię w lewo od pierwszego kozła, bez pokrowca — ustawia się na dwójno.

Pistolety maszynowe ustawia się na skrzynce amunicyjnej z magazynkami r.k.m.

§ 332. Na rozkaz „Do broni“ szeregowi podchodzą szybkim krokiem do kozłów i stają przy nich w szeregach, zwróceni do kozłów w postawie swobodnej, w oddaleniu jednego kroku.

Rozbieranie kozłów wykonuje się na komendę „Za broń“. Na zapowiedź „Za“ oba szeregi robią krok do kozłów, na hasło „Broń“ szeregowi ujmują prawymi rękami swe karabiny, rozbierają je ostrożnie, unosząc nieco w górę, po czym pierwszy szereg robi zwrot do poprzedniego frontu, drugi zaś wyrównuje odległość i kryje.

§ 333. Kładzenie broni na ziemię wykonuje się na komendę „Połóż broń“. Na tę komendę pierwszy szereg robi dwa kroki w przód, po czym oba szeregi jednocześnie robią wykrok lewą nogą i kładą karabiny na ziemię rączką zamkową w dół, kolbą u prawej nogi. Po położeniu szeregowi dostawiają lewą nogę do prawej.

W jednym szeregu kładzenie broni wykonuje się przez wykrok lewą nogą.

§ 334. Na rozkaz „Do broni“ szeregowi podchodzą szybkim krokiem do swoich karabinów i stają w postawie swobodnej. Na komendę „Za broń“ szeregowi robią wykrok lewą nogą, podnoszą prawą ręką broń z ziemi i dostawiają lewą nogę do prawej. Drugi szereg samorzutnie robi jednocześnie dwa kroki w przód.

§ 335. Wyjście z szyku na skutek wywołania wykonuje się tylko naprzód w myśl § 181.

§ 336. Celem oddania honorów na miejscu lub w czasie spotkania bezpośredniego przełożonego, kiedy wymieniony dowódca podejdzie na 20 — 25 kroków, dca drużyny stając jeden krok przed prawym skrzydłem swej drużyny twarzą wzdłuż frontu, podaje komendę „Drużyna równaj (w lewo równaj)“. Po wykonaniu podaje „Bacznosc, na prawo (na lewo) — patrz“.

Dowódca drużyny, podawszy tę komendę, robi lewą nogą krok w lewo z jednoczesnym zwrotem tak, aby stanąć na prawym skrzydle swej drużyny i jeżeli jest bez broni (lub z bronią przez plecy), salutuje ręką.

Przy spotkaniu bezpośredniego dcy, dowódca drużyny, podawszy komendę, podchodzi do dcy w myśl § 181 i melduje (Np. „Obywatelu poruczniku — pierwsza drużyna drugiego plutonu trzeciego szwadronu ćwiczy musztrę pieszą“). Skończywszy meldunek dca drużyny robi krok w skos, z jednoczesnym zwrotem w prawo (w lewo) i przepuściwszy dcę naprzód, towarzyszy mu wzdłuż frontu drużyny, idąc za nim z zewnętrznej strony.

Przełożonego, przechodzącego przed frontem drużyny oddającej honory, przeprowadzają szeregowi wzrokiem (z jednoczesnym ruchem głowy), aż do chwili padnięcia komendy „Baczność“, na którą szeregowi zwracają głowy na wprost.

Na przywitanie się dowódcy lub wyrażone przez niego zadowolenie i podziękowanie, szeregowi odpowiadają głośno, wyraźnie i równocześnie.

§ 337. Dla oddania honorów w marszu na komendę „Baczność — na prawo (lewo) — patrz“, dca drużyny i szeregowi przybijają nogą krok i zwracają głowy w stronę, po której znajduje się dca, któremu oddają honory. Ruch rękami (jeżeli drużyna z bronią w rękę) wstrzymuje się. Jeżeli drużyna maszeruje bez broni lub broń jest w położeniu „przez plecy“, drużyna wykonuje ruchy rękami, a dowódca drużyny salutuje ręką.

Przy spotkaniu w marszu bezpośredniego dowódcy na komendę „Baczność — na prawo (lewo) — patrz“, dowódca drużyny podchodzi (podbiega) do dowódcy i zatrzymując się na trzy kroki przed nim, melduje

(np. „Obywatelu rotmistrzu — pierwsza drużyna pierwszego plutonu drugiego szwadronu w marszu na strzelnicę“).

Po przejściu dcy lub na jego rozkaz dca drużyny podaje komendę „Spocznij“; szeregowi zwracają głowy na wprost i w dalszym ciągu poczynają ruszać rękami.

Szyki luźne.

§ 338. Aby rozwinąć drużynę w tyralierkę w miejscu, podaje się komendę „Drużyna na taki przedmiot w lewo (w prawo) na wysokość kanału, drogi itp. — w tyralierkę“.

Na tę komendę szeregowi, rozsypując się w tyralierkę, wybiegają na wskazaną linię (jeżeli linia nie jest wskazana, to rozsypują się w tyralierkę w miejscu, gdzie ich zastała komenda), kładą się wykorzystując teren i przygotowują się do prowadzenia ognia.

Dla rozwinięcia drużyny w tyralierkę w marszu naprzód, podaje się komendę „Drużyna na taki przedmiot w prawo (w lewo) — w tyralierkę“.

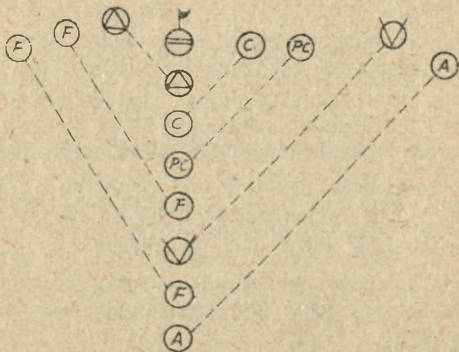
Na tę komendę szeregowi drużyny rozsypują się w tyralierkę (rys. 88 — 90) i poruszają się w nakazanym kierunku.

W tyralierce odstęp między szeregowymi — 6 — 8 kroków lub wg rozkazu dcy drużyny.

Na komendę „Drużyna — stój“ szeregowi kładą się, wykorzystując teren i przygotowują się do prowadzenia ognia.

§ 339. Dla posuwania się drużyny w tyralierce podaje się komendy, w których wskazuje się sposób przesunięcia:

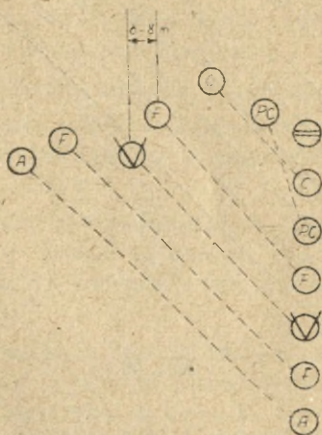
1. „Drużyna — zabezpieczyć, kierunek na taki przedmiot (biegiem lub skokiem) — naprzód“.
2. „Drużyna — zabezpieczyć, na taką wysokość biegiem (skokiem) — naprzód“.
3. „Drużyna od prawego (lewego) pojedynczo (po dwóch) na taką wysokość — naprzód“.
4. „Drużyna (na takiego szeregowca) czołganiem się — naprzód“.



Rys. 88.

We wszystkich wypadkach szeregowi drużyny (kolejny szeregowy), jeżeli prowadzili ogień — doładowują i zabezpieczają broń.

Na pierwszą komendę wszyscy szeregowi drużyny podnoszą się i posuwają się w tyralierce, równając na swego dowódcę aż do podania sygnału (komendy) „Drużyna — stój“.

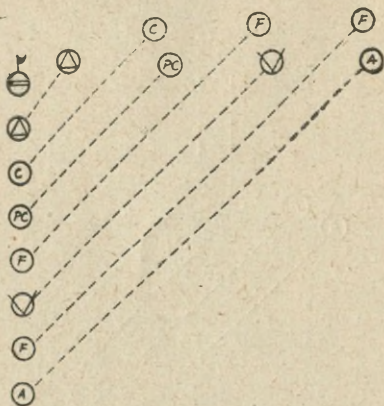


Rys. 89.

Na drugą komendę drużyna posuwa się w tym samym porządku, lecz osiągnąwszy nakazaną wysokość, szeregowi bez komendy kładą się, wykorzystując teren.

Na trzecią komendę kolejny szeregowy, wybrawszy drogę posuwania się, a także punkty do zatrzymywania się i odpoczynku, podnosi się i rozpoczyna szybkie skoki.

Na czwartą komendę drużyna (kolejny szeregowy) czołga się na wskazane miejsce.



Rys. 90.

§ 340. Dla zmiany kierunku drużyny w tyralierce podaje się komendę „Drużyna w prawo (w lewo) na taki przedmiot (biegiem) — naprzód“.

Na tę komendę szeregowi drużyny zwracają się we wskazanym kierunku i szybkim krokiem (biegiem) wychodzą na nową linię frontu.

§ 341. Posuwanie się drużyny w tyralierce w tył przeprowadza się tymi samymi sposobami, jak i naprzód. Wtedy zamiast komendy „Naprzód“ podaje się komendę „W tył“.

Przed rozpoczęciem ruchu dowódca wskazuje linię, na którą drużyna powinna odejść. Po osiągnięciu nakazanej linii szeregowi kładą się frontem do nieprzyjaciela.

§ 342. Dla przejścia drużyny z tyralierki w kolumnę pojedynczą (dwójkami) podaje się komendę „Drużyna — kolumna pojedyncza (dwójkami) — marsz“.

Drużyna wykonuje komendę w marszu.

Jeżeli tyralierka leżała, drużyna szybko wstaje i, posuwając się pełnym krokiem w nakazanym kierunku, przyjmuje szyk kolumny.

Przy niespodziewanym napadzie kawalerii, motocyklistów, narciarzy podaje się komendę „Kawaleria (motocykliści, narciarze) z przodu (z tyłu, z lewa, z prawa) — na stanowiska“.

W tych wypadkach drużyna biegiem rozsypuje się w tyralierkę na 2 — 3 kroki w zagrożonym kierunku, natychmiast przygotowuje się do walki, w zależności od warunków, leżąc, z kolana lub stojąc.

Niespodziewane napady nieprzyjaciela odpiera się ogniem salwowym.

Przy niespodziewanym napadzie czołgów podaje się komendę „Czołgi z przodu (z prawa, z lewa, z tyłu) takie ukrycie — na stanowiska“; drużyna biegiem zajmuje ukryte stanowiska i przygotowuje się do walki. W braku odpowiedniego ukrycia drużyna rozsypuje się w tyralierkę.

Przy napadach lotniczych nieprzyjaciela drużyna przystosowuje się do terenu i prowadzi salwowy ogień lub wykonuje dalszy marsz.

Zbiórkę drużyny przeprowadza się na komendę lub sygnał „Drużyna — do mnie“. Na tę komendę szeregowi biegiem zbierają się koło swego dowódcy drużyny i przyjmują szyk wg rozkazu.

SZYKI DRUŻYNY C.K.M.

Skład drużyny, obowiązki poszczególnych szeregowych i szyki konne.

§ 343. Skład drużyny c.k.m.:

- dowódca drużyny (dowódca c.k.m.);
- celowniczy (pierwszy funkcyjny — zastępca dowódcy c.k.m.);
- taśmowy (pomocnik celowniczego, drugi funkcyjny);
- amunicyjny (trzeci funkcyjny);
- koniowód (czwarty funkcyjny);
- woźnica taczanki (piąty funkcyjny — rys. 91.

Rys. 91.

§ 344. Miejsce dcy drużyny (dca c.k.m.) — 2 m przed dyszlem taczanki; odległość zwiększa się w kłuse do 5 m, w galopie do 20 m.

§ 345. Ruchy obsługi konnej taczkami wykonuje się na tych samych zasadach, jak dla pododdziałów liniowych.

Zatrzymywanie ruchu wykonuje się wg przepisów dla szyków konnych pododdziałów liniowych z tą tylko różnicą, że na komendę „Równaj“ dca drużyny wyjeżdża w przód na 2 m i zatrzymuje się. Obsługa konna wyrównuje wg przepisów ogólnych.

§ 346. Zmiany kierunku wykonuje się zwrotami tak z miejsca, jak i w marszu.

§ 347. Zwrot z miejsca wykonuje się stępem (jeżeli chód nie był podany), przy czym taczanka uprzednio wysuwa się na trzy metry. Zwrot w marszu wykonuje się takim samym chodem, jakim posuwa się taczanka, w każdym razie nie niżej klusa.

Po zwrocie taczanka maszeruje w nowym kierunku poprzednim chodem.

Dla wykonania zwrotu podaje się komendę „Karabin — w prawo (w lewo)“ lub „W prawo (w lewo) w tył —marsz“.

Dowódca drużyny robi zwrot, posuwając się po łuku o promieniu 5 — 10 m, w zależności od chodu i terenu; taczanka maszeruje za dcą drużyny; obsługa konna zajeżdża za taczanką, zachowując swoje miejsca.

§ 348. Celem zmniejszenia głębokości drużyny, jeżeli pozwala na to szerokość drogi, dca drużyny i obsługa konna mogą maszerować z prawej lub z lewej strony taczanki.

Aby to wykonać podaje się komendę „Obsługa w prawo (w lewo) — marsz“.

Na tę komendę:

- amunicyjny wyjeżdża na wysokość prawego bocznego konia;
- dowódca drużyny wyjeżdża na wysokość lewego bocznego konia i to samo wykonuje koniowód, kryjąc dowódcę drużyny.

Przeście wykonuje się z miejsca stępem, a w marszu tym chodem, w jakim drużyna posuwa się; taczanka w pierwszym wypadku wysuwa się w przód na 3 m i zatrzymuje się, w drugim — posuwa się dalej poprzednim chodem.

§ 349. Przeście do poprzedniego szyku wykonuje się na komendę „Jeźdźcy na swoje miejsca — marsz“.

Na tę komendę taczanka w dalszym ciągu wykonuje (lub zaczyna) ruch poprzednim (wskazany) chodem, a jeźdźcy skracają ruch (zostają w miejscu) i po przejściu taczanki zajmują swoje miejsca za taczanką. Dowódca drużyny wyjeżdża na swoje miejsce.

Przygotowanie drużyny do walki.

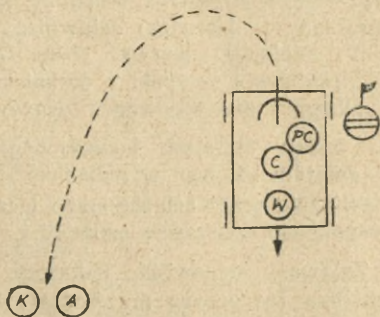
§ 350. Przygotowanie drużyny do walki z taczanki przeprowadza się na komendę „Karabin — do walki z taczanki“.

Na hasło taczanka skręca tak, aby lufa c.k.m. była zwrócona w stronę nieprzyjaciela i zatrzymuje się;

- celowniczy i taśmowy natychmiast przygotowują się do walki;

- dca drużyny (konno) staje tam, skąd mu najwygodniej kierować ogniem i obserwować jego działanie;
- amunicyjny i koniowód odjeżdżają wyciągniętym galopem na miejsce wskazane przez dowódcę drużyny; amunicyjny jest starszym obsługi konnej (rys. 92).

Jeżeli strzelanie z taczanki ma być prowadzone do samolotów, to do normalnej komendy „Karabin do walki z taczanki“ dodaje się „Do samolotów“.



Rys. 92.

§ 351. Dla przejścia drużyny, przygotowanej do walki z taczanki, do marszu podaje się komendę „Koniec strzelania“.

Na tę komendę:

- celowniczy i taśmowy układają amunicję, resztę sprzętu i doprowadzają karabin do stanu gotowia marszowego;

— dowódca drużyny kontroluje pakowanie.

Jeźdźcy stają na swoich miejscach.

§ 352. Dla przygotowania drużyny do walki w szyku pieszym podaje się komendę „Do walki pieszej naprzód (w prawo, w lewo) — z koni”. „Koniowody do...” (podaje się miejsce).

Na tę komendę woźnica zatrzymuje taczankę; celowniczy i taśmowy schodzą z taczanki, a dowódca drużyny i amunicyjny, spiesząc się, oddają swoje konie koniowodowi. Dowódca drużyny wskazuje sposób przeniesienia karabina i kierunek; celowniczy, taśmowy i amunicyjny zdejmują: pierwsi dwaj — karabin, a ostatni — przybory i skrzynki z amunicją i przenoszą je w nakazane przez dowódcę drużyny miejsce.

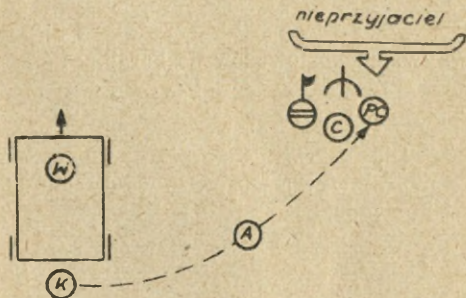
Woźnica będąc starszym koniowodem, odjeżdża w tył wyciągniętym galopem w nakazane miejsce, natychmiast nawiązuje przez amunicyjnego łączność z karabinem i organizuje donoszenie amunicji i wody.

§ 353. Zająwszy stanowisko, nakazane przez ducę drużyny, obsługa rozpoczyna przystosowywać się do terenu, okopując się i przygotowując do walki:

- dca drużyny — tam skąd mu najwygodniej kierować ogniem karabina;
- celowniczy i taśmowy — za karabinem, frontem do nieprzyjaciela;
- amunicyjny — w głębi, w kierunku taczanki, na drodze najdogodniejszej i gwarantującej najlepszą ochronę w czasie przenoszenia amunicji i utrzymanie łączności z koniowodami (rys. 93).

§ 354. Zmianę stanowiska drużyny wykonuje się za pomocą znaków lub na komendę dcy drużyny.

§ 355. W celu zmiany stanowiska drużyny podaje się komendę „Drużyna kierunek na taki przedmiot (biegiem, czołgając się) — naprzód“.



Rys. 93.

Na tę komendę:

- celowniczy i taśmowy, mając karabin na podstawie lub odłączony od podstawy, celem łatwiejszego przeniesienia go w rękach, wysuwają się w nakazanym kierunku;
- dca drużyny posuwa się za karabinem znajdując się tam, skąd mu najdogodniej dowodzić drużyną;
- amunicyjny posuwa się za dcą w odległości 2 kroków i niesie amunicję oraz przybory.

Koniowody pod dowództwem woźnicy posuwają się wg wskazań dcy drużyny lub pozostają w miejscu.

Przesunięcie karabina, ręcznie na kółkach, wykonuje się na komendę „Na kółka“.

§ 356. Na komendę „Drużyna — stój“, obsługa zatrzymuje się tam, gdzie ją zastała komenda i kładzie się.

§ 357. Ustawienie spieszzonego karabina na taczankę do marszu można wykonać:

- wzywając koniowodów do karabina;
- odnosząc karabin w rękach do miejsca postoju koniowodów.

§ 358. Dla ustawienia karabina na taczankę do marszu, po wezwaniu koniowodów do karabina, podaje się komendę „Koniec strzelania — karabin na taczankę“.

Na tę komendę:

- celowniczy i taśmowy przygotowują karabin do załadowania;
- amunicyjny przygotowuje i wkłada amunicję do skrzynek oraz pakuje przybory;
- dowódca drużyny (sygnałem lub rozkazem) wywołuje koniowodów;
- woźnica prowadzi koniowodów do karabina wyciągniętych galopem (jeżeli nie został nakazany inny chód), podjeżdża do karabina, na znak dowódcy drużyny zatrzymuje się lub zajeżdża na wskazane miejsce;
- po zatrzymaniu taczanki celowniczy i taśmowy ustawiają c.k.m., a amunicyjny układa skrzynki amunicyjne i przybory;

— po ukończeniu pakowania obsługa wsiada na taczankę, względnie na konie, i zajmuje swoje miejsce.

Dla odniesienia c.k.m. w rękach do miejsca postoju koniowodów podaje się komendę „Koniec strzelania — do koniowodów, karabin na kółkach“ (w rękę w stanie złożonym lub rozłożonym).

Na tę komendę:

— celowniczy i taśmowy przenoszą do koniowodów c.k.m.:

— amunicyjny — skrzynki z taśmami i przyborami i bez komendy ustawiają c.k.m. na taczance, układają skrzynki amunicyjne oraz przybory.

Szyki piesze.

§ 359. Szyki piesze drużyny bez sprzętu wykonuje się według przepisów i komend, jak dla drużyny liniowej (§§ 319 — 342).

SZYKI DRUŻYNY RUSZNIC

Skład drużyny, obowiązki poszczególnych szeregowych drużyny i szyki konne.

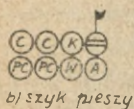
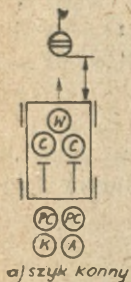
§ 360. Drużyna składa się z dwóch obsług. Każda obsługa posiada jedną rusznicę.

Obsługi mają numerację: pierwsza i druga.

§ 361. Drużyna składa się z następujących szeregowych:

— dowódcy drużyny:

- celowniczych rusznic (dwóch); są oni zastępcami dowódcy drużyny;
- pomocników celowniczych (dwóch) — w pierwszym szyku przenoszą wraz z celowniczymi rusznicę;
- amunicyjnego — donosi amunicję;
- koniowoda — przy spieszaniu odbiera konie drużyny;
- woźnicy — przewozi na wózku dwa karabiny i amunicję (rys. 94).



Rys. 94.

§ 362. Miejsce dcy drużyny tak, jak dowódcy drużyny c.k.m., — § 344.

Posuwanie się obsługi i wózka, zatrzymywanie, zwroty i przejście do innych szyków wykonuje się wg tych samych przepisów i komend, jak dla drużyny c.k.m.

Przygotowanie do walki.

§ 363. Celem przygotowania drużyny rusznic do walki podaje się komendę „Do walki pieszej — naprzód (w prawo w lewo)“, „Na pierwszą (drugą) rusznicę — z koni“. „Koniowody do ... (podaje się miejsce).“

Na tę komendę drużyna zatrzymuje się, jeźdźcy spieszają się i oddają konie koniowodowi. Celowniczy

i pomocnicy celowniczych, po spieszeniu się, zdejmują rusznice z wózka, amunicyjny bierze amunicję i niesie ją do dowódcy lub w nakazane przez niego miejsce.

Starszy koniowód (woźnica) odjeżdża z wózkiem w ukryte miejsce i obserwuje drużynę.

Rusznice przenosi się w kierunku nakazanym przez dowódcę drużyny.

§ 364. Rusznice zajmują stanowiska schodami 25–40 m, okopują się i przygotowują do walki:

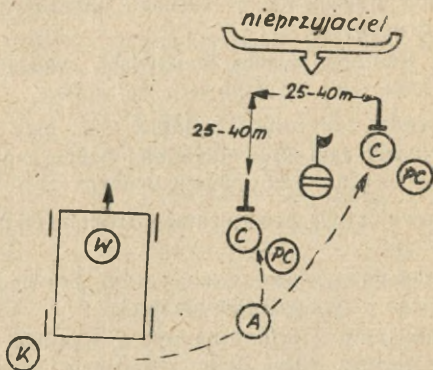
- dowódca drużyny znajduje się przy jednej z rusznic tam, skąd dogodniej będzie mu obserwować i kierować ogniem drużyny;
- celowniczy z rusznicami — frontem do nieprzyjaciela;
- pomocnicy celowniczych — z prawej strony i nieco z tyłu za celowniczymi;
- amunicyjny z tyłu drużyny w kierunku wózka na drodze, która daje gwarancję najlepszego ukrycia w czasie donoszenia amunicji i utrzymania łączności z koniowodami (rys. 95).

§ 365. Dla wyruszenia drużyny podaje się komendę „Drużyna za mną — naprzód“ lub „Drużyna kierunek na taki przedmiot, pierwsza (druga) rusznica (biegiem, czołgając się) — naprzód“.

Na tę komendę:

- celowniczy i pomocnik celowniczego biorą rusznicę i amunicję i przesuwa ją w nakazanym kierunku;

- amunicyjny posuwa się 2 — 3 kroki za rusznicą;
- dowódca drużyny posuwa się z jedną z rusznic tam, skąd najdogodniej będzie mu obserwować i kierować ogniem z rusznic;
- koniowód i wózek przesuwają się wg wskazówek dowódcy drużyny lub pozostają na miejscu.



Rys. 95.

§ 366. Na komendę „Drużyna stój“ rusznice zatrzymują się tam, gdzie zastała je komenda, obsługa kładzie się.

§ 367. Przejście spieszonej drużyny rusznic do marszu w szyku konnym można wykonać:

- wywołując koniowodów do rusznic;
- odnosząc rusznice do miejsca postoju koniowodów.

§ 368. Dla przejścia drużyny z szyku pieszego do konnego, z wywołaniem koniowodów do rusznic, podaje się komendę „Koniec strzelania — do rusznic“.

Na tę komendę:

- celowniczy i pomocnicy celowniczych przygotowują rusznice do składania;
- amunicyjny układa amunicję;
- dowódca drużyny sygnałem (rozkazem) wywołuje koniowodów;
- woźnica klusem (jeżeli nie wskazano innego chodu) podjeżdża do rusznic na znak dowódcy drużyny, zatrzymując się lub zajeżdżając na wskazane miejsce.

Po zatrzymaniu wózka celowniczy i ich pomocnicy układają rusznice, a amunicyjny układa amunicję; po ukończeniu pakowania rusznice zajmują swoje miejsca i na komendę dowódcy drużyny ruszają w nakazanym kierunku.

Dla przejścia drużyny z szyku pieszego do konnego z odnoszeniem rusznic do miejsca postoju koniowodów, podaje się komendę „Koniec strzelania — do koni“.

Na tę komendę:

- celowniczy i pomocnicy celowniczych przenoszą rusznice, a amunicyjny — amunicję do koniowodów i bez komendy układają rusznice na wózek. Potem, na komendę dowódcy drużyny, siadają na konie i wózek i ruszają w nakazanym kierunku.

Szyki piesze.

§ 369. Szyki piesze drużyny bez broni wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla drużyny liniowej (§§ 319 — 342).

SZYKI PLUTONU LINIOWEGO

Skład plutonu i szyki konne.

§ 370. Pluton liniowy składa się z dwóch drużyn: pierwszej i drugiej (numeracja od prawego). Dca plutonu i jego zca w skład drużyn nie wchodzi.

W rozwiniętym szyku zwartym dowódca plutonu znajduje się przed plutonem dwa kroki przed jeźdźcem kierunkowym (dowódca drugiej drużyny).

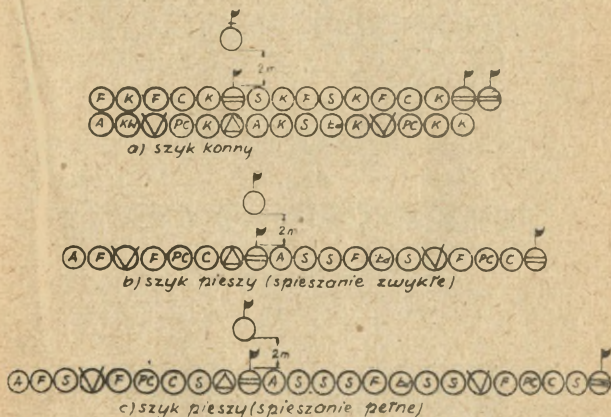
Zca dcy plutonu znajduje się na prawym skrzydle plutonu w pierwszym szeregu.

Plutonowy juk amunicyjny znajduje się w drużynie tyłów szwadronu.

§ 371. Pluton liniowy ustawia się w następujących szykach:

- do zbiórki — w rozwiniętym szyku zwartym (dwuszeregu) — rys. 96 — 98, w kolumnie sekcjami, w kolumnie szóstkami;
- do marszu i manewrowania w kolumnie szóstkami, sekcjami, dwójkami, po jednym i w szyku drużynowym:

- do szarży: kawaleryjskich grup nieprzyjaciela
 — w rozwiniętym szyku zwartym: grup piechoty i środków ogniowych nieprzyjaciela — w rozwiniętym szyku w jednym lub w dwu szeregach i w szyku drużyn — drużyny rozwinięte w jednym szeregu.

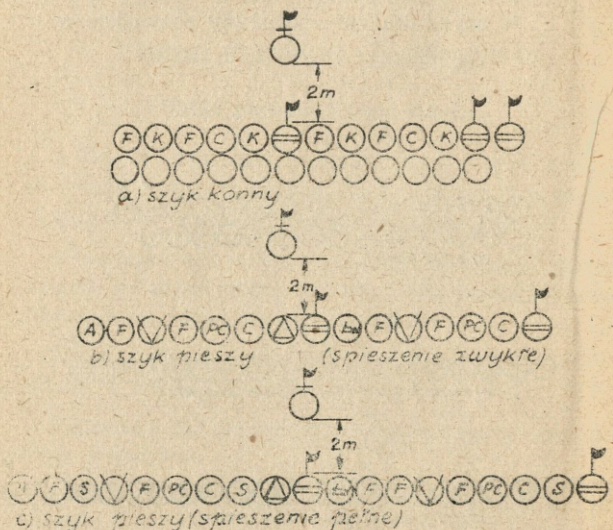


Rys. 96.

Zwroty i zajazdy.

§ 372. Zwroty w prawo, w lewo i w tył wykonuje się całym plutonem. W wypadku niemożliwości wykonania zwrotu całym plutonem należy wyciągnąć

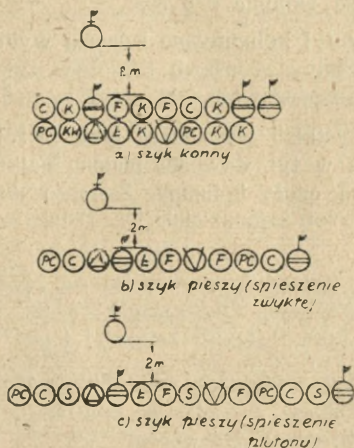
kolumnę marszową ze skrzydła, w stronę którego miał być wykonany zwrot, i skierować ją w potrzebnym kierunku.



Rys. 97.

§ 373. Dla zwrotu plutonu w prawo (w lewo), w prawo w tył (w lewo w tył) podaje się komendy „Pluton w prawo (w lewo), w prawo w tył (w lewo w tył) zwrot — marsz“.

Na zapowiedź wszyscy jeźdźcy plutonu zwracają głowy na zajeżdżające skrzydło, jeździec zajeżdżającego skrzydła patrzy w kierunku wewnętrznego skrzydła. Na komendę „Marsz“ pluton robi nakazany komendą zwrot. Jeździec zajeżdżającego skrzydła przed rozpoczęciem opisywania łuku jedzie na wprost na odległość równą połowie długości rozwinięcia plutonu w szyku zwartym, po czym dopiero rozpoczyna zwrot.



Rys. 98.

§. 374. Zwrot w tył kolumny szóstkowej wykonuje się na komendę „Pluton w prawo w tył (w lewo w tył) — marsz“.

Na tę komendę każda trójka robi zwrot samodzielnie.

§ 375. Zwrot w tył kolumny sekcjami wykonuje się na komendę „Pluton sekcjami w prawo (lewo) w tył — marsz“. Wykonanie przeprowadza się zgodnie z § 302.

Zwrot w tył kolumny dwójkami wykonuje się na komendę „Pluton w tył — marsz“. Wykonanie przeprowadza się zgodnie z § 303.

Zwrot w tył kolumny po jednym wykonuje się na komendę „Pluton w prawo (lewo) w tył — marsz“. Wykonanie przeprowadza się zgodnie z § 304.

We wszystkich wypadkach przy zwrotach kolumn marszowych w tył, dowódca plutonu najkrótszą drogą wyjeżdża na czoło kolumny. Zastępca dowódcy plutonu robi zwrot samodzielnie i pozostaje w ogonie kolumny.

§ 376. Zajazd przeprowadza się zgodnie z ogólnymi wskazówkami. Dla zajazdu podaje się komendę „Pluton w prawo (lewo) zajeżdżaj (chód) — marsz“.

Jeździec zajeżdżającego skrzydła, zgodnie ze wskazanym kierunkiem, zajeżdża po łuku aż do otrzymania komendy lub znaku „Na wprost“.

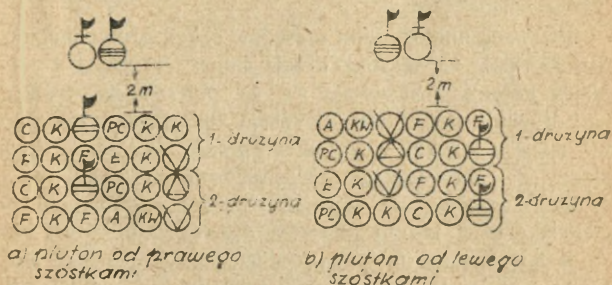
Przy wszystkich zwrotach i zajazdach, dla uniknięcia rozerwania szyku, wszyscy jeźdźcy pierwszego szeregu powinni wyczuwać strzemieniem sąsiada od strony osi zwrotu (zajazdu) i równać na zachodzące skrzydło, a jeźdźcy drugiego szeregu — kryć jeźdźców pierwszego szeregu.

Wyciąganie i skracanie kolumn marszowych.

§ 377. Kolumny marszowe plutonu mogą być wyciągane tak od prawego, jak i od lewego.

§ 378. Wyciąganie kolumny szóstkami z rozwiniętego szyku zwartego wykonuje się na komendę „Pluton od prawego (od lewego) szóstkami (chód) — marsz“.

Na tę komendę dca plutonu staje na czole kolumny, w prawo (w lewo) od niego — zastępca dowódcy plutonu; pierwszy szereg sekcji prawoskrzydłowej (lewo-skrzydłowej) rusza na wprost, drugi łączy w prawo (w lewo); dalsze sekcje robią zwrot samodzielnie trójkami w prawo (w lewo) i zachodzą za pierwszą szóstkę (rys. 99).



Rys. 99.

§ 379. Wyciąganie kolumny sekcjami, dwójkami i po jednym wykonuje się na komendę „Pluton od prawego (od lewego) sekcjami (dwójkami, po jednym) — (chód) — marsz“.

Na tę komendę dca plutonu przejeżdża najkrótsza droga i staje na czole kolumny, w prawo (w lewo) od niego — zastępca dowódcy plutonu. Pluton przegrupowuje się zgodnie z §§ 298 — 300 (rys. 100 — 101 — 102).

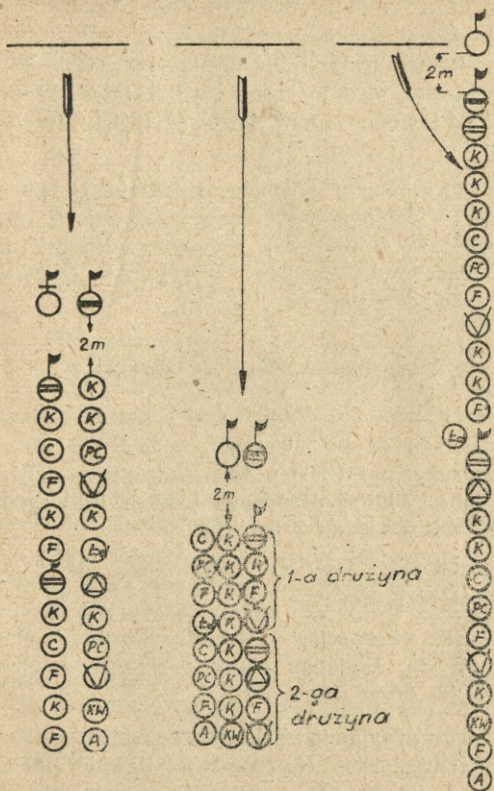
§ 380. Do wyciągnięcia kolumny sekcjami z kolumny szóstkami podaje się komendę „Pluton sekcjami (chód) — marsz“.

Na tę komendę pierwszy szereg sekcji prawoskrzydłowej (lewostrzydłowej) rusza naprzód, drugi, skracając chód, zachodzi za pierwszą; dalsze sekcje przegrupowują się w tym miejscu, gdzie przegrupowała się sekcja czołowa.

§ 381. Dla wyciągnięcia kolumny dwójkami z kolumny szóstkami podaje się komendę „Pluton dwójkami (chód) — marsz“.

Pierwsze numery obu szeregów sekcji prawoskrzydłowej ruszają na wprost, drugie numery w miarę zwalniania miejsca przesuwają się za pierwszymi, trzecie za drugimi itd., dalsze sekcje przegrupowują się w miejscu sekcji czołowej. Jeżeli kolumna wyciąga się od lewego, trzecie numery obu szeregów maszerują na wprost, za nimi następnie wyciągają drugie, potem pierwsze numery obu szeregów.

§ 382. Przejście z małych kolumn w większe wykonuje się na komendy „Pluton dwójkami — marsz“, „Pluton sekcjami — marsz“, „Pluton szóstkami — marsz“. Formowanie kolumny sekcjami z kolumny dwójkowej i kolumny po jednym, a także formowanie kolumny dwójkami z kolumny po jednym, wykonuje się zgodnie z §§ 305 — 308.



Rys. 100, 101, 102.

§ 383. Dla siornowania kolumny szóstkami z kolumny sekcji podaje się komendę „Pluton szóstkami — marsz“.

Na tę komendę, jeżeli kolumna poruszała się od prawego sekcjami, drugie szeregi sekcji łączą w prawo (a jeżeli od lewego — to w lewo) do trójek pierwszego szeregu.

Przy formowaniu kolumny szóstkowej z kolumny dwójkami i z kolumny po jednym, wykonuje się zasadniczo najpierw sformowanie kolumny sekcjami, a następnie dopiero — siornowanie kolumny szóstkowej, jak wskazano powyżej.

Rozczłonkowanie i szyki luźne.

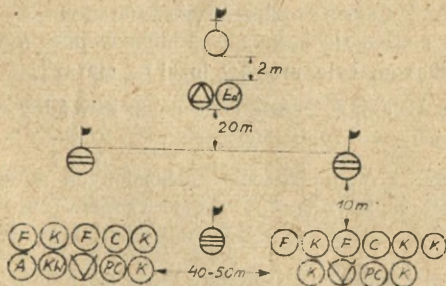
§ 384. Celem rozczłonkowania plutonu na drużyny z rozwiniętego szyku zwartego, podaje się komendę „Pluton drużynami (odstęp tyle metrów) — chód — marsz“ lub: „Pluton drużynami (odstęp tyle metrów) w drużynach w jeden szereg (chód) — marsz“.

Na zapowiedź dowódcy drużyn stają 10 m przed środkiem swoich drużyn.

Na hasło obserwator i łącznik dowódcy plutonu podejżdżają do dowódcy plutonu; pluton rozwija się w prawo (w lewo).

Drużyny przyjmują nakazany odstęp w szyku zwartym, zdwojonym chodem i. jeżeli było nakazane komendą, rozwijają się na komendę swych dowódców drużyn (rys. 103).

§ 385. Celem rozczłonkowania plutonu na drużyny z kolumny marszowej podaje się tę samą komendę, jak dla rozczłonkowania rozwiniętego szyku zwartego, lecz ze wskazaniem drużyny kierunkowej.



Rys. 103.

Drużyny zdwojonym chodem ruszają za swoimi dowódcami w nakazanym kierunku, biorą niezbędny odstęp (jeżeli była podana komenda do rozwinięcia się, to rozwijają się i przechodzą w chód, którym przedtem posuwały się lub zatrzymują się, jeżeli przegrupowanie wykonywane było z miejsca.

Rozsypywanie (zbiórka) plutonu w jeden (dwa) szereg wykonuje się wg zasad i komend wskazanych dla drużyny, zastępując słowo „drużyna“ słowem „pluton“ (§§ 310 — 312).

§ 386. Celem zmiany kierunku „szyku drużynami“ dowódca plutonu, jeżeli nie dowodzi osobiście plutonem,

wskazuje nowy kierunek. Przy zmianie kierunku na znacznieszą część koła, drużyny maszerują najkrótszą drogą, nie zachowując odstępów, na te miejsca, które powinny zająć w rozczłonkowanym szyku po zmianie kierunku.

§ 387. Celem rozluźnienia marszowych kolumn plutonu podaje się komendę „Pluton w prawo (w lewo, od środka) na tyle metrów luzuj — marsz“.

Cała kolumna luzuje, przy czym dowódcy pozostają na swoich zwykłych miejscach.

§ 388. Celem łączenia rozluźnionych kolumn plutonu lub rozluźnianych drużyn podaje się komendę „Pluton w prawo (w lewo, do środka) łącz — marsz“.

Na tę komendę z początku łączą się jeźdźcy w drużynach, a następnie — drużyny.

Rozwijanie szyków zwartych.

§ 389. Przy rozwijaniu szyku zwartego plutonu w kierunku ruchu z kolumny szóstkami, pierwszy szereg sekcji czołowej maszeruje na wprost, drugi, skracając chód, zachodzi za pierwszą, dalsze sekcje skosem w lewo (w prawo) łączą do czołowej sekcji, przy czym drugie szeregi kryją pierwsze szeregi swoich sekcji.

Przejście plutonu do rozwiniętego szyku zwartego z kolumny szóstkami w stronę jednego ze skrzydeł, wykonuje się na komendę „Pluton w prawo (lewo) — marsz“.

Na tę komendę szeregi każdej sekcji zwracają się samodzielnie w nakazaną stronę, tworząc w ten sposób rozwinięty front plutonu.

§ 390. Przejście plutonu do rozwiniętego szyku zwartego w kierunku ruchu kolumny sekcyjnej, wykonuje się na komendę „Pluton rozwinięty, w prawo (w lewo) -- marsz“.

Czołowa sekcja maszeruje na wprost, pozostałe zdwojonym chodem wychodzą na wysokość czołowej sekcji, łącząc w lewo (w prawo).

§ 391. Przejście plutonu do rozwiniętego szyku zwartego z kolumny sekcjami w stronę jednego ze skrzydeł, wykonuje się na komendę „Pluton sekcjami w prawo (w lewo) -- marsz“.

Sekcje wykonują zwrot w nakazaną stronę.

§ 392. Przejście plutonu do rozwiniętego szyku zwartego z kolumny dwójkami i z kolumny po jednym wykonuje się zgodnie z §§ 314 — 315.

§ 393. Celem przejścia plutonu do rozwiniętego szyku zwartego z szyku rozczłonkowanego na drużyny, podaje się komendę „Pluton na pierwszą (drugą) drużynę rozwinięty (chód) -- marsz“.

Drużyna, na którą formuje się rozwinięty szyk zwarty przechodzi do szyku zwartego i maszeruje poprzednim chodem lub zatrzymuje się na komendę dowódcy plutonu. Druga drużyna przyjmuje także zwarty szyk i zdwojonym (nakazanym) chodem zajmuje swoje stałe miejsce w rozwiniętym szyku zwartym plutonu.

Przy przejściu plutonu do rozwiniętego szyku zwartego z szyku rozczłonkowanego na drużyny z jednoczesnym zwrotem w stronę jednego ze skrzydeł, podaje się komendę „Pluton rozwinięty w prawo (w lewo) na pierwszą (drugą) drużynę (chód) — marsz“.

Drużyna, na którą formuje się rozwinięty szyk zwarty, wykonuje zwrot w nakazaną stronę, a druga drużyna zdwojonym chodem wychodzi na wysokość pierwszej drużyny na swoje miejsce w rozwiniętym szyku zwartym.

We wszystkich wypadkach przy przejściu plutonu do rozwiniętego szyku zwartego dca plutonu wysuwa się najkrótszą drogą na swoje miejsce.

Spieszanie i wsiadanie na konie.

§ 394. Spieszanie i wsiadanie na konie wykonuje się zgodnie z §§ 282 — 287.

Przy spieszaniu się, konia dca plutonu bierze luzak (KD). Obserwator występuje i zatrzymuje się na prawym skrzydle plutonu, łącznik staje za nim.

Szyki piesze

§ 395. Pierwsze szyki plutonu wykonuje się wg prawideł i komend, jak dla liniowej drużyny (§§ 319—325).

SZYKI PLUTONU C.K.M.

Skład plutonu i szyki konne.

§ 396. Pluton c.k.m. składa się z 4 drużyn (karabinów). Pierwsze dwa c.k.m. tworzą 1. pluton, następne dwa — 2. półpluton. W działaniach półplu-

tonami plutonu c.k.m., deca plutonu znajduje się przy tym półplutonie, który wykonuje bardziej odpowiedzialne zadanie: drugim półplutonem dowodzi wówczas jego zca.

§ 397. Pluton c.k.m. może znajdować się w następujących szykach:

- do zbiórki — w szyku rozwiniętym;
- do marszu — w kolumnie z karabinami;
- do manewrowania — w kolumnie z karabinami i w szyku półplutonowym.

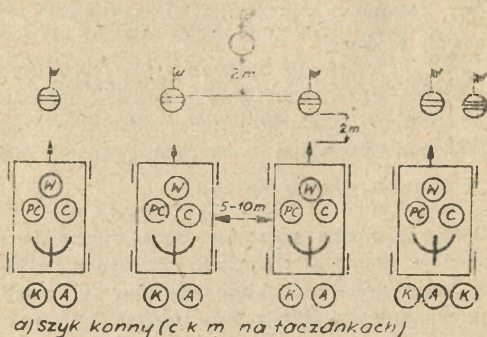
§ 398. W szyku rozwiniętym c.k.m. stają w odstępach 5 — 10 m wg rozkazu dcy plutonu. Dowódca plutonu staje przed środkiem plutonu (w marszu — przed kierunkowym c.k.m.) 2 m od linii dowódców drużyny. Marsz i zatrzymywanie plutonu wykonuje się podobnie, jak dla pododdziałów liniowych i pojedynczego c.k.m. (rys. 104).

§ 399. Zwroty plutonem wykonuje się całym plutonem lub każdym c.k.m. Dla zwrotów w szyku rozwiniętym podaje się komendę „Pluton w prawo (w lewo) lub w prawo w tył (w lewo w tył) — marsz“.

Przy zwrotach na $1/4$ koła z odstępami między c.k.m. mniejszymi niż 10 m, c.k.m. znajdujący się w kierunku zwrotu wykonuje go zgodnie z § 347; następnie c.k.m. wykonują zwrot w miarę zwalniania miejsca.

Deca plutonu i jego zca wykonują zwrot samodzielnie.

§ 400. Zajazdy plutonem wykonuje się zgodnie z ogólnymi przepisami i komendami jak dla plutonów liniowych.



Rys. 104.

§ 401. Przejście z rozwiniętego szyku plutonu do kolumny drużynami wykonuje się wg wskazówek ogólnych (§ 273 — 276). W kolumnie drużynami c.k.m. ustawiają się jeden za drugim w odległości 3 m; deca plutonu — 3 m przed deką c.k.m. Z prawej strony decy

plutonu zajmuje miejsce jego zastępcą. Luzak decy plutonu maszeruje na wysokość: trzeciego numeru za czołową taczanką (rys. 105).

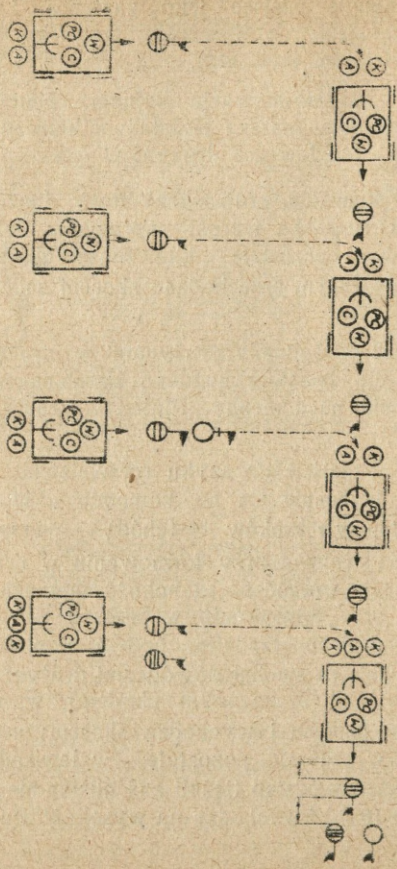
§ 402. Dla sformowania kolumny plutonu drużynami w kierunku marszu podaje się komendę „Pluton od prawego (od lewego) drużynami (chód) — marsz“.

Na tę komendę prawoskrzydłowy (leuoskrzydłowy) c.k.m. rusza na wprost poprzednim (lub nakazanym) chodem; pozostałe c.k.m. maszerują za swoimi dowódcami drużyn, przechodząc skosem za c.k.m. czołowy.

Przejście do kolumny drużynami w stronę skrzydła wykonuje się zwrotem każdego karabina w nakazanym kierunku na komendę „Pluton w prawo (w lewo) — marsz“.

§ 403. Przejście do szyku rozwiniętego w kierunku ruchu wykonuje się na komendę „Pluton rozwinięty, odstęp tyle kroków — (chód) — marsz“.

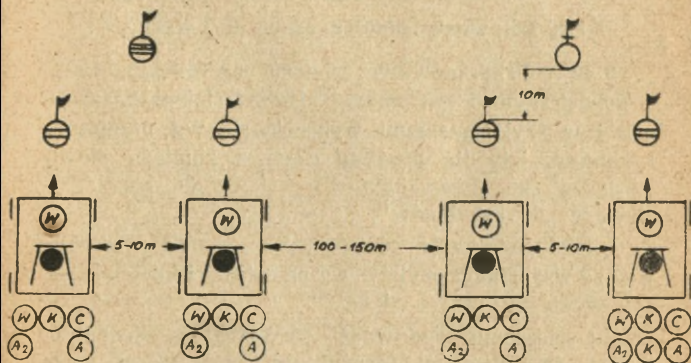
Drużyna czołowa przy formowaniu w miejscu wyjeżdża stępem wprzód na głębokość zaprzęgu i zatrzymuje się; przy formowaniu w marszu — w dalszym ciągu maszeruje poprzednim chodem; pozostałe drużyny wyjeżdżają za swoimi dowódcami drużyn: z miejsca — klusem (lub wskazanym chodem), w marszu — zdwojonym chodem i wychodzą skosem; następna za czołową — w prawo, — pozostałe — w lewo od czołowej, biorąc nakazany odstęp (jeżeli zaś odstęp nie był nakazany — to 10 m) i wychodzą na wysokość drużyny kierunkowej.



Rys. 105.

§ 404. Jeżeli zachodzi konieczność, by drużyny dołączyły w jedną stronę od czołowej lub w kolejności numerów, podaje się komendę „Pluton rozwinięty w prawo (w lewo, w kolejności numerów) odstęp tyle kroków, stępem — marsz“.

§ 405. Przejście do szyku rozwiniętego z kolumny plutonu drużynami w stronę skrzydła wykonuje się zwrotem każdego karabina w nakazaną stronę, na komendę „Pluton drużynami w prawo (w lewo) — marsz“.



Rys. 106.

§. 406. Celem rozczłonkowania plutonu w szyk półplutonowy z szyku rozwiniętego lub marszowego, podaje się komendę „Pluton półplutonami na pierwszy (drugi) półpluton, odstęp tyle metrów, w prawo (w lewo), kierunek (chód) — marsz“.

Na tę komendę dca plutonu osobiście prowadzi półpluton kierunkowy, a zastępca dcy plutonu zdwojonym (lub nakazanym) chodem, skosem — w prawo (lewo) prowadzi drugi półpluton. hierze odstęp — i w dalszym ciągu porusza się tym chodem, jakim pluton poruszał się przedtem. Jeżeli rozczłonkowanie wykonuje się z miejsca, pluton zatrzymuje się (rys. 106).

§ 407. Zmianę kierunku szyku, rozwijanie i zwijanie plutonu wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla plutonu liniowego.

Przygotowanie plutonu c.k.m. do walki.

§ 408. Przygotowanie plutonu c.k.m. do walki z powietrznym i naziemnym nieprzyjacielem z taczanek i w szyku pieszym wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla drużyny c.k.m. z zamianą słowa „drużyna“ na słowo „pluton“ i słów „do karabina“ słowami „do karabinów“.

§ 409. Spieszanie plutonu c.k.m. można wykonywać ze wszystkich szyków wg przepisów i komend, jak dla spieszenia drużyn c.k.m.

Po spieszeniu koniowodzi rozchodzą się, decentralizując się plutonami (drużynami), przy czym starszymi koniowodami w pierwszym wypadku będą wóznice pierwszych karabinów każdego półplutonu.

Szyki piesze.

§ 410. Szyki piesze plutonu c.k.m. bez sprzętu wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla drużyny liniowej (§§ 319 — 342).

SZYKI PLUTONU RUSZNIC

Skład plutonu i szyki konne.

§ 411. Pluton rusznic składa się z trzech drużyn, po dwie rusznice w każdej. Drużyny nazywają się: pierwsza, druga, trzecia.

§ 412. Pluton rusznic może znajdować się w następujących sztykach:

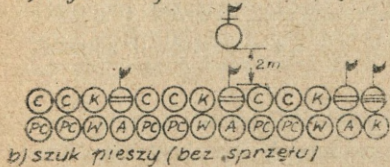
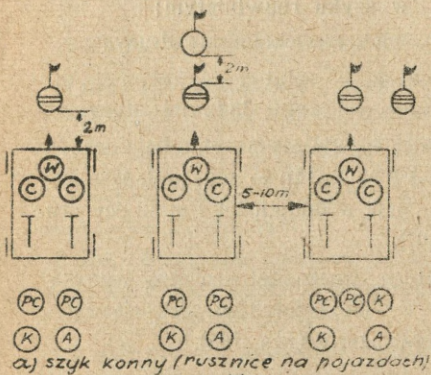
- do zbiórki — w sztyku rozwiniętym;
- do marszu — pluton w kolumnie drużynami;
- do manewrowania — pluton w kolumnie drużynami i pluton w sztyku luźnymi drużynami.

§ 413. W sztyku rozwiniętym plutonu, drużyny stają w odstępach od 5 — do 10 m wg zarządzeń dcy plutonu. Dca plutonu, staje w odległości 2 m od dcy druzgiej drużyny (rys. 107).

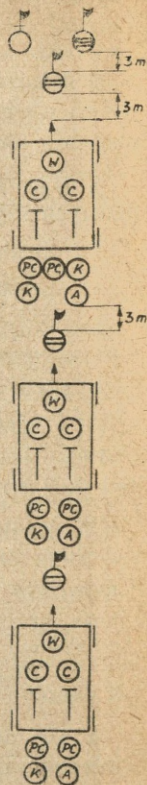
W kolumnie plutonu drużynami, drużyny ustawiają się jedna za drugą w odległości 3 m, dca plutonu — 3 m od dcy czołowej drużyny (rys. 108).

§ 414. Szyki i przegrupowania, zwroty i zajazdy plutonu rusznic wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla plutonu c.k.m.

§ 415. Dla rozczłonkowania plutonu z sztyku rozwiniętego lub marszowego podaje się komendę „Pluton — sztyk luźny drużynami na taką drużynę, kierunek taki, odstęp tyle, odległość tyle (chód) — marsz“.

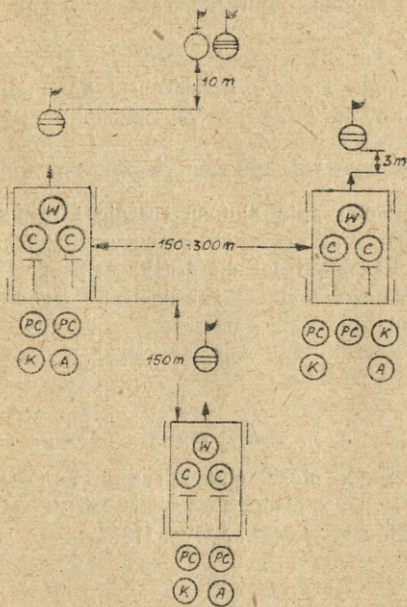


Rys. 107



Rys. 108.

Po tej komendzie, drużyny na komendę swych dowódców „Drużyna za mną” — rozchodza się.



Rys. 109.

Drużyna kierunkowa maszeruje w nakazanym kierunku, następna zdwojonym chodem w prawo (w lewo) biorąc nakazany odstęp; pozostała odchodzi na wskaza-

na odległość. Jeżeli rozczłonkowanie wykonuje się z miejsca, to drużyny zatrzymują się. W marszu powzięciu odstepu i odległości, drużyna w dalszym ciągu maszeruje chodem poprzednim (nakazany) — (rys. 109).

§ 416. Zmiana kierunku szyku i zatrzymanie plutonu wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla plutonu liniowego.

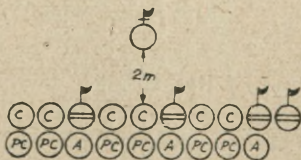
Przygotowanie plutonu rusznic do walki.

§ 417. Spieszanie plutonu rusznic i przygotowanie do walki może odbywać się ze wszystkich szyków wg przepisów i komend, jak dla drużyny rusznic (§§ 363 — 369) ze zmianą w podawanych słowach „drużyna“ na słowo „pluton“.

Konia dcy plutonu odbiera kowal plutonu (podkuwacz).

Szyki piesze.

§ 418. Szyki piesze plutonu rusznic bez sprzętu wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla plutonu liniowego (§§ 319 — 342) — (rys. 110).



Rys. 110.

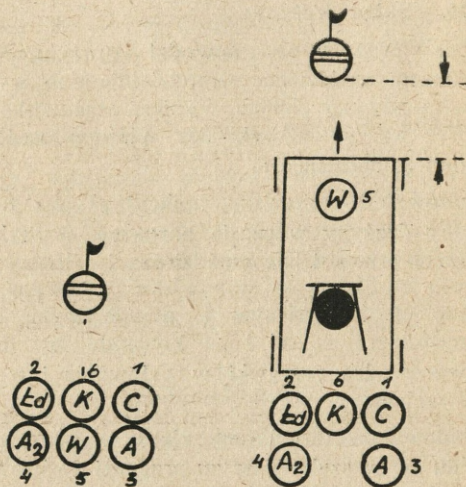
SKŁAD I SZYKI DRUŻYNY MOŹDZIERZY

Ołowiazki poszczególnych szeregowych drużyny i szyki konne.

§ 419. Skład drużyny:

- deca drużyny — dowodzi drużyną, kieruje ogniem moździerza samodzielnie lub wykonuje komendy decy plutonu, wybiera stanowisko ogniowe wg wskazówek decy plutonu moździerzy (lub samodzielnie);
- celowniczy (pierwszy funkcyjny) jest zastępcą decy drużyny w czasie poruszeń, w szyku pieszym przenosi lufę moździerza i celownik; ustawia moździerz na stanowisku ogniowym wspólnie z ładowniczym i amunicyjnym, kieruje moździerz na cel i na komendę decy drużyny wprowadza poprawki w celowaniu i w czasie strzelania;
- ładowniczy (drugi funkcyjny) — przy posuwaniu się w szyku pieszym przenosi dwójnóg i torbę z narzędziami, pomaga celowniczemu przy ustawianiu moździerza na stanowisku ogniowym i jego maskowaniu, pomaga celowniczemu w czasie wycelowania moździerza, sprawdza pociski przed załadowaniem, ładuje moździerz i prowadzi ogień, wykonując komendy celowniczego;
- amunicyjny (trzeci funkcyjny) — przy posuwaniu się w szyku pieszym przenosi płytę oporową, pomaga przy ustawianiu moździerza na

stanowisku ogniowym, przygotowuje pociski do strzelania na komendę dcy moździerza i podaje je ładowniczem;



Rys. 111.

— drugi amunicyjny (czwarty funkcyjny) — przy posuwaniu się w szyku pieszym przenosi dwoje noszy z pociskami, pomaga ładowniczem w przygotowaniu amunicji, podaje amunicję i niezbędny sprzęt z wózka moździerza;

- woźnica (piąty funkcyjny) — przewozi moździerz z amunicją na wózku; przy rozwijaniu szyku bojowego zajmuje z wózkiem miejsce w ukryciu w terenie wg rozkazu dcy drużyny, wydaje z wózka amunicję amunicyjnym, odbiera amunicję dostarczaną z pułkowego punktu amunicyjnego;
- koniowód (szósty funkcyjny) — przy spieszeniu się odbiera konie drużyny (rys. 111).

§ 420. Miejsce dcy drużyny — jak dla dcy drużyny c.k.m. — § 334.

Poruszania obsługi konnej drużyny, zatrzymywania, zwroty i przegrupowania wykonuje się wg tych samych przepisów i komend, jak dla drużyny c.k.m. (§§ 343 — 349).

Przygotowanie drużyny moździerzy do walki.

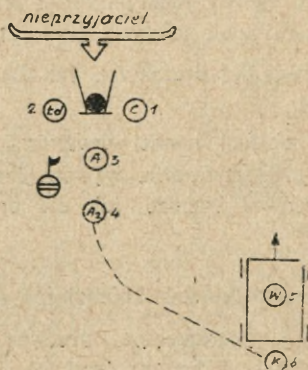
§ 421. Dla przygotowania drużyny moździerzy do walki podaje się komendę „Drużyna, do walki pieszej naprzód (w prawo, w lewo) — z koni. Koniowodzi w takie to miejsce“.

Na tę komendę drużyna zatrzymuje się, obsługa spiesza się i podaje konie koniowodowi.

Po spieszeniu funkcyjni zdejmują części moździerza w myśl § 419, przenoszą je w kierunku nakazanym przez dowódcę drużyny, zajmują stanowisko w terenie, maskują je, przygotowując się do walki.

Woznica (jest starszym koniowodem) i koniowodzi odjeżdżają w nakazane miejsce klusem i organizują za pośrednictwem 2. amunicyjnego łączność z moździerzem oraz dostarczanie amunicji.

Dca drużyny znajduje się tam, skąd dogodniej mu kierować ogniem moździerza (rys.112).



-- Rys. 112.

§ 422. Dla przesunięcia drużyny podaje się komendę „Drużyna, kierunek na taki przedmiot (biegiem, czołgając się) — naprzód“.

Na tę komendę obsługa, mając moździerz na kółkach lub rozłożony do przenoszenia w rękach, przesuwa się w nakazanym kierunku.

Dea drużyny posuwa się tam, skąd mu dogodniej dowodzić ogniem.

Koniowód i woźnica przesuwa się wg rozkazu dcy drużyny lub pozostają na miejscu.

§ 423. Na komendę „Drużyna — stój“ obsługa zatrzymuje się tam, gdzie ją zastała komenda i kładzie się.

§ 424. Przejście moździerza z szyku pieszego do posuwania się na wózku może nastąpić:

- z wywołaniem koniowodów do moździerza;
- z odniesieniem moździerza do miejsca rozmieszczenia koniowodów.

§ 425. Dla załadowania moździerza na wózek do posuwania się konno z wywołaniem koniowodów do moździerza podaje się komendę „Przerwij ogień — do moździerza“.

Na tę komendę obsługa przygotowuje moździerz do składania. Woźnica i koniowód jadą do moździerza klusem (stępem) i na znak dcy drużyny zatrzymują się lub zajeżdżają na wskazane miejsce.

Po zatrzymaniu wózka funkcjni układają moździerz na wózek, siadają na konie i zajmują swoje miejsca.

Celem odniesienia moździerza do miejsca rozmieszczenia koniowodów podaje się komendę „Przerwij ogień — do koniowodów, na kółka“.

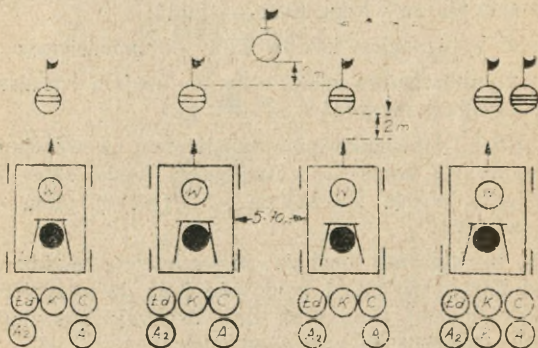
Na tę komendę obsługa niesie moździerz do koniowodów, układa go na wózek, siada na konie i zajmuje swoje miejsca.

Szyki piesze.

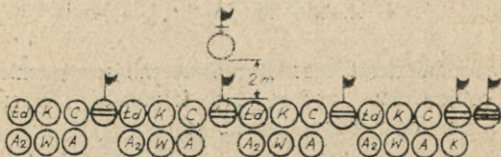
§ 426. Szyki piesze drużyny bez sprzętu wykonuje się wg przepisów i komend, jak dla drużyny liniowej (§§ 319 — 342).

SZYKI PLUTONU MOŹDZIERZY.

§ 427. Pluton moździerzy składa się z czterech drużyn (moździerzy). Pierwsze dwa moździerze stano-



a) Szuk korny (moździerze na wozach)



b) Szuk nieszy, bez sprzętu.

Rys. 113.

wią pierwszy półpluton, następne dwa — drugi półpluton. Podczas działań plutonu moździerzy półplutonami, deca plutonu znajduje się przy tym plutonie, który wykonuje bardziej odpowiedzialne zadanie; drugim półplutonem dowodzi jego zastępca.

§ 428. Pluton moździerzy może znajdować się w następujących szykach:

- do zbiórki — w szyku rozwiniętym;
- do marszu — w kolumnie moździerzami;
- do manewrowania — w kolumnie moździerzami i w szyku półplutonów.

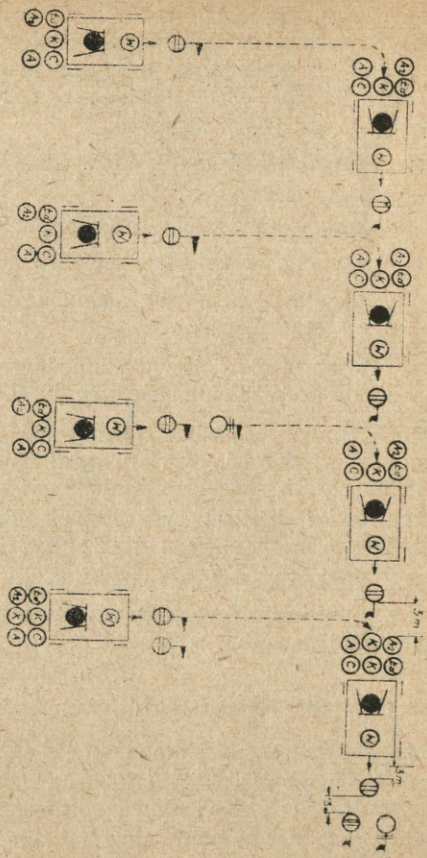
§ 429. W szyku rozwiniętym pluton bierze odstępy, jak wskazano w szykach plutonu c.k.m. § 398 (rys. 113).

§ 430. Zwroty, zajazdy, formowanie kolumny moździerzami, formowanie szyku rozwiniętego, przegrupowania, rozczłonkowania plutonu wykonuje się wg przepisów i komend wskazanych dla plutonu c.k.m. (§§ 399 — 406) — (rys. 114 — 115).

§ 431. Zmianę kierunku szyku, szyk luźny i zbiórkę plutonu wykonuje się według przepisów i komend, jak dla plutonu liniowego.

Przygotowanie plutonu moździerzy do walki.

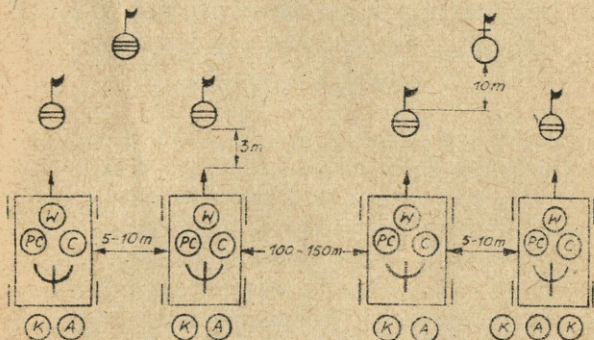
§ 432. Przygotowanie plutonu moździerzy do walki wykonuje się wg przepisów i komend jak dla drużyny moździerzy ze zmianą słowa „drużyna“ na „pluton“ i słów „do moździerza“ słowami „do moździerzy“.



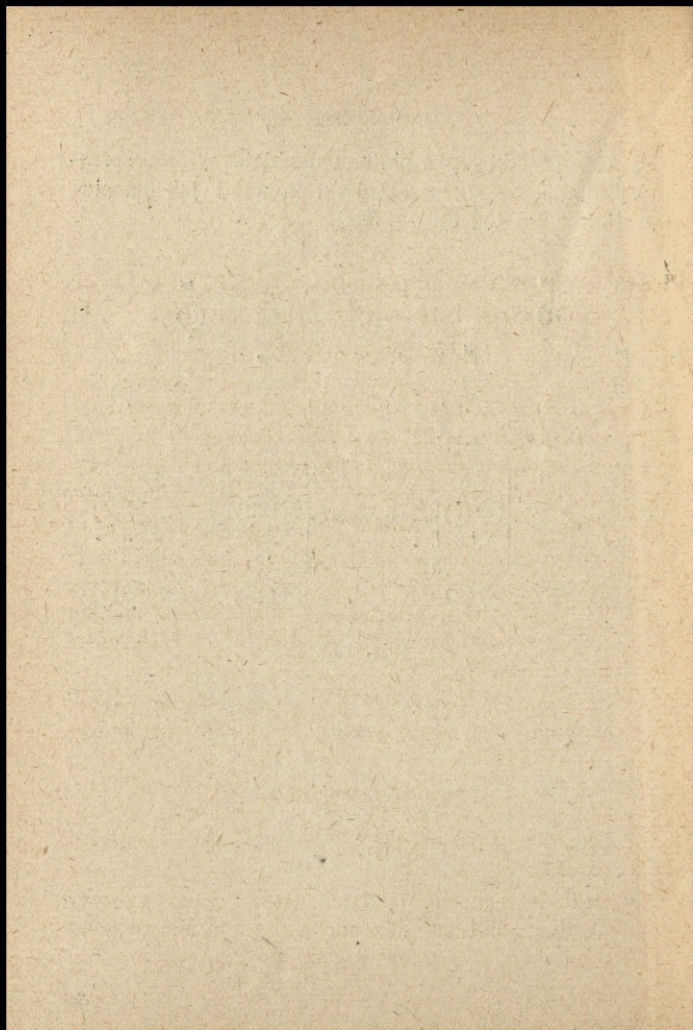
Rys. 114.

Szyki piesze.

§ 433. Szyki piesze plutonu moździerzy bez sprzętu wykonuje się wg przepisów i komend jak dla plutonu liniowego (§§ 319 — 342).



Rys. 115.



PRZEPISY OBCHODZENIA SIĘ I KORZYSTANIA ZE ŚRODKÓW INDYWIDUALNEJ OBRONY PRZECIWGAZOWEJ

Czynności związane z użyciem masek przeciwgazowych, płaszczów ochronnych i pończoch mogą być różne i są zależne od następujących okoliczności:

- w sytuacji „marszowej” — przy możliwości bezpośredniego zagrożenia napadem gazowym;
- w sytuacji „pogotowia gazowego” — wobec bezpośredniego zagrożenia napadem gazowym (w walce, w rozpoznaniu — zawsze w marszu i przy rozmieszczeniu w terenie, w zależności od warunków);
- w sytuacji „bojowej” — w warunkach bezpośredniego niebezpieczeństwa napadu gazowego.

Sytuacja marszowa.

1. Dla dostosowania maski do warunków marszowych należy:

- przesunąć taśmę torby z maską gazową przez prawe ramię tak, aby torba była na lewym boku i pochłaniacz jej był zwrócony do pola;

— taśmę dopasować tak, by górny brzeg torby był na wysokości pasa.

2. Narzutkę ochronną w warunkach marszu umieszcza się w specjalnie przeznaczonej dla niej przegródce w torbie maski przeciwgazowej.

3. Pończochy ochronne w warunkach marszu przytracza się do sakw.

Sytuacja pogotowia gazowego.

1. Maskę przeciwgazową przygotowuje się na rozkaz „Pogotowie gazowe“.

Na ten rozkaz, stojąc pieszo z bronią u nogi, należy umieścić kb w zgięciu łokciowym lewej ręki, leżąc — położyć kb lub inną broń obok siebie z prawej strony, w ruchu — wziąć „na pas broń“, wyjąć taśmę, określić ją dokoła tułowia i zawiązać koniec taśmy na przednim półpiersienu (zapiąć taśmę karabinczykiem); przygotować klapę (pokrywę) torby maski przeciwgazowej do natychmiastowego otwarcia jej. Gdy żołnierz ma na głowie hełm, przygotować podpinkę do natychmiastowego przedłużenia jej; gdy są nauszники, zawiązać je pod brodą tak, by jednym ruchem ręki można było rozwiązać je.

2. Narzutkę ochronną na rozkaz „Pogotowie gazowe“ lub „Narzutka do boju“, jeżeli jest w torbie — wyjąć i w zwiniętym stanie podsunąć pod ramię od szabli; jeżeli jest w specjalnej przegródce torby maski przeciwgazowej, należy sprawdzić tylko łatwość wyjmowania jej z torby.

3. Pończochy ochronne na rozkaz „Pogotowie gazowe“ lub „Pończochy do boju“ odroczyć od sakw i założyć je na pas główny z przodu (stopą w prawo), w połowie przewiesić je przez pas.

4. W wypadku, gdy żołnierz zimą jest w ubraniu ochronnym, maskę przeciwgazową należy nosić pod ubraniem ochronnym, we wszystkich innych wypadkach zawsze na wierzchu umundurowania: płaszcz zwinięty w rulon nakłada się na taśmę torby nośnej.

Sytuacja bojowa.

1. Nakładanie maski.

Na komendę „Gaz“, na sygnał alarmu gazowego lub samodzielnie w razie stwierdzenia gazów bojowych, maskę nakłada się w następujący sposób:

- a) należy wstrzymać oddech, zmrużyć oczy, kbi wziąć „Na pas“ lub odrzucić go w zgięciu łokciowe lewej ręki;
- b) rozluźnić rzemień hełmu, a hełm odrzucić w tył głowy;
- c) otworzyć klapę torby, uchwycić kciukami obu rąk za tylną część z zewnętrznej strony maski właściwej, pozostałymi zaś — z wewnętrznej, wyjąć maskę;
- d) unieść maskę na wysokość twarzy, podać brodę w przód i nałożyć maskę tak, by okulary znalazły się na wysokości oczu;
- e) zrobić szybki wydech, później oddychać normalnie, wdziać hełm lub nakrycie głowy, zaciągnąć rzemień hełmu, wziąć broń.

Przed nałożeniem maski przeciwgazowej nakrycie głowy można trzymać między kolanami albo położyć na ziemię. Nakładając maskę pgazową można też unieść kciukiem i palcem wskazującym nakrycie głowy, a pozostałymi palcami naciągnąć maskę właściwą.

Przy nakładaniu maski przeciwgazowej w pozycji leżącej, kb położyć w prawo od siebie, lekko obrócić się na prawy bok, wyjąć maskę i nałożyć ją, opierając się na rozchyłonych łokciach. Można też nakładać maskę przeciwgazową leżąc na plecach.

2. Nakładanie narzutki.

Na komendę „Gaz“ lub „Narzutkę wdziej“ należy:

- a) obrócić się twarzą pod wiatr;
- b) broń zacisnąć kolanami;
- c) uchwycić obiema rękami narzutkę za kapiszon;
- d) całą narzutkę, złożoną w kształcie harmonijki, trzymać palcami;
- e) wyciągnąć narzutkę z torby (spod paska od szabli);
- f) skłonić się w przód;
- g) wyrzucić narzutkę do góry w tył i nakryć się nią.

Po zarzuceniu na siebie narzutki kciuki rąk należy włożyć w pętle, przyszyte na brzegach narzutki oraz zarzucić poły jedną na drugą (jeżeli nie ma pętli, są boczne kieszonki), przedtem jednak należy podnieść broń. Jeżeli przeszkadza wiatr, należy wdziewać poły narzutki, obracając się tyłem do wiatru.

Przy nakładaniu narzutki w postawie klęczącej, siedzącej lub leżącej, broń kłaść na ziemi z prawej strony.

Do strzelania z postawy klęczącej w narzutce, należy stanąć na dolny brzeg prawej poły, usunąć kapiszon na tyle, by można było celować prawym okiem, lewą połą narzutki zasłonić się, utrzymując narzutkę za wewnętrzne kieszonki (tasiemki), wziąć kb na „Gotuj broń“.

3. Nakładanie pończoch ochronnych.

Pończochy ochronne nakłada się na rozkaz „Gaz“ lub „Pończochy wdziej“.

Należy przy tym:

- a) przewiesić kb przez szyję lub, jeżeli można, odłożyć na bok na ziemię;
- b) wyjąć pończochy zza pasa;
- c) nałożyć pończochy na wierzch butów;
- d) zawiązać taśmy;

W razie konieczności jednoczesnego nałożenia maski, narzutki ochronnej i pończoch podaje się komendę „Gaz — maska, narzutka, pończochy — wdziej“.

4. Zdejmowanie maski.

Po zakończeniu alarmu gazowego lub na rozkaz „Maszkę zdejm“ należy wykonać następujące czynności: broń rzucić w zgięcie lewego łkcia lub wziąć „Na pas“, w postawie leżącej — położyć na ziemię.

- a) zwolnić ręce;
- b) prawą ręką podnieść nakrycie głowy lub odrzucić je do tyłu;
- c) lewą ręką zdjąć maskę, przy tym należy chwycić ręką za komorę zaworową, odciągnąć ją lekko od brody; ruchem ręki w przód i do góry ściągnąć maskę z głowy;
- d) włożyć nakrycie głowy.

Przed włożeniem maski do torby należy dokładnie wytrzeć ją. Przed włożeniem maski należy przestrzegać następujących zasad:

- a) składać maskę z początku wzdłuż;
- b) zakrywać gumą prawe szkiełko okulara;
- c) składać maskę tak, by zakryć lewe szkiełko okulara;
- d) uchwycić maskę w prawą rękę w ten sposób, aby zawór wydechowy był obrócony w lewo;
- e) włożyć do torby (lewą ręką) rurkę wdechową w odpowiednią część torby;
- f) prawą ręką na rurkę wdechową włożyć maskę właściwą w ten sposób, by jej komora zaworowa skierowana była w dół a część tylna — w górę.

5. Zdejmowanie narzutki.

Narzutkę ochronną zdejmuje się na rozkaz „Narzutkę zdejm”. W postawie stojącej należy odwrócić się twarzą pod wiatr, ścisnąć broń kolanami, podnieść narzutkę do góry i szerokim rozchyleniem rąk na boki

odrzucić ją w tył. W postawie leżącej należy lekko podnieść się i ruchem lewej ręki odrzucić narzutkę w tył. Przy silnym wietrze obrócić się tyłem do wiatru.

Nieskażoną narzutkę ochronną składa się na rozkaz „Narzutkę złoż”.

Czynności przy składaniu:

- a) rozesłać narzutkę;
- b) złączyć obie poły (prawa powinna być na wierzchu);
- c) złożyć narzutkę na-ukos tak, żeby górne ukośne ścięcie narzutki zrównało się z jej przednim skrajem, a kapiszon był złożony we dwoje. Część przegiętą składa się w harmonijkę, na nią nakłada się prawą połą, dobrze wygładzając każdą fałdę ręką, następnie przewraca się narzutkę lewą połą do góry i układa się ją tak, jak połą prawą;
- d) złożyć narzutkę w harmonijkę na długość, zaczynając od kapiszona (wygodniej składać narzutkę we dwóch);
- e) złożoną narzutkę włożyć do odpowiedniej przegródki w torbie maski przeciwgazowej lub do sakwy.

6. Zdejmowanie pończoch.

Pończochy ochronne zdejmuje się na rozkaz „Pończochi zdejm”. Przy zdejmowaniu pończoch, by nie skazić rąk gazem, należy:

- a) rozwiązać taśmy pończoch;
- b) nastąpić palcami lewej nogi na piętę prawej pończochy;
- c) zdjąć ją do połowy;
- d) palcami prawej nogi nastąpić na piętę lewej pończochy i zdjąć ją całkowicie;
- e) zrobić krok w tył albo w bok i strząsnąć pończochę.

7. Korzystanie z maski przeciwgazowej zimą.

Zimą maskę przeciwgazową nosi się pod ubraniem ochronnym. Na rozkaz „Pogotowie gazowe“ należy: rozwiązać, rozpiąć rozcięcie na szyję ubrania ochronnego, przygotować hełm do szybkiego zrzucenia go w tył głowy, przygotować kominiarkę do zsunienia jej na szyję lub do zdjęcia. Przy nakładaniu maski przeciwgazowej należy:

- a) odrzucić kapiszon ubrania ochronnego do tyłu;
- b) zsunąć hełm na tył głowy lub zdjąć nakrycie głowy i przytrzymać je kolanami, zsunąć kominiarkę;
- c) przesunąć maskę przeciwgazową właściwą przez lewe rozcięcie kurtki ochronnej albo przesunąć przez rozcięcie na szyję i nałożyć maskę, na maskę kominiarkę oraz hełm lub na-

krycie głowy, nałożyć kapiszon ubrania ochronnego, zawiązać kurtkę lub zapiać ją pod szyją.

W razie silnych mrozów należy:

- a) zmiąć maskę i rozgrzać ją rękami, jeżeli na skutek zimna stwardniała. Z braku czasu rozgrzanie maski powinno nastąpić już po jej założeniu. Przy tym trzeba zwrócić szczególną uwagę na szczelność przylegania maski:
- b) jeżeli okulary są pokryte szronem, trzeba chwycić palcami z zewnętrznej strony oprawę szybek okularowych, ostrożnie przybliżyć szkiełko do ust, przytrzymać ręką część podbródkową maski i zrobić kilka głębokich wydechów, pod wpływem których powierzchnia lodowa szybek roztopi się;
- c) nie dopuścić do zamarznięcia zaworu wydechowego. W tym celu należy od czasu do czasu rozgrzać go, przedmuchując powietrzem wydechowym. W tym celu przybliży się zawór wydechowy do ust, chwytając ręką komorę zaworową z zewnątrz i przedmucha się; pod koniec należy wykonać silny wydech;
- d) zdejmując maskę przeciwigazową na mrozie należy wytrzeć ją dokładnie, przedmuchać zawór wydechowy i na czas potrzebny do wyschnięcia włożyć maskę właściwą za kłapę płaszcza.

8. Przegląd środków obrony indywidualnej.

Na rozkaz „Maszkę, narzutkę i pończochy do przeglądu“, należy:

- a) włożyć narzutkę;
- b) wyjąć pończochy i powiesić je na lewej ręce;
- c) wyjąć maskę przeciwgazową z torby i trzymać pochłaniacz w prawej, a maskę właściwą w lewej ręce.

KOŃSKA MASKA PRZECIWGAZOWA SUCHA

Maska przeciwgazowa składa się z dwóch pochłaniaczy maski właściwej z dwiema rurami, okularów ochronnych i torby do przechowywania maski.

Dopasowanie maski przeciwgazowej.

1. Dopasowanie maski przeciwgazowej przeprowadza się drogą zmierzenia głowy konia na 5 cm poniżej kości policzkowych.

2. Dobór maski, przeprowadza się na podstawie zmierzenia:

do 50 cm — 1. rozmiar (wielkości)

od 55 cm do 60 cm — 2. rozmiar (wielkości)

od 61 cm do 67 cm — 3. rozmiar (wielkości)

od 68 cm do 75 cm — 4. rozmiar (wielkości).

3. Dobraną maskę dopasowuje się na głowie konia za pomocą potylicznego i naczółkowego paska maski, sprawdzając przyleg maski palcami.

Przewożenie maski w marszu.

1. W marszu wozi się maskę przeciwgazową przytroczoną do siodła. Pochłaniacze układa się obok sie-

bie i zapina się wraz z zaworem paskiem. Paski, przytrzymujące maskę właściwą na głowie konia, wkłada się do wnętrza maski właściwej, dolną czeluść wciska się w górną i w takim stanie umieszcza się maskę w torbie; rury układa się po bokach, zawiązuje się taśmami, klapę torby zapina się na dwa rzemienie.

2. Na rozkaz „Pogotowie gazowe“ jeździec, siedząc na koniu, odpina klapę torby, sprawdza zawiązanie taśm (muszą być zawiązane na pętłę).

3. Na rozkaz „Gaz“ lub sygnał alarmu gazowego albo przy osobistym stwierdzeniu obecności gazów bojowych, należy:

- a) rozwiązać prawą ręką taśmy ściągające torbę;
- b) zejść z konia, wziąć lewą ręką konia za wodze tuż pod pyskiem, prawą ręką wyjąć maskę końską z torby i powiesić ją na lewej ręce, odpiąć kielzno z lewej strony;
- c) włożyć 4 palce lewej ręki w „ziew“ maski, kciukiem uchwycić maskę z dołu. Położyć 4 palce prawej ręki powyżej nozdrzy konia, wprowadzić kciuk w bezzębną część pyska konia i nacisnąć nim na górną część pyska. Gdy koń otworzy pysk, należy ustawić maskę tak, żeby górna i dolna część czeluści maski weszły w odpowiednie połówki maski;
- d) wziąć oburącz za brzeg maski i podciągnąć ją do góry tak, żeby przegródka między czelustkami doszła do kątów pyska. Lewą ręką przytrzymać maskę za rzemień naczółkowy.

prawą ręką zarzucić ramię potyliczny za uszy konia. Przy wprowadzaniu przegródki czeluści maski należy cały czas naciskać na górną część pyska konia; dopiero po wyjęciu lewej ręki z „ziewu“ maski należy naciśnięcie zwolnić:

- e) pociągnąć do góry ramię naczółkowy i podsunąć go pod naczółek uzdy, następnie zapiąć go karabinczykiem za jedno z kółek naczółkowego rzemienia;
- f) włożyć kielzno i zapiąć je;
- g) obejrzeć nałożoną maskę i sprawdzić jej przyleg.

U w a g a. W każdym wypadku żołnierz nakłada wpieryw swoją maskę przeciwgazową, a potem koniowi.

Nakładanie okularów ochronnych.

Okulary nakłada się w wypadku stwierdzenia w powietrzu pary albo mgły środków trujących.

Okulary nakłada się na rozkaz „Okulary nałoż“.

Na ten rozkaz należy:

- a) wyjąć prawą ręką maskę z torby i położyć ją na szyję konia;
- b) rozwiązać taśmy na dnie torby i wziąć prawą ręką okulary;
- c) nałożyć okulary na oczy konia, przesunąć górne i boczne taśmy pod boczne ramię uzdy;
- d) zapiąć taśmy na haczyki pod podbródkiem konia.

Jeżeli maska przeciwgazowa została nałożona, to należy odpiąć naczółkowy rzemień maski i dopiero potem zapiąć taśmy okularów.

Po nałożeniu koniowi okularów należy sprawdzić, czy szybki okularowe są dobrze ustawione w stosunku do oczu konia oraz skontrolować przyleg okularów.

- U w a g i:
1. Przy nakładaniu okularów ostry kąt szybki okularowych powinien być skierowany w dół.
 2. Dla zapobiegnięcia poceniu się szybki, latem należy przetrzeć je wilgotną szmatką, zimą — natrzeć „ołówkiem“ maski ludzkiej.
 3. Przed zdjęciem okularów należy odpiąć naczółkowy rzemień maski.

Zdejmowanie maski końskiej przeciwgazowej.

Maskę zdejmuje się na rozkaz „Maskę zdejm“. Na ten rozkaz należy:

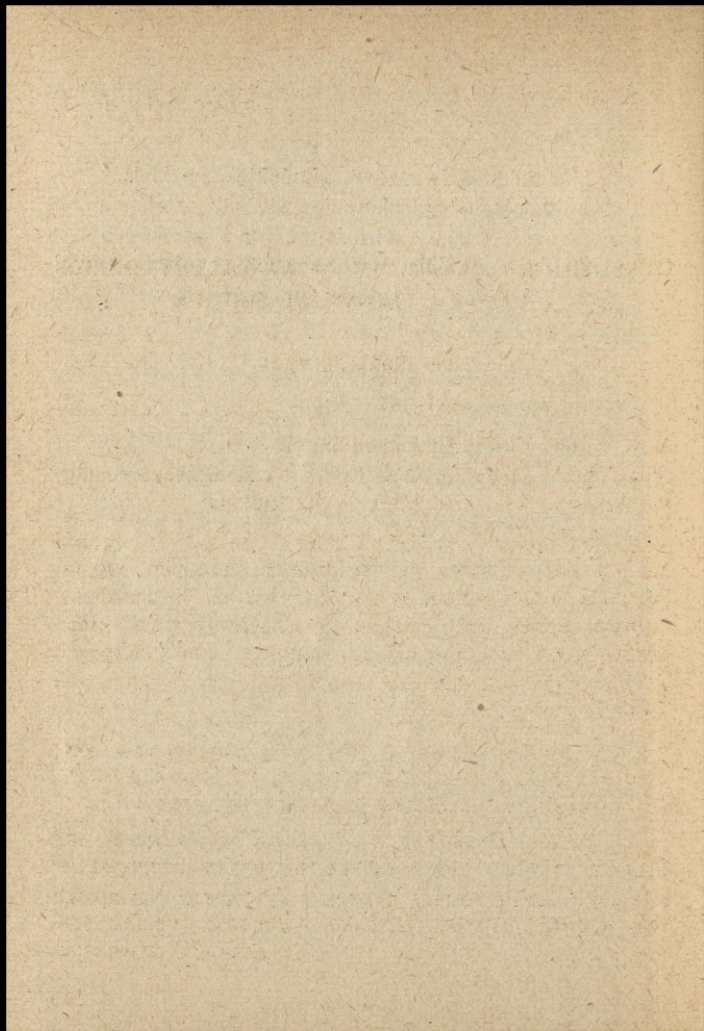
- a) odpiąć kielzno;
- b) odpiąć naczółkowy rzemień maski;
- c) zdjąć potyliczny rzemień;
- d) zdjąć maskę z głowy konia;
- e) wywinąć maskę właściwą, wylać z maski nagromadzoną wodę, wytrząsnąć resztki karmy i wytrzeć maskę czystą, suchą szmatką; specjalną uwagę zwrócić na przeczyszczenie i wytarcie zaworów wdechowego i wydechowego;
- f) ułożyć maskę w torbie;
- g) przytroczyć maskę do siodła (z przodu z prawej strony).

Przechowywanie maski przeciwgazowej i jej pielęgnacja.

1. Maski przeciwgazowe końskie, znajdujące się w pododdziałach, przechowuje się w stajni przed stanowiskiem konia, zawieszane na ścianie lub też przytroczone do siodła. Maski przeciwgazowej nie wolno przechowywać w pobliżu nagrzaných pieców lub kaloryerów.

2. W warunkach bojowych maska przeciwgazowa powinna zawsze być przy koniu.

3. Przed przydzieleniem maski innemu koniowi należy ją wydezyniekować w 3% roztworze formaliny.



OPIS SIODŁA SŁUŻBOWEGO KAWALERYJSKIEGO I UZDY — TROCZENIE SIODŁA

Opis siodła i uzdy.

Rząd koński składa się z uzdy, siodła i części, służących do troczenia.

1. Uzda składa się: z ogłowia wędzidłowego i munsztukowego, dwu par wodzy oraz kielzna.

Uzda posiada naczótek; górna część uzdy, leżąca na potylicy, nazywa się nagłówkiem; rzemień, zapinający się pod gardłem konia, nazywa się podgardlem; dolny rzemień uzdy nazywa się nachrapnikiem, który łączy się z podgardlem za pomocą dwu pierścieni i rzemienia; do dolnego pierścienia przywiązuje się uwiąz.

Kielzno składa się z wędzidła i munsztuka. Wędzidło i munsztuk przyczepione są do policzków uzdy. Do wędzidła i munsztuka przypięte są wodze.

2. Siodło składa się: z terlicy, posiadającej łęk przedni i tylny; terlica opiera się na ławkach prawej i lewej. Terlica posiada mostek i żyłowanie. Na mostku leży siedzisko; spod siedziska wychodzą tybinki: prawa i lewa. Na tybinkach z przodu znajdują się podusz-

ki. Przez środek tybinek przechodzą puśliska (prawe i lewe). Na puśliskach u dołu znajdują się strzemiona. Strzemię posiada u góry wycięcie na puślisko, u dołu — stopę na oparcie buta. Od terlicy idą dwa popręgi (typ ros.) lub jeden popręg (typ pol.) Od przedniego tęku idą paski jarzemkowe z jarzemkiem; do jarzemka przypięty jest podpierśnik z różyczką; od różyczki odchodzi podbrzusznik z pętlą na popręg.

Siodło spoczywa na czapraku. Czaprak posiada pokrywę i potnik. Do siodłania używa się drugiego potnika lub derki i koca.

3. Do siodła należy komplet troków — 10 szt., sakwy tylne (prawa i lewa) i sakwy przednie na owies, wiadro (brezentowe), podkowiarka na podkowy i gwoździe oraz hacele, kantar na konia, siatka na siano, karminak, szczotka i zgrzebło, klucz do wkręcania haceli, kopystka do rozcyszczania kopyt, woreczek na przybory do czyszczenia broni, woreczek na przybory do szycia, woreczek na cukier i herbatę i woreczek na sól.

Rodzaje siodłania.

Siodłanie może być ćwiczebne i polowe.

Siodłanie ćwiczebne: siodło nie troczone, bez sakw, uzda może być bez uwiązków (na rozkaz). Siodło — na czapraku. Zasadniczo należy używać drugiego potnika.

Siodłanie polowe: Siodło stroczone kompletnie z pełnym pakunkiem, uzda z uwiązem.

Troczenie siodła.

I. Troczenie z przodu. Na przedzie siodła troczy się: sakwy przednie, owsiak z owsem, płaszcz, płaszcz-namiet, maskę przeciwgazową końską, czekanik, łopatkę.

Owsiak umieszcza się w sakwach, które zasznurowuje się rzemiennym sznurkiem. Sakwy kładzie się na przednich końcach ławek, do których przytracza się je mocno bocznymi trokami, przechodzącymi przez środek sakw. Sakwy powinny leżeć na ukos w przód.

Płaszcz do troczenia rozściela się na całą szerokość, podszewką do góry; rozcięcie tylne płaszcza zapina się, rękawy rozciąga się na całą długość. Następnie składa się płaszcz w ten sposób: kołnierz i rękawy zgina się na podszewkę około 35 cm, dół płaszcza zagina się na 35 cm, poły z boków zakłada się tak, by nie dochodziły do tylnego rozcięcia płaszcza na 18 cm lub więcej, zależnie od wielkości płaszcza.

Długość płaszcza po złożeniu powinna wynosić około 110 cm. Zrolowany płaszcz kładzie się na sakwy: końce powinny z obu stron dochodzić do brzegu czapraka. Płaszcz kładzie się na juczki tak, by brzeg zrolowanego płaszcza był zwrócony do jeźdźcy. Płaszcz przytracza się wraz z płaszczem - namiotem. Płaszcz-namiet składa się na szerokość zrolowanego płaszcza, a na długość — o $\frac{1}{3}$ krócej od długości płaszcza, po czym nakłada się na płaszcz i przytracza się je trokami.

Czekanik (toporek), łopatkę przytracza się trokami bocznym i dolnym z przodu płaszcza, z lewej strony

siodła, trzonkiem do dołu. Trok boczny przeciąga się przez przesuwkę na pokrowcu, nałożonym na czekanik, dolny trok przymocowuje trzonek czekanika lub łopatki.

Maszkę przeciwgazową końską przytracza się z przodu przed sakwami. Troków przednich jest 5: jeden trok środkowy, dwa troki boczne i dwa troki dolne. Środkowy trok służy do przytwierdzenia i unieruchomienia na przednim łęku sakw i płaszczów. Troki boczne posiadają podwójne sprzączki, służące do przytroczenia sakw i płaszczów oraz czekanika, łopatki i maski przeciwgazowej końskiej. Troki dolne uchwytyją końce sakw i płaszczów, trzonki czekanika, łopatki oraz maski przeciwgazowej. Troki te przechodzą na szerokość dłoni od dolnego zakończenia płaszcza. Wszystkie sprzączki zwrócone są do jeźdźca.

2. Troczenie z tyłu. Z tyłu troczy się: sakwy tylne, koc, wiadro brezentowe i siatki na siano.

Sakwy: prawa sakwa przeznaczona jest dla jeźdźca, lewa zaś dla konia.

Zawartość sakwy prawej: para bielizny, onuce, ręcznik z mydłem, szczoteczka i proszek do zębów, woreczek z przyrządami do szycia, woreczek z cukrem i herbatą, woreczek z solą, chleb, porcja żywności „R“, woreczek z przyrządami do czyszczenia broni, niezbędnik (łyżka i widelec) i menażka.

Zawartość sakwy lewej: podkowiarka z podkowiakami i podkowiaki (gwoździe), hacce, klucz do haceli, kopystka do rozcyszczania kopyt, szczotka i zgrzebło, szczotka do butów, kantar, karmiak, siatki na siano (o ile

nie są wypchane): do lewej sakwy przytracza się wiadro (brezentowe), przykryte z góry klapą sakwy.

Sakwy umieszcza się za tylnym łękiem. Pas łączący obie sakwy umieszcza się na tylnych końcach ławek, sakwy zwisają tuż za tybinkami, leżąc na czapraku. Przytracza się je do czapraka dwoma dolnymi trokami, opasującymi sakwy w połowie tuż pod klapą sakw. Sprzączki troków zwrócone do jeźdźca.

Koc troczy się w następujący sposób: rozściela się go na całą długość i szerokość. Boczne, długie brzegi koca składa się we troje tak, by w środku pozostała jedna warstwa koca szerokości około 3 — 5 cm. Następnie zwija się koc w rulon szerokości 40 — 50 cm. Przed ukończeniem rolowania należy koniec koca polwinąć tak, by rulon był zakończony równym brzegiem. Zrolowany koc kładzie się środkową cienką częścią pod kulę tylnego łęku oraz na łączącym rzemieniu sakw i przytracza się do siodła trokami.

Trok środkowy, przechodząc przez kulę w łęku tylnym oraz przez pętlę czapraka, ochwytuje koc w środku.

Troki boczne przechodzą przez uchwyty na ławkach, opasują koc oraz ochwytyują tylny łęk i zapinają się na sprzączki, zwrócone do jeźdźca.

Na sakwach umieszcza się siatki z sianem, które przymocowuje się do sakw dolnymi trokami. Wszystkie sprzączki troków zwrócone są do jeźdźca.

3. Troczenie siodła oficerskiego.

Siodło oficerskie troczy się tak, jak siodło szeregowego. Z przodu nie przytracza się czekanika, łopatki, z tyłu — koc roluje się na długość tak, by zakrywał obie sakwy aż do dolnych brzegów. Nie przytracza się wiadra i siatek z sianem.

Pielegnacja rzędu końskiego i uprząży.

Każdy żołnierz po jeździe, a także przed siodłaniem lub zaprzęganiami koni powinien obejrzeć rząd i uprząż swego konia i o wszystkich uszkodzeniach zameldować swemu przełożonemu (dcy drużyny, plutonu).

1. W rzędzie końskim i uprząży nie wolno robić dziurtek nożem albo szydłem. Dziurki należy robić tylko dziurkaczem i to w obecności zastępcy dcy plutonu.

2. Rząd koński należy codziennie wycierać wilgotną szmatką, a następnie lekko przetłuszczonym sukienkiem, części metalowe należy czyścić drobnym piaskiem lub tłuczoną cegłą, a następnie, z wyjątkiem kielzna, należy przetrzeć lekko natłuszczoną szmatką.

Siodła, co pewien czas, czyści się odpowiednim mydłem, a uprząż natłuszcza się.

Po pracy rząd koński musi być wytarty i oczyszczony z potu i błota. W okresie deszczów, śniegów i błota należy otoczyć rząd koński i uprząż specjalną opieką. W okresie lata należy zaraz po jeździe suszyć potniki na wolnym powietrzu (w cieniu), w czasie

deszczu — w stajni. W tym celu obraca się siodła potnikami do góry. Wojłoku nie wolno czyścić zgrzebłem.

3. Siodło umieszcza się w stajni na wieszakach lub składa się na kozłach. W całym oddziale musi być stosowany jeden i ten sam sposób umieszczania siodel, uprząż również musi być jednakowo zawieszana.

Siodła i uprząż przydziela się do koni i umieszcza się przed ich stanowiskami.

4. Przewożenie siodel. Siodła przewożone na wozie muszą być w odpowiednim opakowaniu (skrzyniach); siodel bez opakowania, narzuconych jedno na drugie, przewozić nie wolno.

5. Reperacja rzędów i uprzęży. Wszystkie uszkodzenia rzędu lub uprzęży należy reperować w warsztatach rymarskich. Co pewien czas należy sprawdzać naciągnięcie mostka, który pod ciężarem jeźdźca naciąga się i może spowodować nabicie konia.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3200
WWW.CHICAGO.EDU

ZASADY JAZDY ZAPRZĘGIEM TACZANKI C.K.M.

Zasady zaprzęganania i wyprzęganania taczanki.

1. Obsługa c.k.m. na taczance staje do szyku w pełnym uzbrojeniu i oporządzeniu, konie w kompletnym zaprzęgu. Wszystkie rekwizyty muszą być zawczasu zebrane, przejrzone i ułożone przez obsługę c.k.m. (pierwszy, drugi i piąty — funkcyjni obsługi).

2. Na miejsce zaprzęganania woźnica przyprowadza dyszlową parę koni, trzymając powody lewego dyszlowego konia w lewej ręce, a prawego — w prawej; ręka w pobliżu wędzidła. Pierwszy funkcyjny obsługi trzyma prawego konia bocznego, drugi funkcyjny obsługi — lewego konia bocznego.

Zaprzęganie powinno odbywać się w następującym porządku:

Woźnica zaprowadza konie dyszlowe, nakłada naszelniki na dyszel, zapina lejce koni dyszlowych i siada na taczankę, zbiera lejce i rzuca pierwszemu i drugiemu funkcyjnemu obsługi końce lejców dla bocznych koni. W tym czasie dwa c.k.m. i trzeci funkcyjny zakładają postronki dyszlowych koni. Pierwszy i drugi funkcyjny przywiązują końce powodów do kółek chomat i zapinają lejce bocznych koni. Trzeci funkcyjny po zakoń-

czeniu zakładania postronków idzie do swego konia: pierwszy funkcyjny staje przy prawym bocznym koniu, a drugi — przy lewym koniu, trzymając je za powody. Dca c.k.m. sprawdza prawidłowość zaprzęgnięcia.

3. Po zakończeniu zaprzęgnięcia, na komendę „Do wsiadania“ pierwszy i drugi funkcyjny, jak długo woźnica nie rozbierze lejców, pozostają przy bocznych koniach, a potem siadają na taczankę. Na komendę „Równaj“ jeźdźcy i funkcyjni obsługi równają i kryją.

4. Na komendę „Wyprzęgać“ obsługi wykonują następujące czynności: pierwszy i drugi funkcyjny trzymają boczne konie, jeźdźca zsiada z konia, po czym obsługa wyprzęga konie w odwrotnym porządku do zaprzęgnięcia.

5. Na postoju taczanki z c.k.m. ustawia się w jednej linii. Odstępy między taczankami wynoszą 12 kroków. Podpory dyszlowe opuszcza się.

W warunkach bojowych postój taczanek musi być ubezpieczony przez maskowanie oraz mieć zapewnioną możliwość szybkiego wejścia do akcji.

Zmiana zaprzęgu.

Dla przejścia od zaprzęgu „czwórkowego“ do zaprzęgu „w lejc“ obsługa wykonuje następujące czynności:

Pierwszy, drugi i trzeci funkcyjny obsługi zsiadają: pierwszy i drugi funkcyjny odpinają boczne konie i wyprowadzają je na 5 — 6 kroków do przodu: uwiąz

prawego bocznego konia przywiązuje się do kółka szory lewego bocznego konia. Woźnica cofa lekko konie dyszlowe. Trzeci funkcyjny, oddając swego konia koniowodowi, zdejmuje przenośną stelwę, nakłada ją na przedni hak (zaczep) dyszla i zakłada orczyki bocznych koni. Następnie obsługa siada na taczankę, a trzeci funkcyjny siada na lewego lejcowego konia i bierze wodze.

Przejście od zaprzęgu „w lejc” do zaprzęgu „czwórkowego” wykonuje się w odwrotnym porządku.

Zasady jazdy taczanką.

Ażeby ruszyć taczankę zaprzęgiem, woźnica zmusza całą czwórkę do jednoczesnego naciągnięcia postronków i stopniowo rusza taczanką.

Niezależnie od podanego chodu należy ruch zawsze rozpoczynać stępem; dopiero po kilku krokach należy przejść do nakazanego chodu.

W ciągu jazdy należy uważać, by wszystkie cztery konie ciągnęły równo i spokojnie w każdym chodzie, a w kłusie — żeby nie galopowały.

Do posyłu koni oraz do ich ukarania woźnica posiada bat z pętlą, w którą wkłada dłoń prawej ręki. Jeżeli trzeba działać batem, woźnica przekłada lejce do lewej ręki, a trzymając bat w prawej ręce (biczyskiem do góry) uderza batem po zadzie konia.

Przejście do wyższego chodu wykonuje stopniowo bez pociągania lejcami, a do niższego chodu przechodzi

łagodnie bez gwałtownych szarpnięć leicami, dostosowując się do szybkości ruchu i terenu.

Dla zatrzymania koni należy najpierw wstrzymać konie boczne, żeby przestały ciągnąć i zwolniły postronki, następnie naciągając lejce dyszlowych koni, zmusić je do równomiernego przyjęcia naporu taczanki. Po zatrzymaniu taczanki należy lekko wysunąć dyszłowe konie, żeby zwolnić naciągnięcie naszelników.

Cofanie taczanki należy przeprowadzać tylko końmi dyszłowymi bez udziału koni bocznych, które cofa się przy zwolnionych postronkach. Cofanie należy stosować tylko w wyjątkowych wypadkach, na równej drodze i nie więcej niż na 6 kroków. Cofnięcie taczanki zasadniczo wykonuje się przy pomocy obsługi, która spiesza się i cofa taczankę.

Na zjazdach należy uważać, by konie boczne nie ciągnęły, a szły ze zwolnionymi postronkami.

Rowy należy przejeżdżać na ukos, prowadząc konie tak, by nie skakały. Niewysokie, średniej stromości wzgórze należy pokonywać w prostopadłym kierunku do wzgórza; przy zjeździe ze wzgórz należy boczne konie wstrzymywać.

Przy zjeździe zaprzęgiem „w lejc” jezdny uważa, by czołowe konie ciągnęły równomiernie stałym naciągnięciem postronków. Wysyłanie koni czołowych powoduje jezdny za pomocą działania na swojego konia łydkami i ostrogami, na podręcznego zaś — używając krótkiego bata.

Przy przejściu rowów, dołów i przy zjeździe jezdny prowadzi czołowe konie na zwolnionych postronkach tak, by nie przeszkadzać dyszlowym koniom w równomiernym wstrzymywaniu taczanki.

Wyjeżdżając z rowów, dołów i na wzniesienie należy uważać, by wszystkie cztery konie ciągnęły równo i spokojnie.

Na stromych zjazdach należy używać hamulca.

SPIS RZECZY
DOWODZENIE

Str.

<i>Rozkazy i komendy</i>	3
------------------------------------	---

Rozdział A.

NAUKA JAZDY KONNEJ

<i>Cel i metody</i>	5
Jeździec	5
Instruktor	6
Podział na okresy	7
Okres I.	8
Okres II.	10
Okres III.	12
<i>Ćwiczenia wstępne</i>	12
Kiełznanie wędzidłem	12
Kiełznanie munsztukiem	14
Siodłanie	17
Postawa zasadnicza	19
Zasadnicze prowadzenie konia w rękę	21
Dosiadanie konia	21
Zsiadanie z konia	23
Dosiad	23

	Str.
<i>Ćwiczenia wyrabiające giętkość</i>	28
Cel ćwiczeń	28
Stosowanie ćwiczeń	28
Pomoce	31
Łydki i ostrogi	31
Wodze	32
Trzymanie wodzy, gdy koń jest okiełznany wę- dzidłem	33
Trzymanie wodzy, gdy koń jest okiełznany mun- sztukiem	34
Wyrównywanie wodzy	37
<i>Nauka na ujeżdżalni</i>	38
Ujeżdżalnia	38
Jazda w prawo (w lewo)	38
Wewnętrzna (zewnątrzna) strona	38
„Spocznij“	38
Na zapowiedź	39
Chody wyższe i niższe	39
Komendy do zmiany chodów	39
Wprowadzenie zastępu na ujeżdżalnię	40
Wyprowadzenie zastępu z ujeżdżalni	42
Wjeżdżanie zastępu na ujeżdżalnię	43
Wyjeżdżanie zastępu z ujeżdżalni...	43
<i>Rodzaje jazdy w zastępie</i>	43
Jazda łącząc na ogony	43
Jazda luzem	43
Jazda dowolnie	44
Jazda ze stałymi odległościami	44
Ruszanie zastępu z miejsca	45

	Str.
Przejsście od jazdy łącząc na ogony do innych jazd	46
Przejsście od jazdy luzem do innych jazd	47
Przejsście od jazdy dowolnie do innych jazd	48
Przejsście od jazdy ze stałymi odległościami do innych jazd	49
„Do mnie“	50
„Zbiórka“	50
Wyjeżdżanie z szeregu	50
<i>Prowadzenie konia na wędzidle</i>	51
Stęp marszowy	51
Stęp skrócony	52
Ruszanie z miejsca stępem	52
Zatrzymanie	53
Cofanie	53
Zakręt i wyjeżdżanie kątów ujeżdżalni	54
Zmiana kierunku	54
Zmiana kierunku przez ujeżdżalnię	55
Jazda po kole	55
Jazda po 2 kołach	56
Zmiana kierunku w kole	56
Wolta	60
Półvolta w stępie i kłusie	60
Zwrot na przodzie	63
Zwrot na zadzie	63
Zwrot zwykły	64
Kłus	65
Normalny kłus	66
Zmiany nogi w kłusie	66
Ćwiczebny kłus	67
Ruszanie z miejsca kłusem	67

	Str.
Ciąg	108
Kontregalop	110
<i>Woltyżerka</i>	113
Cel woltyżerki	113
Zakres wymagań	113
Ćwiczenia przygotowawcze na koniu drewnianym	114
Wskok na konia	115
Zeskakiwanie z konia	120
Sposoby prowadzenia ćwiczeń na koniu żywym	121
Rodzaje woltyżerki	123
Woltyżerka na siodle woltyżerskim	123
Wskok na konia	123
Zeskok z konia	125
Zeskok i wskok	126
Nożyce	126
Skok przez konia	127
Wskok odwrotny	129
Wskok młyńcem	130
Stawanie na siodle	130
Woltyżerka na siodle wojskowym na kole	131
Woltyżerka na siodle wojskowym w miejscu i w ruchu	131
Wskok zwykły na konia w miejscu	132
„Wskokiem na koń“	133
Zeskok z konia w miejscu	134
Wskok na konia w ruchu na linii prostej	135
Zeskok z konia w ruchu na linii prostej	136
Zakres woltyżerki na siodle stroczonej na linii prostej	137

Rozdział B.

MUSZTRA PIESZA

	Str.
<i>Zasady ogólne</i>	138
Szereg	138
Dwuszeręg	138
Rząd	138
Odległość	138
Odstęp	139
Front	139
Szerokość frontu	139
Kierunkowy	139
Zamykający	139
Skrzydło	139
Szyk	139
Głębokość szyku	140
Szyk zwarty	140
Szyk luźny	140
Rodzaje szyków	140
Szyk zbiórki	140
Szyk rozwinięty	140
Szyk rozczłonkowany	141
Kolumna	141
Czoło kolumny — ogon	141
Dowodzenie szykiem	141
Powtarzanie rozkazów	142
<i>Obowiązki dowódców i szeregowych</i>	142
Obowiązki ogólne	142
Obowiązki dowódcy	143
Obowiązki szeregowego	143

WYSZKOLENIE POJĘDYNCEGO SZEREGOWEGO,

	Str.
<i>Musztra bez broni</i>	144
Postawa zasadnicza	144
Postawa swobodna	145
Zwroty w miejscu	145
Marsz	146
Krok defiladowy	146
Równy krok	147
Dowolny krok	148
Krótki krok	148
Długi krok	148
Bieg	148
Padnij i powstań	149
Zwroty w marszu	149
„Stój“	150
Salutowanie	150
Wywoływanie szeregowca z szyku	152
Zwroty głowy	154
Do modlitwy	154

Rozdział C

WŁADANIE BRONIĄ

<i>Szabla</i>	155
Wstęp	155
Dosiad przy władaniu szablą i prowadzenie konia	155
Metody szkolenia	156
Podział na okresy szkolenia	157
Ćwiczenia pieszo	157

	Str.
Ćwiczenia na drewnianym koniu	159
Nauka władania szablą na ruchomych pozornikach	160
Cel okresu II i sposoby szkolenia	160
Cel okresu III i sposoby szkolenia	162
Szabla	163
Postawa zasadnicza z szablą w pochwie	163
Dobycie szabli i postawa zasadnicza z szablą do- bytą	164
„Szable schroń“	167
„Prezentuj broń“	168
Poruszenia z szablą	169
Salutowanie szablą w miejscu i marszu	171
„Do boju szable“	173
Władanie szablą konno	173
Dobycie szabli i postawa zasadnicza z szablą do- bytą na koniu	174
„Szable schroń“	175
Prezentowanie i salutowanie szablą	175
„Do boju szable“	177
Złożenie szablą	177
Cięcia	179
Cięcie z góry	180
Cięcie w prawo	181
Cięcie z dołu	184
Pchnięcia	184
Pchnięcie w przód	186
Pchnięcie w lewo	187
Pchnięcie w dół	188
Zasłona	188
Zasłona głowy	190
<i>Sprzęt do władania szablą</i>	190
Nazwy	190
Rodzaje sprzętu	190

Rozdział D

MUSZTRA Z KARABINEM

	Str.
Postawa swobodna	196
Postawa zasadnicza	196
„Na pas — broń“	197
„Do nogi — broń“	197
„Przez plecy — broń“	198
„Za szyjkę — broń“	198
„Do przejrzenia — broń“	199
Poruszenia z karabinem	200
Oddawanie honorów z bronią	201
Padanie	202
Powstawanie	202
Skoki	202
Czołganie się	203
„Kryj się“	204
<i>Musztra z pistoletem maszynowym</i>	205
<i>Musztra z rusznicą</i>	207
<i>Musztra z ręcznym karabinem maszynowym</i>	209
Postawy	209
Chwyty	210
Poruszanie się z r.k.m.	210
Padanie	211

SZTANDAR

<i>Chwyty sztandarem pieszo</i>	212
Postawy ze sztandarem	212
Chwyty sztandarem	212
Prezentowanie	213
Salutowanie	213
<i>Władanie karabinem konno</i>	214
„Do boju — broń“ „Przez plecy broń“	214

Rozdział E.

MUSZTRA PODODZIAŁÓW PUŁKU KAWALERII

	Str.
<i>Wskazówki ogólne</i>	216
Odliczanie, wsiadanie i zsiadanie z konia	216
Marsz. zatrzymywanie się pokonywanie przeszkód, zmiany kierunku i zwroty	218
Zmiany szyków	223
Szyki luźne i rozczłonkowane	224
Spieszanie do walki	225
Dowodzenie	226
Szyk pieszy	228
<i>Szyki drużyny liniowej</i>	228
Skład drużyny. Obowiązki poszczególnych szeregowych, wchodzących w skład drużyny. Szyki konne	228
Wyciąganie kolumn rozwiniętego szyku zwartego	231
Zwroty i zajazdy	232
Wyciąganie i skracanie kolumn marszowych	233
Szyki luźne	236
Rozwinięcia w szykach zwartych	237
Szyki piesze	239
Szyki luźne	249
<i>Szyki drużyny c.k.m.</i>	254
Skład drużyny, obowiązki poszczególnych szeregowych i szyki konne	254
Przygotowanie drużyny do walki	256
Szyki piesze	261

	Str.
<i>Szyki drużyny rusznic</i>	261
Skład drużyny, obowiązki poszczególnych szeregowych drużyny i szyki konne	261
Przygotowanie do walki	262
Szyki piesze	266
<i>Szyki plutonu liniowego</i>	266
Skład plutonu i szyki konne	266
Zwroty i zajazdy	267
Wyciąganie i skracanie kolumn marszowych	271
Rozczłonkowanie i szyki luźne	274
Rozwijanie szyków zwartych	276
Spieszanie i wsiadanie na konie	278
Szyki piesze	278
<i>Szyki plutonu c.k.m.</i>	278
Skład plutonu i szyki konne	278
Przygotowanie plutonu c.k.m. do walki	284
Szyki piesze	284
<i>Szyki plutonu rusznic</i>	285
Skład plutonu i szyki konne	285
Przygotowanie plutonu rusznic do walki	288
Szyki piesze	288
<i>Skład i szyki drużyny moździerzy</i>	289
Obowiązki poszczególnych szeregowych drużyny i szyki konne	289
Przygotowanie drużyny moździerzy do walki	291
Szyki piesze	294
<i>Szyki plutonu moździerzy</i>	294
Przygotowanie plutonu moździerzy do walki	295
Szyki piesze	297

ZAŁĄCZNIK nr 1

	Str.
<i>Przepisy obchodzenia się i korzystania ze środków indywidualnej obrony przeciwgazowej .</i>	299
Sytuacja marszowa	289
Sytuacja pogotowia gazowego	300
Sytuacja bojowa	301
Nakładanie maski	301
Nakładanie narzutki	302
Nakładanie pończoch ochronnych	303
Zdejmowanie maski	303
Zdejmowanie narzutki	304
Zdejmowanie pończoch	305
Korzystanie z maski przeciwgazowej zimą	306
Przegląd środków obrony indywidualnej	308

ZAŁĄCZNIK nr 2

<i>Końska maska przeciwgazowa sucha</i>	309
Dopasowanie maski przeciwgazowej	309
Przewożenie maski w marszu	309
Nakładanie okularów ochronnych	311
Zdejmowanie maski końskiej przeciwgazowej	312
Przechowywanie maski przeciwgazowej i jej pielęgnacja	313

ZAŁĄCZNIK nr 3

<i>Opis siodła służbowego kawaleryjskiego i uzdy— troczenie siodła</i>	315
Opis siodła i uzdy	315
Rodzaje siodłania	316

	Str.
Troczenie siodła	317
Troczenie z przodu	317
Troczenie z tyłu	318
Troczenie siodła oficerskiego	320
Pielęgnacja rzędu końskiego i uprzęży	320

ZAŁĄCZNIK nr 4

Zasady jazdy zaprzęgiem taczanki c.k.m.	323
Zasady zaprzęgnięcia i wyprzęgnięcia taczanki	323
Zmiana zaprzęgu	324
Zasady jazdy taczanką	325



Referent: *mjr Odlewany M.*
Redaktor techniczny: *kpt. Misztal A.*
Korektor: *Andrianowa J.*

Zakłady Graficzne WINW – Oddział w Łodzi.

L. 42/46

